

گروه ثابته

Kia-ac.ir

@Kia_ac

۱- کدام قضیه، «منفصل غیر قابل جمع در صدق» نیست؟

- (۱) فردا یا چهارشنبه است یا پنجشنبه.
(۲) یا در امتحان قبول می‌شوم یا مردود.
(۳) نامه‌های آنها یا زود می‌رسند یا دیر.
(۴) آنها یا با قطار آمده‌اند یا با هواپیما.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «غیرقابل جمع در صدق» یعنی ممکن است دو طرف قضیه کاذب باشند، ولی قطعاً هر دو طرف صادق نیستند.

گزینه ۱: ممکن است فردا جمعه باشد، ولی قطعاً هم چهارشنبه و هم پنجشنبه نیست. (غیرقابل جمع در صدق)

گزینه ۲: قطعاً یا فقط مردود می‌شود یا فقط قبول. (منفصل حقیقی)

گزینه ۳: ممکن است به موقع برسند، ولی قطعاً هم زود و هم دیر نمی‌رسند. (غیرقابل جمع در صدق)

گزینه ۴: ممکن است با اتوبوس آمده باشند، ولی قطعاً هم با قطار و هم با هواپیما نیامده‌اند. (غیرقابل جمع در صدق)

شماره: ۹۶۶۰۷۷

۲- با فرض صادق بودن هر دو مصراع بیت زیر، در کدام گزینه نوع قضیه شرطی منفصل مطرح شده، درست مشخص شده است؟

دیده را فایده آن است که دلبر ببند / ورنه نبیند چه بود فایده بینایی را

(۱) دیده یا دلبر را نمی‌بیند یا فایده دارد: حقیقی

(۲) دیده یا دلبر را می‌بیند یا بی‌فایده است: مانع‌الرفع

(۳) دیده یا غیردلبر را می‌بیند یا فایده دارد: مانع‌الخلو

(۴) دیده یا غیردلبر را نمی‌بیند یا بی‌فایده است: مانع‌الجمع

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. راه حل اول: استفاده از مفهومی که از این بیت درک می‌شود.

مفهوم بیت این است که فقط اگر دیده دلبر را ببیند فایده دارد و اگر نبیند فایده ندارد.

گزینه‌های ۱ و ۲: با توجه به مفهوم بیان شده، نه هر دو و نه هیچ کدام؛ پس حقیقی است.

گزینه ۳: قابل جمع در کذب است زیرا ممکن است در عین اینکه غیردلبر را نمی‌بیند، دلبر را هم نبیند و در نتیجه با توجه به مفهوم بیت، بی‌فایده باشد؛ پس مانع‌الخلو نیست. (چون قابل جمع در صدق هم هست لذا اصلاً شرطی منفصل نیست.)

گزینه ۴: قابل جمع در صدق است زیرا ممکن است ضمن اینکه غیردلبر را نمی‌بیند، دلبر را هم نبیند و طبق مفهوم

بیت، بی‌فایده باشد؛ پس مانع‌الجمع نیست. (چون قابل جمع در کذب هم هست لذا اصلاً شرطی منفصل نیست.)

راه حل دوم: استفاده از تحلیل صورت منطقی این بیت.

ساختار منطقی بیت موردنظر: فایده دیده، دیدن دلبر است و اگر دلبر را نبیند آنگاه بی‌فایده است. پس دو جمله وجود دارد:

● جمله اول (حملی): فایده دیده، دیدن دلبر دانسته شدن (فایده دیده = دیدن دلبر)

● جمله دوم (شرطی): بی‌فایده‌گی آن مشروط به ندیدن دلبر شده است.

پیام جمله دوم (شرطی) را به صورت منفصل می‌توان به این شکل هم نشان داد: یا دیده، «دلبر را می‌بیند» یا «بی‌فایده است». حال باید ببینیم این شرطی، منفصل حقیقی است یا غیرقابل جمع در صدق یا غیرقابل جمع در کذب. پس دو سؤال را باید از خود بپرسیم:

۱. آیا امکان دارد دو جزء قضیه با هم صادق باشند؟

پاسخ منفی است؛ زیرا طبق جمله اول (حملی) «دیدن دلبر» = «فایده دیده»، پس صدق جزء اول (دلبر را می‌بیند) معادل صدق «فایده دارد» است و جزء دوم (بی‌فایده است) حتماً کاذب خواهد بود.

۲. آیا امکان دارد دو جزء قضیه با هم کاذب باشند؟

پاسخ منفی است؛ زیرا به طریق مشابه وقتی طبق جمله اول (حملی) «دیدن دلبر» = «فایده دیده»، پس کذب جزء اول (دلبر را می‌بیند) معادل کذب «فایده دارد» است و جزء دوم (بی‌فایده است) حتماً صادق خواهد بود.

پس جمله موردنظر منفصل حقیقی است. (رد گزینه ۲)

گزینه ۱: از جمله دوم بیت موردنظر (شرطی)، طبق قاعده رفع تالی می‌توان نتیجه گرفت: «اگر دیده فایده دارد آنگاه دلبر را می‌بیند». پس «دیدن دلبر» مشروط به «فایده داشتن دیده» است. بنابراین به طریق مشابه استدلال فوق، می‌توان گفت قضیه «دیده یا دلبر را نمی‌بیند یا فایده دارد» هم منفصل حقیقی است.

نکته: طبق آنچه گفته شد می‌توان ثابت کرد هرگاه «یا الف یا ب» منفصل حقیقی است، «یا غیر الف یا غیر ب» هم منفصل حقیقی است. همچنین وقتی «یا الف یا ب» منفصل مانع‌الخلو است، «یا غیر الف یا غیر ب» منفصل مانع‌الجمع است و برعکس.

۳- کدام گزینه درباره «مفهوم»، لزوماً درست است؟

- (۱) معنای وضع شده برای لفظ است.
 (۲) معنای است که در ذهن درک می‌شود.
 (۳) بر مصداق خارجی تطبیق می‌کند.
 (۴) فهم حاصل از فرد است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مفهوم، معنایی است که ذهن انسان می‌فهمد و درک می‌کند خواه این معنا، مصداق و فرد خارجی داشته باشد مثل «خودکار» یا مصداق و فرد خارجی نداشته باشد مثل «خطی با طول بی‌نهایت» (رد گزینه‌های ۳ و ۴). هر مفهوم ممکن است معنای وضع شده برای یک لفظ هم باشد، اما لزوماً همه مفاهیم دارای لفظی که به آن‌ها اشاره کند نیستند. مثلاً وقتی شما برای اولین بار یک دستگاه را اختراع می‌کنید مفهوم آن دستگاه در ذهن شما شکل می‌گیرد، ولی ممکن است هنوز برای آن دستگاه اسمی انتخاب نکرده باشید و لذا مفهوم آن دستگاه، معنای وضع شده برای هیچ لفظی نباشد. همچنین است وقتی یک گونه جدید از گیاهان یا جانوران کشف می‌شود، زیرا اول مفهومی در ذهن شکل می‌گیرد بعد برای آن، لفظی وضع می‌شود (رد گزینه ۱).

شماره: ۹۴۰۰۷۳

۴- چه زمانی دچار مغالطه «تعمیم شتاب‌زده» می‌شویم؟ وقتی .....

- (۱) یک جامعه آماری بسیار کوچک را انتخاب کنیم.
 (۲) نتوانیم تک‌تک موارد را بررسی کنیم اما حکمی کلی صادر کنیم.
 (۳) حکم یک نمونه آماری را به یک جامعه آماری بزرگ تسری دهیم.
 (۴) نتایج بررسی یک نمونه را به نمونه دیگری تعمیم دهیم.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تذکر: در استقرا «جامعه آماری» افرادی هستند که حکم نهایی در مورد آن‌ها صادر می‌شود، یعنی نتیجه استقرا درباره جامعه آماری صادق است. مغالطه تعمیم شتاب‌زده زمانی اتفاق می‌افتد که شرایط استقرای قوی را به درستی رعایت نکنیم. وقتی با بررسی تنها یک نمونه، حکم را به یک جامعه آماری بزرگ تعمیم داده‌ایم دچار مغالطه تعمیم شتاب‌زده شده‌ایم.

گزینه ۱: بزرگ یا کوچک بودنش اهمیتی در استقرا ندارد، بلکه نمونه‌های آماری که بررسی می‌شوند باید با آن تناسب داشته باشند.

گزینه ۲: ویژگی هر استقرا است و معلوم نیست که مغالطه باشد.

گزینه ۴: تمثیل محسوب می‌شود نه استقرا.

شماره: ۹۴۷۹۹۰

۵- در کدام یک از اقسام استدلال‌ها بهتر است مخاطب غافلگیر شود؟

- (۱) برهان (۲) جدل (۳) خطابه (۴) استدلال تمثیلی

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در جدل هدف مغلوب کردن یا ساکت کردن مخاطب است. به همین دلیل طرح سؤال در جدل باید به شکلی باشد که مخاطب نتواند آنرا حدس بزند و در نهایت، از این‌که با پاسخ‌هایی که خودش داده، محکوم شده است، غافلگیر شود.

شماره: ۹۹۰۲۱۹

۶- در کدام مورد می‌توان از استدلال استفاده کرد؟

- (۱) منظره‌ی یک روز برفی را توصیف می‌کنیم.
 (۲) خواب مغناطیسی را برای کسی توضیح می‌دهیم.
 (۳) از کسی در مورد کتاب‌های مورد علاقه‌اش می‌پرسیم.
 (۴) برای کسی توضیح می‌دهیم که به موقع خوابیدن برای سلامتی مفید است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. استدلال سخنی است که برای اثبات یک قضیه از آن استفاده می‌شود و فقط محتوای عبارت گزینه‌ی ۳ قابل اثبات است.

شماره: ۹۹۰۲۳۸

۷- کاربرد الفاظ «شکوه»، «دوش» و «ماندن» به ترتیب، چه مغالطاتی را ممکن است در پی داشته باشد؟

- (۱) نگارشی - اشتراک لفظ - نگارشی
 (۲) اشتراک لفظ - اشتراک لفظ - نگارشی
 (۳) اشتراک لفظ - نگارشی - اشتراک لفظ
 (۴) نگارشی - اشتراک لفظ - اشتراک لفظ

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «شکوه» بر اساس اختلاف حرکت گذاری، دو لفظ «شکوه» و «شکوه» می تواند باشد. پس ممکن است موجب مغالطه نگارشی شود (رد گزینه های ۲ و ۳).
 «دوش» دارای چند معناست: «دیشب»، «شانه و کول» و «دوش حمام»؛ پس مشترک لفظی است. «ماندن» نیز چند معنا دارد؛ از جمله: «باقی ماندن» و «مانستن و شبیه بودن»، پس آن هم مشترک لفظی است.

شماره: ۹۳۴۶۰۷

۸- در کدام گزینه، نوع قضیه شرطی منفصل، درست مشخص شده است؟

- (۱) هر قضیه یا شرطی است یا دارای موضوع و محمول. (حقیقی)
 (۲) استدلال قیاسی یا اقترانی است یا استثنایی. (غیرقابل جمع در صدق)
 (۳) قضیه شرطی یا حقیقی است یا مانعةالرفع یا مانعةالجمع. (غیرقابل جمع در کذب)
 (۴) حد وسط قیاس یا در هر دو مقدمه موضوع است یا در یک مقدمه. (غیرقابل جمع در کذب)
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: هر قضیه ای یا شرطی است (دارای مقدم و تالی) یا حملی (دارای موضوع و محمول)، نه هر دو و نه هیچ کدام. ← منفصل حقیقی
 گزینه ۲: هر قیاس یا اقترانی است یا استثنایی، نه هر دو و نه هیچ کدام. ← منفصل حقیقی
 گزینه ۳: ممکن است قضیه شرطی متصل باشد و هیچ کدام از این حالت های شرطی منفصل نباشد. ← قابل جمع در کذب
 گزینه ۴: ممکن است حد وسط در هر دو مقدمه محمول باشد. ← قابل جمع در کذب

شماره: ۹۶۶۰۷۸

۹- اشتباه در تعریف دقیق یک اصطلاح همان ..... است که .....

- (۱) خطای ذهن - انواع مشخص و محدودی دارد.
 (۲) سفسطه - در استدلال هم اتفاق می افتد.
 (۳) منطق - قواعد ذهن را بیان می کند.
 (۴) مغالطه - نیازمند تمرین و ممارست است.
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هر گونه اشتباه در اندیشه، خطای ذهن است که مغالطه یا سفسطه نامیده می شود (رد گزینه ۳)
 مغالطه هایی بی شمارند (رد گزینه ۱) و هم در تعریف و هم در استدلال رخ می دهند. این منطق است که برای تبخّر در آن به تمرین و ممارست نیاز است نه مغالطه (رد گزینه ۴).

شماره: ۹۴۳۵۲۳

۱۰- در کدام حالت باید کمیت یک قضیه را تغییر داد؟

- (۱) متضاد قضیه موجب کلی
 (۲) عکس قضیه موجب جزئی
 (۳) عکس قضیه موجب کلی
 (۴) عکس قضیه سالبه کلی
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در متضاد به هیچ وجه کمیت تغییر نمی کند. در عکس هم تنها در عکس قضیه موجب کلی است که کمیت آن را تغییر می دهیم و یک قضیه موجب جزئی می سازیم.

شماره: ۹۱۰۴۴۶

- ۱۱- محمول قضایای «هزار تومان دارم» و «او بیش از صد کتاب دارد» به ترتیب کدام‌اند؟
 (۱) تومان - بیش از صد کتاب
 (۲) دارنده‌ی هزارتومان - دارنده‌ی صد کتاب
 (۳) دارنده‌ی تومان - دارنده‌ی صد کتاب
 (۴) دارنده‌ی هزارتومان - دارنده‌ی بیش از صد کتاب
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

ساختار منطقی عبارت اول چنین است: «من دارنده‌ی هزار تومان هستم» و ساختار منطقی
 موضوع محمول

عبارت دوم چنین است: او دارنده‌ی بیش از صد کتاب است.»
 موضوع محمول

(توجه دارید که در منطق باید سخنی که درباره‌ی یک موضوع گفته می‌شود، با یک فعل اسنادی به آن موضوع ربط داده شود.)

شماره: ۹۹۰۲۲۱

- ۱۲- در یک قضیه‌ی حملی، جزئی یا کلی بودن «قضیه»، «موضوع» و «سور» به ترتیب بیانگر ..... و ..... است.

- (۱) دامنه‌ی مصادیق موضوع - کیفیت قضیه - تشخیصیه بودن یا نبودن قضیه
 (۲) محصوره بودن یا نبودن قضیه - گستره‌ی افراد قضیه - کمیت قضیه
 (۳) کمیت قضیه - تشخیصیه بودن یا نبودن قضیه - دامنه‌ی افراد موضوع
 (۴) کیفیت قضیه - محصوره بودن یا نبودن قضیه - گستره‌ی مصادیق موضوع
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. جزئی یا کلی بودن قضیه = جزئی یا کلی بودن سور قضیه ← بیانگر دامنه‌ی (یا گستره‌ی) مصادیق (یا افراد) موضوع = کمیت قضیه
 جزئی یا کلی بودن موضوع (مفهوم موضوع) ← محصوره (یا تشخیصیه) بودن یا نبودن قضیه

شماره: ۹۴۷۹۹۷

- ۱۳- عکس مستوی قضیه‌ای «بعضی الف ب است» می‌باشد، کدام یک درباره‌ی قضیه‌ی اصل درست است؟

- (۱) می‌تواند «بعضی ب الف است» باشد و متناقض آن «هیچ ب الف نیست» می‌باشد.
 (۲) حتماً «هر ب الف است» بوده و متداخل آن «بعضی ب الف است» می‌باشد.
 (۳) حتماً «بعضی ب الف است» بوده و با «هر ب الف است» رابطه‌ی تداخل دارد.
 (۴) می‌تواند «هر الف ب است» باشد و با «بعضی الف ب نیست» متضاد است.
 گزینه ۱ پاسخ صحیح است. قضیه‌ی اصل می‌تواند «هر ب الف است» و یا «بعضی ب الف است» باشد و متناقض «بعضی ب الف است»، «هیچ ب الف نیست» است.

شماره: ۹۹۰۲۳۳

- ۱۴- کدام سخن درباره‌ی استدلال تمثیلی نادرست است؟

- (۱) نتایج احتمالی دارد.
 (۲) استدلالی ضعیف دارد.
 (۳) با استفاده از آن می‌توان دیگران را به اشتباه انداخت.
 (۴) با ضمیمه‌ی چند مورد آن، می‌توان به حقیقت یک مطلب رسید.
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. استدلال تمثیلی شناختی در حد ظن و گمان به انسان می‌دهد و ضمیمه کردن چند مورد آن به یک‌دیگر نیز باعث یقین نمی‌شود.

شماره: ۹۹۰۲۴۷

۱۵- قضیه شخصی فاقده کدام یک از اجزای زیر است؟

- (۱) محمول (۲) موضوع (۳) نسبت (۴) سور

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. قضیه شخصی از اقسام قضیه حملی است، بنابراین دارای موضوع، محمول و نسبت است؛ اما چون موضوعش امری خاص است نمی‌تواند سور داشته باشد.

شماره: ۹۱۰۴۴۰

۱۶- واژه‌های «غایت»، «گل» و «نگران» به ترتیب ممکن است کدام خطاهای ذهنی را موجب شوند؟

- (۱) اشتراک لفظ - نگارشی - اشتراک لفظ (۲) نگارشی - اشتراک لفظ - اشتراک لفظ
(۳) اشتراک لفظ - نگارشی - اشتراک لفظ (۴) نگارشی - اشتراک لفظ - نگارشی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. واژه «غایت» دارای دو معنای «نهایت و پایان» و «هدف و مقصود» است. بنابراین ممکن است باعث مغالطه «اشتراک لفظ» شود؛ مثل: «غرض از هر کاری رسیدن به غایت آن است. غایت زندگی مرگ است. پس غرض از زندگی مرگ است».

لفظ «گل» با ضممه و کسره دو معنای متفاوت دارد. بنابراین عدم حرکت‌گذاری در برخی جملات که هم با «گل» معنا می‌دهند و هم با «گِل»، مغالطه «نگارشی» ایجاد می‌کند؛ مثل: «باران آمده و باغچه پر از گل شده است».
واژه «نگران» دارای دو معنای «دلواپس» و «نگاه‌کننده» است؛ بنابراین ممکن است در برخی جملات موجب مغالطه «اشتراک لفظ» شود؛ مانند: «به در خانه چشم دوخته‌ام و تا برگشتن نگران خواهم بود».

شماره: ۱۰۰۲۶۵۳

۱۷- در کدام عبارت طبقه‌بندی به شکل درست و منطقی صورت گرفته است؟

- (۱) کارگر < کارگر بیمه شده < معلم
(۲) کتاب شعر < متن ادبی < مثنوی
(۳) قطار مسافربری < قطار غیربرقی < قطار باربری
(۴) کتاب‌های غیرآسمانی < کتاب فلسفی < آثار فلسفی ابن‌سینا

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «آثار فلسفی ابن‌سینا» زیر مجموعه‌ای از «کتاب‌های فلسفی» و این هم زیرمجموعه‌ای از «کتاب غیرآسمانی» است. در سایر عبارات رابطه همه مفاهیم با یکدیگر عموم و خصوص مطلق نیست.

شماره: ۱۰۰۶۲۰۹

۱۸- از اینکه علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست، کدام نتیجه به دست می‌آید؟

- (۱) در علم منطق معنی الفاظ اهمیتی ندارد. (۲) منطق به قواعد صرفی و نحوی نمی‌پردازد.
(۳) منطق با زبان نوشتار سروکار دارد؛ نه گفتار. (۴) منطق فقط با الفاظ و مفاهیم زبان سروکار دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست و لذا وارد قواعد صرفی و نحوی نمی‌شود؛ زیرا این قواعد در هر زبانی متفاوت و مخصوص آن زبان است ولی منطق با اصول کلی غیر وابسته به زبان خاص سروکار دارد.

گزینه ۴: منطق تنها با الفاظ و مفاهیم سر و کار ندارد؛ بلکه برخی جملات هم در قالب تصدیق‌ها و قضایا در علم منطق مطرح و بررسی می‌شوند.

شماره: ۱۰۰۲۶۴۶

۱۹- در کدام یک از موقعیت‌های زیر، نیازمند تصدیق‌های معلومی هستیم تا یک تصدیق مجهول را کشف کنیم؟

- (۱) تعریف «علم منطق» برای دانش‌آموزان سال دهم
  - (۲) اثبات «تأثیر مثبت کاربرد منطق در جلوگیری از خطای اندیشه»
  - (۳) مشخص کردن چیستی «تعریف» و «استدلال»
  - (۴) روشن کردن مفهوم «مغالطه» در کتاب منطق سال دهم
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. وقتی از تصدیق‌های معلوم برای کشف تصدیق مجهول استفاده می‌کنیم، استدلال کرده‌ایم. استدلال، زمانی است که برای مثال بخواهیم درستی یک «تصدیق» را اثبات کنیم. در این‌جا هدف اثبات این تصدیق است: «کاربرد منطق در جلوگیری از خطای اندیشه، تأثیر مثبت دارد».
- گزینه ۱: به دنبال تعریف است؛ نه استدلال.
- گزینه ۳: مشخص کردن چیستی مفاهیم، همان تعریف مفاهیم است.
- گزینه ۴: روشن کردن یک مفهوم، همان تعریف مفهوم است و با تصویرها سروکار دارد؛ نه تصدیق‌ها.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۷

۲۰- در کدام گزینه دو تصور و دو تصدیق وجود دارد؟

- (۱) نه هر که به قامت مهتر به قیمت بهتر - دانستن توانستن است - خدا هست - فیلسوف مسلمان ایرانی
- (۲) توانا بود هر که دانا بود - مکن ای صبا مشوش سر زلف آن پری را - بلیت‌های الکترونیکی - ای کاروان آهسته ران
- (۳) سیمرغ پرنده‌ای افسانه‌ای است - هر که بامش بیش برفش بیش - اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را - کتاب منطق پایه دهم انسانی
- (۴) هر آن کس که دندان دهد - بشنو از نی چون حکایت می‌کند - دانی چرا آینه‌ات غمّاز نیست - مزن بر سر ناتوان دست زور

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در این گزینه «سیمرغ پرنده‌ای افسانه‌ای است» و «هر که بامش بیش برفش بیش» تصدیق هستند و «اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را» و «کتاب منطق پایه دهم انسانی» هر دو تصور هستند چون در آن‌ها حکم و قضاوتی وجود ندارد.

شماره: ۱۰۲۷۱۵۶

۲۱- فرض کنید از استدلال زیر که استدلال درستی است، مطلع هستیم. کدام گزینه درباره معلوم یا مجهول بودن اجزای آن برای ما، درست است؟

«معلم ما در کلاس است (جزء اول)؛ چون در خانه‌اش نیست (جزء دوم)»

- (۱) جزء اول، مجهول و جزء دوم، معلوم است.
- (۲) جزء اول، معلوم و جزء دوم، مجهول است.
- (۳) هر دو جزء، پیش از استدلال مجهول‌اند.
- (۴) هر دو جزء، بعد از استدلال معلوم‌اند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم «معلم ما در کلاس است؛ چون در خانه‌اش نیست»، این‌که «معلم ما در کلاس است» نتیجه و «چون در خانه‌اش نیست» مقدمه استدلال است. فراموش نکنیم که در گفتار روزمره، لزوماً مقدمه و نتیجه به ترتیب منطقی، قرار نمی‌گیرند. از طرف دیگر، می‌دانیم که مقدمات باید از قبل معلوم باشند (رد گزینه‌های ۲ و ۳) و نتیجه، امر مجهولی است که پس از استدلال برای ما معلوم می‌شود. حال چون استدلال، صورت گرفته است و ما از آن مطلع‌ایم، پس هر دو جزء برای ما معلوم است (رد گزینه ۱).

شماره: ۱۰۲۷۰۷۳

۲۲- کدام لفظ مشترک است؟

- (۱) خواب شرین
- (۲) غرق شدن
- (۳) صدای تیشه
- (۴) رهرو خواب آلود

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «شیرین» در ترکیب «خواب شیرین» می‌تواند به معنای اسم شخص یا صفت خواب باشد.

شماره: ۱۰۰۶۲۰۸

۲۳- مفهومی که می‌دانیم فقط یک مصداق در عامل خارج از ذهن دارد، .....

- (۱) ممکن است کلی باشد و ممکن است نباشد. (۲) قطعاً جزئی است.
(۳) احتمال دارد نه کلی باشد و نه جزئی. (۴) قطعاً کلی است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. باید توجه داشته باشیم که تعداد مصداق خارجی یک مفهوم اگر بیشتر از یکی باشد، نشان‌دهنده کلی بودن آن مفهوم است ولی اگر این تعداد صفر یا یک باشد، تعیین‌کننده کلی بودن یا کلی نبودن مفهوم نیست، زیرا برخی مفاهیم کلی ممکن است فقط یک مصداق داشته باشند، مثل مفهوم «خداوند» و «قمرزمین» (رد گزینه ۲) و برخی دیگر ممکن است هیچ مصداقی نداشته باشند، مثل «شریک خداوند» و «مرد پنج متر و نیمی». همچنین برخی مفاهیم جزئی فقط یک مصداق دارند، مثل «الله» و «کوه دماوند» (رد گزینه ۴) و برخی دیگر هیچ مصداقی در خارج ندارند، مثل «هری پاتر» و «این ققنوس». پس اگر مفهومی فقط یک مصداق داشته باشد، هم ممکن است کلی باشد و هم احتمال دارد جزئی باشد.

گزینه ۳: هر مفهومی حتماً یا کلی است یا جزئی و مفهومی که هیچ کدام نباشد، وجود ندارد.

تذکر: مفهوم کلی، مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد. اما در این سؤال از «قابلیت» مفهوم موردنظر سخنی گفته نشده بلکه چیزی که درباره‌ی آن می‌دانیم، مطرح شده است. مثلاً فعلاً می‌دانیم «قمرزمین» یک مصداق بیشتر ندارد (ماه)، ولی این مفهوم، قابلیت این را دارد که اگر قمر دیگری هم برای زمین کشف شد یا به وجود آمد، بر آن نیز صدق کند، پس «قمرزمین» مفهومی کلی است که می‌دانیم فقط یک مصداق خارجی دارد.

شماره: ۱۰۰۷۶۸۸

۲۴- اگر برای به دست آوردن عکس یک قضیه مجبور باشیم جای موضوع و محمول را عوض کنیم و کمیت را نیز تغییر دهیم، آن قضیه قطعاً ..... خواهد بود.

- (۱) موجه کلی (۲) سالبه جزئی (۳) موجه جزئی (۴) سالبه کلی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. عکس موجه کلی می‌شود موجه جزئی یعنی کمیت هم تغییر می‌کند.

شماره: ۹۱۴۰۰۶

۲۵- با توجه به مبحث «تعریف» کدام یک نادرست است؟

- (۱) دسته‌بندی ویژگی‌های یک مفهوم، لازمه‌ی تعریف تحلیلی است.
(۲) در منطق، تعریف درست، تعریف به مفاهیم عام و خاص است.
(۳) وجود مصداق یا امور شبیه به آن، برای ارائه‌ی تعریف به مثال لازم است.
(۴) برای معرفی بهتر یک مفهوم می‌توان مجموعه‌ای از چند روش مختلف تعریف را به کار برد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تعریف به مفاهیم عام و خاص، یک قسم از تعریف تحلیلی است و در منطق تعریف بر سه قسم است: ۱- تعریف لغوی (یا تعریف لفظی) ۲- تعریف به مثال (یا تعریف مصداقی، تعریف به تشبیه) ۳- تعریف تحلیلی شامل: یک - تعریف به مفاهیم عام و خاص، دو - تعریف به سلسله‌ی اوصاف و ویژگی‌ها

شماره: ۹۹۰۲۱۲

۲۶- رابطه‌ی دو مفهوم «پرنده و خزنده» کدام است و کدام شکل نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی میان مفاهیم «بودائی و هندی» است؟

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی دو مفهوم «پرنده و خزنده» تباین است زیرا این دو مفهوم هیچ مصداق مشترکی ندارند. رابطه‌ی «بودائی و هندی» عموم و خصوص من وجه است و دو دایره‌ی متقاطع نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مصادیق آن دو است.

شماره: ۹۵۵۰۴۹

۲۷- کدام عبارت در منطق بررسی می‌شود؟

- (۱) وان را که عقل رفت چه داند صواب را
(۲) کاش که در قیامتش بار دگر بدیدمی
(۳) هزاران آفرین بر جانم از سر تا قدم
(۴) با ما مگو به جز سخن دل‌نشان دوست

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. برخی جملات، انشایی هستند؛ یعنی خبری از عالم خارج نمی‌دهند بلکه تمایلات، احساسات، خواسته‌ها و اموری از این دست را مطرح می‌کنند. این جملات که قابلیت صدق و کذب ندارند در منطق بررسی نمی‌شوند.

گزینه ۱: مفهوم عبارت این است که «هر کس عقلش از بین رفت، نمی‌تواند صواب را تشخیص دهد.» این یک جمله خبری است.

تذکره: «استفهام انکاری» در حقیقت «جمله پرسشی» نیست؛ زیرا گوینده آن به قصد دانستن پاسخ، پرسش نمی‌کند.

گزینه ۲: صرفاً بیان یک خواسته و آرزو است و خبری از عالم خارج نمی‌دهد.

گزینه ۳: صرفاً بیان احساسات است؛ زیرا «آفرین گفتن» نشان‌دهنده احساس سپاس و ستایش و تحسین درونی است و خبری که قابلیت صدق و کذب داشته باشد نمی‌دهد.

گزینه ۴: جمله امری است؛ بنابراین خبری از خارج نمی‌دهد.

شماره: ۹۶۷۵۹۳

۲۸- کدام مورد بیانگر نیاز انسان به فراگیری منطق است؟

- (۱) یافتن معیار تفکر
(۲) پرورش قدرت علمی
(۳) کسب قدرت تشخیص خطاهای ذهن و مقابله با آنها
(۴) ایجاد مصونیت در مقابل اشتباهات فکری

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. انسان ذاتاً می‌اندیشد و گاهی دچار خطا می‌شود و خطا برای انسان گریزناپذیر است. دانش منطق می‌خواهد به ما کمک کند تا خطاهای ذهنی را تشخیص داده و در حد امکان از آن جلوگیری کنیم.

شماره: ۹۹۰۲۳۶

۲۹- اگر «ب» و «ج» دو مفهوم کلی باشند و قضیه «یا الف، ب است یا ج» شرطی منفصل مانع‌الرفع باشد، آنگاه کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) ممکن است نسبت دو مفهوم «ب» و «ج» تباین باشد.
(۲) ممکن است نسبت دو مفهوم «ب» و «ج»، عموم و خصوص من‌وجه باشد.
(۳) امکان ندارد هر دو بخش این قضیه کاذب باشند.
(۴) امکان ندارد انفصال دو بخش این قضیه تام باشد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. چون قضیه موردنظر مانع‌الرفع است پس ممکن است الف، فقط ب باشد و ممکن است فقط ج باشد و ممکن است هم ب باشد و هم ج. بنابراین اگر الف مفهومی جزئی باشد می‌تواند مصداق مشترک ب و ج باشد و اگر مفهومی کلی باشد، مصادیق آن می‌توانند مصادیق مشترک ب و ج باشند؛ پس ب و ج قطعاً متباین نیستند. بنابراین ممکن است نسبت آن دو، عموم و خصوص من‌وجه باشد (رد گزینه ۲).

گزینه ۳: در منفصل مانع‌الرفع ممکن است هر دو بخش صادق باشند، ولی نمی‌شود هیچ‌کدام صادق نباشند (نه هیچ‌کدام و شاید هر دو).

گزینه ۴: انفصال تام، انفصال حقیقی است (نه هر دو و نه هیچ‌کدام)؛ پس انفصال مانع‌الرفع، قطعاً تام نیست.

شماره: ۹۶۷۵۹۷

۳۰- کدام یک از قضایای زیر شرطی است؟

- (۱) منظومه شمسی ۹ سیاره دارد.
(۲) آهن و مس از فلزات پرکاربرد هستند.
(۳) تهران پایتخت ایران است.
(۴) هر قضیه یا حملی است یا شرطی.
گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

هر قضیه یا حملی است یا شرطی = اگر قضیه حملی باشد، شرطی نیست و برعکس = قضیه شرطی

شماره: ۸۹۸۲۴۹

۳۱- در چند مورد از محاوره‌های زیر استدلال قیاسی وجود دارد؟

- (الف) • لطفاً کمی از شیر این گاو به من بدهید!
• من می‌گویم نر است. تو می‌گویی بدوش!
(ب) • من هم مثل دیگر فرزندان آن مرحوم سهمی از میراثش دارم.
• تو اول برادری خودت را ثابت کن، بعد ادعای ارث و میراث کن.
(ج) • چرا مالیات مغازه ما بیشتر از سایر مغازه‌هاست؟
• هر که بامش بیش برفش بیشتر.
(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) صفر

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

(الف) در این محاوره از این قاعده کلی که «گاو نر، شیر نمی‌دهد» نتیجه گرفته شده که درخواست شیر از این گاو بیهوده است، پس یک استدلال قیاسی به این صورت انجام شده است:

گاو نر، شیر نمی‌هد.

این گاو نر است.

این گاو، شیر نمی‌هد.

(ب) در این محاوره هم یک استدلال قیاسی به این صورت انجام شده است:

وقتی چند فرزند از پدر خود ارث می‌برند، یک غریبه که برادری‌اش ثابت نشده نمی‌تواند ادعای سهم داشتن کند.

تو غریبه‌ای و برادری‌ات ثابت نشده است.

تو نمی‌توانی ادعای سهم داشتن کنی.

(ج) این محاوره فقط شامل یک استدلال تمثیلی است، زیرا از این حقیقت جزئی که «هر که بامش بیش، برفش بیشتر» نتیجه جزئی دیگری گرفته شده است: «هر که مغازه بزرگ‌تری دارد باید مالیات بیشتری بدهد.» دلیل این تمثیل، مشابهت «رابطه مقدار مالیات با بزرگی مغازه» به «رابطه مقدار برف با وسعت بام» است.

شماره: ۹۴۷۹۹۶

۳۲- نتیجه‌ی کدام قیاس معتبر است؟

- (۱) هرگاه فلز حرارت یابد، منبسط می‌شود، این فلز حرارت نیافته پس منبسط نمی‌شود.
(۲) یخ از آب است، آب از مایعات است، پس یخ از مایعات است.
(۳) اگر کسی در خانه بود، در را باز می‌کرد، کسی در راه باز نکرد پس کسی در خانه نیست.
(۴) هر پرنده‌ای جاندار است بعضی جاندارها ماهی هستند پس بعضی پرنده‌ها ماهی هستند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در گزینه‌ی ۱ با رفع مقدم نتیجه گرفته شده است.

در گزینه‌ی ۲ حد وسط در هر دو مقدمه دارای علامت منفی است.

در گزینه‌ی ۳ شرایط حد وسط رعایت نشده، حد وسط تکرار نشده است.

شماره: ۹۹۰۲۸۰

۳۳- کدام یک را در نقد استدلال تمثیلی زیر می توان به کار برد؟

«در جوامع انسانی نیز مانند جوامع حیوانی، باید افراد قوی تر بر افراد ضعیف حکومت کنند»

(۱) انسان نیز مانند حیوانات دیگر، مدنی بالطبع است.

(۲) این گونه نیست که در تمام جوامع، افراد قوی تر بر افراد ضعیف حکومت کنند.

(۳) در برخی جوامع حیوانی، حیواناتی که دارای قدرت بدنی زیادی نیستند، حاکم اند.

(۴) انسان دارای قدرت تفکر و اراده و دین و اخلاق است که در سایر حیوانات وجود ندارد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. برای نقد استدلال تمثیلی، می توان از دو روش استفاده کرد: ۱- توجه به وجوه اختلاف ۲- یافتن استدلال تمثیلی مخالف.

گزینه ی ۱ نیز یک نوع استدلال تمثیلی است ولی استدلال تمثیلی مخالف آن نیست.

شماره: ۹۹۰۲۲۹

۳۴- وقتی یک قضیه نادرست باشد، ..... آن ..... است.

(۱) متناقض - غلط (۲) متضاد - درست (۳) متضاد - غلط (۴) متناقض - درست

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وقتی یک قضیه نادرست باشد متضاد آن ارزش نامعلوم دارد و متناقض آن درست است.

شماره: ۹۱۰۶۵۹

۳۵- در کدام نوع تعریف، از ویژگی ها استفاده می کنیم؟

(۱) تعریف لفظی (۲) تعریف تحلیلی (۳) تعریف مصداقی (۴) تعریف به تشبیه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در تعریف تحلیلی ما با استفاده از ویژگی های یک چیز، یا به ترتیب عام و خاص و یا در کنار هم، آن را تعریف می کنیم.

شماره: ۹۹۰۲۰۴

۳۶- کدام عبارت درباره ی قواعد تعریف درست است؟

(۱) ذاتی است و آموزش هیچ نقشی در آن ندارد.

(۲) با یادگیری آن می توانیم همه ی مفاهیم را تعریف کنیم.

(۳) شناخت آن ما را در ارائه تعاریف بهتر یاری می کند.

(۴) آموزش آن ما را قادر به ارائه بهترین تعریف چیزها می کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. لازمه ی شناخت قواعد تعریف همه چیزها نیست و ما را قادر به ارائه بهترین تعریف هر چیز نمی کند، اما می تواند در ارائه تعریف بهتر ما را یاری کند، به شرط آن که به این قواعد توجه کنیم.

شماره: ۹۵۵۰۵۶

۳۷- کدام مورد یک استدلال است؟

(۱) از این پس هرکس دیر بیاید، حق حضور در کلاس را ندارد.

(۲) درس را خوب فهمیده ای، پس نمره ی خوبی خواهی گرفت.

(۳) پس از این که من از خانه رفتم، به درس هایت مشغول شو.

(۴) منطق یک درس تحلیلی و استدلالی است که با ذهن سروکار دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در عبارت گفته شده که تو درس را خوب فهمیده ای (و هرکس که درس را خوب بفهمد، نمره ی خوبی خواهد گرفت)؛ پس تو (هم) نمره ی خوبی خواهی گرفت. یعنی از دو تصدیق معلوم برای کشف (یا اثبات) یک تصدیق مجهول استفاده شده است.

شماره: ۹۹۰۱۹۶

- ۳۸- پیش از این که منطق دانان، قواعد حاکم بر ذهن را معرفی و دسته‌بندی کنند، .....
 (۱) اشخاص تحصیل‌نکرده هم منطقی می‌اندیشیدند؛ اما احتمال خطایشان بیشتر بود.
 (۲) حتی مردم کوچه و بازار نیز همه افکارشان دقیقاً مطابق قواعد علم منطق بود.
 (۳) جلوگیری از خطاهای ذهنی برای اندیشمندان تحصیل‌کرده هم مشکل‌تر بود.
 (۴) انسان‌های باسواد و فرهیخته، در زندگی کمتر اصول علم منطق را به کار می‌بردند.
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

گزینه ۱: احتمال خطای ذهن برای کسانی که علم منطق را یاد نمی‌گیرند و با ممارست در آن به تبخّر منطقی نمی‌رسند، ارتباطی به کشف منطق ندارد؛ زیرا یادگیری و سس به کارگیری علم منطق است که موجب کاهش خطا می‌شود و این امر از سوی اشخاص تحصیل‌نکرده حتی بعد از تدوین علم منطق هم انجام نمی‌گیرد.
 گزینه ۲: گرچه همه مردم به‌طور طبیعی منطقی فکر می‌کنند، اما گاهی دچار خطا می‌شوند و غیرعمدی قواعد تفکر منطقی را نقض می‌کنند.

گزینه ۳: همه انسان‌ها بعد از یادگیری و به‌کارگیری منطق، سریع‌تر و دقیق‌تر می‌توانند عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص دهند ولی یادگیری و به‌کارگیری علم منطق قبل از تدوین آن حتی برای تحصیل‌کردگان ممکن نبوده است.
 گزینه ۴: همه مردم چه علم منطق تدوین شده باشد چه نشده باشد، در زندگی روزمره دائماً به‌طور طبیعی از اصول منطق پیروی می‌کنند؛ هر چند گاهی دچار خطا هم می‌شوند.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۶

- ۳۹- کدام جمله، قابلیت صادق یا کاذب بودن را دارد؟

- (۱) درباره‌ی صادق بودن این جمله مطمئن هستید.
 (۲) امروز بعد از درس، در کلاس بمانید.
 (۳) اسید، کاغذ تورنسل را به رنگ آبی درمی‌آورد.
 (۴) کاش تو را دیروز می‌دیدم.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. فقط جملات خبری قابلیت صادق یا کاذب بودن را دارند. جملات انشائی که خبری از عالم خارج نمی‌دهند قابلیت صادق و کاذب بودن را ندارند. جملات انشائی مانند: امر، نهی، تمنی، پرسشی.

شماره: ۹۹۰۲۷۱

- ۴۰- کدام کلمه نشان‌دهنده‌ی آغاز استدلال است؟

- (۱) چگونه (۲) چرا (۳) چون (۴) چیست

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. استدلال با کلمه‌ی «چون» یا کلماتی مترادف یا معادل با آن آغاز می‌شود، حتی اگر این کلمه بر زبان نیاید.

شماره: ۹۵۵۰۷۱

- ۴۱- کدام گزینه درباره‌ی تعریف زیر درست است؟

«مفهوم جزئی، مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مصداق را ندارد؛ مانند مفهوم بندرعباس که تنها بر یک شهر قابل انطباق است»

- (۱) از مفهوم عام استفاده نکرده است.
 (۲) فقط از یک روش تعریف استفاده کرده است.
 (۳) وجه افتراق را مشخص کرده است.
 (۴) فقط معنای لفظ را ذکر کرده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بخش اول این تعریف از نوع تعریف به مفاهیم عام و خاص است؛ پس هم وجه اشتراک (مفهوم) را ذکر کرده است و هم وجه افتراق را (نداشتن قابلیت انطباق بر بیش از یک مصداق). بخش دوم نیز تعریف به مثال و مصداق است.

شماره: ۹۳۸۴۷۷

۴۲- کدام گزینه درباره رابطه اصل و عکس در قضایای محصوره درست است؟

- ۱) برای ساختن عکس یک قضیه، باید موضوع و محمول اصل را جابه‌جا کنیم و کیفیت را تغییر ندهیم.
- ۲) اگر عکس یک قضیه، «عکس مستوی» باشد، از صادق بودن آن عکس، صدق اصل هم نتیجه می‌شود.
- ۳) عکس و اصل ممکن است در صدق، مساوی باشند و با این حال آن عکس، «عکس لازم‌الصدق» نباشد.
- ۴) اگر عکس یک قضیه از نظر صدق و کذب همانند و مساوی اصل باشد، «عکس مستوی» نامیده می‌شود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. برای ساختن عکس یک قضیه، صرفاً کافی است که موضوع و محمول جابه‌جا شوند؛ در این صورت چه کیفیت یا کمیت تغییر کنند چه تغییر نکنند، قضیه ساخته شده، عکس قضیه اول (که اصل نامیده می‌شود) است. (رد گزینه ۱) پس به‌طور مثال عکس قضیه «هر الف ب است» می‌تواند به هر چهار صورت زیر باشد:

هر ب الف است. / هیچ ب الف نیست. / بعضی ب الف است. / بعضی ب الف نیست.

منطق‌دانان قواعدی را برای کیفیت و کمیت قضیه عکس، کشف کرده‌اند که اگر رعایت شوند، در صورت صادق بودن اصل، عکس آن هم صادق خواهد بود. به‌علت همین همانندی و تساوی در صدق، به این قواعد، «قواعد عکس مستوی» می‌گویند و قضیه عکسی را که با رعایت این قواعد ساخته شده باشد، «عکس مستوی» می‌نامند.

جدول قواعد عکس مستوی

عکس مستوی (ب الف)	اصل (الف ب)
بعضی ب الف است.	هر الف ب است.
بعضی ب الف است.	بعضی الف ب است.
هیچ ب الف نیست.	هیچ الف ب نیست.
(عکس لازم‌الصدق ندارد.)	بعضی الف ب نیست.

گزینه ۲: از صدق یک قضیه می‌توان صدق عکس مستوی آن را نتیجه گرفت نه برعکس. مثلاً «بعضی شاعران مردم هستند» که قضیه‌ای صادق است، عکس مستوی است برای قضیه «هر مردی شاعر است»، ولی این قضیه که اصل محسوب می‌شود، صادق نیست.

گزینه ۳: قضیه «بعضی مردان شاعر نیستند» سالبه جزئی است و «عکس لازم‌الصدق» ندارد، اما این قضیه و عکس‌اش به‌صورت «بعضی شاعران مردم نیستند»، هر دو در صدق، همانند و مساوی‌اند.

گزینه ۴: عکس مستوی لزوماً از نظر کذب همانند اصل خود نیست. مثلاً «هر مردی شاعر است» کاذب است، ولی عکس مستوی آن یعنی «بعضی شاعران، مرد هستند»، کاذب نیست.

شماره: ۹۶۶۰۸۰

۴۳- کدام مفهوم نسبت به «مثلث» ذاتی نیست؟

- ۱) شکل
- ۲) دارای اضلاع
- ۳) سه ضلعی
- ۴) متساوی‌الاضلاع

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. متساوی‌الاضلاع بودن داخل ماهیت «مثلث» نیست، بلکه یک ویژگی است که ممکن است مثلث آن را نداشته باشد. اما هر مثلثی از حیث ماهیتش سه‌ضلعی، دارای اضلاع و شکل است.

شماره: ۹۵۵۰۵۹

۴۴- در کدام استدلال، مغالطه وجود دارد؟

- (۱) چون همه‌ی فلزات رسانا هستند پس این سیم مسی نیز رسانا است.
- (۲) بعد از ملاحظه‌ی همه‌ی شناسنامه‌های صادر شده در این ماه، در اداره‌ی ثبت احوال شهر تهران، به این نتیجه رسیدیم که در این ماه، تعداد پسران به دنیا آمده در شهر تهران بیش‌تر از دختران بوده است.
- (۳) هر سال در اردیبهشت ماه بارندگی زیاد است پس به احتمال زیاد امسال هم در این ماه بارندگی زیاد خواهد بود.
- (۴) تعداد نوزادان پسر به دنیا آمده در ماه گذشته بیش‌تر از دختران است، چون در بیمارستانی که من کار می‌کنم تمام نوزادان به دنیا آمده در آن ماه پسر بودند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در صورتی‌که از بررسی چند مورد محدود نتیجه‌ای کلی به صورت قطعی گرفته شود، آن را مغالطه‌ی تعمیم شتابزده می‌نامند. اما اگر تعداد موارد بررسی شده و در گزینه‌ی ۱، اگر بپذیریم که همه‌ی فلزات رسانا هستند، به یقین می‌توانیم بپذیریم که این سیم مسی نیز رسانا است.

شماره: ۹۹۰۲۱۵

۴۵- کدام گزینه از علت‌های لغزش ذهن انسان نیست؟

- (۱) آشنا نبودن با قواعد منطق
- (۲) سرعت و دقت ناکافی در به‌کارگیری منطق
- (۳) پیچیدگی استدلال‌ها
- (۴) دقیق بودن تعریف اصطلاحات خاص

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گرچه ذهن انسان به‌صورت طبیعی، منطقی رفتار می‌کند و بدون دانستن نام‌های قواعد منطق، آن‌ها را در زندگی خود به‌کار می‌برد (یعنی انسان به‌طور طبیعی با قواعد منطق آشنا است)؛ اما ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلال‌های پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاحات خاص، دچار اشتباه می‌شود (رد گزینه‌های ۳ و ۴). به همین دلیل منطق‌دانان به دسته‌بندی و توضیح قواعد ذهن پرداخته‌اند تا سریع‌تر و دقیق‌تر عوامل لغزش و خطای ذهن تشخیص داده شود (رد گزینه ۲).

شماره: ۹۳۴۶۱۱

۴۶- حیطة کاربرد کدام یک از صناعات خمس نادرست است؟

- (۱) شعر: بازی‌های کودکانه
- (۲) برهان: اصول دین
- (۳) خطابه: تشویق مردم
- (۴) جدل: محکوم کردن طرف مقابل

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. جدل در بازی‌های کودکانه و جر و بحث‌ها استفاده می‌شود نه شعر. شعر منطقی از عنصر خیال بهره می‌برد و هدفش ایجاد تأثر روحی در مخاطب است.

شماره: ۹۱۴۰۱۷

۴۷- درباره شکل اول قیاس نمی‌توان گفت .....

- (۱) نتیجه آن بدیهی است.
  - (۲) نتیجه جزئی ندارد.
  - (۳) نتیجه‌اش یقینی است.
  - (۴) چهار ضرب نتیجه‌بخش دارد.
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نتایج شکل اول قیاس هر چهار محصورات چهارگانه را شامل می‌شود.

شماره: ۹۱۲۷۱۵

۴۸- کدام گزینه پیام یک قضیه شرطی را نمی‌رساند؟

- (۱) اگر دودی رود بی‌آتشی نیست.
- (۲) اگر خونی بیاید گشته‌ای هست.
- (۳) هرچه پیش آید خوش آید.
- (۴) هرچه عوض دارد گله ندارد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هرچه پیش آید خوش آید = هر اتفاقی بی‌هیچ قید و شرطی، خوشایند است؛ پس پیام شرطی ندارد چون نسبتی به نسبت دیگر مشروط نشده است.

سایر گزینه‌ها: به‌ترتیب «پی بردن به وجود آتش»، «پی بردن به وجود یک کشته» و «سزاوار گله بودن»، به «وجود دود»، «وجود خون» و «عوض داشتن» مشروط شده‌اند.

شماره: ۹۶۷۳۶۹

۴۹- نسبت میان جنس و نوع آن و نسبت میان ذاتی و عرضی از میان نسبت‌های چهارگانه، به ترتیب کدام است؟
 (۱) عموم و خصوص من وجه - تباین
 (۲) عموم و خصوص مطلق - تباین
 (۳) عموم و خصوص من وجه - عموم و خصوص مطلق
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. میان هر جنس با نوع خودش عموم و خصوص مطلق برقرار است، مانند نسبت میان حیوان و اسب. نسبت میان ذاتی و عرضی نیز همواره تباین است.

شماره: ۹۵۵۰۸۳

۵۰- در تعریف یک مفهوم مجهول به روش مفاهیم عام و خاص، میان «مفهوم خاص» و «مفهوم مجهول» چه نسبتی می‌تواند برقرار باشد؟

- (۱) تساوی
 (۲) عموم و خصوص مطلق
 (۳) تباین
 (۴) عموم و خصوص من وجه

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مفهوم خاص اولاً باید مختص مجهول باشد، یعنی مصداقی غیر از خود مجهول نداشته باشد، ثانیاً باید خاص‌تر از مفهوم مجهول نباشد تا تعریف را از جامع بودن خارج نکند. بنابراین «مفهوم خاص» باید مساوی «مفهوم مجهول» باشد.

شماره: ۹۴۰۰۷۲

۵۱- عبارت «انسان، حیوان دارای شعور است» نوعی ..... محسوب می‌شود که در پاسخ سؤال از ..... می‌آید.

- (۱) تعریف - چیستی
 (۲) استدلال - چیستی
 (۳) تعریف - چرایی
 (۴) استدلال - چرایی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در عبارت «انسان حیوان دارای شعور است» انسان را تعریف کرده‌ایم. هر تعریفی با پرسش از چیستی در ارتباط است.

شماره: ۹۴۳۵۲۶

۵۲- در متن زیر چند تصدیق وجود دارد؟

«حکیمان، دیر دیر خوردن و عابدان، نیم سیر و زاهدان، سدّ رمق و جوانان، تا طبق برگیرند»

- (۱) یک
 (۲) دو
 (۳) سه
 (۴) چهار

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تصدیق‌ها:

- (۱) حکیمان دیر دیر خورند
 (۲) عابدان نیم سیر خورند
 (۳) زاهدان سدّ رمق خورند
 (۴) جوانان تا طبق بر گیرند، خورند.

تذکر: برای اینکه چیزی به چیزی نسبت داده شود، نیازمند فعل هستیم؛ اما گاهی فعل به قریبه حذف می‌شود. پس بهترین راه برای تشخیص تعداد تصدیق‌ها، توجه به معنا است؛ باید دید چند حکم و قضاوت (یعنی محتوای خبری با قابلیت صدق و کذب) وجود دارد.

تذکر: برای تعیین تعداد تصدیق‌ها، می‌توانید از دانش دستور زبان خود نیز کمک بگیرید و تعداد جملات خبری را بر اساس آن قواعد بشمرید.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۱

۵۳- در طبقه‌بندی مفاهیم، نسبت میان مفاهیم دو طبقه‌ی مختلف در امتداد هم، ..... است.
 (۱) تساوی (۲) عموم و خصوص مطلق (۳) تباین (۴) عموم و خصوص من وجه
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در یک طبقه‌بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم، نسبت به مفاهیم طبقه‌ی دیگر در امتداد خودش، نسبت عموم و خصوص مطلق داشته باشند.
 توجه: قید «در امتداد هم» ضروری است، زیرا مثلاً در طبقه‌بندی زیر، «گیاهان» و «مهره‌مرداران» با اینکه از دو طبقه‌ی مختلف هستند ولی چون در یک امتداد نیستند، نسبتشان «تباین» است، نه عموم و خصوص مطلق.

جانداران } جانوران (حیوانات) } همراه داران
 گیاهان } بی مهره ها

شماره: ۱۰۰۷۶۷۵

۵۴- میوه‌فروشی یک جعبه‌ی میوه را با قید این شرط که «کل جعبه سالم است» فروخت. وقتی خریدار جعبه را به منزل برد و باز کرد متوجه شد نصف میوه‌ها فاسد هستند. میوه‌فروش چه مغالطه‌ای کرده است؟
 (۱) ابهام در عبارات (۲) توسل به معنای ظاهری (۳) بار ارزشی کلمات (۴) اشتراک لفظ
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دلالت مطابقی جمله‌ی میوه‌فروش این بوده که: «کل جعبه سالم است» نه میوه‌های درون جعبه، اما دلالت التزامی گفته‌ی او این بوده که میوه‌های درون جعبه سالم هستند، اما میوه‌فروش با توسل به معنای ظاهری، مدلول التزامی سخن خود را نادیده گرفته و خریدار را فریب داده است.

شماره: ۹۳۴۶۱۶

۵۵- در کدام گزینه جای مقدم و تالی با گزینه‌های دیگر متفاوت است؟
 (۱) پول را بدهی، صاحب خانه می‌شوی.
 (۲) برنده باشی، بیشترین امتیاز را داری.
 (۳) عجله کنی، حتماً به موقع می‌رسی.
 (۴) دیر کنی، مسابقه را از دست می‌دهی.
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تالی به لحاظ معنا دنباله‌ی مقدم است؛ نه آنکه لزوماً در گفتار و نوشتار نیز پس از مقدم ذکر شود.
 گزینه ۱: «پول را بدهی (مقدم)، صاحب خانه می‌شوی (تالی)».
 گزینه ۲: از نظر معنایی، «برنده بودن» به دنبال «کسب بیشترین امتیاز» می‌آید نه برعکس؛ پس جای مقدم و تالی عوض شده است: «برنده باشی (تالی)، بیشترین امتیاز را داری (مقدم)».
 گزینه ۳: «عجله کنی (مقدم)، حتماً به موقع می‌رسی (تالی)».
 گزینه ۴: «دیر کنی (مقدم)، مسابقه را از دست می‌دهی (تالی)».

شماره: ۹۶۶۰۷۶

۵۶- کدام طبقه‌بندی درست است؟
 (۱) موجود مادی < موجود بی‌جان < درخت < چنار
 (۲) آسیایی < ایرانی < تهرانی < اهوازی
 (۳) موجود < موجود غیرمادی < موجود مادی < جاندار
 (۴) انسان < دانش‌آموز < دبیرستانی < دبستانی
 گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در گزینه ۲ تهرانی و اهوازی رابطه‌ی تباین دارند و تهرانی عام‌تر از اهوازی نیست در گزینه ۳ موجود غیرمادی و موجود مادی دارای رابطه‌ی تباین هستند. در گزینه ۴ دبیرستانی و دبستانی نیز رابطه‌ی تباین دارند.

شماره: ۱۰۲۷۱۶۳

۵۷- به ترتیب، کدام رابطه فقط میان قضایای کلی برقرار است و در کدام رابطه از کذب یکی نمی‌توان صدق دیگری را نتیجه گرفت؟

- (۱) تضاد - تضاد (۲) تضاد - تداخل (۳) تداخل - تضاد (۴) تداخل - تداخل

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی تضاد رابطه‌ای است که فقط میان قضایای موجبه‌ی کلیه و سالبه‌ی کلیه برقرار می‌شود. در این رابطه از درستی یک قضیه می‌توان نادرستی دیگری را نتیجه گرفت، اما برعکس آن نتیجه نمی‌دهد؛ یعنی اگر فقط بدانیم که یکی از آن دو نادرست است، نمی‌توانیم مطمئن شویم که دیگری درست است.

شماره: ۹۹۰۲۲۳

۵۸- اگر در یک قیاس اقترانی شکل سوم، هر دو مقدمه جزئی باشند، .....

- (۱) نتیجه قیاس نیز جزئی می‌شود. (۲) موضوع نتیجه، علامت مثبت می‌گیرد.
(۳) قطعاً قیاس نامعتبر خواهد بود. (۴) محمول نتیجه، علامت منفی می‌گیرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در شکل سوم قیاس، حد وسط در هر دو مقدمه موضوع است. حال اگر هر دو مقدمه جزئی باشند، یعنی علامت موضوع (حد وسط) در هر دو مقدمه منفی خواهد بود و در نتیجه، شرط دوم اعتبار، نقض می‌شود و قیاس نامعتبر خواهد بود.

نکته: هر دو مقدمه قیاس اقترانی در هر چهار شکل، ممکن است جزئی باشند، ولی هیچ قیاس اقترانی معتبری در هیچ‌یک از چهار شکل وجود ندارد که هر دو مقدمه‌اش جزئی باشند.

گزینه ۱: قانون کلی برای کمیّت نتیجه قیاس اقترانی وجود ندارد.

نکته: قانون کلی برای کمیّت نتیجه قیاس اقترانی معتبر وجود دارد.

گزینه ۲: علامت موضع نتیجه بر اساس کمیّت آن مشخص می‌شود، ولی نمی‌توان از روی مقدمات، کمیّت نتیجه را تشخیص داد.

گزینه ۴: علامت محمول نتیجه بر اساس کیفیت آن مشخص می‌شود، اما با وجود اینکه درباره کیفیت نتیجه، قانون کلی وجود دارد، ولی در اینجا کیفیت مقدمات مشخص نیستند تا بر اساس آن کیفیت نتیجه و سپس علامت محمول آن را مشخص کنیم.

شماره: ۹۶۶۰۷۵

۵۹- وقتی در تعریف یک ابزار، به کاربرد متفاوت آن از ابزار دیگر اشاره کنیم، در واقع .....

- (۱) کاربردش را تعریف کرده‌ایم. (۲) با مفاهیم عام و خاص آن را تعریف کرده‌ایم.
(۳) نمونه و مصداقش را نشان داده‌ایم. (۴) سلسله اوصاف آن را برشمرده‌ایم.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. با نشان دادن کاربرد متفاوت یک شیء در واقع وجه افتراق آن را نسبت به اشیا و مفاهیم مشابه ذکر کرده‌ایم. بنابراین تعریف به مفاهیم عام و خاص کرده‌ایم که نوعی تعریف تحلیلی است.

شماره: ۹۴۰۰۷۷

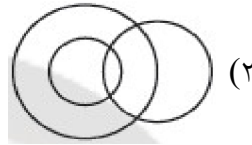

۶۰- کدام گزینه رابطه بین سه مفهوم «غیرشیرازی»، «غیر ایرانی» و «آسیایی» را نشان می‌دهد؟

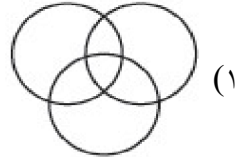

(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هر غیر ایرانی، غیرشیرازی است، ولی بعضی غیرشیرازی‌ها غیر ایرانی نیستند (مثل مشهدی‌ها). پس رابطه «غیر ایرانی» و «غیرشیرازی» عموم و خصوص مطلق است.

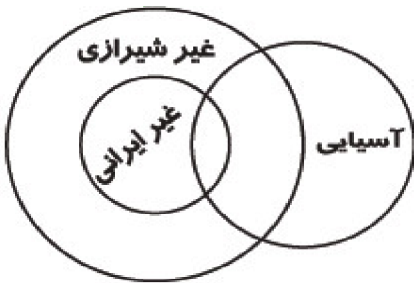
بعضی غیرشیرازی‌ها آسیایی هستند (مثل هندی‌ها) و بعضی آسیایی‌ها غیرشیرازی نیستند (یعنی شیرازی‌ها) و بعضی غیرشیرازی‌ها آسیایی نیستند (مثل آلمانی‌ها). پس رابطه «غیر شیرازی» و

«آسیایی» عموم و خصوص من وجه است.

همچنین رابطه «غیر ایرانی» با «آسیایی» هم مثل رابطه «غیرشیرازی» و

«آسیایی» عموم و خصوص من وجه است.

بنابراین سه دایره به این حالت هستند:

شماره: ۹۴۰۰۸۰

۶۱- کدام مورد یک تصدیق است؟

(۱) به به عجب هوای خوبی

(۳) زوایای مساوی یک مثلث قائم‌الزاویه

(۲) آزادگان تهیدست‌اند

(۴) وسیله‌ای فلزی برای سنجش راستی دیوار

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تصدیق جمله‌ای است که یک واقعیت را بیان می‌کند و می‌تواند متصف به صدق یا کذب شود و «آزادگان تهیدست‌اند» چنین ویژگی‌هایی را دارد.

شماره: ۹۹۰۲۳۷

۶۲- کدام عبارت درباره‌ی تعریف «میوه» به «جسم شیرین» درست است؟

(۱) تعریف بی‌ربطی است.

(۳) جامع است و مانع نیست.

(۲) نه جامع است نه مانع

(۴) مانع است و جامع نیست.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تعریف جامع نیست، زیرا برخی از میوه‌ها شیرین نیستند. مانع نیست، زیرا برخی از شیرین‌ها میوه نیستند.

شماره: ۹۵۵۰۷۳

۶۳- اینکه قضیه شرطی منفصل «الف یا ب»، ..... است، به این معنی است که: .....

- (۱) غیرقابل جمع در صدق - «نه هر دو».
(۲) قابل جمع در کذب - «شاید هیچ کدام».
(۳) حقیقی - «شاید هر دو و شاید هیچ کدام».
(۴) قابل جمع در صدق - «نه هیچ کدام و شاید هر دو».

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

الف یا ب (نه هر دو و نه هیچ کدام)	منفصل حقیقی
الف یا ب (نه هر دو و شاید هیچ کدام)	منفصل غیرقابل جمع در صدق
الف یا ب (نه هیچ کدام و شاید هر دو)	منفصل غیرقابل جمع در کذب

گزینه ۱: طبق جدول فوق، «غیرقابل جمع در صدق» اصطلاح است و یعنی «نه هر دو و شاید هیچ کدام».

گزینه ۲: «قابل جمع در کذب» اصطلاح نیست و معنای لفظی خود را دارد؛ پس یعنی ممکن است هر دو کاذب باشند (شاید هیچ کدام).

گزینه ۳: طبق جدول فوق، «حقیقی» اصطلاح است و یعنی «نه هر دو و نه هیچ کدام».

گزینه ۴: «قابل جمع در صدق» اصطلاح نیست و معنای لفظی خود را دارد؛ پس یعنی ممکن است هر دو صادق باشند (شاید هر دو).

شماره: ۹۶۷۳۶۳

دو عبارت زیر را بخوانید و به دو سؤال بعدی پاسخ دهید.

الف) اگر من به یک صندلی اشاره کنم و بگویم: «این یک صندلی است»؛ لازم است مشخص شود که من به کل آن شیء اشاره می‌کنم و نه مثلاً به یکی از پایه‌هایش یا مثلاً به چوبی که صندلی از آن ساخته شده است.
ب) زبان فارسی دارای ساختاری است که در آن، جملات به صورت دو مجموعه از کلمات ارائه می‌شوند که مجموعه اول، نهاد جمله است و مجموعه دوم، گزاره را شکل می‌دهد. این ساختار به هیچ وجه، مختص زبان فارسی نیست.

۶۴- عبارت ..... می‌تواند در علم منطق مورد توجه باشد؛ زیرا .....

- (۱) الف- به قواعد صرفی یا نحوی زبان اشاره می‌کند و در جهت جلوگیری از برخی خطاهای زبانی به کار می‌آید.
(۲) ب- وابسته به یک زبان خاص نیست و یک اصل کلی را بیان می‌کند که باعث کاهش خطای اندیشه می‌شود.
(۳) الف- وابسته به یک زبان خاص نیست و به انسان کمک می‌کند از بعضی خطاهای ذهنی و فکری مصون بماند.
(۴) ب- به قواعد صرفی یا نحوی زبان اشاره می‌کند و در جهت پرهیز از خطا در تعاریف و استدلال‌ها مفید است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. عبارت الف درباره نحوه دلالت مفهوم جزئی «این» بر شیء خارجی مورد اشاره است. بررسی این مطلب برخلاف قواعد صرف و نحو، وابسته به زبان خاصی نیست (همه زبان‌ها لفظی برای اشاره دارند) (رد گزینه ۱)؛ بلکه در زمره این اصول کلی‌ای است که اطلاع از آنها در حیطه زبان (الفاظ)، به ما در جهت جلوگیری از خطای اندیشه یاری می‌رسانند. بنابراین این عبارت در علم منطق مورد توجه است.

گزینه‌های ۲ و ۴: عبارت ب به قواعد نحوی زبان فارسی اشاره دارد. هر چند چنین قاعده‌ای مختص زبان فارسی نیست و برخی زبان‌های دیگر هم چنین ساختاری دارند ولی به هر حال این ساختار مختص زبان‌های خاصی است؛ نه همه زبان‌ها (زیرا مثلاً ممکن است در بعضی زبان‌ها گزاره اول بیاید و نهاد دوم؛ مثل جمله «ذهب المعلمون» در زبان عربی). این امر سبب می‌شود این جمله درباره اصول کلی مرتبط با اندیشه (تعریف و استدلال) که بین همه زبان‌ها مشترک است، نباشد و در علم منطق بررسی نشود.

شماره: ۱۰۰۲۶۵۶

۶۵- کدام گزینه ارزیابی بهترین درباره نسبت این دو عبارت با علم منطق ارائه می‌کند؟

- ۱) عبارت الف را می‌توان در علم منطق، در مبحث انواع دلالت‌ها بررسی کرد.
- ۲) عبارت ب نسبت موجود در تصدیق‌های منطقی را بیان می‌کند.
- ۳) عبارت الف را می‌توان از نظر منطقی، یک نوع استدلال دانست.
- ۴) عبارت ب نشان می‌دهد که جملات چگونه در علم منطق تحلیل می‌شوند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اینکه منظور از کلمه «این»، خود «صندلی» است نه چیزی کمتر یا بیشتر، یعنی دلالت مطاقی «صندلی» برای آن شیء خارجی مورد اشاره وضع شده است. این‌گونه دلالت‌ها در علم منطق در مبحث «نحوه دلالت لفظ بر معنا در جملات» بررسی می‌شوند.

گزینه‌های ۲ و ۴: اولاً عبارت ب، نسبت بین نهاد و گزاره را از نظر منطقی شرح نداده است؛ بلکه صرفاً نام اجزای جمله و ترتیب قرار گرفتن آن‌ها را بیان کرده است. ثانیاً هر جمله‌ای نهاد و گزاره دارد ولی هر جمله‌ای تصدیق نیست؛ تنها جملاتی تصدیق هستند که حکم و قضاوت دارند و در آن‌ها اوصافی را به چینی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب می‌کنیم. بنابراین جملاتی مثل «ساعت چند است»؟ گرچه نهاد و گزاره دارند و مشمول توضیح عبارت ب هستند ولی تصدیق نیستند و در علم منطق بررسی نمی‌شوند.

گزینه ۳: در عبارت الف هیچ تصدیق مجهولی به کمک تصدیق‌های معلوم کشف نشده است؛ بنابراین استدلال نیست.

شماره: ۱۰۰۲۶۵۷

۶۶- با توجه به احکام قضایا کدام عبارت درست است؟

- ۱) در عکس مستوی کیف و صدق قضیه همواره ثابت می‌ماند.
- ۲) اگر یک قضیه نادرست باشد، حتماً متضاد آن درست است.
- ۳) همه‌ی قضایای محصوره عکس مستوی دارند به جز موجبه‌ی جزئی.
- ۴) برای به دست آوردن نقیض قضیه‌ی محصوره و شخصیه، کمیت و کیفیت تغییر می‌کند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در نقیض قضیه‌ی شخصیه فقط کیفیت تغییر می‌کند. موجبه‌ی جزئی عکس لازم الصدق دارد و از کذب یک قضیه نمی‌توان صدق متضاد آن‌را به دست آورد. پس گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ نادرست‌اند، اما گزینه‌ی ۱ مطلب درستی را در مورد عکس مستوی بیان می‌کند.

شماره: ۹۵۵۰۸۷

۶۷- هدف شعر و خطابه به ترتیب چیست؟

- ۱) تشویق مخاطب - شکست مخاطب
- ۲) تأثر روحی مخاطب - شکست مخاطب
- ۳) شکست مخاطب - تأثر روحی مخاطب
- ۴) تأثر روحی مخاطب - تشویق مخاطب

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. هدف شعر تأثر روحی در مخاطب و هدف خطابه تشویق مخاطب به انجام یا ترک یک عمل است.

شماره: ۹۱۲۷۲۴

۶۸- کدام‌یک از عبارت‌های زیر، یک قضیه حملی است؟

- ۱) توانا بود هر که دانا بود.
- ۲) ز دانش دل پیر برنا بود.
- ۳) دانش طلب و بزرگی آموز.
- ۴) تو بگو هیچ مرا یادت هست.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: قضیه شرطی متصل است.

گزینه ۳: قضیه نیست. «جمله انشائی امری»

گزینه ۴: قضیه نیست. «جمله انشائی پرسشی»

شماره: ۹۱۰۲۸۸

۶۹- اگر بدانیم که «هیچ دانش‌آموزی گوشی تلفن همراه به کلاس نیاورده است» به درستی کدام قضیه می‌توانیم پی ببریم؟

- (۱) همه‌ی دانش‌آموزان گوشی تلفن همراه به کلاس آورده‌اند.
- (۲) بعضی از دانش‌آموزان گوشی تلفن همراه به کلاس آورده‌اند.
- (۳) بعضی دانش‌آموزان گوشی تلفن همراه به کلاس نیاورده‌اند.
- (۴) هر کسی که گوشی تلفن همراه به کلاس آورده، دانش‌آموز است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر یک قضیه‌ی سالبه‌ی کلی صادق باشد، قضیه‌ی متداخل آن نیز حتماً صادق است، ولی متضاد و متناقض آن کاذب است و عکس مستوی آن نیز به شکل سالبه‌ی کلی و سالبه‌ی جزئی صادق است.

شماره: ۹۹۰۲۷۵

۷۰- به ترتیب کدام یک درباره‌ی «نوع» و «وضعیت نتیجه‌ی» استدلال زیر درست است؟

«تمام کسانی که مدرک تحصیلی بالائی هم دارند بیکار هستند؛ چون من در میان افراد فامیل خود سه نفر را می‌شناسم که با مدرک دکترا بیکار هستند».

(۱) استقرا است - یقینی نیست	(۲) قیاس است - صحیح است
(۳) استقرا است - قوی است	(۴) تمثیل است - ضعیف است

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. این استدلال، استقرا است زیرا با ملاحظه‌ی حکمی درباره‌ی تعداد محدود، آن حکم به کل موارد عمومیت داده شده است و نتیجه‌ی آن معتبر و یقینی نیست. این استقرا ضعیف است و مقدمات از نتیجه به طور قوی حمایت نمی‌کنند.

شماره: ۹۹۰۲۷۰

۷۱- کدام گزینه درباره‌ی مفاهیم جزئی درست است؟

- (۱) با نشان دادن مصداق خارجی‌شان تعریف می‌شوند.
- (۲) بحث در علم منطق متمرکز بر آنهاست.
- (۳) در برخی از تعاریف از آنها استفاده می‌شود.
- (۴) در نسبت‌های چهارگانه جایگاهی ندارند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اگر دو مفهوم کلی از جهت صدق بر افرادشان باهم مقایسه شوند، چهار حالت (نسبت‌های چهارگانه) به دست می‌آید.

شماره: ۸۹۸۰۴۵

۷۲- در کدام گزینه، هم موضوع و هم محمول علامت (+) می‌گیرند؟

- (۱) هر گربه‌ای برای شکم خودش موش می‌گیرد.
- (۲) هیچ گربه‌ای برای رضای خدا موش نمی‌گیرد.
- (۳) بعضی گربه‌ها برای سرگرمی موش می‌گیرند.
- (۴) بعضی گربه‌ها از شکم‌سیری موش نمی‌گیرند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علامت (+) برای همه‌ی مصادیق به کار می‌رود. در این قضیه، سور کلی (هیچ) و نسبت سالبه، به ترتیب نشان‌دهنده‌ی همه‌ی مصادیق موضوع و همه‌ی مصادیق محمول هستند؛ پس هم موضوع و هم محمول علامت (+) می‌گیرند.

شماره: ۹۶۳۳۵۴

۷۳- کدام عبارت درباره‌ی دامنه‌ی کارکرد منطق مناسب‌تر است؟

- (۱) فقط برای فهم فلسفه لازم است.
- (۲) آن‌جا که پای علم به میان بیاید، مورد نیاز است.
- (۳) بیشتر حوزه‌های زندگی انسان را در برمی‌گیرد.
- (۴) در حوزه جلوگیری از خطاهای رسانه‌ای کاربرد دارد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. از آن‌جا که منطق شیوه‌ی طبیعی فکر کردن است و فکر ذاتی انسان است و انسان هم همه‌جا و در همه‌ی کارها و گفتارهای زندگی با ذهن خود سروکار دارد، دامنه‌ی کارکرد منطق بسیار وسیع است.

شماره: ۱۰۳۰۰۷۷

۷۴- کدام گزینه درباره‌ی مفاهیم «کلی» و «جزئی» درست است؟

- (۱) فقط مصداق‌های مفهوم‌های جزئی را می‌توان با اشاره‌ی انگشت نشان داد.
- (۲) نسبت مفهوم جزئی و مفهوم کلی، عموم و خصوص مطلق است.
- (۳) تعداد مصداق‌های هر مفهوم کلی، بیش از هر مفهوم جزئی است.
- (۴) مفهومی که فرض مصادیق متعدد برایش محال است، حتماً جزئی است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفهوم جزئی، مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد، بنابراین فرض مصادیق متعدد برایش محال است.

گزینه ۱: برخی مفاهیم کلی نیز دارای مصادیقی هستند که می‌توان آن‌ها را با اشاره‌ی انگشت نشان داد، مثل «درخت». از طرفی مصداق برخی مفاهیم جزئی هم قابل اشاره‌ی با انگشت نیستند، مثل «الله».

گزینه ۲: نسبت این دو مفهوم، تباین است، زیرا هیچ مفهومی جزئی، مفهوم کلی نیست.

گزینه ۳: برخی مفاهیم کلی هیچ مصداقی ندارند، مثل «مربع سه‌گوش» و برخی فقط یک مصداق دارند، مثل «کوچک‌ترین عدد اول». بنابراین نمی‌توان گفت تعداد مصداق‌های هر مفهوم کلی، بیش از هر مفهوم جزئی است.

شماره: ۱۰۰۷۶۸۹

۷۵- کدام عبارت می‌تواند باعث ایجاد مظالمه‌ی «ابهام در عبارات» شود؟

- (۱) عفو لازم نیست اعدامش کنید.
- (۲) سحر نمی‌تواند با معجزه پهلو بزند.
- (۳) میل ندارم که با آن‌ها غذا بخورم.
- (۴) امروز آقای پزشکی به مدرسه می‌آید.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در عبارت داده شده معلوم نیست که میل نداشتن به غذا است یا به غذا خوردن با آن‌ها. بنابراین ایجاد ابهام کرده است.

شماره: ۹۵۵۰۴۱

۷۶- کدام مورد به ترتیب حد ناقص «انسان» و رسم تام «مثلث» را نشان می‌دهد؟

- (۱) جسم ناطق - شکل دارای سه ضلع
- (۲) جوهر ناطق - شکل دارای سه زاویه
- (۳) جسم نامی حساس - مقدار سه ضلعی
- (۴) جسم ناطق - شکل دارای سه زاویه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «جوهر ناطق» حد ناقص «انسان» و «شکل دارای سه زاویه» رسم تام «مثلث» است، زیرا اولی از جنس بعید و فصل و دومی از جنس قریب و عرض خاص تشکیل شده است.

شماره: ۹۵۵۰۶۹

۷۷- اگر در یک قضیه از لفظ «برخی» استفاده کنیم، باید مطمئن باشیم که آن قضیه .....

- (۱) صادق است.
- (۲) جزئی نیست.
- (۳) شخصی نیست.
- (۴) موجه است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. لفظ «برخی» برای قضایای جزئی به کار می‌رود که جزو قضایای محصوره شمرده می‌شوند، پس قضیه نمی‌تواند شخصی باشد.

شماره: ۹۱۰۲۹۳

۷۸- علم منطق، با تأکید بر چه طریقی ما را قادر به تشخیص خطاهای بی‌شمار ذهن می‌کند؟

- (۱) آموزش شیوه درست اندیشیدن
- (۲) بیان روش‌های جلوگیری از مغالطات
- (۳) بررسی و دسته‌بندی انواع خطاهای ذهن
- (۴) ایجاد تبخّر در اثر تمرین و ممارست

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تأکید منطق بر آموزش شیوه درست اندیشیدن است تا از این طریق قادر به تشخیص خطاهای ذهن - که بی‌شمارند - باشیم.

توجه: منطق خطاهای ذهنی (مغالطات) را هم بررسی و دسته‌بندی می‌کند و روش‌های جلوگیری از آن‌ها را نیز بیان می‌کند، اما چون خطاهای ذهن بی‌شمارند و همه آن‌ها قابل جمع‌آوری نیستند، با این کار نمی‌توان از همه خطاهای ذهن جلوگیری کرد، لذا تأکید منطق بر آموزش شیوه درست اندیشیدن است.

شماره: ۹۴۳۵۲۷

۷۹- با توجه به متن زیر، سپهر دچار چه مغالطه‌ای شده است؟

«سپهر برای درمان جوش صورتش نزدیک یک پزشک متخصص رفت و پس از گذراندن دوره درمانی، صورتش بهبود پیدا کرد. او در مدتی که به مطب دکتر رفت و آمد می‌کرد، متوجه شد همه کسانی که برای این مشکل به آنجا می‌آیند به‌طور کامل درمان می‌شوند. به همین خاطر وقتی دوستش ساسان را پس از یک سال ملاقات کرد و دید که جوش‌های صورت او هم کاملاً خوب شده‌اند، نتیجه گرفت حتماً ساسان هم به همان پزشک مراجعه کرده است.»

- (۱) استثنای قابل چشم‌پوشی
(۲) عدم تکرار حد وسط
(۳) رعایت نکردن قواعد تقابل
(۴) ایهام انعکاس

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در صورتی که در جابه‌جا کردن اجزای قضیه، قاعده عکس مستوی را به‌درستی رعایت نکنیم، دچار «مغالطه ایهام انعکاس» می‌شویم.
سپهر از اینکه «هرکس به پزشک او مراجعه می‌کند، بهبود می‌یابد» نتیجه گرفته «هرکس بهبود می‌یابد، به پزشک او مراجعه می‌کند»؛ لذا گمان کرده ساسان هم که بهبود یافته، پیش همان پزشک رفته است.
بنابراین چون عکس مستوی موجب کلی، موجب جزئی است نه موجب کلی، سپهر دچار مغالطه «ایهام انعکاس» شده است.

شماره: ۹۶۳۳۵۳

۸۰- کدام عبارت درباره‌ی قیاس اقترانی درست است؟

- (۱) همواره از دو قضیه‌ی حملی تشکیل می‌شود.
(۲) قسمتی از نتیجه‌ی آن در هر یک از مقدمات وجود دارد.
(۳) همه‌ی نتایج آن بدیهی هستند و یقین بالذات دارند.
(۴) براساس استقرا، چهار شکل برای آن شمرده شده است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در قیاس اقترانی، اجزای نتیجه میان دو مقدمه پخش است. چهار شکل قیاس براساس حصر عقلی تعیین شده است. در قیاس اقترانی ممکن است مقدمه‌ی شرطی به کار رود و فقط نتایج شکل اول بدیهی است.

شماره: ۹۵۵۰۸۸

۸۱- کدام عبارت یک تعریف است؟

- (۱) شعر سخنی است که با عنصر خیال همراه است.
(۲) منظومه‌ها همیشه گرد یک ستاره می‌چرخند.
(۳) اگر به موقع بیایی، شگفت‌زده خواهی شد.
(۴) آنچه را به تو گفته می‌شود به دقت به خاطر بسپار.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در عبارت گزینه‌ی ۱ شعر را تعریف کرده‌ایم. در هر یک عبارت‌های ۲ و ۳ صرفاً یک تصدیق به کار برده‌ایم و در عبارت ۴ امر کرده‌ایم.

شماره: ۹۹۰۱۹۷

۸۲- هنگامی که به واقعیت داشتن یا نداشتن یک مفهوم کاری نداریم، ..... رقم می‌خورد.

- (۱) تصور (۲) تصدیق (۳) تعریف (۴) استدلال

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در هنگام تصور یک مفهوم، کاری نداریم که آن مفهوم واقعیت دارد یا نه.

شماره: ۸۹۷۸۹۹

۸۳- کدام مورد دارای قوت و ضعف است؟

- (۱) قیاس (۲) استقرای ناقص (۳) تمثیل (۴) استقرای تام

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. استدلال‌های استقرایی از نظر قوت و ضعف درجات مختلفی دارند که با توجه به برخی از ملاک‌ها و ویژگی‌ها می‌توان آن‌ها را تشخیص داد.

شماره: ۹۹۰۲۴۸

۸۴- بهره‌برداری بهتر از فرآیند تفکر با کدام مفهوم مرتبط است؟

- (۱) هدف منطق دانش (۲) نقش دانش منطق (۳) روش دانش منطق (۴) موضوع دانش منطق

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نقش دانش منطق، بهره‌برداری بهتر از فرآیند تفکر است.

شماره: ۸۹۷۸۹۴

۸۵- در هر تعریفی باید از ..... استفاده شود ولی از ..... گاهی استفاده می‌شود و گاهی نمی‌شود.

- (۱) مفاهیم عام- مفاهیم جزئی
 (۲) مفاهیم جزئی- مفاهیم عام
 (۳) مفاهیم درونی- مفاهیم بیرونی
 (۴) مفاهیم بیرونی- مفاهیم درونی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در هر تعریف باید از مفاهیم درونی استفاده شود ولی گاهی از مفاهیم بیرونی استفاده می‌شود و گاهی نمی‌شود.

شماره : ۸۹۷۹۰۰

۸۶- کدام گزینه پیام بیت زیر را می‌رساند؟

اگر باران به کوهستان نیارد / به سالی دجله گردد خشک‌رودی

- (۱) اگر به سالی دجله خشک‌رود شود، باران به کوهستان نیاریده است.
 (۲) باران به کوهستان نمی‌بارد یا به سالی دجله خشک‌رودی می‌گردد.
 (۳) اگر باران به کوهستان نیارد، به سالی دجله خشک‌رودی نمی‌شود.
 (۴) به سالی دجله خشک‌رودی می‌گردد یا باران به کوهستان می‌بارد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این بیت، خشک شدن دجله مشروط به نیاریدن باران شده است.

گزینه ۱: نیاریدن باران مشروط به خشک شدن دجله شده است؛ اما این پیام با پیام بیت موردنظر متفاوت است؛ زیرا آن بیت می‌گوید خشک شدن دجله مشروط به نیاریدن باران است نه برعکس! مثلاً طبق پیام این بیت، مانعی ندارد باران بیارد ولی باز دجله به علتی دیگر مثل ساختن سد در سرمنشأ آن خشک شود.

گزینه ۲: خشک شدن دجله مشروط به باریدن باران شده است!

گزینه ۳: خشک نشدن دجله مشروط به باریدن باران شده است؛ یعنی اگر باران بیارد حتماً دجله خشک نمی‌شود. اما طبق پیام بیت موردنظر، ممکن است باران بیارد ولی باز دجله به علتی دیگر مثل ساختن سد در سرمنشأ آن خشک شود.

گزینه ۴: خشک شدن دجله مشروط به نیاریدن باران شده است. (همان پیام بیت موردنظر)

توجه: گزینه‌های ۱ و ۳ پیام یکسانی دارند ولی پیام آن دو با پیام بیت موردنظر که همان پیام گزینه ۴ است، تفاوت ظریفی دارد.

شماره : ۹۶۷۳۶۵

۸۷- به ترتیب جنس عالی «بیضی» و جنس قریب «حیوان» کدام است؟

- (۱) شکل - جسم نامی
 (۲) مقدار - جسم نامی حساس
 (۳) مقدار - جسم نامی
 (۴) مقدار پیوسته - جسم نامی حساس

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. جنس عالی بیضی «مقدار» و جنس قریب حیوان «جسم نامی» است.

شماره : ۹۵۵۰۶۶

۸۸- اگر قضیه «بعضی انسان‌ها بی‌نا هستند» نتیجه یک استدلال باشد، آن استدلال قطعاً ..... است.

- (۱) تمثیل
 (۲) قیاس
 (۳) استقراء تام
 (۴) استقراء ناقص

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نتیجه استقراء حتماً کلی و نتیجه تمثیل قطعاً جزئی (شخصی) است.

شماره : ۹۱۰۶۶۶

۸۹- کدام گزینه درباره بیت زیر درست است؟

امشب صدای تیشه از بیستون نیامد / شاید به خواب شیرین فرهاد رفته باشد

(۱) واژه «شیرین» در این بیت به دلیل مشترک لفظی بودن، باعث مغالطه شده است.

(۲) واژه «خواب» می‌تواند به «امری ذهنی» و نیز «امری خارجی» اشاره کند.

(۳) اگر «خواب» را به معنای «رویا» بگیریم، مغالطه «توسل به معنای ظاهری» است.

(۴) عدم استفاده از علائم نگارشی، باعث مغالطه «نگارشی» کلمات شده است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. واژه «خواب» را در این بیت، هم می‌توان دلالت‌کننده بر «آرمیدن» که امری خارجی است در نظر گرفت و هم می‌توان به معنای «خواب دیدن» که امری ذهنی است، به حساب آورد.

گزینه ۱: واژه «شیرین» در این بیت دارای دو معنای «زنی به نام شیرین که معشوق فرهاد بود» و نیز «مزه شیرین» است. بنابراین این واژه دارای اشتراک لفظ است. اما چون در آرایه ایهام به کار رفته و هر دو معنای آن صحیح و مورد نظر شاعر بوده است، مغالطه‌ای صورت نگرفته است.

گزینه ۳: اگر «خواب» به معنای «رویا» باشد، مرجع ضمیر (شناسه) «به خواب رفته باشد» فقط می‌تواند فرهاد باشد که به رویای معشوقش شیرین رفته است.

گزینه ۴: عدم استفاده از علائم سجاوندی خللی به معنا وارد نکرده است؛ بلکه اصولاً در اشعار از علائم سجاوندی استفاده نمی‌ود و وزن و عروض شعر به جلوگیری از اشتباه خوانده شدن، کمک می‌کند.

شماره: ۱۰۰۲۶۵۵

۹۰- اگر نتیجه یک قیاس اقترانی معتبر از شکل چهارم، «سالبه کلی» باشد، آن گاه .....
 (۱) علامت موضوع مقدمه اول ممکن است منفی باشد. (۲) علامت محمول مقدمه اول ممکن است منفی باشد.
 (۳) علامت موضوع مقدمه دوم قطعاً مثبت است. (۴) علامت محمول مقدمه دوم قطعاً مثبت است.
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. چون قیاس موردنظر، از شکل چهارم و دارای نتیجه سالبه کلی است، باید به شکل زیر باشد:

از طرفی این قیاس، معتبر است؛ بنابراین چون علامت‌های الف و ج در «نتیجه» مثبت هستند، باید در مقدمه هم مثبت باشند (شرط سوم)؛ پس سور مقدمه دوم، کلی (هر/هیچ) و نسبت مقدمه اول، سالبه است؛ پس چون هر دو مقدمه نباید سالبه باشند (شرط اول)، نسبت مقدمه دوم، موجب خواهد بود؛ لذا حد وسط (ب) در مقدمه دوم علامت منفی دارد و باید در مقدمه اول مثبت داشته باشد (شرط دوم)؛ به همین سبب، سور مقدمه اول هم کلی است، پس تنها فرض برای قیاس موردنظر این گونه است:

هیچ	ب ⁺	الف ⁺	نیست.	(رد گزینه‌های ۱ و ۲)
هر	ج ⁺	ب ⁻	است.	(تأیید گزینه ۳ و رد گزینه ۴)
هیچ	الف ⁺	ج ⁺	نیست.	.

شماره: ۹۶۶۰۷۲

۹۱- معرف در کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟

- (۱) جسم نامی حساس (۲) جسم بینا
 (۳) جوهر ضاحک (۴) جوهر بیمار
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. معرف در گزینه‌های ۱، ۲ و ۴، حیوان و در گزینه ۳، انسان است.

شماره: ۸۹۸۰۵۶

۹۲- کدام دسته از مفاهیم زیر با ترتیب درستی طبقه‌بندی شده است؟

- (۱) اهوازی - انسان - مرد - ایرانی
 (۲) حیوان - جاندار - مهره‌دار - اسب
 (۳) گیاه - درخت - گل بنفشه - بنفشه سفید
 (۴) آسیایی - خاورمیانه‌ای - گیلکی - کشاورز

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفهوم گیلکی زیرمجموعه «خاور میانه‌ای» و آن نیز مجموعه «آسیایی» است و کشاورز نیز دارای مصادیق مشترک با گیلکی است. در گزینه ۱ و ۲، ترتیب یکنواختی از نظر عموم و خصوص میان مفاهیم وجود ندارد. در گزینه ۳ نیز نسبت درخت با گل بنفشه، تباین است.

شماره: ۱۰۳۰۰۸۱

- ۹۳- در کدام گزینه، جزء مشخص شده قضیه، درست نوشته شده است؟
 (۱) نه هر آن چشم که بیند سیاه است و سپید (محمول: سیاه و سپید)
 (۲) نه دگر امید دارم که رها شود ز بندت. (رابطه: شود)
 (۳) بسیار دیده‌ایم درختان میوه‌دار: (سور: بسیار)
 (۴) نیک نکردی که نکردی وفا. (موضوع: وفا)

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. صورت کلی منطقی این قضیه: «بعضی چشم‌ها که ببینند، سیاه و سپید نیست.» ←
 محمول: «سیاه و سپید»

گزینه ۲: صورت منطقی قضیه: «او به رها شدن از بندت، دگر امیدوار نیست.» ← رابطه: «نیست»

گزینه ۳: سور این قضیه مشخص نشده است. صورت منطقی آن چنین می‌شود: «هریک / بعضی از ما بسیار (بارها) بیننده درختان میوه‌دار بوده‌ایم.» ← سور: محذوف (هریک / بعضی)

گزینه ۴: صورت منطقی قضیه: «وفا نکردنت، کار نیکی نبود.» ← موضوع: «وفا نکردنت»

شماره: ۹۴۷۹۹۹

۹۴- کدام عبارت درباره‌ی دلالت التزامی درست است؟

- (۱) بخشی از معنای اصلی لفظ را دربر دارد.
 (۲) معنای اصلی کلمه را به طور کامل دربرمی‌گیرد.
 (۳) در شعر و ادبیات استفاده‌ی بسیار دارد.
 (۴) از جهت دلالت بر معنا به دلالت مطابقی شبیه است.
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. دلالت التزامی، دلالت لفظ بر معنایی است که لازمه‌ی آن است و جزء یا عین آن نیست. به این نوع دلالت در علوم ادبی مجاز گفته می‌شود و کاربرد زیادی در این علوم دارد.

شماره: ۹۹۰۱۹۹

۹۵- کدام قضیه، شخصیه است؟

- (۱) دانش‌آموزان این کلاس، همگی باهوش‌اند.
 (۲) معلم منطق، باید خودش منطقی باشد.
 (۳) ایران از اقوام گوناگون تشکیل شده است.
 (۴) بنزین می‌تواند به راحتی تبخیر شود.
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قضیه وقتی شخصیه است که موضوعش یک مفهوم جزئی باشد. بر این اساس، تنها مفهوم «ایران» مفهومی جزئی است.
 گزینه ۱: موضوع قضیه (دانش‌آموزان این کلاس) کلی است، زیرا دانش‌آموزان یک کلاس معین، می‌توانند مصادیق متعددی داشته باشند، پس قضیه محصوره است.

شماره: ۹۴۷۹۸۷

۹۶- کدام مغالطه در عبارت «او گفت که من باید این کار را انجام دهم، پس من این کار را انجام می‌دهم» به کار رفته است؟

- (۱) اشتراک لفظ
 (۲) ابهام در عبارات
 (۳) بار ارزشی کلمات
 (۴) توسل به معنای ظاهری کلمات
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در جمله‌ی «او گفت که من باید ...» مشخص نیست که مرجع ضمیر «من» به گوینده‌ی این جمله برمی‌گردد یا «او» که در این جمله آمده است و مغالطه‌ی ابهام در عبارات به کار رفته است.

شماره: ۹۵۵۰۴۷

۹۷- کدام دسته‌بندی برای مفاهیم زیر درست است؟

«انسان، موجود، شیعه، مسلمان، دوازده امامی»

- ۱) انسان < موجود < مسلمان < دوازده امامی < شیعه
- ۲) موجود < انسان < مسلمان < شیعه < دوازده امامی
- ۳) انسان < موجود < مسلمان < شیعه < دوازده امامی
- ۴) موجود < انسان < مسلمان < دوازده امامی < شیعه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مفهوم موجود عام‌تر از مفهوم انسان است؛ زیرا شامل دیگر موجودات مثل اسب و درخت و میز و غیره می‌شود و مفهوم انسان عام‌تر از مسلمان است؛ زیرا شامل انسان‌هایی که مسلمان نیستند نیز می‌شود و مفهوم مسلمان عام‌تر از شیعه است زیرا شامل مسلمان سنی نیز می‌شود و مفهوم شیعه عام‌تر از دوازده امامی است؛ زیرا شامل دیگر فرقه‌های شیعه از جمله زیدیه، اسماعیلیه و ... نیز می‌شود.

شماره: ۹۹۰۲۶۵

۹۸- کدام مورد به ترتیب بیان‌گر یک مفهوم قابل تعریف و یک مفهوم غیرقابل تعریف است؟

- ۱) آزادی - وجود
- ۲) هستی - وحدت
- ۳) آزادی - انسانیت
- ۴) آسمان - آزادی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «آزادی» هر چند مفهومی پیچیده است اما قابل تعریف است، در صورتی که «وجود» یک مفهوم بدیهی و غیرقابل تعریف است. «هستی» نیز معادل فارسی «وجود» است.

شماره: ۹۵۵۰۶۳

۹۹- کدام مورد، درباره‌ی استدلال تمثیلی درست است؟

- ۱) در علوم مختلف، از جمله ادبیات و روان‌شناسی کاربرد فراوان دارد.
- ۲) در آن با مشاهده‌ی چند مورد جزئی، حکمی کلی به دست می‌آید.
- ۳) از این نوع استدلال جهت بررسی فرضیه‌های علمی استفاده می‌شود.
- ۴) در صورتی که مشابهت دو امر زیاد باشد، نتیجه‌ی این نوع استدلال قطعی است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. استدلال تمثیلی، استدلالی است که از مقدمه‌ای جزئی (به دلیل مشابهت با امری دیگر) به نتیجه‌ی جزئی دیگری دست می‌یابیم. هر چه وجوه مشابهت دو امر بیش‌تر باشد، استدلال تمثیلی قوی‌تر است؛ اما نتیجه‌ی آن هیچ‌گاه قطعی و یقینی نیست. در علوم مختلف از جمله ادبیات، روان‌شناسی و غیره کاربرد فراوانی دارد. از استنتاج بهترین تبیین برای بررسی فرضیه‌های علمی استفاده می‌شود.

شماره: ۹۹۰۲۱۴

۱۰۰- کدام قیاس معتبر است؟

- ۱) هر الف ب است. هر الف ج است. ← بعضی ب ج است.
- ۲) هر الف ب است. هر ج ب است. ← هر الف ج است.
- ۳) هیچ الف ب نیست. هر ب ج است. ← هیچ الف ج نیست.
- ۴) بعضی الف ب نیست. هیچ ب ج نیست. ← بعضی الف ج نیست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فقط قیاس شماره‌ی ۱ است که شرایط اعتبار قیاس را دارد. حد وسط این قیاس «الف» است که در هر دو مقدمه مثبت است و هم موضوع و هم محمول، در نتیجه منفی هستند.

شماره: ۹۹۰۲۵۴

۱۰۱- در کدام گزینه امکان مغالطه «اشتراک لفظی» وجود ندارد؟

- (۱) معلم، شعر سهراب سپهری را فصیح و بی‌اشکال خواند.
- (۲) دانش‌آموزان با وجود این امکانات نمی‌توانند خوب درس بخوانند.
- (۳) این ملک در گذر تاریخ در دست افراد متعددی بوده است.
- (۴) این ماهی که گذشت دیگر هرگز باز نخواهد گشت.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اینکه «ملک» و «مُلک» دو معنای مختلف دارند و هر دو در اینجا ممکن است منظور باشد، موجب مغالطه «اشتراک لفظ» نمی‌شود بلکه مغالطه «شیوه نگارش کلمات» را ایجاد می‌کند.

گزینه ۱: «خواند» سه معنا می‌تواند داشته باشد:

- (۱) قرائت کرد (۲) دانست (۳) آواز خواند

گزینه ۲: «با» دو معنا می‌تواند داشته باشد:

- (۱) علی‌رغم (۲) در صورت

گزینه ۴: «ماهی» دو معنا می‌تواند داشته باشد:

- (۱) حیوان آبی (۲) یکی از ماه‌های سال

شماره: ۹۶۷۵۹۰

۱۰۲- با توجه به محاوره‌ی زیر، علی و محمد به ترتیب دچار مغالطه‌های ..... و ..... شده‌اند.

محسن: گویا آن مرحوم از اتفاقی که قرار بود بیفتد مطلع بود، چون یک هفته پیش از مرگش به من گفت عازم سفری بی‌بازگشت هستم.

علی: راستی؟ کجا به سلامتی؟

محمد: ولی تو که هنوز هستی محسن!

- (۱) اشتراک لفظ - ابهام در مرجع ضمیر
- (۲) توسل به معنای ظاهری - نگارشی کلمات
- (۳) اشتراک لفظ - نگارشی کلمات
- (۴) توسل به معنای ظاهری - ابهام در مرجع ضمیر

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. علی دلالت «سفر» را مطابقی در نظر گرفته است لذا از مقصد سفر می‌پرسد و برای مسافر آرزوی سلامتی می‌کند، اما از نظر محسن که گوینده‌ی سخن است، «سفر» دلالت التزامی بر مرگ داشته است. بنابراین علی دچار مغالطه‌ی «توسل به معنای ظاهری» شده است.

محمد گمان کرده است ضمیر فعل «هستم» به خود محسن برمی‌گردد، درحالی‌که از نظر محسن این ضمیر به مرحومی که گوینده‌ی جمله است، برمی‌گشت. پس محمد دچار مغالطه‌ی «ابهام در مرجع ضمیر» شده است.

تذکر: ممکن است گفته شود اگر علائم سجاوندی نقل قول مستقیم در جمله‌ی محسن رعایت می‌شد (یعنی به این نحو: گویا آن مرحوم ... پیش از مرگش به من گفت: «عازم سفری بی‌بازگشت هستم»)، مغالطه‌ای برای محمد رخ نمی‌داد، پس مغالطه‌ی نگارشی رخ داده است. اما باید توجه داشت که این یک محاوره بود و «مغالطه‌ی نگارشی» فقط در صورت مکتوب کلمات، ممکن است به‌وجود بیاید.

شماره: ۱۰۰۷۶۸۵

۱۰۳- بیشتر آگهی‌ها در واقع نوعی ..... هستند که .....

- ۱) استدلال - برای تشخیص درستی آن‌ها به منطق نیازمندیم.
- ۲) مغالطه - برای تشخیص درستی آن‌ها به استدلال نیازمندیم
- ۳) مغالطه - می‌توان گفت ناآگاهانه دچار خطا شده‌اند.
- ۴) استدلال - هدف اصلیشان معرفی یک محصول است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. بیشتر آگهی‌ها نوعی استدلال هستند نه مغالطه (رد گزینه‌های ۲ و ۳). برای اینکه بینیم استدلالشان درست است یا نه باید از منطق استفاده کنیم. معرفی یک محصول با تعریف انجام می‌شود نه با استدلال. هدف از استدلال در آگهی‌ها این است که مخاطب را به این نتیجه برسانند که «فلان کالا را بخرید!» (رد گزینه ۴).

شماره: ۹۴۳۵۳۶

۱۰۴- در کدام گزینه، به ترتیب دلالت‌های «التزامی» و «تضمنی» مثال زده شده است؟

- ۱) دلالت «بیخ» بر «سرما» - دلالت «مدرسه» بر «کلاس درس»
- ۲) دلالت «کتاب» بر «صفحات کتاب» - دلالت «صفحه کتاب» بر «متن درونش»
- ۳) دلالت «برق» بر «لامپ» - دلالت «شیر» بر «لبنیات»
- ۴) دلالت «دوش» بر «دیشب» - دلالت «سنگ» بر «جسم سخت»

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: التزامی - تضمنی / گزینه ۲: تضمنی - تضمنی / گزینه ۳: التزامی - التزامی / گزینه ۴: مطابقی - التزامی

شماره: ۱۰۰۲۶۴۹

۱۰۵- کدام گزینه مغالطات دو عبارت زیر را به ترتیب نام برده است؟

الف) همه مردم به جز افراد خشن و بی‌ذوق می‌دانند که برای رشد قوه تخیل و پرورش احساسات، خواندن مداوم زمان لازم است.

ب) من نمی‌گویم عقیده خود را تغییر دهید؛ اما با عقل و درایتی که در شما سراغ دارم انتظارم این است که ضرورت این کار را حس کنید.

- ۱) تله‌گذاری - تله‌گذاری
- ۲) تله‌گذاری - مسموم کردن چاه
- ۳) مسموم کردن چاه - تله‌گذاری
- ۴) مسموم کردن چاه - مسموم کردن چاه

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در مغالطه «تله‌گذاری» برخلاف مغالطه «مسموم کردن چاه»، ویژگی‌های خوب و شایسته‌ای را به نظریه‌ای باطل یا به معتقدان آن نسبت می‌دهند تا برای افراد تله بگذارند و آن‌ها را به سمت پذیرش یک مطلب غلط بکشانند.

شماره: ۹۶۷۵۸۶

۱۰۶- کدام یک درباره علم منطق درست است؟

- ۱) روش اندیشیدن را می‌آموزد.
- ۲) از خطای اندیشه جلوگیری می‌کند.
- ۳) مواد لازم را برای تفکر فراهم می‌آورد.
- ۴) دانشی نظری و در کنار سایر علوم است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علم منطق روش اندیشیدن را نمی‌آموزد زیرا اندیشیدن ذاتی انسان است. دانش منطق ابزاری در خدمت سایر علوم است و به‌کارگیری آن باعث پدید آمدن بنای فکری مستحکمی می‌شود، اما آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنا را باید از علوم دیگر تهیه کرد.

شماره: ۱۰۲۷۱۵۴

۱۰۷- قضیه‌های «بر هیچ درخت، از این ثمر نیست.» و «بعضی دختان، همیشه سبز هستند.» به ترتیب ..... و ..... هستند.
 (۱) جزئی - کلی (۲) جزئی - جزئی (۳) کلی - کلی (۴) کلی - جزئی

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. قضیه اول در قالب کلی منطقی معادل «هیچ درخت، دارای این ثمر نیست» است که قضیه‌ای کلی با سور «هیچ» است. قضیه دوم جزئی با سور «بعضی» است.

شماره: ۹۴۷۹۸۸

۱۰۸- وقتی وجه مشابهت یک مفهوم را با مفاهیم دیگر ذکر می‌کنیم، .....

(۱) تعریف به تشبیه کرده‌ایم (۲) امر عام مفهوم را مشخص کرده‌ایم.
 (۳) مثالی برای آن مفهوم آورده‌ایم. (۴) آن مفهوم را معنا کرده‌ایم.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. وقتی وجه مشابهت یک مفهوم با مفاهیم دیگر را ذکر می‌کنیم، یعنی امر مشترک و عام میان آن مفاهیم را مشخص کرده‌ایم، ولی مثالی ارائه نکرده‌ایم (رد گزینه ۳).

گزینه ۱: تعریف به تشبیه، زمانی است که یک مورد مشابه را نام ببریم، نه اینکه وجه شبه را ذکر کنیم.
 گزینه ۴: معنای یک مفهوم باید با خودش نسبت تساوی داشته باشد، اما وجه مشابهت یک مفهوم با مفاهیم دیگر، با آن مفهوم، نسبت عموم و خصوص مطلق دارد، زیرا شامل دیگر مفاهیم هم می‌شود.

شماره: ۹۴۰۰۷۶

۱۰۹- در تعریف حیوان به «موجود جاندار بچه‌زا» کدام شرط رعایت نشده است؟

(۱) مانع نیست. (۲) جامع نیست.
 (۳) تعریف شیء به خود است. (۴) رابطه‌ی آن‌ها تباین است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. بعضی از حیوانات بچه‌زا هستند و بعضی از حیوانات تخم‌گذارند، بنابراین در تعریف حیوان به موجود جاندار بچه‌زا همه‌ی افراد و مصادیق حیوان جمع نشده است.

شماره: ۹۹۰۲۶۸

۱۱۰- در کدام گزینه «تعریف دوری» وجود دارد؟

- (۱) این خبر کاملاً دروغ است؛ زیرا معلوم است از آن دسته اخباری است که کذب محض هستند.
- (۲) «تابع f » تابعی است از مجموعه اعداد حقیقی به مجموعه اعداد حقیقی $(\mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R})$ و دارای ضابطه $f(x) = x$.
- (۳) «علم» به یک درخت، در حقیقت حالتی نسبت به آن درخت است که وقتی در انسان‌ها پیدا می‌شود به آن درخت آگاه می‌شوند.
- (۴) «انتخاب آزاد» فقط نوعی «انتخاب کردن» است، نه نوعی «انتخاب نکردن»؛ «آزادانه انتخاب نکردن»، همان انتخاب «عدم انتخاب» است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. حقیقت «علم» همان حالت «آگاهی» است؛ ولی در تعریف آن از خود مفهوم «آگاه شدن» استفاده شده است.

گزینه ۱: تعریفی انجام نگرفته که دوری در آن وجود داشته باشد. (توجه: در اینجا دور در استدلال (مصادره به مطلوب) رخ داده است نه دور در تعریف).

گزینه ۲: درست است که مؤلفه دوم $(y = f(x))$ در تابع f با مؤلفه اول (x) تعریف شده است ولی این «دور» نیست زیرا اولاً f با خودش تعریف نشده بلکه با ضابطه‌ای بین دو مؤلفه‌اش تعریف شده که این ضابطه همان رابطه تساوی است؛ ثانیاً مؤلفه دوم با مؤلفه اول تعریف شده ولی مؤلفه اول به‌عنوان «عضوی از مجموعه اعداد حقیقی $(\mathbb{R})$ » تعریف شده است؛ پس تعریف مؤلفه اول متکی به مؤلفه دوم نیست که «دور» رخ بدهد.

گزینه ۴: «آزادانه انتخاب نکردن» با «انتخاب کردن» تعریف شده است و چون «انتخاب نکردن» همان «انتخاب کردن» نیست دوری رخ نداده است.

توجه ۱: این مطلب که «انتخاب کردن» همان «انتخاب نکردن» نیست را می‌توان با مثالی نشان داد: وقتی ما خواب هستیم انتخابی نمی‌کنیم؛ ولی نمی‌گوییم «انتخاب نکردن» را انتخاب کرده‌ایم، چون در آن حال اصلاً آزادی برای انتخاب یا عدم انتخاب وجود ندارد. ولی وقتی بیدار هستیم می‌توانیم بین انتخاب یک گزینه یا انتخاب نکردن آن، «انتخاب نکردن» را آزادانه برگزینیم؛ پس «انتخاب نکردن» می‌تواند مستلزم بیدار و هوشیار بودن نباشد ولی «انتخاب کردن»، همیشه مستلزم بیدار بودن است؛ لذا این دو مفهوم، یکسان نیستند.

توجه ۲: این جمله، «انتخاب آزاد» را مفهومی روشن فرض کرده است و درصدد تعریف آن نیست، بلکه می‌خواهد بگوید «انتخاب آزاد» با «انتخاب نکردن آزاد» دو نوع فعل متفاوت و غیرهم‌سنخ نیستند، بلکه در حقیقت یک نوع فعل هستند.

شماره: ۹۶۷۵۸۹

۱۱۱- علت مغالطه «اشتراک لفظ» ..... یکسان در عین ..... مختلف کلمات است.

- (۱) مدلول - شکل
- (۲) پیام - املا
- (۳) تلفظ - معنای
- (۴) ظاهر - مفهوم

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند (ولی معنا و مدلول و مفهوم مختلف) باعث بروز مغالطه «اشتراک لفظ» می‌شود. اما اگر صرفاً تلفظ یکسان باشد، ولی املا متفاوت باشد منجر به مغالطه شیوه نگارش کلمات می‌شود؛ مثل «سفر» و «صفر».

شماره: ۹۳۴۶۰۹

۱۱۲- در کدام گزینه مفهوم کلی نیامده است؟

- (۱) حافظ زمانه - سعدی شیرازی - ارسطوی یونانی
(۲) رود ارس - قلعه دماوند - ایران
(۳) میز قهوه‌ای - کتاب منطق - برج میلاد
(۴) کره زمین - کهکشان راه شیری - ستاره

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: «حافظ زمانه» کلی است، چون می‌تواند هرکسی باشد.

گزینه ۳: «میز قهوه‌ای» کلی است.

گزینه ۴: «ستاره» کلی است.

شماره: ۹۱۰۲۸۱

۱۱۳- کدام عبارت گویای دلیل توجه منطق دانان به مبحث الفاظ است؟

- (۱) ریشه‌ی هم‌ی افکار و اندیشه‌های انسان در زبان است.
(۲) علم منطق وارد قواعد صرفی و نحوی نمی‌شود.
(۳) خطای در الفاظ و معنای آن‌ها موجب خطای در اندیشه می‌شود.
(۴) قواعد دستوری زبان‌های گوناگون، متفاوت است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. انسان برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران از الفاظ استفاده می‌کند و از آن‌جا که خطای در الفاظ و معنای آن‌ها می‌تواند باعث خطای در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود، در منطق به مبحث الفاظ توجه خاصی می‌شود. علم منطق به زبان خاصی وابسته نیست و وارد قواعد صرفی و نحوی نمی‌شود.

شماره: ۹۵۵۰۴۴

۱۱۴- به افراد یا اشیا‌یی که الفاظ و کلمات را برای آن‌ها به کار می‌بریم، ..... و به معنای کلمات ..... گفته می‌شود.

- (۱) کلی - تعریف (۲) مصداق - مفهوم (۳) جزئی - کلی (۴) مفهوم - مصداق

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. به معنای کلمات و الفاظ که ما آن‌را می‌فهمیم و درک می‌کنیم «مفهوم» می‌گویند و به افراد یا اشیا‌یی در جهان که این مفاهیم بر آن‌ها صدق می‌کنند، «مصداق» گفته می‌شود.

شماره: ۹۹۰۲۰۹

۱۱۵- چه مغالطه‌ای در عبارت زیر به کار رفته است؟

«شما به من گفتید که شایسته‌ی دریافت جایزه هستم، لطفاً جایزه‌ی مرا بدهید.

- بله گفتم شایسته‌ی دریافت جایزه هستید نگفتم که جایزه را به شما می‌دهیم.»

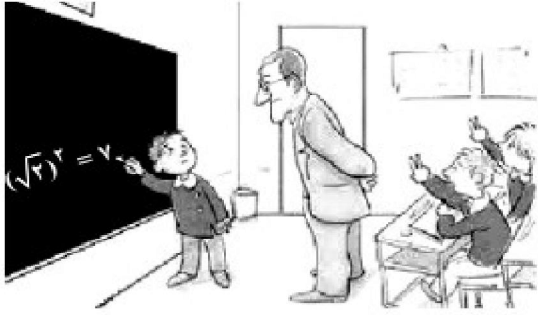
- (۱) ابهام در عبارات (۲) اشتراک لفظ (۳) توسل به معنای ظاهری (۴) بار ارزشی کلمات

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. شایسته‌ی دریافت جایزه بودن به التزام دلالت دارد بر دادن جایزه به فرد شایسته و به کار بردن معنای مطابقی کلمات به جای التزامی مغالطه‌ی «توسل به معنای ظاهری» است.

شماره: ۹۹۰۲۰۸

۱۱۶- در تصویر روبه‌رو، تلاش برای چه نوع تعریفی نمایش داده شده است و علت بی‌ثمر ماندن این تلاش چیست؟

- (۱) لغوی - بلد نبودن املائی عددی جواب و حدس نادرست آن
- (۲) به تشبیه - استفاده از تشبیهی مبهم و ناآشنا برای مخاطب
- (۳) لفظی - به کاربرد مترادف مبهم و ناآشنا برای عدد جواب
- (۴) مصداقی - اشتباه گرفتن املائی عددی جواب به جای مثال آن

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. دانش‌آموزان تلاش می‌کنند با نشان دادن دو انگشت دست، نمونه‌ای از مصداق عدد دو را برای معرفی آن به کار ببرند که این نوعی تعریف مصداقی یا تعریف به مثال یا تعریف به تشبیه است. اما دانش‌آموزی که پای تخته رفته است گمان می‌کند آن‌ها قصد دارند املائی عددی جواب را با دو انگشت نشان دهند، لذا چون دو انگشت باز (انگشت اشاره و انگشت وسط) شبیه «۷» است، این پاسخ را روی تخته نوشته است.

شماره: ۹۳۸۴۸۳

۱۱۷- کدام گزینه درباره ساختار قیاس شرطی اقترانی درست است؟

- (۱) مقدمه شرطی + مقدمه شرطی = نتیجه حملی
- (۲) مقدمه شرطی + مقدمه حملی = نتیجه شرطی
- (۳) مقدمه شرطی + مقدمه حملی = نتیجه حملی
- (۴) مقدمه حملی + مقدمه حملی = نتیجه شرطی

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس اقترانی شرطی یا دو مقدمه شرطی دارد یا یک مقدمه شرطی و یک مقدمه حملی (رد گزینه ۴)، امام نتیجه آن همواره شرطی است. (رد گزینه‌های ۱ و ۳)

شماره: ۹۱۲۷۱۲

۱۱۸- منطق در اصل، علمی ..... است که .....

- (۱) نظری - قوانین حاکم بر ذهن را ابداع می‌کند.
- (۲) کاربردی - تبحر در آن به تمرین نیاز دارد.
- (۳) نظری - آشنایی با آن مانع خطا می‌شود.
- (۴) کاربردی - ذهن از آن تخطی نمی‌کند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. منطق از نظر موضوع، علمی نظری و انتزاعی است و از نظر نحوه یادگیری و کسب تبحر، علمی کاربردی و مهارتی است؛ یعنی تبحر در آن به تمرین و مارست نیاز دارد. سایر گزینه‌ها: طبق آنچه گفتیم، قسمت اول همه گزینه‌ها درست است. اما درباره قسمت دوم باید توجه داشت که منطق‌دانان، قوانین حاکم بر ذهن را کشف کرده‌اند؛ نه ابداع (رد گزینه ۱). همچنین گرچه ذهن انسان به‌طور طبیعی منطقی رفتار می‌کند، اما ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلال‌های پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاحات خاص، دچار اشتباه می‌شود و حتی ذهن به‌طور عمدی هم می‌تواند از قواعد منطق تخطی کند (مغالطه عمدی) (رد گزینه ۴). در پایان باید توجه داشت که آشنایی با منطق مانع خطا نمی‌شود؛ بلکه به‌کارگیری آن باعث استحکام اندیشه و جلوگیری از خطای اندیشه می‌شود (رد گزینه ۳).

شماره: ۱۰۲۷۰۶۷

۱۱۹- کدام گزینه در مورد نیاز به خواندن منطق درست است؟

- (۱) ذهن انسان برای به کارگیری قواعد طبیعی تفکر به علم منطق نیازمند است.
- (۲) با به کارگیری قواعد منطق می‌توانیم سریع‌تر سفسطه را تشخیص دهیم.
- (۳) صرف خواندن منطق باعث می‌شود از خطای ذهن مصون بمانیم.
- (۴) خواندن منطق، مورد نیاز نیست، بلکه ممارست در آن راهگشا است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ذهن انسان به‌طور طبیعی بر اساس قواعدی می‌اندیشد (رد گزینه ۱)، اما با این حال به خواندن منطق نیاز دارد تا سریع‌تر و دقیق‌تر عوامل لغزش و خطای ذهن (سفسطه) را تشخیص دهد. اما با صرف خواندن کتاب‌های منطق از خطای ذهن مصون نمی‌مانیم، زیرا منطق علمی کاربردی است که تبحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد (رد گزینه ۳). بنابراین کسی از خطای ذهن مصون می‌ماند که در به کار بردن قواعد منطق تبحر داشته باشد و چنین کسی هم باید منطق خوانده باشد و هم در به کارگیری آن تمرین و ممارست کرد باشد (رد گزینه ۴).

شماره: ۹۴۳۵۳۲

۱۲۰- ترتیب میان کدام دسته از مفاهیم، بر طبقه‌بندی درستی استوار است؟

- (۱) هویج > سبزی > نارنجی رنگ > گیاه
- (۲) ماده > آلیمو > اسیدی > جامد
- (۳) جانور > علفخوار > شتر > دوکوهانه
- (۴) عدد فرد > مضرب سه > عدد زوج > عدد طبیعی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. می‌توان جانوران را به دو دسته‌ی علف‌خواران و گوشت‌خواران و علف‌خواران را به شترها و غیرشترها و شترها را به دو کوهانه و یک کوهانه تقسیم و طبقه‌بندی کرد.

شماره: ۹۹۰۲۰۲

۱۲۱- نتیجه‌ی قیاس همواره ..... و ..... است.

- (۱) کلی - ضروری
- (۲) درست - جزئی
- (۳) درست - کلی
- (۴) جزئی - ضروری

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نتیجه‌ی قیاس همواره جزئی (نسبت به مقدمات) و ضروری است.

شماره: ۹۱۰۶۶۴

۱۲۲- با توجه به نسبت‌های چهارگانه، کدام طبقه‌بندی نادرست است؟

- (۱) جاندار < حیوان < مهره‌دار < پرنده
- (۲) موجود مادی < موجود بی‌جان < فلز < طلا
- (۳) جاندار < گیاه < درخت < نارون
- (۴) آسیائی < ایرانی < مسلمان < مرد

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفهوم آسیایی عام‌تر از ایرانی است ولی مفهوم ایرانی از جهتی عام‌تر از مسلمان و از جهتی خاص‌تر از آن است زیرا بعضی ایرانی‌ها، مسلمان هستند و بعضی ایرانی‌ها، مسلمان نیستند. هم‌چنین بعضی مسلمان‌ها، ایرانی هستند و بعضی مسلمان‌ها ایرانی نیستند. هم‌چنین رابطه مسلمان و مرد نیز عموم و خصوص من‌وجه است. در بقیه‌ی گزینه‌ها بین هر مفهوم با مفهوم بعدی رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق برقرار است.

شماره: ۹۵۵۰۵۱

۱۲۳- تفکر ..... و انتخاب موضوع آن ..... است.

- (۱) ارادی - ارادی
- (۲) ارادی - غیرارادی
- (۳) غیرارادی - ارادی
- (۴) غیرارادی - غیرارادی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. این گونه نیست که اراده کنیم و سپس بیندیشیم یا نیندیشیم اما می‌توانیم مسائل و موضوعات مورد تفکر خود را انتخاب کنیم.

شماره: ۸۹۷۹۰۱

۱۲۴- در عکس .....، در تناقض ..... و در تضاد ..... ثابت باقی می‌ماند.

- (۱) کیفیت - محمول - کیفیت
- (۲) کمیت - کیفیت - محمول
- (۳) محمول - کمیت - کمیت
- (۴) کیفیت - محمول - کمیت

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در عکس، کیفیت، در تناقض، محمول و در تضاد، کمیت قضیه ثابت باقی می‌ماند.

شماره: ۹۱۰۴۴۸

۱۲۵- به ترتیب و تعریف شغل به «رانندگی، نجاری، خیاطی و ...» و تعریف فتا به «مخفف حروف نخستین کلمات فضای تولید و تبادل اطلاعات» چگونه تعاریفی هستند؟

- (۱) تعریف به مثال - تعریف لفظی
(۲) تعریف مصداقی - تعریف به مثال
(۳) تعریف تحلیلی - تعریف لغوی
(۴) تعریف به سلسله‌ی اوصاف - تعریف به تشبیه

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اگر برای تعریف یک لفظ، به ذکر نمونه‌ها یا تصاویری از مصداق واژه‌ی موردنظر یا موارد شبیه به آن پردازیم، آنرا تعریف به مثال می‌نامند. اگر معنای لغوی یک مفهوم یا نحوه‌ی شکل‌گیری لغوی آن بیان شود آنرا تعریف لغوی می‌نامند، به این تعریف، تعریف لفظی هم می‌گویند.

شماره: ۹۹۰۲۱۱

۱۲۶- در متن زیر درباره‌ی مفهوم «قهرمان جام جهانی» می‌توان گفت: ..... از ۳۰ جولای ۱۹۳۰ مفهومی ..... .

«در سال ۱۹۳۰ فوتبال‌دوستان بی‌صبرانه منتظر بودند تا ببینند افتخار قهرمان جام جهانی شدن برای نخستین‌بار نصیب چه تیمی می‌شود؟ فینال این رقابت‌ها در ۳۰ جولای برگزار شد و اروگوئه با پیروزی بر آرژانتین فاتح این جام شد.»

- (۱) قبل - کلی و پس از آن مفهومی جزئی است.
(۲) قبل و بعد - کلی است.
(۳) قبل - جزئی و پس از آن مفهومی کلی است.
(۴) قبل و بعد - جزئی است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. چه قبل و بعد از مشخص شدن نخستین مصداق برای مفهوم «قهرمان جام جهانی» همواره می‌توان مصداق دیگری برای آن در نظر گرفت، بنابراین این مفهوم، همواره کلی است.

شماره: ۱۰۰۷۶۸۶

۱۲۷- بخش «تعریف» در منطق از خطا در ..... جلوگیری می‌کند و .....

- (۱) تصور - لیکن کمکی به تصدیق‌ها نمی‌کند.
(۲) تصور - این امر می‌تواند از خطا در تصدیق مبتنی بر آن تصور نیز جلوگیری کند.
(۳) تصدیق - لیکن کمکی به تصورها نمی‌کند.
(۴) تصدیق - این امر می‌تواند از خطا در تصور مبتنی بر آن تصدیق نیز جلوگیری کند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در مبحث «تعریف» از منطق، روش صحیح تعریف کردن بیان می‌شود و به ما کمک می‌کند تا از تعریف اشتباه پرهیز کنیم؛ و چون تعریف برای رسیدن از تصورهای معلوم به تصورهای مجهول است پس مبحث «تعریف» از خطا در تصور جلوگیری می‌کند. اما یک تصور نادرست ممکن است منجر به تصدیق نادرست هم بشود؛ مثلاً کسی که تصور می‌کند «بلیت الکترونیکی نمی‌تواند در روزهای آینده نشان‌دهنده مبلغ ذخیره‌شده در حساب ما باشد»، به اشتباه تصدیق خواهد کرد که «بلیت‌های الکترونیکی وقت و هزینه ما را هدر خواهند داد»؛ زیرا گمان می‌کند هر روز باید بلیت خود را شارژ کند و اگر همان روز همه مبلغ شارژشده را مصرف نکند این پول از حساب او خواهد رفت! بنابراین جلوگیری از این تصور نادرست منجر به جلوگیری از تصدیق نادرست مبتنی بر آن هم خواهد شد.

شماره: ۹۶۷۵۸۷

۱۲۸- کدام‌یک از قضایای زیر می‌تواند نتیجه ضرب اول از شکل اول باشد؟

- (۱) برخی پرنده‌گان پرواز نمی‌کنند.
(۲) هر پرنده‌ای تخم‌گذار است.
(۳) هیچ پرنده‌ای پستاندار نیست.
(۴) برخی پرنده‌گان گوشتخوار هستند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فقط نتیجه ضرب اول شکل اول موجه کلی است.

شماره: ۹۱۲۷۰۴

۱۲۹- کدام مورد روش اصلی رسیدن به «علم تازه» شمرده می‌شود؟

- (۱) پرسش (۲) تفکر (۳) پژوهش (۴) مطالعه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تفکر، عامل رسیدن به دانش تازه است و مطالعه و پژوهش نیز در صورتی باعث رسیدن به آگاهی می‌شود که با تفکر همراه باشد.

شماره: ۹۵۵۰۵۳

۱۳۰- کدام یک از گزینه‌های زیر تصدیق است؟

- (۱) دانش آموزان دهم انسانی (۲) شکل سه ضلعی (۳) صراط مستقیم (۴) حیوان ناطق است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در تصدیق، حکم و قضاوت وجود دارد.

شماره: ۸۹۷۸۹۵

۱۳۱- تنها راه رسیدن به یقین، ..... است که در واقع ..... .

- (۱) استدلال - پاسخ به چرایی است (۲) قیاس - نتیجه‌اش کلی است (۳) استدلال - توانمندی ارزشمند ذهن است (۴) قیاس - مقدماتش می‌تواند یقین نباشد

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تنها راه رسیدن به یقین قیاس است که می‌تواند از مقدمات غیر یقینی تشکیل شود.

شماره: ۹۱۰۶۶۵

۱۳۲- کدام گزینه توجیه مناسب‌تری برای «بزرگ‌نمایی» دانستن تیترا خبری زیر است؟

«تنها در سال گذشته، ۷۸ نفر از مسافران شرکت هواپیمایی آرمان بر اثر سانحه هوایی جان خود را از دست داده‌اند.»

- (۱) تنها یک سال از تأسیس شرکت هواپیمایی آرمان گذشته باشد. (۲) هیچ شرکت دیگری در ۵ سال گذشته دچار سانحه هوایی نشده باشد. (۳) این سانحه اولین سانحه هوایی در پروازهای این شرکت در ۲۵ سال گذشته باشد. (۴) هیچ‌کدام از شرکت‌های هواپیمایی در سال گذشته به این اندازه تلفات جانی نداشته باشند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تیترا خبری به‌گونه‌ای نوشته شده که به ما القا می‌کند این شرکت هواپیمایی در سال‌های پیش از آن نیز دچار سانحه هوایی بوده است، در حالی که در ۲۵ سال گذشته هیچ حادثه‌ای در پروازهای آن رخ نداده است.

گزینه ۱: آمار ۷۵ کشته، آن هم فقط با گذشت یک سال از تأسیس یک شرکت هوایی، واقعاً آمار چشم‌گیری است و به‌هیچ‌وجه «بزرگ‌نمایی» محسوب نمی‌شود.

گزینه ۲: اینکه شرکت‌های دیگر در ۵ سال گذشته سانحه‌ای نداشته‌اند، مغالطه نبودن تیترا را تقویت می‌کند، نه «بزرگ‌نمایی» آن را.

گزینه ۴: اگر شرکت‌های دیگر نیز به همین اندازه سانحه هوایی داشته‌اند ولی با تلفات کمتر، باید بگوییم تأکید بر «تعداد» سانحه هوایی «بزرگ‌نمایی» است. اما خبر موردنظر بر تعداد سانحه تأکید نکرده است بلکه بر عمق فاجعه و زیادی تلفات متمرکز شده است که چون هیچ شرکت دیگری در این حد تلفات نداشته است، احتمالاً «بزرگ‌نمایی» نشده است.

شماره: ۹۶۷۵۹۱

۱۳۳- کدام گزینه درباره سفسطه نادرست است؟

- (۱) برهانی است که ماده آن اشتباه است. (۲) ظاهری شبیه استدلال دارد اما استدلال نیست. (۳) هدفش مخدوش کردن ذهن مخاطب است. (۴) مصادره به مطلوب یکی از اقسام آن است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. سفسطه نه برهان است نه استدلال، بلکه شبه استدلال است. یادمان نرود که اگر استدلالی صورت و ماده‌اش یقینی باشد، می‌شود برهان، پس برهان غلط نداریم.

شماره: ۹۱۴۰۲۰

۱۳۴- کدام عبارت نادرسرست است؟

- ۱) منطق به تنهایی نمی‌تواند باعث پیشرفت دانش بشری شود.
  - ۲) حتی وقتی منطق را نقد می‌کنیم، از قواعد منطق استفاده می‌کنیم.
  - ۳) منطق صورت و ماده‌ی استدلال‌ها را بررسی کرده و زمینه‌ی اشتباه را از بین می‌برد.
  - ۴) کسانی که قیاس را مصادره به مطلوب دانسته‌اند، به درستی متوجه ماهیت آن نشده‌اند.
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی و اثبات یا رد ماده‌ی استدلال‌ها به عهده‌ی علوم مربوط به آنها است نه به عهده‌ی منطق.

شماره: ۹۵۵۰۸۹

۱۳۵- در صورتی که بدانیم «بعضی پرنده‌ها تخم‌گذار هستند»، می‌توانیم نسبت به صادق بودن کدام قضیه اطمینان داشته باشیم؟

- ۱) هر تخم‌گذاری پرنده است.
  - ۲) بعضی تخم‌گذارها پرنده هستند.
  - ۳) هیچ پرنده‌ای تخم‌گذار نیست.
  - ۴) هر پرنده‌ای تخم‌گذار است.
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. عکس مستوی موجهه‌ی جزئی، موجهه‌ی جزئی است و اگر قضیه‌ی اصل صادق باشد، عکس مستوی آن نیز صادق است. تداخل موجهه‌ی جزئی، موجهه‌ی کلی است که با صدق جزئی، نمی‌توان به صدق کلی اطمینان داشت و تناقض موجهه‌ی جزئی نیز سالبه‌ی کلی است که کاذب است.

شماره: ۹۹۰۲۳۲

۱۳۶- در استدلال زیر با استفاده از کدام عامل روانی، مغالطه صورت گرفته است؟

«اگر این فرد را از کارخانه اخراج کنید، کودک بیمار او خواهد مرد و همسر و فرزندان خردسالش بی‌خانمان می‌شوند»

- ۱) بزرگ‌نمایی
  - ۲) مسموم کردن چاه
  - ۳) تله‌گذاری
  - ۴) توسل به احساسات
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این استدلال از راه توسل به احساسات (حس ترحم) سعی شده بر مخاطب تأثیر گذاشته و نتیجه‌ی دلخواه مورد قبول واقع شود.

شماره: ۹۹۰۲۸۵

۱۳۷- هر «تعریف کردنی» عبارت است از .....

- ۱) کشف تصدیقی مجهول از طریق تصدیق‌های معلوم.
- ۲) تصدیقی که کاری به نسبت داشتن مفاهیم با هم ندارد.
- ۳) یکی از دو بخش دانش بشر که منطق آن را بررسی می‌کند.
- ۴) کشف مجهولی که به واقعی بودن یا ارتباطش با امور نمی‌پردازیم.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «تعریف» کشف تصویری مجهول است. تصورها دانشی هستند که به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط آن‌ها با سایر امور، کاری نداریم.

گزینه ۱: «تعریف» رسیدن از تصوره‌های معلوم به تصویری مجهول است.

گزینه ۲: اولاً هر تصدیقی اوصافی را به چینی نسبت می‌دهد یا از آن سلب می‌کند؛ پس نمی‌توان گفت کاری به نسبت داشتن مفاهیم ندارد. ثانیاً «تصدیق» از اقسام دانش است ولی «تعریف» (به معنای تعریف کردن) از اقسام فکر است؛ پس هیچ تعریف کردنی، تصدیق نیست.

گزینه ۳: «تعریف» یکی از دو بخش اصلی منطق است و نه یکی از دو بخش دانش بشر؛ دو حیطة دانش شر «تصور» و «تصدیق» است.

تذکر مهم: «تعریف» دو معنا دارد: یکی معنای مصدری (= تعریف کردن) که به این معنا تعریف، یکی از اقسام تفکر و یکی از دو بخش اصلی منطق است. دوم معنای حاصل مصدری (= حاصل عمل تعریف کردن) که به این معنا تعریف، نوعی تصور است ولی مترادف با تصور نیست؛ به تعبیر دیگر هر تعریفی (به معنای حاصل مصدری) تصور است؛ مثل «شکل سه ضلعی». ولی هر تصویری، تعریف نیست؛ مثل «شکل». در این سؤال منظور از تعریف، معنای مصدری آن است و برای تأکید بر این معنا در صورت سؤال «تعریف کردن» آمده است.

شماره: ۱۰۰۲۶۵۰

۱۳۸- با توجه به تعریف منطقی و اقسام آن، کدام عبارت درست است؟

- ۱) اقسام تعریف از درجات مختلفی برخوردار هستند.
- ۲) هر مفهومی را می‌توان با یکی از اقسام تعریف، تعریف کرد.
- ۳) فقط یکی از اقسام تعریف همه‌ی شرایط را دارد.
- ۴) فرهنگ کتابی است که در آن مفاهیم متعددی تعریف شده است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف شامل چهار قسم است و حد تام از همه‌ی تعاریف قوی‌تر است. همه‌ی اقسام تعریف شرایط تعریف را دارند. بعضی از مفاهیم قابل تعریف نیستند و بعضی از تعریف‌ها شرح اسم‌اند، نه تعریف حقیقی. فرهنگ یا کتاب لغت، مجموعه‌ای از این شرح اسم‌ها را به ما نشان می‌دهد.

شماره: ۹۵۵۰۷۶

۱۳۹- کدام شرط در تعریف زیر رعایت نشده است؟ «قلم»: «چیزی که با آن می‌نویسند».

- ۱) مانعیت
- ۲) مرتبط بودن
- ۳) جامعیت
- ۴) روشن‌تر بودن

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف داده شده مانع نیست، زیرا با چیزهایی مانند گچ نیز می‌توان نوشت. پس تعریف مصادیق بیگانه را در خود راه داده است.

شماره: ۹۵۵۰۵۵

۱۴۰- در تاریخ قوم یهود آمده است که «خداوند به آنها دستور داد که در روز شنبه ماهی صید نکنند. اما از آنجایی که در روز شنبه ماهی فراوان بود، آنها حوضچه‌هایی ساختند که ماهی‌ها به آن وارد شوند و شنبه‌های دریچه آن را می‌بستند تا یکشنبه ماهی‌ها را صید کنند». قوم یهود در این راه کار از چه مغالطه‌ای استفاده کردند؟

- (۱) توسل به معنای ظاهری
 (۲) ابهام در مرجع ضمیر
 (۳) اشتراک لفظی
 (۴) استناد به دلالت التزامی به جای مطابقی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. قوم یهود معنای تحت‌اللفظی (ظاهری) «صید کردن»، یعنی دلالت مطابقی به جای التزامی را در نظر گرفتند (رد گزینه ۴). به این صورت که اطاعت از دستور خداوند را تنها در این دیدند که در روز شنبه ماهی‌ها را از آب نگیرند. اما به دام انداختن ماهی‌ها در حوضچه‌ها که معنای التزامی «صید کردن» است را مجاز شمردند؛ بنابراین مغالطه «توسط به معنای ظاهری» را به کار بردند.

شماره: ۱۰۰۲۶۵۴

۱۴۱- در کدام گزینه، مغالطه رخ نداده است؟

- (۱) هر الف ب است (صادق) ← هر ب الف است (صادق)
 (۲) بعضی الف ب نیست (صادق) ← بعضی ب الف نیست (صادق)
 (۳) هر الف ب است (کاذب) ← بعضی ب الف است (کاذب)
 (۴) هیچ الف ب نیست (صادق) ← هیچ ب الف نیست (صادق)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: وقتی موجب کلی صادق است، عکس آن به صورت موجب جزئی صادق است نه موجب کلی. پس شرایط عکس مستوی رعایت نشده و مغالطه ایهام انعکاس رخ داده است.

گزینه ۲: سالبه جزئی عکس لازم‌الصدق ندارد، پس شرط عکس رعایت نشده و مغالطه ایهام انعکاس رخ داده است.
 گزینه ۳: عکس مستوی موجب کلی صادق، به صورت موجب جزئی، صادق است. ولی اینجا از موجب کلی کاذب، نتیجه کاذب، نتیجه گرفته شده که عکس آن به صورت موجب جزئی، کاذب است. سرایت دادن احکام قضایای صادق به قضایای کاذب، مغالطه است.

گزینه ۴: عکس سالبه کلی صادق، به صورت سالبه کلی، صادق است. پس شرایط عکس را رعایت کرده‌ایم.

شماره: ۹۶۳۳۵۸

۱۴۲- کدام عبارت دارای «مغالطه نگارشی کلمات» است؟

- (۱) حالت جوانی در اشخاص مختلف با یکدیگر تفاوت دارد.
 (۲) حال شما آن قدر بزرگ است که آدم دلش باز می‌شود.
 (۳) کاشتن نهال از بهترین کارهایی است که انسان می‌تواند انجام دهد.
 (۴) قطره‌های باران در مجمر سوزان مغرب، چون شراره‌های آتش به نظر می‌رسید.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «حال» در عبارت، در واقع «هال» خانه است.

شماره: ۱۰۳۰۰۷۹

۱۴۳- اگر دو مفهوم به گونه‌ای باشند که هرکدام در برخی از مصادیق مشترک باشند و در برخی دیگر هیچ اشتراکی نداشته باشند، بین آنها نسبت ..... برقرار است مثل .....

- (۱) عموم و خصوص من وجه- آبی و سبز
 (۲) عموم و خصوص مطلق- دانش آموز و انسان
 (۳) عموم و خصوص من وجه- سبز و لباس
 (۴) عموم و خصوص مطلق- دانش آموز و ایرانی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر دو مفهوم به گونه‌ای باشند که هرکدام در برخی مصادیق مشترک و در برخی دیگر هیچ اشتراکی نداشته باشند بین آنها «عموم و خصوص من وجه» برقرار است مثل «لباس و سبز» یا «ایرانی و دانش آموز».

شماره: ۸۹۸۰۴۶

۱۴۴- مساوی بودن معرّف و معرّف به چه معناست؟

- (۱) مرتبط بودن مفاهیم به کار رفته در تعریف
(۲) روشن تر بودن معرّف از معرّف
(۳) استفاده کردن از مفاهیم درونی در تعریف
(۴) جامع و مانع بودن تعریف

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مساوی بودن معرّف با معرّف همان جامع و مانع بودن تعریف است.

شماره: ۸۹۷۹۰۲

۱۴۵- چند مورد از مطالب زیر درست است؟

- اصطلاح، به خطاهای فکری، مغالطه می گویند.
- علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است، منطق نام دارد.
- فلاسفه کوشیده اند راه های جلوگیری از خطای اندیشه را نشان دهند.
- ذهن انسان به صورت طبیعی قواعد اندیشه را رعایت می کند.
- (۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. منطق دانان کوشیده اند راه های جلوگیری از خطای اندیشه را نشان دهند. سه جمله دیگر درست است.

شماره: ۹۹۸۶۸۷

۱۴۶- در کدام گزینه، همه مغالطات در حیطه مبحث «قضایا و استدلال» رخ می دهند؟

- (۱) تعمیم شتاب زده - توسل به معنای ظاهری - عدم تکرار حد وسط
(۲) ایهام انعکاس - استثنای قابل چشم پوشی - رفع مقدم
(۳) تمثیل اشتباه - اشتراک لفظ - استدلال نامعتبر
(۴) رفع مقدم - مسموم کردن چاه - تعمیم شتاب زده

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه های ۱ و ۳: «توسل به معنای ظاهری» و «اشتراک لفظ» مغالطه هایی در حیطه مبحث «الفاظ و تعریف» هستند.

گزینه ۴: «مسموم کردن چاه» مغالطه ای بر اثر عوامل روانی است.

شماره: ۹۶۷۵۸۳

۱۴۷- در کدام گزینه کلمات مشخص شده به ترتیب مفهوم جزئی و کلی دارند؟

- (۱) مردم حضور پرشوری در انتخابات امسال داشتند و فرد منتخب آنان با اکثریت مطلق آرا ابقا شد.
(۲) با اینکه آنان استادان فلسفه همگی خداپاور بودند، چگونه شما که شاگردانشان بودید ملحد هستید؟
(۳) نام خانوادگی هر فرد تابع نام خانوادگی پدر اوست اما شماره ملی، مشخصه یکتای هر فرد است.
(۴) شما دانش آموزان نتیجه خوبی کسب نکرده اید با اینکه معلم کلاس شما بهترین معلم اصفهان است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «شما دانش آموزان» به مصادیق معینی که مخاطب جمله هستند اشاره دارد، لذا جزئی است. «معلم کلاس شما» از حیث مفهوم عبارت، کلی است زیرا می تواند مصادیق متعدد داشته باشد، البته در این جمله گوینده از این مفهوم کلی، یک مصداق معین را اراده کرده است، ولی اراده و مقصود نهایی گوینده، ملاک جزئی یا کلی بودن عبارت نیست، زیرا هر مفهوم کلی را می توان در یک متن به گونه ای به کار برد که نهایتاً فقط یک مصداق از آن برداشت شود. مثلاً «صبحانه» کلی است ولی وقتی دوست شما می پرسد «آیا صبحانه خورده ای؟» مراد او فقط صبحانه امروز است نه هر صبحانه ای.

شماره: ۹۴۰۰۸۱

۱۴۸- کدام گزینه یک «تصدیق» است؟

- (۱) زان پیش که کوزه‌ها کنند از گِل ما
(۳) گفتم نکنی ز رفتگان اخباری

- (۲) چون آب به جویبار و چون باد به دشت
(۴) قانع به یک استخوان چو کرکس بودن

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تصدیق، حکم و قضاوت است و در آن اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب می‌کنیم. در گزینه ۳، فعل «گفتن» به من نسبت داده شده است، اما در سایر گزینه‌ها قضاوتی صورت نگرفته است.

شماره: ۹۴۳۵۳۵

۱۴۹- کدام گزینه درباره «قیاس اقترانی» درست است؟

- (۱) همه اجزای پخش شده در مقدمات قیاس اقترانی، در نتیجه آن، قرین یکدیگر قرار می‌گیرند.
(۲) لازم است موضوع یک مقدمه، قرین محمول دیگری باشد تا رابطه‌ای بین مقدمات برقرار شود.
(۳) اگر در شکل اول، جای دو مقدمه عوض شود و نتیجه تغییر نکند، شکل چهارم حاصل می‌شود.
(۴) در هر چهار شکل آن، عدم تکرار لفظی حد وسط برای قطع شدن ارتباط مقدمات کافی است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در همه اشکال قیاس اقترانی، تکرار حد وسط به صورت لفظی و معنایی لازم است و الا رابطه‌ای بین مقدمات برقرار نخواهد شد.
گزینه ۱: فقط یک جزء از مقدمه اول و یک جزء از مقدمه دوم در نتیجه قرین هم می‌شوند و جزء مشترک دو مقدمه (حد وسط) در نتیجه حذف می‌شود.

گزینه ۲: فقط در شکل سوم این گونه است؛ اما در شکل دوم، محمول یکی قرین موضوع دیگری است و در شکل اول و چهارم، محمول‌ها و موضوع‌ها قرین هم هستند.
گزینه ۳: در قیاس اقترانی، همواره موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول نتیجه از مقدمه دوم است. پس این «نتیجه» است که مشخص می‌کند کدام مقدمه، اول است و کدام دوم؛ لذا حتی اگر جای دو مقدمه عوض شود ولی نتیجه تغییر نکند، در واقع شکل قیاس تغییر نکرده است و فقط مقدمات نامرتب شده‌اند.

شماره: ۹۶۷۵۹۴

۱۵۰- کدام عبارت نادرس است؟

- (۱) تفکر دارای قوانین غیرقابل تغییری است.
(۲) دانش منطق می‌تواند به کم کردن خطای ذهن کمک کند.
(۳) منظور ارسطو از «نطق»، اندیشه است.
(۴) نسبت تفکر به ذهن مثل نسبت قلب به ضربان قلب است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تفکر کار ذهن است و ضربان کار قلب. پس نسبت تفکر به ذهن مثل نسبت ضربان قلب به قلب است نه مثل نسبت قلب به ضربان.

شماره: ۹۵۵۰۷۲

۱۵۱- منطق، «ترازوی اندیشه» است؛ پس.....

- (۱) ارزش‌های تفکر را مشخص می‌کند.
(۳) دقت تشخیص لغزش فکر را بالا می‌برد.
(۲) علوم مختلف را با هم مقایسه می‌کند.
(۴) خطاهای ذهن را دسته‌بندی می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. همان‌طور که با به‌کارگیری ترازو دقت تشخیص خطا در اندازه‌گیری وزن افزایش می‌یابد، با به‌کارگیری علم منطق که به دسته‌بندی و توضیح قواعد ذهن می‌پردازد، دقیق‌تر می‌توان عوامل لغزش و خطای ذهن را در فرآیند تفکر تشخیص داد.

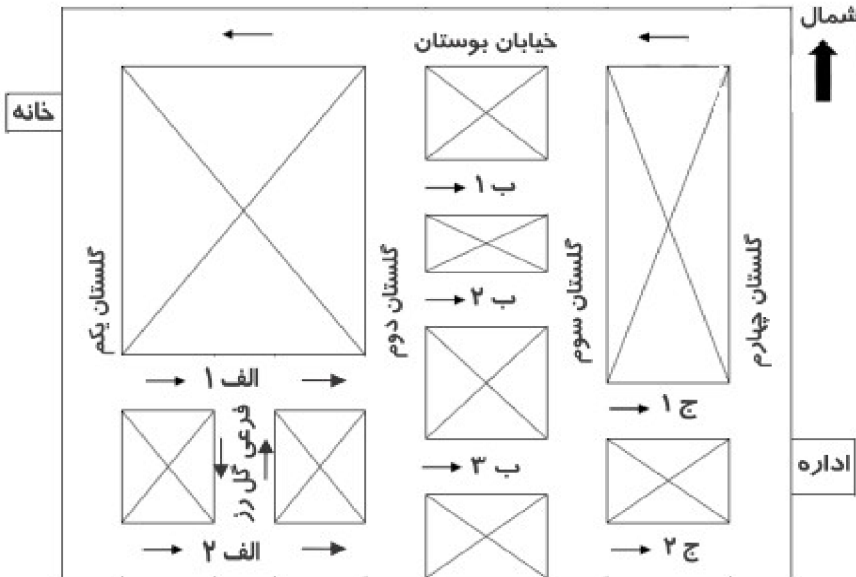
شماره: ۹۳۴۶۱۰

۱۵۲- یکی از دوستان آقای شاکری از او برای کار در اداره‌ای در نزدیکی خانه‌اش دعوت کرد. دوست آقای شاکری که آدرس خانه او را بلد بود و می‌دانست او حتماً با خودروی شخصی خواهد آمد، آدرس اداره را این‌گونه پیامک کرد:

«اداره سه خیابان با تو فاصله دارد یعنی در گلستان چهارم است.

۱. برای آمدن به گلستان دوم باید از کوچه الف ۱ یا الف ۲ عبور کنی؛
۲. سپس برای رسیدن به گلستان سوم از کوچه ب ۲ یا ب ۳؛
۳. و در آخر برای ورود به گلستان چهارم از کوچه ج ۱ یا ج ۲ رد می‌شوی.

هیچ‌کدام از کوچه‌هایی که گفتم از سمت شما ورود ممنوع نیستند بنابراین با خیال راحت می‌توانی با خودروی خود بیایی. اداره پلاک ۹۳ است.»

با توجه به نقشه روبه‌رو که خیابان‌های بین خانه آقای شاکری تا اداره را نشان می‌دهد، کدام گزینه به ترتیب نوع قضیه‌های شرطی منفصل موجود در آدرس را درست بیان کرده است؟
(توجه: در این نقشه، همه خیابان‌های شمالی - جنوبی، دوطرفه و همه خیابان‌های شرقی - غربی، یک‌طرفه هستند. جهت یک‌طرفگی با فلش روی نقشه مشخص شده است.)

(۲) مانعةالرفع - حقیقی - مانعةالجمع

(۱) مانعةالرفع - مانعةالجمع - حقیقی

(۴) حقیقی - حقیقی - مانعةالجمع

(۳) حقیقی - مانعةالجمع - حقیقی

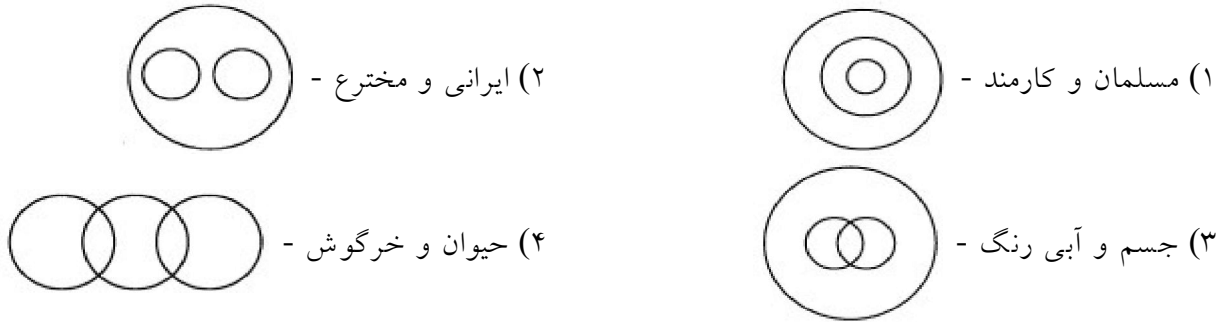
گزینه ۱ پاسخ صحیح است. شرطی اول: «برای آمدن به گلستان دوم باید از کوچه الف ۱ یا الف ۲ عبور کنی.» نمی‌شود از هیچ‌کدام از این دو کوچه عبور نکرد زیرا مسیر دیگری وجود ندارد (نه هیچ‌کدام) اما می‌توان از هر دو عبور کرد مثلاً از کوچه الف ۱ وارد شویم سپس از طریق فرعی گل رز وارد الف ۲ شویم و از این طریق به خیابان گلستان دوم برسیم (شاید هر دو). بنابراین غیرقابل جمع در کذب یا مانعةالرفع یا مانعةالخلو است.

شرطی دوم: «برای رسیدن به گلستان سوم از کوچه ب ۲ یا ب ۳ رد می‌شوی.» نمی‌شود از هر دو رد شد زیرا به هم راه ندارند (نه هر دو) اما می‌شود از هیچ‌کدام رد نشد و به جای آن‌ها از کوچه ب ۱ رفت (شاید هیچ‌کدام). بنابراین غیرقابل جمع در صدق یا مانعةالجمع است.

شرطی سوم: «برای ورود به گلستان چهارم از کوچه ج ۱ یا ج ۲ رد می‌شوی.» نمی‌شود از هیچ‌کدام رد نشد زیرا مسیر دیگری وجود ندارد (نه هیچ‌کدام). همچنین نمی‌شود از هر دو رد شد زیرا دو کوچه به هم راه ندارند (نه هر دو). لذا منفصل حقیقی است.

شماره : ۹۶۷۳۷۰

۱۵۳- رابطه میان کدام دو مفهوم عموم و خصوص مطلق است و کدام دوایر نشان دهنده رابطه «انسان و دانش‌آموز و ایرانی» است؟

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رابطه «جسم و آبی رنگ» و «حیوان و خرگوش» عموم و خصوص مطلق است. انسان عام‌تر از دانش‌آموز و ایرانی است. و رابطه انسان با هر کدام از آنها عموم و خصوص مطلق است ولی رابطه دانش‌آموز و ایرانی، عموم و خصوص من وجه است.

شماره: ۱۰۲۷۱۶۱

۱۵۴- اگر نسبت بین دو مفهوم الف و ب «عموم خصوص مطلق» باشد (الف < ب)، آن‌گاه .....

(۱) برخی به الف نیست. (۲) برخی غیر ب الف است. (۳) هر الف ب است. (۴) هر ب غیر الف است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر نسبت بین الف و ب «عموم و خصوص مطلق» باشد، بنابراین از آنجایی که ب در دایره الف قرار دارد، پس هر ب الف است (رد گزینه‌های ۱ و ۴). اما چون الف عام‌تر از ب است، بنابراین چیزهایی در الف هست که در ب نیست، پس برخی الف غیر ب است یعنی مصادیقی داریم که هم الف هستند و هم غیر ب، همین مصادیق باعث می‌شوند بتوان گفت: «بعضی غیر ب الف است».

شماره: ۱۰۰۷۶۸۳

۱۵۵- در کدام یک، قضایای منفصله، به ترتیب حقیقی و مانعه‌الجمع هستند؟

- (۱) علم یا تصور است یا تصدیق - هر قضیه‌ای یا موجه است یا سالبه
- (۲) هر انسانی یا دیپلمه است یا دیپلمه نیست - هر انسانی یا دانش‌آموز است یا دانشجو
- (۳) او یا متولد مهرماه است یا آبان ماه - او یا ایرانی است یا غیرایرانی
- (۴) اتومبیل بنزین‌سوز یا بنزین دارد یا حرکت نمی‌کند - اتومبیل یا بنزین دارد یا بنزین ندارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در قضیه‌ی «هر انسانی یا دیپلمه است یا دیپلمه نیست» جمع و رفع دو طرف محال است.

در قضیه‌ی «هر انسانی یا دانش‌آموز است یا دانشجو» جمع آن‌ها محال است ولی رفع جایز است.

«اتومبیل بنزین‌سوز یا بنزین دارد یا حرکت نمی‌کند» مانعه‌الرفع است.

«او یا متولد مهرماه است یا آبان ماه» مانعه‌الجمع است.

شماره: ۹۹۰۲۷۹

۱۵۶- اگر استدلال زیر یک قیاس اقرتانی باشد، کدام گزینه در مورد آن درست است؟
«هر کشوری قانونی اساسی دارد. هیچ قانون اساسی تغییرناپذیر نیست؛ لذا هیچ کشوری دارای قانون اساسی تغییرناپذیر نیست.»

- ۱) مثال درستی از قیاس شکل اول است.
  - ۲) کیفیت مقدمات آن نشان می‌دهد نتیجه، نادرست نوشته شده است.
  - ۳) دارای مغالطه «عدم تکرار حد وسط» است.
  - ۴) کمیت مقدمات آن نشان می‌دهد نتیجه به درستی نوشته شده است.
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. محمول مقدمه اول «دارای قانون اساسی» است و موضوع مقدمه دوم «قانون اساسی» است؛ لذا حد وسط تکرار نشده است.
- گزینه ۱: اولاً حد وسط بین دو مقدمه تکرار نشده است، ثانیاً به فرض تکرار در مقدمات، حد وسط باید در نتیجه حذف می‌شد که نشده است.
- گزینه ۲: قانون کیفیت نتیجه این است که «اگر یکی از مقدمات استدلال، سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود». این قانون رعایت شده است لذا کیفیت مقدمات، نشان نمی‌دهد نتیجه‌گیری اشتباه است.
- گزینه ۴: درباره کمیت نتیجه، قانون کلی وجود ندارد. (توجه: با اینکه درباره کمیت نتیجه قیاس اقرتانی، قانون کلی وجود ندارد، ولی درباره کمیت نتیجه قیاس اقرتانی معتبر، قانون کلی وجود دارد.)

شماره: ۹۶۳۳۵۹

۱۵۷- کدام مفاهیم به ترتیب حد ناقص «مثلث» و رسم تام «حیوان» را کامل می‌کند؟

- ۱) دارای سه زاویه - جونده
  - ۲) مقدار پیوسته - حساس
  - ۳) دارای سه زاویه - حساس
  - ۴) مقدار پیوسته - جونده
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «مقدار پیوسته» جنس بعید مثلث است و حد ناقص از جنس بعید و فصل تشکیل شده است. رسم تام نیز از جنس بعید و عرض خاص تشکیل می‌شود و «جونده» عرض خاص حیوان است. سایر گزینه‌ها هیچ‌یک به ترتیب این ویژگی را ندارند.

شماره: ۹۵۵۰۸۵

۱۵۸- دلالت لفظ «شیر» در کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

- ۱) اگر حسام شیر بود، از سوسک نمی‌ترسید.
  - ۲) اگر حسام مثل شیر بود، یال داشت.
  - ۳) اگر آب می‌خواهی، از شیر آب بخور.
  - ۴) اگر حسام شیر می‌خورد، سالم می‌ماند.
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۲، ۳ و ۴: «شیر» مشترک لفظی است؛ اما هر سه دلالت مطابقی دارند؛ یعنی از معنای اصلی لفظ «شیر» استفاده شده است، اما در گزینه ۱، لفظ «شیر» دلالت التزامی دارد؛ زیرا از لفظ «شیر» به معنای «حیوانی درنده» استفاده کرده، اما معنایی خارج از معنای اصلی لفظ ولی همراه و ملازم آن را مدنظر قرار داده است که همان «شجاع بودن» است.

شماره: ۹۳۴۶۱۷

۱۵۹- بهترین شکل استدلال کدام است؟

- ۱) قیاس
  - ۲) استقرای تام
  - ۳) تمثیل
  - ۴) استقرای ناقص
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. قیاس بهترین شکل استدلال و تنها راه رسیدن به یقین است.

شماره: ۹۱۲۶۹۷

۱۶۰- کدام گزینه دربارهٔ صناعات خمس درست است؟

- (۱) شعر احساسات مخاطب را هدف قرار می‌دهد.
- (۲) خطابهٔ خوب و پسندیده انسان را به تفکر وامی‌دارد.
- (۳) فرد در جدل از پذیرفته‌های طرف مقابل استفاده می‌کند.
- (۴) برهان یعنی فرد توانسته به علت موضوع پی ببرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. استدلالی که احساسات را هدف قرار می‌دهد خطابه است نه شعر (رد گزینه ۱). خطابهٔ خوب و پسندیده با برهان و استدلال همراه است و به راه خیر دعوت می‌کند نه لزوماً تفکر (رد گزینه ۲). در برهان گاهی علت را می‌یابیم و گاهی معلول را (رد گزینه ۴)، اما در جدول از پذیرفته‌های طرف مقابل استفاده می‌کنیم تا او را به بن‌بست بکشانیم و شکست دهیم.

شماره: ۹۱۴۰۱۶

۱۶۱- سرایت دادن حکم یک موضوع به موضوع دیگر همان ..... است که .....

- (۱) استدلال - مقدماتش در خودش اثبات می‌شوند.
- (۲) تمثیل - بر اساس شباهت انجام می‌شود.
- (۳) تمثیل - دارای مقدمه‌ای کلی است.
- (۴) استدلال - پاسخ به چیستی‌ها است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تمثیل سرایت دادن حکم یک موضوع به موضوع دیگر به دلیل مشابهت آن دو با یکدیگر است.

شماره: ۹۱۲۶۹۶

۱۶۲- علامت موضوع (+ یا -) در کدام قضیهٔ حملی، متفاوت با بقیه است؟

- (۱) هیچ عاشق نخست به معشوق نگفت
- (۲) عجبست پیش بعضی که ترست شعر سعدی
- (۳) سعدی از آن جا که فهم اوست سخن گفت
- (۴) هستند تو را کُلّ جهان واله و شیدا

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در قضیهٔ جزئی، موضوع علامت منفی می‌گیرد و در قضیهٔ کلی و قضیهٔ شخصی، موضوع علامت مثبت می‌گیرد.

- گزینه ۱: کلی است ← علامت موضوع: +
- گزینه ۲: جزئی است ← علامت موضوع: -
- گزینه ۳: شخصی است ← علامت موضوع: +
- گزینه ۴: کلی است ← علامت موضوع: +

شماره: ۹۶۶۰۶۹

۱۶۳- بین دو مفهوم «آب» و «یخ» کدام نسبت برقرار است؟

- (۱) تساوی
- (۲) تباین
- (۳) عموم و خصوص مطلق
- (۴) عموم و خصوص من وجه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

- هیچ آبی یخ نیست.
- هیچ یخی آب نیست.
- ← تباین

شماره: ۸۹۷۹۱۲

۱۶۴- در هر قضیهٔ حملی، ..... قضیه، دامنهٔ مصادیق ..... و ..... قضیه، دامنهٔ مصادیق ..... را معین می‌کند.

- (۱) نسبت - محمول - کمیت - موضوع
- (۲) سور - محمول - کیفیت - موضوع
- (۳) کیفیت - محمول - کمیت - محمول
- (۴) نسبت - موضوع - سور - موضوع

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. کمیت (= سوری) قضیه، دامنهٔ مصادیق موضوع را تعیین می‌کند و کیفیت (= نسبت) قضیه، دامنهٔ مصادیق محمول را. این دو نکتهٔ ساده، اساس تعیین اعتبار یک قیاس‌اند.

شماره: ۹۶۳۳۵۷

۱۶۵- کدام یک از گزینه‌های زیر با بقیه متفاوت است؟

- (۱) قوی‌ترین مرد ایران، در تهران زندگی می‌کند.
(۲) سعدی بشوی لوح دل از نقش غیر او
(۳) گناه آدم و حوا که سیب خوردن نیست
(۴) شاعر بزرگ شیراز حافظ قرآن بود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: قوی‌ترین مرد ایران «موضوع قضیه»، کلی است و تهران که جزئی است در جایگاه محمول قرار دارد.

گزینه ۲: این عبارت شرایط قضیه را دارا نمی‌باشد، زیرا جمله خبری نیست. سعدی در این جمله موضوع نیست.

گزینه ۳: گناه آدم و حوا موضوع است و سیب خوردن محمول و نیست و نسبت این قضیه حملی است.

گزینه ۴: شاعر بزرگ شیراز «موضوع قضیه»، کلی است.

شماره: ۹۱۰۲۹۲

۱۶۶- کدام مورد را می‌توان مغالطه‌ی مسموم کردن چاه دانست؟

- (۱) با مرام و مروتی که در شما سراغ دارم، می‌دانم که حتماً این مبلغ را به من قرض می‌دهید.
(۲) اعتقاد به وجود جن یک خرافه است؛ زیرا علم تاکنون نتوانسته وجودش را اثبات کند.
(۳) می‌دانید که همه‌ی روشنفکران و فرهیختگان از آرمان‌های حزب الف طرفداری می‌کنند.
(۴) آن‌گاه که به آنان گفته می‌شود ایمان بیاورید، می‌گویند: آیا ما مانند نادانان ایمان بیاوریم؟

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در عبارت شماره‌ی ۴ که ترجمه‌ای از یکی از آیات قرآن مجید است، سخنی را از زبان مخالفان پیامبر بیان کرده که آنان با «نادان عنوان کردن هرکس که ایمان بیاورد» سعی در مسموم کردن فضای ذهنی مخاطبان داشتند تا آنان نتوانند ایمان خود را اظهار کنند یا به ایمان دعوت کنند.

شماره: ۹۹۰۲۵۹

۱۶۷- کدام یک، بیش‌تر مورد تأکید منطق است؟

- (۱) آشنایی با اقسام مغالطه‌ها
(۲) ایجاد تبحر عملی در کاربرد منطق
(۳) آموزش شیوه‌ی درست اندیشیدن
(۴) آموزش شیوه‌های مقابله با مغالطات

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هدف اصلی دانش منطق آموزش شیوه‌ی درست اندیشیدن است و سایر موارد از فروع همین هدف هستند.

شماره: ۹۵۵۰۳۲

۱۶۸- کدام عبارت ممکن است منجر به مغالطه‌ی اشتراک لفظ گردد؟

- (۱) مانند گذشته آن‌جا نشسته است.
(۲) دخترش در خانه‌ی او از دنیا رفت.
(۳) غذای تهیه شده توسط پدر خورده شد.
(۴) آقای وزیر دیروز به مدرسه‌ی ما آمده بود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. آقای وزیر ممکن است یک اسم خاص باشد و یا به معنای یک آقای وزیر به کار رفته باشد.

شماره: ۱۰۳۰۰۸۰

۱۶۹- بین دو مفهوم «عموم و خصوص مطلق» و «عموم و خصوص من وجه» چه نسبتی برقرار است؟

- (۱) تساوی
(۲) تباین
(۳) عموم و خصوص مطلق
(۴) عموم و خصوص من وجه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

هیچ «عموم و خصوص مطلق»، «عموم و خصوص من وجه» نیست. ← تباین
هیچ عموم و خصوص من وجهی، «عموم و خصوص مطلق» نیست.

شماره: ۸۹۷۹۱۱

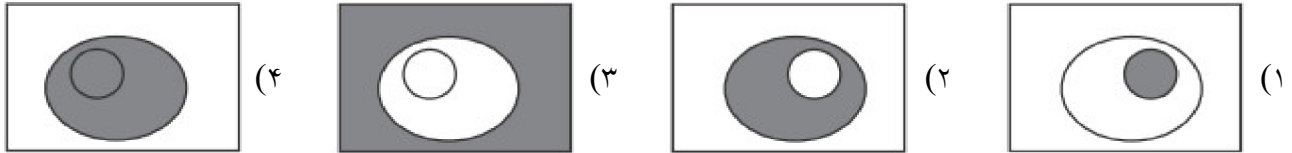
۱۷۰- در قضیه شرطی منفصل مانعة الجمع، اگر یک طرف ..... باشد، آنگاه طرف دیگر ..... است.

(۱) صادق - صادق (۲) کاذب - صادق (۳) صادق - کاذب (۴) کاذب - کاذب

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در قضیه شرطی منفصل مانعة الجمع، محال است که هر دو طرف قضیه صادق باشند، پس اگر یک طرف صادق باشد، طرف دیگر کاذب است.

شماره: ۹۱۰۲۹۱

۱۷۱- براساس رابطه‌ی بین دو مفهوم «سنگ» و «مرمر»، قسمت رنگی‌شده‌ی کدام گزینه نشان‌دهنده‌ی مصادیق «سنگ» است؟

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. بین دو مفهوم «سنگ» و «مرمر»، عموم و خصوص مطلق برقرار است و «سنگ» مفهوم عام است. شکل گزینه‌ی ۴ نشان‌دهنده‌ی مصادیق «سنگ» است که هم سنگ «مرمر» و هم سنگ‌های «غیرمرمر» را در بر می‌گیرد.

شماره: ۱۰۰۷۶۷۸

۱۷۲- کدام گزینه درباره‌ی عبارت «دلِ روبه‌رو شدن با دشمن را ندارد» درست است؟

(۱) دل در اینجا به معنی «قلب» است، اما بر لازمه‌ی ذهنی آن یعنی «جرات» دلالت دارد.

(۲) بخشی از معنای اصلی لفظ «دل» مورد نظر است، پس دلالت مطابقی نیست.

(۳) یکی از معانی «دل»، «جرات» است و با «دل» به معنای «قلب» یکی نیست.

(۴) «دل» در اینجا مشترک لفظی نیست، بلکه دربردارنده‌ی معنای «جرات» است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «دل» در اینجا فقط به معنای «قلب» است، اما بر لازمه‌ی ذهنی آن یعنی «جرات» دلالت می‌کند. نه بر بخشی از معنای اصلی. چون در قدیم جایگاه شهادت را قلب انسان می‌دانستند، این لازمه‌ی ذهنی شکل گرفته است.

شماره: ۹۴۰۰۸۴

۱۷۳- با توجه به مبحث جزئی و کلی، کدام یک درست است؟

(۱) مفهوم کلی دارای مصادیق متعدد خارجی است و مفهوم جزئی فقط یک فرد خارجی دارد.

(۲) رابطه‌ی میان مصادیق دو مفهوم کلی یا دو مفهوم جزئی، به چهار حالت قابل تصور است.

(۳) با افزودن قید به مفاهیم کلی، مفهوم جزئی به دست می‌آید، مانند فیزیکدان برنده‌ی جایزه‌ی نوبل

(۴) تمامی مفاهیمی که اسم خاص نیستند و با صفات اشاره‌ی «این» و «آن» مشخص نشده‌اند کلی محسوب می‌شوند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. میان دو مفهوم جزئی، هیچ‌یک از نسبت‌های چهارگانه برقرار نیست و این رابطه‌ها میان دو مفهوم کلی قابل تصور است. هر چه بر یک مفهوم کلی قید بیفزاییم نمی‌تواند مفهوم جزئی به دست آید. مفهوم کلی ممکن است دارای مصادیق متعدد خارجی یا ذهنی باشد، ممکن است مفهوم کلی فقط یک فرد خارجی داشته باشد و بقیه‌ی افراد آن فرضی و ذهنی باشند؛ مانند مولود کعبه.

شماره: ۹۹۰۲۶۴

۱۷۴- کدام مورد یک تصدیق است؟

(۱) صبر کلید گشایش (۲) کوچک‌ترین عدد طبیعی (۳) عدل ترازوی عمل است. (۴) آسمانی صاف و آبی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تصدیق همواره یک جمله است که خبری را به ما می‌رساند. سایر موارد هیچ‌کدام چنین نیستند.

شماره: ۹۵۵۰۵۴

۱۷۵- فرض کنید بدانیم: «هم افزایش صادرات غیرنفتی موجب کاهش بیکاری در کشور می‌شود و هم جذب گردشگری خارجی»، آنگاه کدام استدلال نامعتبر است؟

- ۱) بیکاری در کشور کاهش پیدا نکرده است، پس نه صادرات غیرنفتی افزایش یافته و نه جذب گردشگر خارجی.
- ۲) صادرات غیرنفتی افزایش یافته است، پس بیکاری در کشور کاهش یافته است.
- ۳) هم صادرات غیرنفتی افزایش یافته و هم گردشگر خارجی به کشور جذب شده است، پس بیکاری کاهش یافته است.
- ۴) بیکاری کاهش یافته است، پس یا صادرات غیرنفتی افزایش پیدا کرده یا گردشگر خارجی جذب شده است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. می‌توان پیام فرض سؤال را به صورت این قضیه شرطی متصل در نظر گرفت: «اگر افزایش صادرات غیرنفتی یا جذب گردشگری خارجی یا هر دو اتفاق بیفتد، آنگاه موجب کاهش بیکاری در کشور می‌شود.»

- گزینه ۱: رفع تالی به رفع مقدم انجامیده است. (معتبر)
- گزینه ۲: وضع مقدم به وضع تالی منجر شده است. (معتبر)
- گزینه ۳: وضع مقدم، وضع تالی را در پی داشته است. (معتبر)
- گزینه ۴: از وضع تالی، وضع مقدم نتیجه شده است. (نامعتبر)

شماره: ۹۶۷۳۶۴

۱۷۶- کدام یک از کلیات پنج‌گانه به طور مستقل وجود ندارد و مفهوم درونی مشترک چه نام دارد؟

- ۱) فصل - جنس   ۲) فصل - عرض عام   ۳) جنس - عرض عام   ۴) جنس - جنس

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از میان کلمات پنج‌گانه جنس وجود مستقل ندارد، بلکه همواره در ضمن یک نوع وجود پیدا می‌کند. مثلاً چیزی که فقط حیوان باشد وجود ندارد. حیوان یا اسب است یا فیل است یا ... مفهوم درونی مشترک میان مصادیق نیز «جنس» است.

شماره: ۹۵۵۰۶۷

۱۷۷- کدام یک از مفاهیم زیر نمی‌تواند مصداق یک «تصور» باشد؟

- ۱) افزایش ناگهانی قیمت آرز
- ۲) آلودگی هوای شهر تهران
- ۳) نرود میخ آهنین در سنگ
- ۴) دیدگان خیره مانده به راه

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. عبارت «نرود میخ آهنین در سنگ» یک تصدیق است که قابلیت صدق و کذب دارد، اما در تصور یک مفهوم، هیچ حکم و قضاوتی وجود ندارد و صرفاً به چیستی و معنای آن توجه داریم.

شماره: ۹۱۰۲۸۰

۱۷۸- کدام یک از خدمات ارسطو در زمینه منطق نادرست است؟

- ۱) علم منطق را مدون نمود.
- ۲) طرز کار خدادای ذهن را کشف کرد.
- ۳) قواعد منطقی را طراحی کرد.
- ۴) نشان داد ذهن چطور به اشتباه می‌افتد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. ارسطو قواعد منطقی را طراحی نکرد بلکه آن‌ها را کشف و مدون نمود.

شماره: ۸۹۷۸۹۳

۱۷۹- کدام قضیه، منفصل غیرقابل جمع در کذب است؟

- ۱) عالم طبیعت یا از یک ماده‌ی اولیه پدیده آمده یا از هیچ ماده‌ای ایجاد نشده است.
- ۲) کسی جز مریم و نسرین از موضوع خبر نداشت؛ پس یا مریم آن را گفته است یا نسرین.
- ۳) ضرب‌المثلی می‌گوید یا مکن با پیل‌بانان دوستی یا بنا کن خانه‌ای در خورد پیل.
- ۴) هر دانش‌آموز دبیرستانی یا باید رشته‌ی انسانی را انتخاب کند یا رشته‌ی ریاضی را.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم کسی جز مریم و نسرین از موضوع خبر نداشته‌اند، به این معنی است که حتماً یکی از آن‌ها باید موضوع را گفته باشد و جمع هر دو جزء در کذب امکان‌پذیر نیست؛ یعنی غیرممکن است که نه مریم گفته باشد و نه نسرین. گزینه‌های ۱ و ۳ و ۴ منفصل حقیقی، قضیه‌ی حملی و منفصل غیرقابل جمع در صدق هستند.

شماره: ۹۹۰۲۵۶

۱۸۰- نتیجه‌ی قیاس زیر کدام است؟

- «اگر امشب برف بیارد یخبندان می‌شود. اگر یخبندان شود مدارس تعطیل می‌شوند و ترافیک کاهش می‌یابد.»
- ۱) اگر امشب برف بیارد فردا یخبندان می‌شود و مدارس تعطیل می‌شوند.
  - ۲) اگر یخبندان شود، ترافیک کاهش می‌یابد و مدارس تعطیل می‌شوند.
  - ۳) اگر امشب برف بیارد مدارس تعطیل می‌شوند و ترافیک کاهش می‌یابد.
  - ۴) اگر مدارس تعطیل شوند ترافیک کاهش می‌یابد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قیاس مذکور اقتراعی شرطی است که حد وسط، تالی مقدمه‌ی اول و مقدم مقدمه‌ی دوم است که پس از حذف حد وسط به گزینه ۳ می‌رسیم.

شماره: ۹۱۲۷۰۹

۱۸۱- فرض کنید قضیه‌ی زیر، مقدمه‌ی یک قیاس معتبر است. کدام گزینه می‌تواند به‌عنوان مقدمه‌ی دیگر این قیاس در نظر گرفته شود؟

«اگر منطق نخوانده باشی، از این سؤال سر در نمی‌آوری.»

- ۱) از این سؤال سر در نمی‌آوری.
- ۲) منطق خوانده‌ای.
- ۳) از این سؤال سر در نمی‌آوری.
- ۴) منطق خوان هستی.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. چون قیاس، مقدمه‌ی شرطی متصل دارد، استثنایی اتصالی در نظر گرفته می‌شود. ابتدا باید مقدم و تالی مقدمه‌ی شرطی را تشخیص دهیم و بعد به دنبال رفع تالی یا وضع مقدم باشیم.

مقدم: منطق نخوانده باشی

- گزینه ۱: وضع تالی (نامعتبر)
- گزینه ۲: رفع مقدم (نامعتبر)
- گزینه ۳: رفع تالی (معتبر)
- گزینه ۴: رفع مقدم (نامعتبر)

شماره: ۹۶۷۳۶۶

۱۸۲- کدام گزینه از شرایط معتبر بودن قیاس است؟

- ۱) لازم است فقط یکی از دو مقدمه، موجب باشد.
- ۲) همه مصادیق حد وسط لاقفل یک بار مورد نظر گوینده باشد.
- ۳) هر موضوع یا محمولی که علامت مثبت دارد، در نتیجه نیز باید مثبت باشد.
- ۴) هر کدام از موضوع و محمول که در نتیجه علامت منفی دارد، در مقدمات نیز منفی باشد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. شرایط معتبر بودن قیاس:

۱- هر دو مقدمه سالبه نباشند.

۲- حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد.

۳- هر کدام از موضوع و محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت باشند.

گزینه ۱: اگر هر دو مقدمه هم مثبت باشند، قیاس می‌تواند معتبر باشد.

گزینه ۲: معادل شرط دوم است؛ زیرا کلی بودن دامنه مصادیق به معنای مثبت بودن است.

گزینه ۳: اگر موضوع یا محمولی در مقدمات، مثبت باشد ولی در مقدمه منفی باشد، قیاس می‌تواند معتبر باشد.

گزینه ۴: اگر موضوع و محمول در نتیجه منفی باشند، نیازی به بررسی آنها در مقدمات نیست، یعنی اگر در مقدمات هر علامتی داشته باشند، قیاس می‌تواند معتبر باشد.

شماره: ۹۶۶۰۷۰

۱۸۳- کدام گزینه ملاک عمومی و تکراری برتری انسان نسبت به دیگر مخلوقات است؟

- ۱) سخن گفتن
- ۲) عمل و رفتار
- ۳) تفکر و اندیشه
- ۴) اراده و انتخاب

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. ملاک برتری انسان که در طول تاریخ تکرار شده و عمومیت یافته، قدرت تفکر و اندیشه است.

شماره: ۸۹۷۸۹۱

۱۸۴- به جمله‌هایی که واسطه در آن قرار دارد ..... می‌گویند.

- ۱) مقدمات
- ۲) حد وسط
- ۳) نتیجه
- ۴) استدلال

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. واسطه همان حد وسط است که در مقدمات قیاس حاضر است و در نتیجه حذف می‌شود.

شماره: ۹۱۲۷۱۱

۱۸۵- بر چه اساس علم منطق به دو بخش «تعریف» و «استدلال» تقسیم شده است؟

۱) دانش بشری از تصور و تصدیق درست شده است.

۲) بیشترین خطاهای اندیشه در تعریف و استدلال رخ می‌دهد.

۳) تا تصور صحیحی از یک موضوع نداشته باشیم، تصدیق ممکن نیست.

۴) برای کشف مجهول‌ها، چاره‌ای جز تعریف و استدلال به کمک معلوم‌ها نداریم.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. می‌توانیم دانش و اندیشه بشری را به دو حیطه کلی تصور و تصدیق تقسیم کنیم و از آنجا که وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است، علم منطق به دو بخش اصلی تعریف و استدلال تقسیم شده است تا مبحث تعریف از خطای تصورها جلوگیری کند و مبحث استدلال از خطای تصدیق‌ها.

شماره: ۹۴۳۵۳۱

۱۸۶- چرا انسان برای تعریف، به جز حد تام از اقسام دیگر تعریف هم استفاده می‌کند؟

۱) چون رعایت قواعد تعریف، در این نوع از تعریف مشکل است.

۲) زیرا گاهی شناخت فصل و جنس قریب مشکل است.

۳) زیرا قوت این قسم از تعریف، از اقسام دیگر کمتر است.

۴) چون احتمال خطا و اشتباه در این قسم از تعریف وجود دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. برای تعریف حد تام، نیازمند جنس قریب و فصل هستیم، در حالی که گاهی به دست آوردن فصل و جنس قریب یک مفهوم مشکل است.

شماره: ۸۹۸۲۴۴

۱۸۷- ماهیت قضیه شرطی متصل عبارت است از .....

- (۱) رابطه میان مقدم و تالی
 (۲) وجود لفظ «اگر»
 (۳) جدایی میان دو طرف قضیه
 (۴) جایگاه مقدم و تالی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در قضیه شرطی متصل، نوعی رابطه میان مقدم و تالی برقرار است و اساساً ماهیت این قضیه همین رابطه است.

شماره: ۹۱۰۴۴۲

۱۸۸- کدام گزینه علت عمومیت حیطة کاربرد منطق را بهتر نشان می‌دهد؟

- (۱) رسانه‌ها فراگیر شده‌اند و حجم انبوهی از اطلاعات صحیح و غلط در دسترس همگان است.
 (۲) استدلال‌آوری و تعریف کردن صحیح، بخشی از سخنان روزانه ما را تشکیل می‌دهند.
 (۳) میل انسان به تبیین علمی و عقلانی همه امور، موجب نیاز به دانشی برای ارزیابی اندیشه شده است.
 (۴) بنای فکری بشر نیاز به مصالحی دارد که از طریق آموزش درست اندیشیدن، تأمین می‌شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. استدلال‌آوری و تعریف کردن صحیح، امری نیستند که تنها در محیط تحصیلی، با آن‌ها سر و کار داشته باشیم. این امور بخشی از سخنان روزانه ما را تشکیل می‌دهند.

گزینه ۱: بررسی درستی و نادرستی مطالبی که رسانه‌ها منتشر می‌کند، یکی از کاربردهای منطق است، اما منطق کاربردهای دیگری مثل آموزش شیوه بیان متقاعد کننده هم دارد.

گزینه ۳: این مطلب تنها کاربرد منطق برای فیلسوفان و دانشمندان را تبیین می‌کند نه کاربرد عمومی آن.

گزینه ۴: مصالح بنای فکری بشر از سوی علوم مختلف تأمین می‌شود و منطق تنها نقش شاقول را دارد.

شماره: ۹۴۳۵۳۰

۱۸۹- دو حیطة دانش «منطق»، عبارت است از ..... که کاربردهايشان .....

- (۱) تصور و تصدیق - در سراسر زندگی انسان به چشم می‌خورد.
 (۲) استدلال و تعریف - به تعلیم و تعلم محدود نیست.
 (۳) تصور و تصدیق - بخشی از سخنان روزمره ما را تشکیل می‌دهد.
 (۴) استدلال و تعریف - تنها، ارزیابی اندیشه‌های فلسفی است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «تصور» و «تصدیق» دو حیطة «علم و دانش» بشر به معنای هر آنچه ذهن بشر نسبت به آن آگاه می‌شود است؛ اما «دانش منطق» قواعد تفکر است، یعنی قواعد و روش رسیدن به «علم و دانش» به معنای اول.

«تعریف» و «استدلال» که روش صحیح معلوم کردن «تصورها» و «تصدیق‌ها»ی مجهول هستند. دو حیطة «دانش منطق» به‌شمار می‌روند (رد گزینه‌های ۱ و ۳). این حیطة‌ها در سراسر زندگی ما کاربرد دارند و بخشی از سخنان روزمره ما را تشکیل می‌دهند و کاربردهايشان به فلسفه یا تعلیم و تعلم محدود نیست (رد گزینه ۴).

شماره: ۱۰۲۷۰۷۹

۱۹۰- با قرار گرفتن کدام گزینه در جای خالی زیر، استدلال معتبر نخواهد شد؟

.....

هیچ طلایی مستهلک نمی‌شود.

• بعضی فلزات، طلا نیستند.

(۱) بعضی مستهلک‌شونده‌ها فلز هستند.

(۲) هیچ مستهلک‌شونده‌ای فلز نیست.

(۳) بعضی فلزات مستهلک می‌شوند.

(۴) هر فلزی مستهلک می‌شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. شرط اول اعتبار قیاس این است که هر دو مقدمه سالبه نباشند.

سایر گزینه‌ها: چون موضوع نتیجه (فلزات) منفی است نیازی به بررسی آن در مقدمه اول نیست. همچنین چون حد وسط (مستهلک‌شونده) در مقدمه دوم مثبت است، نیازی به بررسی علامت آن در مقدمه اول نیست. پس فقط کافی است مقدمه اول موجب باشد.

شماره: ۹۶۷۳۵۸

۱۹۱- از فردی پرسیده می‌شود: «نسبت میان دو مفهوم «مرد» و «نامرد» چیست»، اگر احتمال «مغالطه‌ی اشتراک لفظ» در خصوص مفهوم «نامرد» را در نظر بگیریم، پاسخ فرد چه می‌تواند باشد؟

- (۱) عموم و خصوص مطلق یا من وجه
(۲) تباین یا عموم و خصوص من وجه
(۳) تساوی یا عموم و خصوص مطلق
(۴) تباین یا عموم و خصوص مطلق

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. با توجه به احتمال مغالطه‌ی اشتراک لفظ اگر «نامرد» را به معنای «غیرمرد» بگیریم، رابطه‌اش با «مرد» تباین است و اگر به معنای «کسی که ناجوانمردی می‌کند» بگیریم، رابطه‌اش «عموم و خصوص من وجه» خواهد بود، زیرا به این معنا، بعضی از مردها نامرد هستند و بعضی نیستند و بعضی نامردها هم زن هستند.

شماره: ۱۰۰۷۶۸۰

۱۹۲- تعریف «انسان» به «چیزی که ابزار می‌سازد»، ..... است.

- (۱) بی‌ربط (۲) شرح اسم (۳) تام (۴) درست

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

- انسان = چیزی که ابزار می‌سازد = جوهر ابزارساز = جنس بعید + عرض خاص = رسم ناقص
- همه اقسام تعریف درست هستند.

شماره: ۸۹۸۲۴۳

۱۹۳- کدام مورد دارای مغالطه‌ی ابهام در عبارات است؟

- (۱) همه‌ی ما عمرمان را به دیگری می‌دهیم.
(۲) بردن بار با فرغون شانه را زخم می‌کند.
(۳) ارزش قیمت ثبت ندارد و وابسته به بازار است.
(۴) تا معلم با دانش‌آموز جدید وارد شد، او را دیدم.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «او» در عبارت، ممکن است به معلم یا دانش‌آموز و یا حتی شخص دیگری بازگردد. بنابراین عبارت دارای ابهام است. عبارات در گزینه‌های ۱، ۲ و ۳ به ترتیب باعث مغالطه‌های بار ارزشی کلمات، اشتراک لفظ و مغالطه‌ی نگارشی کلمات می‌شوند.

شماره: ۹۹۰۲۱۶

۱۹۴- بهترین معنی برای این عبارت که «تعریف کردن یک پدیده‌ی دستوری نیست»، کدام است؟

- (۱) استفاده از تعریف برای انسان امری طبیعی است.
(۲) انسان همیشه از تعریف استفاده می‌کند.
(۳) تعریف کردن به دانش منطق مربوط است نه به دستور زبان.
(۴) انسان در تعریف از ذاتیات استفاده می‌کند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «دستوری نبودن» تعریف به این معناست که تعریف کردن یک امر ارادی یا وصفی نیست، بلکه ذاتی و امری طبیعی است.

شماره: ۹۵۵۰۶۵

۱۹۵- محمول در دو قضیه‌ی «دیوار موش دارد.» و «بزرگ‌ترین آفریده‌ی خدا عقل است.» به ترتیب کدام است؟

- (۱) موش - عقل
(۲) دارای موش - عقل
(۳) موش - بزرگ‌ترین آفریده‌ی خدا
(۴) دارای موش - بزرگ‌ترین آفریده‌ی خدا

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. شکل منطقی قضیه‌ی اول چنین است: «دیوار دارای موش است.» پس محمول آن «دارای موش» است. در قضیه‌ی دوم نیز جای موضوع و محلول عوض شده است «عقل بزرگ‌ترین آفریده‌ی خداست.»

شماره: ۹۵۵۰۷۷

۱۹۶- وقتی یک قضیه ..... باشد، نمی‌توان در مورد درست و غلط بودن ..... آن به نتیجه‌ی قطعی رسید.

- (۱) کاذب - متضاد (۲) صادق - عکس (۳) کاذب - متناقض (۴) صادق - متضاد

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وقتی یک قضیه غلط باشد، نمی‌توانیم در مورد درست و غلط بودن متضاد آن به نتیجه‌ی قطعی برسیم.

شماره: ۹۱۰۴۵۰

۱۹۷- کدام یک از ویژگی‌های تفکر سنجشگرانه نیست؟

- (۱) تفکر درباره‌ی نحوه‌ی صحیح اندیشیدن
(۲) بررسی وجوه مختلف یک تعریف یا استدلال
(۳) کاربرد قواعد طبیعی تعریف و استدلال
(۴) پرورش و تمرین و تکرار مهارت‌های تفکر صحیح

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تفکر نقادانه یا سنجشگرانه، فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره‌ی نحوه‌ی صحیح تفکر است. پرورش مهارت تفکر نیاز به تمرین و تکرار است. هر انسانی (نقاد یا غیرنقاد) به طور طبیعی قواعد تعریف و استدلال (تفکر) را به کار می‌گیرد.

شماره: ۹۹۰۲۸۳

۱۹۸- قضیه «آشپز که دو تا شود، آش یا شور می‌شود یا بی‌نمک»، شرطی ..... است.

- (۱) متصل (۲) منفصل حقیقی (۳) منفصل مانعة‌الجمع (۴) منفصل مانعة‌الرفع

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. صورت منطقی این قضیه چنین است: «اگر آشپز دو تا شود، آنگاه آش یا شور می‌شود یا بی‌نمک». بنابراین شرطی متصل است.

شماره: ۹۶۶۰۷۹

۱۹۹- اگر در یک تعریف درست، هیچ مفهوم متمایزکننده و امر خاصی ذکر نشده باشد، آن تعریف، تعریف به ..... است که نسبت مفاهیم به کار رفته در آن با یکدیگر ..... است.

- (۱) سلسله‌اوصاف و ویژگی‌ها - تباین
(۲) مفاهیم عام - عموم و خصوص مطلق
(۳) مفاهیم عام و خاص - عموم و خصوص مطلق
(۴) خاصه مرکبه - عموم و خصوص من وجه

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در تعریف به سلسله‌اوصاف یا همان خاصه مرکبه، مفهوم خاص و منحصربه‌فرد ذکر نمی‌شود، بلکه از چند مفهوم عام استفاده می‌شود که همگی در کنار هم، بیانگر مفهوم مجهول هستند. مصادیق مشترک این چند مفهوم، همان مصادیق مجهول است. بنابراین هر کدام مصادیق مشترک با هم و مصادیق متفاوت از هم دارند، در نتیجه، نسبتشان «عموم خصوص من وجه» است.

شماره: ۹۴۰۰۷۹

۲۰۰- مجوز یک کارخانه مواد غذایی به علت رعایت نشدن اصول بهداشتی از سوی وزارت بهداشت باطل و همه محصولات آن از سطح بازار جمع‌آوری شد. مدیر کارخانه تعهد کتبی داد بعد از لغو مجوز، هیچ محصولی از آن کارخانه در بازار توزیع نشده است. اما به کارشناس وزارت بهداشت گزارش داده شد که بعضی از مواد غذایی توزیع شده در بازار، محصول همان کارخانه هستند. کارشناس با فرض درست بودن این گزارش، براساس قواعد صدق و کذب کدام رابطه‌ها می‌تواند مدیر کارخانه را متهم به تخلف از تعهدات خود کند؟

- (۱) تناقض و تداخل (۲) عکس مستوی و تضاد (۳) تداخل و تضاد (۴) عکس مستوی و تناقض

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. کارشناس باید با استفاده از صدق گزارش رسیده، کذب تعهد مدیر کارخانه را اثبات کند. تعهد مدیر کارخانه: «هیچ محصولی از آن کارخانه در بازار توزیع نشده است».

گزارش: «بعضی مواد غذایی توزیع شده در بازار، محصول آن کارخانه هستند.» (صادق) ← **عکس** «بعضی

محصولات آن کارخانه، در بازار توزیع شده است.» (صادق) ← **نقیض** «هیچ محصولی از آن کارخانه، در بازار توزیع

نشده است.» (کاذب)

بنابراین با روابط «عکس مستوی» و «تناقض»، کذب تعهد مدیر کارخانه اثبات می‌شود.

شماره: ۹۶۳۳۶۱

۲۰۱- تقيض قضيه «هيچ دويي نيست كه سه نشود» کدام است؟

- (۱) هر دويي، سه مي شود.
 (۲) بعضي دوها هستند كه سه مي شوند.
 (۳) هيچ دويي نيست كه سه شود.
 (۴) بعضي دوها هستند كه سه نمي شوند.
 گزینه ۴ پاسخ صحيح است. قالب منطقي قضيه اين چنين است: هيچ دويي كه سه نشود، موجود نيست.
 تقيض: بعضي دوها كه سه نشوند، موجود هستند. = بعضي دوها هستند كه سه نمي شوند.

شماره: ۹۴۷۹۹۸

۲۰۲- در بررسي اعتبار قياس اقتراني، به کدام مورد نيابد توجه کرد؟

- (۱) درست بودن نتيجه‌ي استدلال
 (۲) سالبه نبودن هر دو مقدمه
 (۳) درست بودن مقدمات استدلال
 (۴) رعايت شرايط حدوسط
 گزینه ۱ پاسخ صحيح است. ممکن است نتيجه‌ي يك استدلال صادق باشد ولي آن استدلال معتبر نباشد.

شماره: ۹۹۰۲۸۴

۲۰۳- کدام يك از تعريف‌هاي زير، همه شرايط تعريف درست را دارد؟

- (۱) مثلث: شكلي كه فقط سه زاويه دارد
 (۲) مستطيل: شكلي با زواياي داخلي ۹۰ درجه
 (۳) لوزي: شكلي با اضلاع برابر غير عمود بر هم
 (۴) ديره: شكل بي‌نهايت ضلعي
 گزینه ۱ پاسخ صحيح است. گزینه ۱: واضح، جامع، مانع و غير دوري است.
 گزینه ۲: مانع نيست، زيرا مربع را هم شامل مي شود.
 گزینه ۳: مانع نيست، زيرا مثلث متساوي الاضلاع را هم شامل مي شود.
 گزینه ۴: واضح نيست، چون «بي‌نهايت» مبهم است. بر فرض وضوح، مانع هم نيست، چون بيضي را نيز شامل مي شود.

شماره: ۹۳۸۴۸۰

۲۰۴- در کدام گزینه مغالطه صورت گرفته، با بقیه متفاوت است؟

- ۱) صاحب‌خانه به مهمان گفت: «اینجا منزل خودتان است». مهمان گفت: «پس لطفاً دیگر بدون اجازه وارد نشوید».
- ۲) در یک سفارش اینترنتی، مشتری سفارش «دستبند و انگشتر طلا» داد؛ ولی برایش دستبند بدل و انگشتر طلا آوردند.
- ۳) راننده به مسافر گفت: «ده دقیقه دیگر به خانه می‌رسیم»، اما آن دو به خانه‌ای رسیدند که تا خانه مسافر، یک ساعت فاصله داشت.
- ۴) واردکننده ادعا داشت محموله او فقط شامل «مواد غذایی استاندارد» است. اما در محموله‌اش «لوازم منزل غیر استاندارد» کشف شد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: مهمان متوسل به مدلول مطابقی جمله صاحب‌خانه شده است و ادعای مالکیت منزل را دارد؛ در حالی که مقصود صاحب‌خانه مدلول التزامی (در اینجا مثل منزل خود راحت باشید) بوده است. (مغالطه توسل به معنای ظاهری)

گزینه ۲: عبارت «دستبند و انگشتر طلا» ابهام دارد، زیرا هم ممکن است طلا فقط صفت انگشتر باشد و هم ممکن است صفت دستبند نیز باشد. (مغالطه ابهام در عبارات)

گزینه ۳: عبارت «ده دقیقه دیگر به خانه می‌رسیم» ابهام دارد، زیرا معلوم نکرده کدام خانه منظور است. (مغالطه ابهام در عبارات)

گزینه ۴: این ادعا که محموله فقط شامل مواد غذایی استاندارد است ابهام دارد، زیرا معلوم نیست قید «فقط»، محموله‌های استاندارد را در مواد غذایی حصر کرده است (منظور واردکننده) یا کل محموله‌ها را در مواد غذایی استاندارد حصر کرده است (مفهوم نادرستی که فهمیده می‌شود).

به تعبیر دیگر هم می‌شود برداشت کرد: «تنها محموله استاندارد، مواد غذایی است و بقیه محموله‌ها غیر استاندارد هستند» و هم می‌شود برداشت کرد: «محموله شامل مواد غذایی استاندارد است و شامل چیز دیگری نمی‌شود». (مغالطه ابهام در عبارات)

شماره: ۹۳۴۶۱۴

۲۰۵- قیاس استثنایی از دو مقدمه تشکیل شده است که .....

- ۱) یکی از آن دو مقدمه باید قضیه حمله محصوره باشد.
- ۲) یکی از آن دو، شرطی متصل و دیگری شرطی منفصل است.
- ۳) تعداد حالات یکی از آن دو، تعداد حالت‌های قیاس را تعیین می‌کند.
- ۴) هر دو می‌توانند شرطی متصل یا یکی از سه قضیه شرطی منفصل باشند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قیاس استثنایی از دو مقدمه تشکیل می‌شود که یکی شرطی و دیگری حمله است (رد گزینه‌های ۲ و ۴). از آنجا که مقدمه شرطی آن می‌تواند یکی از چهار قضیه شرطی باشد، چهار حالت برای قیاس استثنایی قابل تصور است. پس تعداد حالات مقدمه شرطی، تعداد حالات قیاس را تعیین می‌کند.

گزینه ۱: مقدمه حمله قیاس استثنایی لزوماً محصوره نیست. مثلاً:

اگر رضا بیاید، غذا می‌خوریم.

رضا آمده. (قضیه حمله شخصی)

• غذا می‌خوریم.

شماره: ۹۶۷۳۶۸

۲۰۶- دربارهٔ یک دسته از مفاهیم طبقه‌بندی شده، می‌توانیم بگوییم .....

- ۱) اقسام مختلف هر مفهوم، وجه اشتراکی با یکدیگر ندارند.
- ۲) هیچ مفهومی با مفهوم دیگر مصداق مشترک ندارد.
- ۳) خاص‌ترین مفهوم، هیچ وجه اشتراکی با مفاهیم دیگر ندارد.
- ۴) مفاهیم درون یک طبقه، هیچ مصداق مشترکی ندارند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفاهیم درون یک طبقه که همان اقسام مختلف یک مفهوم هستند، باید نسبت به یکدیگر رابطهٔ تباین داشته باشند. (مانند: موجودات مادی و غیرمادی، جاندار و بی‌جان، جانوران و گیاهان، مهره‌داران و بی‌مهره‌ها، ماهی‌ها و دوزیستان و پستانداران و خزندگان و پرندگان)

گزینهٔ ۱: اقسام مختلف هر مفهوم (مثل جان‌دار)، همان مفاهیمی هستند که درون یک طبقه قرار گرفته‌اند (مثل جانور و گیاه) که گرچه مصداق مشترک ندارند، اما دارای مفهوم عام مشترک هستند که مفاهیم بالاتر از خود گرفته‌اند. (مثل «جانور» و «گیاه» که در مفاهیم عام «جان‌دار» و «موجود مادی» و «موجود»، مشترک هستند.)

گزینهٔ ۲: در یک طبقه‌بندی، هر مفهوم با مفاهیم طبقات بالاتر و پایین‌تر از خود مصداق مشترک دارد. (مثل «جان‌دار» که با «موجود مادی» مصداق مشترکی مثل «گره» دارد.)

گزینهٔ ۳: خاص‌ترین مفهوم مربوط به پایین‌ترین طبقه است که در تمام مفاهیم طبقات بالاتر از خود با آنان مشترک است. (مثل «پرنده» که مشمول مفاهیم «مهره‌دار»، «جانور»، «موجود مادی» و «موجود» نیز می‌شود.)

شماره : ۹۳۸۴۸۱

۲۰۷- کدام گزینه دربارهٔ استدلال زیر درست است؟

«بعضی کتاب‌های من دست دوم هستند. در این کتاب فروشی، هر کتاب که ارزان‌تر از قیمت پشت جلد باشد، مال من است؛ پس در این کتاب‌فروشی، بعضی کتاب‌های دست دوم، ارزان‌تر از قیمت پشت جلد هستند.»

- ۱) قیاس اقترانیِ درستی نیست؛ زیرا حد وسط به‌درستی تکرار نشده است.
- ۲) قیاس اقترانیِ شکل چهارم است و همهٔ شرایط معتبر بودن قیاس را دارد.
- ۳) قیاس اقترانیِ شکل اول است، ولی مقدمهٔ اول و دوم جابه‌جا نوشته شده‌اند.
- ۴) قیاس اقترانیِ نامعتبر است؛ زیرا شرط دوم از شرایط اعتبار قیاس را ندارد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. صورت کلی منطقی این استدلال چنین است:

مقدمهٔ اول:	بعضی	ب: (کتاب‌های من = مال من) -	الف: (کتاب دست دوم)	هستند.
مقدمهٔ دوم:	هر	ج: (کتاب ارزان‌تر از قیمت پشت جلد)	ب: (کتاب من = مال من) -	است.
نتیجه:	بعضی	الف: (کتاب‌های دست دوم)	ج: (کتاب ارزان‌تر از قیمت پشت جلد)	هستند.

بنابراین چون شرط دوم (منفی بودن هر دو حد وسط) رعایت نشده است، قیاس نامعتبر است. (رد گزینهٔ ۲)
گزینه‌های ۱ و ۳: طبق دیالگرام بالا، حد وسط (ب) تکرار شده است و این استدلال، قیاس شکل چهارم است.

شماره : ۹۶۶۰۷۳

۲۰۸- در کدام دسته از مفاهیم زیر، یک مفهوم جزئی به کار رفته است؟

- ۱) برج ایفل - اردیبهشت - دیوار چین - خدا
- ۲) اسب تک شاخ - شریک خدا - خدا - شیر مرغ
- ۳) رنگ سبز - دیوار ۱۴۰۰ کیلومتری - رخس - رئیس جمهور ایران
- ۴) خدای مسیحیان - جنگ جهانی - سرور جوانان بهشت - رنگ اصلی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رخس - نام اسب رستم - یک اسم خاص و یک مفهوم جزئی است. سایر مفاهیم به کار رفته در گزینه‌ها همگی کلی‌اند.

شماره : ۹۹۰۲۴۴

۲۰۹- واژه ..... و ..... به ترتیب می‌توانند موجب مغالطه «اشتراک لفظ» و «نگارشی» شوند.

(۱) پرتغال - رود (۲) کرم - حیات (۳) شهادت - محرم (۴) تورم - رأس

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «شهادت» به دو معنای «شهید شدن» و «شهادت دادن» دو کلمه مشترک لفظی هستند و ممکن است در جایی باعث مغالطه اشتراک لفظ شوند. «مُحَرَّم» از ماه‌های قمری و «مَحَرَّم» کسی است که خویشاوندی نزدیک داشته باشد و «مُحَرِّم» کسی است که در مناسک حج یا عمره انجام برخی افعال حلال بر او حرام می‌شود. بنابراین در کاربرد کلمه «محرم» در برخی جملات، امکان مغالطه نگارشی وجود دارد.

سایر گزینه‌ها: «پرتغال» به معنای «کشور پرتغال» و «پرتقال» به معنای «میوه پرتقال»، «رود» به معنای «آبراهه» و «رود» به معنای «فعل مضارع غایب مفرد»، «کَرَم» به معنای «لطف» و «کِرَم» به معنای «حیوان خزنده» و «کِرَم» به معنای «ماده خمیری که بر پوست می‌مالند»، «حیات» به معنای «زندگی» و «حیاط» به معنای «محوطه غیرمسقف خانه»، همگی امکان مغالطه نگارشی دارند (رد گزینه‌های ۱ و ۲). «رأس» به معنای «محل تقاطع اضلاع زاویه» و به معنای «سر» و به معنای «واحد شمارش برخی حیوانات» مشترک لفظی هستند. (رد گزینه ۴)

شماره: ۱۰۰۲۶۴۵

۲۱۰- کدام گزینه مغالطه‌ای متفاوت با دیگر گزینه‌ها دارد؟

- ۱) اگر طلبکاران آمدند، من از درون خانه به حیاط می‌روم، به آن‌ها بگو در خانه نیستم.
- ۲) من که گفتم پیش از ظهر سری به شما می‌زنم. ساعت هفت صبح آمدم ولی نبودید!
- ۳) هر کسی که با آن شادروان ملاقات می‌کرد، اگر دل گرفته بود، می‌گفت دل‌شاد شدم.
- ۴) قرار بود شهر بازی ببایم که آمدم، ولی نگفته بودم سوار وسایل بازی هم می‌شویم!

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مغالطه‌ی «ابهام در مرجع ضمیر» است، زیرا مشخص نیست که آن شادروان دل‌شاد می‌شده یا کسی که با او ملاقات می‌کرده است. سایر گزینه‌ها: مغالطه‌ی «توسل به معنای ظاهری» دارند.

شماره: ۱۰۰۷۶۸۲

۲۱۱- شاهزاده خانمی یک روز صبح وقتی برخاست، فهمید که هیچ چیز نمی‌بیند. طبیبی را بر بالین او آوردند. طبیب در بیان علت بیماری گفت: «نمی‌بیند، چون قدرت بینایی را از دست داده است». کدام عبارت درباره‌ی این پاسخ درست است؟

- ۱) دوری است.
- ۲) دو پهلو است.
- ۳) به اندازه‌ی کافی واضح نیست.
- ۴) به معنای ظاهری توسل کرده است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. پاسخ طبیب مبتنی بر نوعی استدلال دوری است که در اصطلاح مصادره به مطلوب نامیده می‌شود؛ زیرا ندیدن با از دست دادن قدرت بینایی یکی است و فقط با دو عبارت بیان شده است.

شماره: ۹۹۰۲۴۵

۲۱۲- کدام گزینه درباره استدلال زیر درست است؟

«بعضی شکل‌ها مثلث‌اند. هیچ مربعی مثلث نیست، لذا بعضی شکل‌ها مربع‌اند.»

- (۱) قیاس اقترانی است که شرط سوم معتبر بودن را ندارد. (۲) قیاس اقترانی است که شرط دوم معتبر بودن را ندارد.
(۳) قیاس اقترانی معتبر است. (۴) قیاس اقترانی درستی نیست.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در قیاس اقترانی، کیفیت نتیجه از این قانون کلی پیروی می‌کند که «اگر یکی از مقدمات استدلال، سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود»، اما در این استدلال، مقدمه دوم، سالبه ولی نتیجه، موجب است؛ پس این استدلال، قیاس اقترانی درستی نیست.

نکته: همیشه پس از مطمئن شدن از درستی قیاس اقترانی، به ارزیابی اعتبار آن می‌پردازیم. برای اطمینان از این امر باید تکرار درست حد وسط و مطابق بودن نتیجه با یکی از نتیجه‌های احتمالی (که همواره دو حالت دارد) بررسی شود. اگر این دو شرط برقرار بودند، نوبت به بررسی اعتبار یا عدم اعتبار قیاس می‌رسد.

شماره: ۹۶۶۰۷۴

۲۱۳- کدام گزینه از قضیه «بعضی الف ب است» نتیجه می‌شود؟

- (۱) بعضی ب الف است. (۲) بعضی ب الف نیست. (۳) فقط بعضی الف ب است. (۴) فقط بعضی الف ب نیست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وقتی از یک قضیه می‌خواهیم نتیجه‌گیری کنیم باید آن را صادق فرض کنیم؛ پس در اینجا می‌خواهیم از یک قضیه موجب جزئی صادق، یک قضیه صادق نتیجه بگیریم. از طرفی می‌دانیم چنین قضیه‌ای عکس مستوی لازم‌الصدق موجب جزئی دارد؛ پس «بعضی ب الف است» صادق است.

گزینه ۲: مثال نقض: «بعضی مثلث‌ها سه ضلعی هستند» صادق است ولی «بعضی سه ضلعی‌ها مثلث نیستند» کاذب است.

گزینه ۳: مثال نقض: «بعضی مثلث‌ها سه ضلعی هستند» صادق است ولی «فقط بعضی مثلث‌ها سه ضلعی هستند» کاذب است، زیرا «همه مثلث‌ها سه ضلعی هستند».

گزینه ۴: مثال نقض: «بعضی مثلث‌ها سه ضلعی هستند» صادق است ولی «فقط بعضی مثلث‌ها سه ضلعی نیستند» کاذب است، زیرا «همه مثلث‌ها سه ضلعی هستند».

توجه: هنگامی که می‌گوییم «بعضی الف ب است» به این معنا نیست که «فقط بعضی الف ب است» و بقیه الف ب نیستند.

شماره: ۹۶۳۳۵۲

۲۱۴- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) ذهن انسان به‌طور طبیعی قوانین استدلال را به کار می‌برد.
(۲) تمام پیشرفت‌های علمی و فلسفی به استدلال وابسته است.
(۳) ماهیت هر استدلال را قوانین طبیعی و خدادادی آن می‌سازد.
(۴) مقدمات استدلال برای رسیدن به نتیجه سازماندهی شده‌اند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. ماهیت هر استدلال قضایای تشکیل دهنده آن هستند.

شماره: ۹۱۰۶۶۲

۲۱۵- کدام عبارت درباره نسبت‌های چهارگانه نادرست است؟

- ۱) اگر دایرهٔ مصادیق دو کلی بر یکدیگر منطبق باشند، میان آن‌ها رابطهٔ تساوی وجود دارد.
  - ۲) دو مفهوم کلی «تصور و تصدیق» هیچ مصادق مشترکی ندارند بنابراین رابطهٔ آن‌ها تباین است.
  - ۳) از این که بعضی میوه‌ها شیرین هستند و بعضی شیرین نیستند و بالعکس، می‌فهمیم رابطهٔ میوه و شیرین عموم و خصوص من وجه است.
  - ۴) وقتی یک مفهوم کلی تمام مصادیق مفهوم کلی دیگر را در برگیرد و مصادیق دیگری را نیز شامل شود رابطهٔ آن‌ها عموم و خصوص من وجه است.
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اگر یک مفهوم کلی تمام مصادیق مفهوم دیگر را در برگیرد و علاوه بر آن مصادیق دیگری را نیز دربر گیرد، رابطهٔ آن‌ها عموم و خصوص مطلق خواهد بود.

شماره: ۱۰۲۷۱۶۲

۲۱۶- کدام گزینه ضعیف‌ترین تعریف منطقی است؟

- ۱) شرح اسم
- ۲) حد ناقص
- ۳) رسم ناقص
- ۴) رسم تام

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. شرح اسم تعریف نیست. رسم ناقص ضعیف‌ترین تعریف است.

شماره: ۸۹۸۰۵۳

۲۱۷- برای صغرای «بعضی ج م است»، یک کبرای نتیجه‌بخش در شکل سوم انتخاب کنید.

- ۱) «هر ج د است»
- ۲) «بعضی د م است»
- ۳) «هر د م است»
- ۴) «بعضی ج د است»

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در شکل سوم، حد وسط در هر دو مقدمه باید موضوع باشد (رد گزینه‌های ۲ و ۳) و چون صغرا جزئی است باید کبرا کلی باشد تا قیاس نتیجه دهد. (رد گزینه ۴)

شماره: ۹۱۴۰۱۲

۲۱۸- در کدام قضیه، «رابطه» درست مشخص شده است؟

- ۱) سارا درس منطق دهم را دوست دارد.
- ۲) سارا به دنبال کتاب منطقش گشت.
- ۳) سارا دیروز مشغول تمرین منطق بود.
- ۴) سارا با معلم منطقش به کلاس رفت.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در منطق، تنها افعال ربطی (است، بود، شد، گشت و گردید) به عنوان رابطه در نظر گرفته می‌شوند.

گزینه ۲: در اینجا «گشت» به معنای «جست‌وجو کرد» است که فعل ربطی نیست.

شماره: ۹۴۷۹۹۵

۲۱۹- کدام یک به ترتیب دامنه‌ی مصادیق موضوع و محمول را در قضایای «دریاچه‌ی خزر کم آب شده است» و «بعضی

انسان‌ها تاجر نیستند»، به درستی نشان می‌دهد؟

- ۱) مثبت، منفی - منفی، مثبت
- ۲) منفی، مثبت - منفی، مثبت
- ۳) مثبت، منفی - منفی، منفی
- ۴) منفی، منفی - منفی، منفی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دریاچه‌ی خزر کم آب شده است: موضوع = مثبت، محمول = منفی (در قضایای شخصیه همواره موضوع مثبت است)

بعضی انسان‌ها تاجر نیستند: موضوع = منفی، محمول مثبت

شماره: ۹۹۰۲۷۸

۲۲۰- کدام یک از عبارات نشان‌دهنده یک استقرای تعمیمی است؟

- ۱) استان‌های شمالی کشور در ۵۰ سال اخیر، بیشتر روزهای پاییز را بارانی بوده‌اند، لذا امسال نیز چنین خواهد بود.
  - ۲) در پدیده خسوف، ماه میان زمین و خورشید واقع می‌شود، لذا زمین تاریک خواهد شد.
  - ۳) دیروز که به خانه مادربزرگم رفتم، خاله‌ام را در آنجا دیدم، لذا امروز هم او را خواهم دید.
  - ۴) پسرخاله من خیلی به من شبیه است، لذا او هم در درس ریاضی ضعیف است.
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. این‌که با در نظر گرفتن پنجا سال اخیر، بارندگی‌های پاییزی را برای سال جاری نتیجه گرفته‌ایم، یک استقرای قوی است که در آن نمونه‌ها به تعداد و شکل مناسبی انتخاب شده‌اند. عبارت گزینه ۲ یک استدلال قیاسی و عبارت‌های گزینه ۳ و ۴ استدلال‌های تمثیلی هستند.

شماره: ۱۰۳۰۰۸۵

۲۲۱- کدام گزینه، نوع و هدف استدلال زیر را بهتر توضیح می‌دهد؟

«فروشنده‌ای برای فروش یک کفش خاص به مشتری، برای او توضیح می‌دهد که این کفش محصول کارخانه کاکاوند کفش ملت است و تمام محصولات تولیدی این کارخانه، کیفیت بالا و دوام زیادی دارند؛ بنابراین این کفش نیز دارای کیفیت بالا و دوام زیاد است.»

۱) فروشنده از مشابهت نام این شرکت با محصولات «کفش ملی» سوءاستفاده کرده و مغالطه تمثیلی انجام داده است. هدف او نیز جدل بوده؛ زیرا می‌خواسته مشتری را قانع کند.

۲) فروشنده با هدف خطابه از استقرا استفاده کرده است؛ زیرا از بررسی برخی کفش‌های کارخانه در مورد همه محصولات آن نتیجه‌گیری کرده است.

۳) فروشنده از قیاس استفاده کرده است؛ زیرا هدفش نشان دادن حقیقت بوده تا مشتری قانع شود و محصول را بخرد؛ به همین دلیل از فن جدل کمک گرفته است.

۴) چون فروشنده از مقدماتی کلی‌تر یک نتیجه جزئی‌تر گرفته است، بنابراین قیاس به کار برده است؛ اما قیاسش با هدف اقناع صورت گرفته است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. جدای از اینکه سخن فروشنده در مورد محصولات آن کارخانه درست باشد یا نادرست، ساختار استدلالش قیاسی است؛ یعنی از مقدمات کلی‌تر درباره محصولات کارخانه یک نتیجه جزئی در مورد یکی از محصولات آن شرکت گرفته است. همچنین هدف فروشنده اقناع مشتری است.

تذکر ۱: شباهت نام یک شرکت با شرکت دیگر زمانی مغالطه تمثیلی محسوب می‌شود که فروشنده بگوید محصولات «کفش ملی» بادوام‌ترند نه محصولات «کفش ملت». اما چون در مورد خود کفش ملت ادعایی مطرح کرده، پس لزوماً از تمثیل استفاده نکرده است.

تذکر ۲: جدل با هدف غلبه بر دیگران انجام می‌شود نه قانع کردن دیگران.

شماره: ۹۶۷۵۹۲

۲۲۲- در کدام عبارت لفظ مشخص شده به دلالت التزام به کار رفته است؟

- ۱) داشتم کتاب را ورق می‌زدم که پاره شد.
- ۲) کل شهر دور او جمع شدند.
- ۳) قیمت خانه خیلی گران شده است.
- ۴) قبل از غذا دست خود را بشوید.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مقصود از کل شهر، کل مردم شهر است.

شماره: ۱۰۲۷۱۵۷

۲۲۳- در کدام یک مغالطه‌ی «تمثیل نادرست» وجود دارد؟

- (۱) هر دانش‌آموزی که ما دیدیم از مدرسه بیرون آمد چاق بود، پس همه‌ی دانش‌آموزان این مدرسه چاق هستند.
- (۲) چند نوع میوه که از این فروشگاه خریدیم ارزان بودند، پس تمام اجناس این فروشگاه ارزان است.
- (۳) همان‌طور که فشار آب در طبقات بالای یک ساختمان کم است، جریان برق داخل سیم‌ها نیز در طبقات بالا کم است.
- (۴) چون هر بار روز جمعه از این خیابان عبور کردیم، ترافیک سنگین بوده پس این جمعه هم در این خیابان ترافیک سنگین است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. گزینه‌های دیگر همگی استقرا و مغالطه‌ی تعمیم شتابزده هستند ولی در این گزینه، فشار آب در درون لوله را به جریان برق در داخل سیم‌ها تشبیه کرده و حکم یکی به دیگری سرایت داده شده است.

شماره: ۹۹۰۲۶۹

۲۲۴- از میان صناعات خمس، ..... در واقع یک ..... است.

- (۱) مغالطه - استدلال خیال‌انگیز
- (۲) خطابه - برهان
- (۳) سفسطه - شبه استدلال
- (۴) خطابه - استدلال خیال‌انگیز

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مغالطه یا سفسطه یک شبه استدلال است.

شماره: ۹۱۲۷۲۵

۲۲۵- دو مفهوم الف و ب را داریم و می‌دانیم که دارای برخی مصادیق مشترک و برخی مصادیق غیرمشترک هستند. به‌ترتیب نام نسبت میان آن‌ها کدام است و با توجه به نسبت آن‌ها، کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) عموم و خصوص من وجه - بعضی الف ب است.
- (۲) عموم و خصوص من وجه - هر الف ب است.
- (۳) عموم و خصوص مطلق - هر الف ب است.
- (۴) عموم و خصوص مطلق - بعضی الف ب است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هرگاه میان دو مفهوم برخی مصادیق مشترک و برخی مصادیق متفاوت باشد، نام آن نسبت عموم و خصوص من وجه است و مجموع مصادیق هیچ‌یک از آن دو در دیگری نیست تا بتوان گفت هر الف ب است.

شماره: ۱۰۳۰۰۸۲

۲۲۶- کدام یک از مفاهیم زیر کلی است؟

- (۱) تهران
- (۲) قلّه دماوند
- (۳) خانه من
- (۴) خلیج فارس

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم «خانه من» می‌تواند مصداق‌های متعدد داشته باشد لذا کلی است.

شماره: ۸۹۷۹۰۸

۲۲۷- کدام عبارت با استدلال ارتباط دارد؟

- (۱) معلوم کردن تصدیق مجهول به کمک تصدیق‌های معلوم
- (۲) چینش منطقی چند تصدیق معلوم
- (۳) معلوم کردن تصدیق معلوم به کمک تصدیق مجهول
- (۴) کشف تصدیق مجهول به کمک تصورات معلوم

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. استدلال عبارت است از معلوم کردن (اثبات کردن) تصدیق مجهول به وسیله‌ی تصدیق‌های معلوم.

شماره: ۹۵۵۰۳۴

۲۲۸- مراد از «دلالت» در مبحث الفاظ انتقال از ..... به ..... است.

- (۱) مصداق مجهول - مصداق معلوم
- (۲) لفظ - معنای آن
- (۳) معنای مجهول - معنای معلوم
- (۴) ذهن - زبان

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

مراد از دلالت یک لفظ بر معنا آن است که ذهن انسان با شنیدن یک لفظ به معنای آن منتقل می‌شود.

شماره: ۱۰۰۲۶۴۴

۲۲۹- با استفاده از کدام گزینه می‌توان از یک قضیه کاذب یک قضیه صادق به دست آورد؟

- (۱) جابه‌جایی موضوع و محمول
(۲) تغییر کمیت
(۳) تغییر کمیت و کیفیت
(۴) تغییر کیفیت

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. فقط از متناقض یک قضیه کاذب می‌توان یک قضیه صادق به دست آورد. برای نقیض یک قضیه هم باید کمیت و کیفیت آن را تغییر دهیم.

شماره: ۹۱۰۴۴۷

۲۳۰- کدام عبارت درباره‌ی قیاس «بعضی از انسان‌ها شاعرند. بعضی از شاعران درس ناخوانده‌اند. پس بعضی از انسان‌ها درس ناخوانده‌اند.» درست است؟

- (۱) به دلیل اشکال در ماده، نتیجه‌ی معتبر ندارد.
(۲) قیاس شکل اول با نتیجه‌ی بدیهی است.
(۳) هم در ماده و هم در صورت دارای اشکال است.
(۴) یک شبه‌قیاس و فاقد نتیجه‌ی معتبر است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. قیاس داده شده معتبر نیست و فقط شبیه قیاس است، زیرا یکی از شرایط اعتبار قیاس این است که دو مقدمه جزئی نباشند.

شماره: ۹۵۵۰۹۱

۲۳۱- در کدام عبارت می‌تواند مغالطه‌ی توسل به معنای ظاهری اتفاق افتد؟

- (۱) مریم تا مادرش را دید از کیفش پول برداشت.
(۲) پول‌های گم شده توسط مادرم پیدا شد.
(۳) با من به رستوران بیایید قول می‌دهم من پول غذا را حساب کنم.
(۴) رستم بر اسب نشست، دستی بر سرش کشید و حرکت کرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. حساب کردن پول غذا به دلالت التزامی است ولی فرد به دلالت مطابقه به کار برده است.

شماره: ۹۹۸۶۹۵

۲۳۲- با توجه به قضیه «همه مسافران این هواپیما دانشجو و سخت‌کوشند» نوع استدلال کدام گزینه درست است؟

- (۱) نرگس مسافر این هواپیماست، پس سخت‌کوش است. (تمثیل)
(۲) نرگس سخت‌کوش است، پس دانشجو است. (قیاس)
(۳) نرگس سخت‌کوش است، پس مسافر این هواپیماست. (تمثیل)
(۴) نرگس دانشجوست، پس مسافر این هواپیماست. (قیاس)

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. گزینه اول از کلی به جزئی رسیده پس قیاس است. گزینه دوم از شباهت دو جزئی نتیجه گرفته پس تمثیل است. گزینه چهارم، از شباهت دانشجویی نتیجه گرفته که نرگس نیز مسافر هواپیماست؛ پس تمثیل است.

شماره: ۹۱۴۰۰۹

۲۳۳- خطا در ..... رخ می‌دهد.

- (۱) تصورها و تصدیق‌ها (۲) تعریف‌ها و استدلال‌ها (۳) معلوم‌ها و مجهول‌ها (۴) درونی‌ها و بیرونی‌ها

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مباحث علم منطق در تشریح دو کارکرد اصلی ذهن یعنی تعریف و استدلال است و خطا در همین دو کار رخ می‌دهد.

شماره: ۸۹۷۹۰۳

۲۳۴- اگر تنها با تغییر کیفیت یک قضیه، نقیض آن را به دست بیاوریم، قضیه اصل نمی‌تواند ..... باشد.

- (۱) کاذب (۲) حملی (۳) محصوره (۴) صادق

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در تناقض باید هم کمیت و هم کیفیت را تغییر دهیم مگر آنکه آن قضیه شخصیه باشد، پس چنین قضیه‌ای محصوره نیست.

شماره: ۹۱۰۴۴۹

۲۳۵- در کدام گزینه، مغالطه «استثنای قابل چشم‌پوشی» رخ داده است؟

- (۱) به غیر از دو نفر که در آزمون شرکت نکردند، بقیه دانش‌آموزان همگی حضور داشتند.
- (۲) می‌توانم بگویم نسخه کامل این کتاب را دارم، زیرا خرابی جلد، آسیبی به اصل کتاب نمی‌زند.
- (۳) میزان آلودگی هوا در تمام پاییز در وضعیت هشدار بود، چون یکی دو روز بیشتر باران نیامد.
- (۴) همه درختان حیاط خانه را آبیاری کردم، البته دو درخت داخل کوچه هنوز آبیاری نشده‌اند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یکی دو روزی که باران آمده، هوا در وضعیت هشدار نبوده است، اما این مورد نقض به‌عنوان استثنای قابل چشم‌پوشی در نظر گرفته شده‌اند و حکم کلی در مورد تمام روزهای پاییز داده شده است. این مغالطه است، زیرا حکم کلی با یک مثال نقض، دیگر کلی نخواهد بود.

گزینه ۱: مغالطه نیست زیرا استثنا بودن دو نفر دانش‌آموز غائب، مورد تصریح قرار گرفته و در مورد بقیه، حکم کلی صادر شده است.

گزینه ۲: خود گوینده تأکید کرده است که منظورش از نسخه کامل کتاب، نسخه‌ای است که همه صفحات را دارد، لذا مشکل دار بودن جلد کتاب نقض سخن او نیست.

گزینه ۴: دو درخت داخل کوچه، استثنایی برای درختان حیاط محسوب نمی‌شوند.

شماره: ۹۴۸۰۰۰

۲۳۶- کدام قضیه شخصیه است؟

- (۱) عنقا پرنده‌ای افسانه‌ای است.
- (۲) پایتخت، مهم‌ترین شهر یک کشور است.
- (۳) دانش‌آموزان این کلاس سخت‌کوش‌اند.
- (۴) ارتش نازی در روسیه شکست خورد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در گزینه‌ی شماره‌ی ۴ محمول درباره‌ی یک موضوع خاص، یعنی «ارتش نازی» سخن می‌گوید، پس قضیه شخصیه است.

شماره: ۹۵۵۰۷۸

۲۳۷- کدام یک درباره‌ی قضیه‌ی حملی نادرست است؟

- (۱) در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم می‌شود.
- (۲) «هر و هیچ» سور کلی و «بعضی» سور جزئی نامیده می‌شوند.
- (۳) اگر موضوع قضیه‌ای جزئی و رابطه‌ی آن ایجابی باشد، آن را موجه‌ی جزئی می‌نامند.
- (۴) «سور» بیانگر کمیت قضیه و «است و نیست» بیانگر کیفیت آن است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر موضوع قضیه‌ای جزئی باشد، آن قضیه، شخصیه است. اگر موضوع قضیه‌ای کلی باشد، آن قضیه، محصوره است و اگر سور قضیه‌ی محصوره، جزئی و نسبت آن موجه باشد، آن قضیه، موجه جزئی است.

شماره: ۹۹۰۲۳۱

۲۳۸- اگر گنجینه تصورات یک فرد، صرفاً مشتمل بر سه مفهوم «سیاست»، «چماق» و «هویج» باشد، آن‌گاه تصور «سیاست چماق و هویج» برای او ..... خواهد بود ..... (تذکر: «سیاست چماق و هویج»، یعنی سیاستی که برای همراه کردن طرف مقابل، از یک سو او را تهدید می‌کند که اگر همراه نشود به او ضرری خواهند رساند؛ و از سوی دیگر او را تطمیع می‌کنند که اگر همراه شود به او منفعتی خواهند داد.)

(۱) مجهول - و صرفاً با همان سه تصور معلوم‌اش، تعریف‌پذیر نیست.

(۲) معلوم - لذا از معلوم شدن به کمک تعریف، بی‌نیاز است.

(۳) مجهول - و صرفاً با همان سه تصور معلوم‌اش، تعریف‌پذیر است.

(۴) معلوم - اما ربطی به معنای آن سه تصور معلوم‌اش ندارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. معلوم یا مجهول بودن تصور «حساسیت چماق و هویج»، ربطی به معنای حقیقی دو مفهوم «چماق» و «هویج» ندارد؛ بلکه معنای مجازی آن‌ها موردنظر است. به‌طور کلی، معنای این‌گونه مفاهیم کنایی، لزوماً از معنای حقیقی لفظهای به‌کار رفته در آن‌ها فهمیده نمی‌شود.

شماره: ۱۰۲۷۰۸۰

۲۳۹- کدام گزینه درباره استدلال زیر درست است؟

«هر ایرانی دیپلمه، فارسی می‌فهمد و با زبان انگلیسی آشنایی دارد؛ پس بعضی آشنایان با زبان انگلیسی، فارسی می‌فهمند.»

- (۱) قیاس اقترانی شکل سوم است؛ ولی مقدمات آن جابه‌جا نوشته شده‌اند.
- (۲) قیاس اقترانی شکل دوم است؛ ولی موضوع مقدمه دوم ذکر نشده است.
- (۳) یک قیاس اقترانی است؛ ولی دارای «مغالطه عدم تکرار حد وسط» است.
- (۴) قیاس اقترانی نیست؛ زیرا اجزای نتیجه در میان مقدمات پخش نشده‌اند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تذکر: چون همیشه بعد از حذف حد وسط موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می‌آید، پس با توجه به نتیجه می‌توانیم جای درست دو مقدمه را تشخیص دهیم.

در استدلال ذکرشده، حد وسط «ایرانی دیپلمه» است که چون در هر دو مقدمه، موضوع است، لذا طبق قواعد دستور زبان فارسی لازم نبوده است در مقدمه دوم مجدد نوشته شود؛ پس مغالطه «عدم تکرار حد وسط» رخ نداده است (رد گزینه ۳) و اجزای نتیجه هم بین مقدمات پخش شده‌اند (رد گزینه ۴). بعد از حذف این حد وسط با توجه به نتیجه متوجه می‌شویم مقدمات جابه‌جا نوشته شده‌اند.

بنابراین این استدلال در صورت کلی منطقی به شکل زیر است:

هر ایرانی دیپلمه، آشنای با زبان انگلیسی است.

هر ایرانی دیپلمه، فهم‌کننده فارسی است.

شماره: ۹۶۷۵۹۵

۲۴۰- کدام یک از گزینه‌های زیر، درباره انواع تعریف نادرست است؟

- (۱) تعریف به رسم ضعیف‌تر از تعریف به حد است.
- (۲) شرح اسم در حقیقت تعریف نیست.
- (۳) حد تام تنها تعریف حقیقی است.
- (۴) در تعریف می‌توان از مفهوم بیرونی استفاده کرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر چهار قسم تعریف، حقیقی‌اند و قواعد تعریف را رعایت می‌کنند. حد تام فقط قوت و دقت بیشتری به دلیل وجود ذاتیات بیشتر دارد.

شماره: ۸۹۸۲۴۵

۲۴۱- کدام گزینه درباره سیر استدلال نادرست است؟

- (۱) استقرای ناقص از جزئی به کلی می‌رسد.
(۲) قیاس از کلی به جزئی می‌رسد.
(۳) تمثیل از جزئی به جزئی می‌رسد.
(۴) استقرای تام از کلی به کلی می‌رسد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. استقراء (چه تام باشد و چه ناقص) استدلالی است که در آن ذهن انسان از جزئی به کلی سیر می‌کند.

شماره: ۹۱۲۶۹۸

۲۴۲- کدام گزینه در مورد مبنای استقرا درست است؟

- (۱) پایه استقرا تخمین و تقریب است زیرا بعضی از اعضای جامعه آماری را بررسی می‌کند نه همه آنها را.
(۲) استقرا بر آزمایش و نمونه‌گیری تصادفی بنا شده است و در درستی نتیجه سطح قوی آن تردیدی نیست.
(۳) اساس استقرا حذف احتمالات نادرست است و چون همه احتمالات را بررسی نمی‌کند یقینی نیست.
(۴) شیوه اصلی استقرا گردآوری داده‌های مناسب است چون استقرا بر تخمین و حدس آماری است.
گزینه ۱ پاسخ صحیح است. از آنجا که در استقرا تک‌تک جامعه آماری را بررسی نمی‌کنیم و از نمونه‌های تصادفی استفاده می‌کنیم، مبنای استقرا بر اساس تخمین بنا شده است و نمی‌توان نتیجه یقینی از آن گرفت.
گزینه ۲: حتی استقرای قوی هم نتیجه قطعی نمی‌دهد.

گزینه ۳: این توضیح فقط در مورد «استنتاج بهترین تبیین» که نوعی استقرا است درست است نه هر استقرایی.
گزینه ۴: چون شیوه اصلی استقرا گردآوری داده‌های مناسب است، اساس استقرا بر تخمین و حدس آماری است نه برعکس، پس جای مقدمه و نتیجه عوض شده است.

شماره: ۹۴۷۹۹۱

۲۴۳- کدام قضایا به ترتیب، شخصیه و محصوره هستند؟

- (۱) خداوند قادر است - بعضی فیلسوف‌ها یونانی هستند.
(۲) «فلسفه» ریشه‌ای یونانی دارد - دشمنان نابود شدند.
(۳) علم مفید است - شریک خداوند موجود نیست.
(۴) سقراط فیلسوف است - این کلاس تمیز است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هنگامی که لفظی داخل گیومه قرار بگیرد، جزئی می‌شود؛ پس قضیه‌ی «فلسفه» ریشه‌ای یونانی دارد، شخصیه است. قضیه‌ی «دشمنان نابود شدند» محصوره است؛ زیرا موضوع آن کلی است ولی بدون سور ذکر شده است.

شماره: ۹۹۰۲۷۲

۲۴۴- وقتی از مشاهده شباهت برخی اعضای یک خانواده حکم می‌کنیم که «همه اعضای این خانواده به هم شبیه‌اند» از استدلال ..... استفاده کرده‌ایم.

- (۱) استقراء ناقص (۲) قیاس (۳) تمثیل (۴) استقراء تام

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. استدلال از جزئی به کلی = استقراء

شماره: ۹۱۰۶۶۷

۲۴۵- در هر کدام از موارد زیر امکان وقوع کدام مغالطه وجود دارد؟

الف: اخراج لازم نیست سرکار بیاید.

ب: ما اعلام کردیم تا آخر بهمن این کارخانه افتتاح می‌شود و افتتاح کردیم نگفته بودیم که راه‌اندازی می‌شود.

(۱) الف: ابهام در مرجع ضمیر؛ ب: مغالطه نگارشی کلمات

(۲) الف: مغالطه اشتراک لفظ؛ ب: توسل به معنای ظاهری کلمات

(۳) الف: مغالطه نگارشی کلمات؛ ب: ابهام در مرجع ضمیر

(۴) الف: مغالطه نگارشی کلمات؛ ب: توسل به معنای ظاهری کلمات

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در الف اگر ویرگول بعد از اخراج گذاشته شود و اگر بعد از (لازم نیست) گذاشته شود، معنا متفاوت می‌شود و منجر به مغالطه نگارشی می‌شود. در ب افتتاح کردن به دلالت التزام بر راه‌اندازی کردن به کار می‌رود ولی فرد گوینده به دلالت مطابقت گفته است.

شماره: ۱۰۲۷۱۵۸

۲۴۶- کاربرد علم «منطق» چه تأثیری در فرایند تفکر دارد؟

(۱) مانع بروز هرگونه اشتباهی در فرایند تفکر آدمی می‌شود.

(۲) مواد و مصالح لازم برای تفکر در علوم دیگر را تأمین می‌کند.

(۳) امکان تعریف و استدلال را در تفکر فراهم می‌کند.

(۴) موجب تشخیص سریع‌تر و دقیق‌تر خطاهای ذهنی می‌شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

گزینه ۱: حتی اگر منطقی بیندیشیم نیز ممکن است دچار خطای غیرعمدی شویم. منطق فقط می‌تواند احتمال بروز خطا در اندیشه را کاهش دهد؛ نه اینکه جلوی همه اشتباهات را بگیرد.

گزینه ۲: منطق کاری با محتوای اندیشه ندارد؛ بلکه معیار و ترازویی است برای نحوه درست اندیشیدن.

گزینه ۳: ذهن انسان به‌طور طبیعی می‌تواند تعریف و استدلال کند و این علم منطقی نیست که چنین امکانی را فراهم می‌کند؛ زیرا ما به‌طور طبیعی منطقی می‌اندیشیم اما گاهی دچار خطا می‌شویم.

گزینه ۴: کاربرد منطق موجب می‌شود که سریع‌تر و دقیق‌تر خطاهای تفکر را تشخیص دهیم.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۴

۲۴۷- نوع کدام تعریف با بقیه متفاوت است؟

(۱) جسم حساس برای حیوان

(۲) جسم نامی راه‌رونده برای حیوان

(۳) مقدار سه ضلعی برای مثلث

(۴) مقدار پیوسته سه ضلعی برای مثلث

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۱، ۳ و ۴، تعریف حد ناقص و گزینه ۲ تعریف به رسم تام است.

شماره: ۸۹۸۰۵۵

۲۴۸- کدام گزینه «قضیهٔ سالبهٔ کلی» است؟

- (۱) خوردن نان و پنیر خالی از هیچ چیز بهتر است.
- (۲) از نظر هیوم هیچ چیز نمی‌تواند علت هیچ چیز باشد.
- (۳) هیچ چیز در واقع همان نیستی مطلق در فلسفه است.
- (۴) هیچ چیز بعد از جارو زدن نباید روی زمین باشد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: قضیهٔ موجههٔ کلی است و «هیچ چیز» جزئی از محمول است، نه سور قضیه.

گزینه ۲: قضیهٔ سالبهٔ کلی است، زیرا صورت کلی منطقی قضیه این چنین است: «هیچ چیز توانا بر علت چیزی بودن نیست».

گزینه ۳: قضیهٔ موجههٔ کلی است، زیرا «هیچ چیز» موضوع قضیه است، نه سور قضیه.

گزینه ۴: قضیه نیست، زیرا جملهٔ امری سوم شخص است که انشایی محسوب می‌شود.

شماره: ۹۶۳۳۶۰

۲۴۹- در کدام مورد همه‌ی کلمات مشترک لفظی هستند؟

- (۱) دیو - تر
- (۲) پیچ - روان
- (۳) شیر - روزه
- (۴) بهشت - چشم

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. پیچ و روان هر دو معنی کاملاً متفاوت دارند: پیچ (مربوط به جاده و راه)، پیچ: نوعی ابزار - روان: رونده، جاری - روان: روح

شماره: ۹۵۵۰۳۷

۲۵۰- کدام عبارت دربارهٔ حیطهٔ کاربرد منطق دقیق‌تر است؟

- (۱) انسان در سراسر زندگی خود از آن استفاده می‌کند.
- (۲) افراد در محیط تحصیلی با آن سروکار دارند.
- (۳) برای بررسی میزان اعتبار استدلال‌ها به کار می‌رود.
- (۴) برای ارزیابی اندیشه‌های فلسفی به کار می‌رود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. انسان تنها برای ارزیابی اندیشه‌های فلسفی یا بررسی میزان اعتبار استدلال‌ها از منطق استفاده نمی‌کند و قواعد منطقی اموری نیستند که تنها در محیط تحصیلی با آن‌ها سر و کار داشته باشیم بلکه انسان در سراسر زندگی خود از آن استفاده می‌کند.

شماره: ۹۹۸۶۸۹

۲۵۱- کدام گزینه دربارهٔ اقسام قضایا درست است؟

- (۱) قضیهٔ شرطی دارای دو نوع متصل و منفصل است.
- (۲) قضیهٔ محصوره تنها دارای دو نوع کلی و جزئی است.
- (۳) قضیهٔ حملی تنها دارای دو نوع شخصیه و محصوره است.
- (۴) قضیهٔ شرطی منفصل تنها دارای دو نوع حقیقی و مانعة‌الجمع است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در درس هفت در شرح هر یک از اقسام قضایای حملی و شرطی تاکید شده که ما در کتاب فقط مهم‌ترین انواع قضایا را می‌خوانیم نه همهٔ آن‌ها. بنابراین در گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ که از قید «تنها» استفاده کرده غلط است.

شماره: ۹۱۰۴۳۸

۲۵۲- دربارهٔ تعریف «جانور» به «موجوداتی مانند اردک، لک‌لک، طوطی و خروس» کدام گزینه درست است؟

- (۱) تعریف تشبیهی است، ولی دوری است.
- (۲) تعریف به مثال و مانع است.
- (۳) تعریف مصداقی و جامع است.
- (۴) تعریف به تشبیه است، ولی مبهم است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تعریف ذکر شده همان تعریف به مثال یا تعریف مصداقی یا تشبیهی است. این تعریف هم واضح است هم مانع ولی جامع نیست، زیرا همهٔ نمونه‌های ذکر شده، پرنده هستند و مخاطب گمان می‌کند جانور باید پرنده باشد. بنابراین این تعریف، سایر جانوران را دربر نمی‌گیرد و جامع نیست.

شماره: ۹۳۸۴۷۸

۲۵۳- چه مغالطه‌ای در عبارت زیر وجود دارد؟

«صاحب مغازه: چرا مراقب مغازه نبودی؟ دزد مغازه را برده است.

شاگرد مغازه: من از مغازه مراقبت کرده‌ام، دزد آن را نبرده است.»

(۱) بار ارزشی کلمات (۲) اشتراک لفظ (۳) توسل به معنای ظاهری (۴) ابهام در عبارات

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. صاحب مغازه، لفظ مغازه را به دلالت التزام به کار برده و مقصود اثاث و لوازم و چیزهایی که در مغازه وجود دارد بوده است ولی شاگرد، مغازه را به معنای ظاهری و مطابقه به کار برده و به آن متوسل شده است.

شماره: ۹۹۰۲۶۲

۲۵۴- کدام عبارت درباره‌ی قضیه‌ی «مشتری در منظومه‌ی شمسی قرار دارد» درست است؟

(۱) موجه کلی است (۲) شخصیه‌ی موجه است (۳) موجهی جزئی است (۴) فاقد معنی یا کاذب است

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. موضوع قضیه در عبارت داده شده «مشتری» است که اسم کره‌ی خاصی است و بنابراین قضیه شخصی و موجه است.

شماره: ۹۹۰۲۵۱

۲۵۵- کدام عبارت تعریف تحلیلی مفهوم «تعریف» است؟

(۱) تعریف با معرفت و عرف هم‌خانواده است.

(۲) عبارت «طاس: نوعی کاسه‌ی مسی» یک تعریف است.

(۳) تعریف اقسام مختلفی دارد که یکی از آنها تعریف لغوی است.

(۴) ترکیب کردن مجموعه تصورات معلومی است که باعث کشف تصور مجهول شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «ترکیب کردن مجموعه تصورات معلوم» (وقتی که) «باعث کشف تصور مجهول شود» تعریف نام دارد. ملاحظه می‌شود که با تحلیل مفهوم «تعریف» به دو جزء که اولی عام‌تر و دومی خاص‌تر است آنرا تعریف کرده‌ایم.

شماره: ۹۹۰۲۴۶

۲۵۶- چرا در بیشتر تعریف‌ها، ترکیب انواع روش‌ها مفید است؟ زیرا .....

(۱) روش‌های گوناگون تعریف، بسته به مورد استفاده کاربرد متفاوتی دارند.

(۲) روش‌های مختلف تعریف مکمل هم هستند و بدون ترکیب، ناقص محسوب می‌شوند.

(۳) هدف شناساندن مفاهیم و تصورات مجهول برای مخاطب است.

(۴) هدف اقناع مخاطب است که با استفاده از چند روش متفاوت، بهتر انجام می‌گیرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. از آنجا که هدف از تعریف کردن، شناساندن مفاهیم و تصورات مجهول برای شنونده است، در بیشتر موارد ارائه مجموعه‌ای از چند روش مختلف برای تعریف، به معرفی بهتر آن مفهوم کمک می‌کند.

گزینه ۱: کاربرد متفاوت روش‌های گوناگون تعریف، موجب می‌شود در هر تعریف به فراخور مورد استفاده از یکی از این روش‌ها استفاده شود نه ترکیب چند روش.

گزینه ۲: هر روش صحیح تعریف، به تنهایی کامل است.

گزینه ۴: هدف استدلال، اقناع مخاطب است نه هدف تعریف.

شماره: ۹۳۸۴۷۶

۲۵۷- کدام یک نیاز روزافزون انسان را به علم منطق نشان می‌دهد؟

(۱) ذاتی بودن تفکر و اندیشه در انسان

(۲) کاربرد وسیع آگهی‌های تجاری

(۳) نیاز انسان به تعریف و استدلال

(۴) حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط رسانه‌ها

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. امروزه با فراگیر شدن رسانه‌ها و حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط، بیش از پیش نیازمند علمی هستیم که شیوه‌های جلوگیری از خطای اندیشه را (که علم منطق عهده‌دار آن است) به ما آموزش دهد.

شماره: ۹۹۰۲۰۶

۲۵۸- چرا در منطق، جملات انشایی بررسی نمی‌شوند؟ زیرا.....

(۱) منطق در پی جلوگیری از خطای اندیشه است؛ بنابراین در منطق، جملاتی که امکان صدق و کذب دارند مورد نظر هستند.

(۲) تنها جملات خبری قابلیت کذب دارند؛ پس در مورد دیگر جملات که همیشه درست‌اند نیازی به رعایت قواعد منطق نیست.

(۳) وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است؛ اما فقط جملات بامعنا هستند که می‌توانیم صدق یا کذب آن‌ها را بسنجیم.

(۴) قضایای حملی و شرطی که خبری هستند هیچ‌کدام تمایلات، احساسات، خواسته‌ها و اموری از این دست را مطرح نمی‌کنند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. از آنجا که وظیفه جلوگیری از خطای اندیشه است و جملات انشایی را نمی‌توان صادق یا کاذب دانست، این دسته از جملات در منطق بررسی نمی‌شوند.

گزینه ۲: جملات غیرخبری همیشه درست نیستند، بلکه قابلیت درستی و نادرستی ندارند و صدق و کذب برایشان مطرح نیست.

گزینه ۳: مطلب درستی است، ولی جملات انشایی هم بامعنا هستند، لذا این مطلب، دلیل بررسی نشدن جملات انشایی در منطق نیست.

گزینه ۴: مطلب درستی است، ولی جواب این سؤال نیست، زیرا سؤال این است که چرا جملات انشایی که قضیه خبری نیستند، در منطق بررسی نمی‌شوند؟

شماره: ۹۶۳۳۵۵

۲۵۹- کدام عبارت درست است؟

(۱) شرح اسم یکی از اقسام تعریف منطقی است.

(۲) منطق می‌تواند تعاریف همه مفاهیم را به ما بدهد.

(۳) استفاده از مفاهیم عرضی در تعریف درست نیست.

(۴) تعریف کامل، همه مفاهیم درونی یک چیز را به ما می‌دهد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تعریف کامل حد تام است که همه ذاتیات یک مفهوم را بیان می‌کند.

شماره: ۹۵۵۰۶۸

۲۶۰- اگر مفهومی هیچ مصداقی در خارج نداشته باشد، آن‌گاه.....

(۱) حتماً جزئی است.

(۲) نمی‌تواند کلی باشد.

(۳) حتماً کلی است.

(۴) می‌تواند کلی نباشد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم مفهوم کلی آن است که می‌تواند افراد و مصداق‌های متعدد داشته باشد به این معنا نیست که حتماً افراد متعددی در خارج دارد، بلکه ممکن است مفهومی داشته باشیم که هیچ مصداقی در خارج نداشته باشد.

شماره: ۸۹۸۰۴۴

۲۶۱- کدام گزینه در علم منطق، مورد بحث و بررسی قرار نمی‌گیرد؟

- (۱) فعل «دیدم» گذراست و در جمله باید بعد از یک مفعول بیاید تا معنا کامل شود.
- (۲) لفظ «مدرسه» یک معنا دارد، اما گاهی به معنای درس یا کلاس اشاره می‌کند.
- (۳) لفظ «گشتن» دارای معنای مختلف است که نباید با هم اشتباه شوند.
- (۴) «مربع پنج‌ضلعی» عبارتی معنادار در ذهن ولی فاقد مصداق است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. علم منطق به قوانین تفکر می‌پردازد که بین همه‌ی انسان‌ها با هر زبانی مشترک است، اما منطق با قواعد صرفی و نحوی که در هر زبانی متفاوت است، کاری ندارد. در این‌جا درباره‌ی گذرا (متعدی) بودن فعل «دیدم» و این‌که در فارسی باید بعد از مفعول به کار رود، سخن گفته شده است، در حالی که مثلاً در عربی معمولاً فعل، قبل از مفعول می‌آید و نه بعد از آن، ولی از جهت منطقی تقدم و تأخر اجزای جمله، تفاوتی ایجاد نمی‌کند. لذا این‌چنین قوانین مختص هر زبان خاص، در منطق بررسی نمی‌شوند.

گزینه ۲: در منطق این موضوع در مبحث «انواع دلالت» مطرح می‌شود، زیرا توجه به نوع دلالت هر لفظ از مغالطه‌ی «توسل به معنای ظاهری» جلوگیری می‌کند.

گزینه ۳: دو معنا داشتن یک لفظ همان «اشتراک لفظ» است که به جهت جلوگیری از «مغالطه‌ی اشتراک لفظ» در منطق بررسی می‌شود.

گزینه ۴: درباره‌ی رابطه‌ی الفاظ و مفاهیم و مصادیق است و مثالی است که از لفظی که معنای ذهنی دارد ولی مصداق خارجی ندارد. توجه به این امر موجب می‌شود گمان نکنیم معنای هر چیزی را که می‌فهمیم لزوماً در خارج هم مصداقی دارد، مثل «شریک خداوند» که معنای روشنی در ذهن دارد ولی در واقع وجود ندارد.

شماره: ۱۰۰۷۶۷۷

۲۶۲- ابزاری بودن «علم منطق» به معنای ..... است.

- (۱) نیازمندی آن به ممارست
- (۲) ارائه‌ی دستورالعمل‌های نظری
- (۳) فراهم کردن محتوای علوم دیگر
- (۴) خدمت‌رسانی به سایر علوم

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. دانش منطق، ابزاری در خدمت سایر علوم و دانش‌هاست و در مقابل مشکلات یا همان خطاها به ما هشدار می‌دهد.

گزینه‌های ۱ و ۲: یادگیری منطق نیازمند تمرین است و خواندن دستورالعمل‌های نظری منطق، فرد را تبدیل به متفکر منطقی نمی‌کند؛ اما این سخن، معنای «ابزاری بودن منطق» نیست.

گزینه ۳: منطق کاری به محتوای علوم دیگر ندارد؛ بلکه شکل و روش تفکر را در آن‌ها بررسی می‌کند.

شماره: ۱۰۲۷۰۶۹

۲۶۳- با وجود این که «ذهن انسان به صورت طبیعی بر اساس قوانین منطقی می‌اندیشد»، چرا آموختن علم منطق برای همگان مفید است؟ زیرا .....

- (۱) آموختن علم منطق برای ارزیابی اندیشه‌های فلسفی به کار می‌آید.
- (۲) علم منطق آجرها و مواد لازم برای ساختن بنای فکر را در اختیار می‌گذارد.
- (۳) تنها با دانستن علم منطق می‌توان آن را در زندگی روزمره به کار برد.
- (۴) ذهن همواره در معرض خطا و لغزش قرار دارد و گاهی دچار اشتباه می‌شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گرچه ذهن انسان به طور طبیعی منطقی رفتار می‌کند و بدون دانستن نام‌های این قواعد، آن‌ها را در زندگی به کار می‌برد؛ اما ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلال‌های پیچیده دچار اشتباه می‌شود. بنابراین با به‌کارگیری علم منطق که به دسته‌بندی و توضیح قواعد ذهن می‌پردازد، سریع‌تر می‌توان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد.

گزینه ۱: درست است ولی همگان با اندیشه‌های فلسفی سروکار ندارند و منطق هم مختص استفاده در فلسفه نیست.
گزینه ۲: منطق در پدید آمدن بنای مستحکم فکری مانند شاقول بنایی عمل می‌کند و آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنای فکری را باید از علوم دیگر تهیه کرد.
گزینه ۳: وقتی ذهن به‌طور طبیعی منطقی رفتار می‌کند پس دانستن علم منطق برای به کار بردن قواعد منطقی ضروری نیست.

شماره: ۱۰۰۲۶۴۸

۲۶۴- علوم مختلف، مواد لازم برای ..... را فراهم می‌کنند.

- (۱) تراز شدن بنای فکری
- (۲) رسیدن به دانش‌های جدید
- (۳) پیشگیری از مغالطات
- (۴) پیشرفت علم منطق

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. منطق ابزاری است در دست انسان برای ایجاد بنای فکری مستحکمی که مواد و مصالح آن را علوم دیگر فراهم می‌کنند. برای رسیدن به علم و دانش جدید مواد لازم توسط علوم مختلف فراهم می‌شود و وظیفه منطق تراز کردن این بنای فکری است.

شماره: ۹۴۳۵۲۵

۲۶۵- کدام گزینه درباره «مغالطات» نادرست است؟

- (۱) آن‌ها را می‌توان همچون بیماری‌های ذهن دانست.
- (۲) همان سفسطه‌ها یا خطاهای اندیشه هستند.
- (۳) خطاهای ذهنی هستند که ناآگاهانه رخ می‌دهند.
- (۴) علم منطق انواع آن‌ها را دسته‌بندی می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مغالطات یا همان سفسطه‌ها، هرگونه خطای ذهنی است که ممکن است عمدی یا غیرعمدی اتفاق بیفتد؛ بنابراین مغالطات عمدی، آگاهانه هستند (تأیید نادرستی گزینه ۳). مغالطات مانند بیماری‌ها هستند که باید از آن‌ها پرهیز کرد. در ضمن، علم منطق انواع مغالطه را دسته‌بندی کرده است؛ گرچه به دلیل بی‌شمار بودن مغالطات، نمی‌توان تک‌تک آن‌ها را مشخص و معرفی کرد.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۰

۲۶۶- منطق چگونه در حیطة «تعریف» از خطای ذهن جلوگیری می‌کند؟

- (۱) صرفاً چيستی تعریف را تعریف می‌کند و ذهن انسان را به این مفهوم توجه می‌دهد.
- (۲) در برابر تعاریف نادرست به کسانی که منطق را به کار می‌گیرند، هشدار می‌دهد.
- (۳) تعاریف درست اصطلاحات علوم را در اختیار دانشمندان آن علوم قرار می‌دهد.
- (۴) برای هر علمی، روش خاص درست تعریف کردن در آن علم را نشان می‌دهد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. منطق در دو حیطة «استدلال» و «تعریف»، مانند سیستم کنترلی خودرو عمل می‌کند و در برابر استدلال‌ها و تعریف‌های خطا هشدار می‌دهد.

گزینه ۱: منطق صرفاً خود اصطلاح تعریف را تعریف نمی‌کند، بلکه قواعد درست تعریف کردن و تعاریف خطا را به ما نشان می‌دهد.

گزینه ۳: وظیفه منطق، تعریف اصطلاحات علوم دیگر نیست. فراموش نکنیم که محتوا و مصالح را خود علوم فراهم می‌کنند.

گزینه ۴: تعریف کردن در همه علوم، قواعد یکسان دارد.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۸

۲۶۷- وقتی ذهن ما با شنیدن کلمه «قلب» به سمت مفاهیم «عاطفه» و «احساس» هدایت می‌شود، .....

- (۱) مغالطه رخ داده است، چون به جای معنای اصلی قلب از دلالت التزامی آن استفاده شده است.
- (۲) اگر گوینده، بخشی از معنای اصلی لفظ قلب را در نظر گرفته باشد؛ مغالطه‌ای در کار نیست.
- (۳) اگر گوینده از کاربرد این لفظ لازمه ذهنی آن را در نظر داشته باشد، هیچ خطایی رخ نداده است.
- (۴) مغالطه اشتراک لفظ رخ داده است، زیرا قلب به معنای احساس و به معنای عضوی از بدن، مشترک لفظی‌اند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. دلالت لفظ قلب بر احساس و عاطفه یک دلالت التزامی است (رد گزینه ۱) یعنی معنایی بیرون از معنای اصلی لفظ مدنظر است (رد گزینه ۲). پس قلب در اینجا مشترک لفظی نیست (رد گزینه ۴). مغالطه زمانی رخ می‌دهد که این دلالت‌ها را با هم اشتباه کنیم، ولی اگر منظورمان همان دلالتی باشد که به کار برده‌ایم، خطایی رخ نداده است.

شماره: ۹۳۴۶۱۹

۲۶۸- برای معرفی «هاون» به کسی که تاکنون آن را ندیده است از «تصورات معلوم» به منزله ..... برای ساختن بنای فکری و از «قواعد تعریف» به منزله ..... آن بنا استفاده می‌شود.

- (۱) مواد لازم - معیار استحکام
- (۲) مواد لازم - پایه و ستون
- (۳) طرح و نقشه - معیار استحکام
- (۴) طرح و نقشه - پایه و ستون

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. منطق را به شاقول بنایی تشبیه کرده‌اند که به کارگیری آن باعث پدید آمدن بنای فکری مستحکمی می‌شود؛ اما آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنا را باید از علوم دیگر تهیه کرد. بنابراین در تعریف یک «تصور مجهول» که به منزله نوعی بنای فکری است، «قواعد تعریف» (منطق)، معیار استحکام بنای فکری و «تصورات معلوم»، مواد لازم برای ساختن آن بنا محسوب می‌شوند.

شماره: ۹۳۴۶۱۲

۲۶۹- کدام مورد شباهت تفکر و ضربان قلب را نشان می‌دهد؟

- (۱) قواعد آن‌ها را انسان وضع می‌کند.
- (۲) با اراده می‌توان هر دو را کاملاً کنترل کرد.
- (۳) آگاهی انسان هیچ نقشی در آن‌ها ندارد.
- (۴) اصل هر دو غیرارادی است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. این دو کارکرد که یکی به ذهن و دیگری به قلب مربوط است. از قواعدی متابعت می‌کنند که در آفرینش انسان قرار داده شده و اراده‌ی او آن‌ها را وضع نکرده است. البته آگاهی و اراده می‌تواند باعث بهبود عمل کرد آن‌ها شود، اما نمی‌تواند به طور کلی آن‌ها را در اختیار بگیرد.

شماره: ۹۵۵۰۵۲

۲۷۰- درباره قضیه «هیچ دانش آموزی ناشکیبا نیست.» می‌توانیم بگوییم .....

- (۱) متضادش «هر دانش آموزی شکیباست.» است. (۲) متناقضش «برخی دانش‌آموزان ناشکیبا هستند.» است.
(۳) متضادش «بعضی دانش‌آموزان ناشکیبا نیستند.» است. (۴) متناقضش «برخی دانش‌آموزان شکیباست.» است.
گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

تناقض

هیچ دانش‌آموزی ناشکیبا نیست ← بعضی دانش‌آموزان ناشکیبا هستند.

شماره: ۹۱۰۶۶۰

۲۷۱- کدام مورد یک قضیه‌ی حملی است که با محمول آغاز شده است؟

- (۱) تا توانی دلی به دست آور
(۲) مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
(۳) چو ایران نباشد تن من مباد
(۴) شرط ادب نیست این گونه سخن گفتن
گزینه ۴ پاسخ صحیح است. شکل منطقی قضیه چنین است: «این گونه سخن گفتن شرط ادب نیست.» در این قضیه‌ی حملی «این گونه سخن گفتن» موضوع و «شرط ادب» محمول است. سایر گزینه‌ها شامل قضایای حملی نیستند.

شماره: ۹۵۵۰۷۰

۲۷۲- کدام یک از کلماتی که زیر آن‌ها خط کشیده شده، دارای «دلالت التزامی» نیست؟

- «با اینکه نویسنده‌ی این مقاله دارای قلم شیوایی است، اما هرگز مطلب استخوان‌داری ننوشته است. بیشتر مطالب او درباره‌ی معاملات املاک گران‌قیمت یا حواشی زندگی چهره‌های مشهور و معروف است.»
(۱) قلم (۲) استخوان‌دار (۳) املاک (۴) چهره‌ها
گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «املاک» در این جا به معنای انواع ملک است و لذا دلالت مطابقی دارد.
گزینه‌ی ۱: «قلم» دلالت التزامی دارد، زیرا به معنای «روش نویسندگی» است.
گزینه‌ی ۲: «استخوان‌دار» دلالت التزامی دارد، چون به معنای «قوی، محکم و اساسی» است.
گزینه‌ی ۴: «چهره» دلالت التزامی دارد، زیرا به معنای «شخصیت» است.
تذکر: دلالت «چهره» بر «انسان» تضمینی نیست، چون «چهره» جزئی از «انسان» است، نه برعکس.

شماره: ۱۰۰۷۶۸۴

۲۷۳- در کدام عبارات کاربرد لفظ «دست» و «ماه» به ترتیب به دلالت تضمن و التزام است؟

- (۱) اگر دستم برسد کاری خواهم کرد کارستان - تو ماه منی
(۲) وقت غذا دستانت را بشوی - شب چهاردهم ماه کامل است.
(۳) دستت را به من بده - ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد.
(۴) هر انسانی دو دست دارد - ماه در آسمان مانند چراغ می‌درخشید.
گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم دستت را به من بده، منظور ما قسمت پایین، یعنی از مچ به پایین است. بنابراین دست را به دلالت تضمن به کار برده‌ایم، وقتی گفته می‌شود ستاره‌ای ماه مجلس شد، یعنی صدرنشین همه‌ی خوبان شد، پس ماه در معنای مجاز خود - یعنی به دلالت التزامی - به کار رفته است.

شماره: ۹۵۵۰۳۹

۲۷۴- وقتی می‌گوییم: «چیزی را به چیزی نسبت داده‌ایم»، یعنی .....

- (۱) درباره‌ی ارتباط یک تصور با سایر امور حکم کرده‌ایم.
- (۲) علم تصویری را از علم تصدیق‌ی تفکیک کرده‌ایم.
- (۳) از تصورات معلوم برای توصیف تصویری دیگر استفاده کرده‌ایم.
- (۴) تعریفی منطقی از یک شیء ارائه داده‌ایم.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وقتی چیزی را به چیزی نسبت می‌دهیم یعنی حکم و قضاوت کرده‌ایم، پس در حوزه تصدیق قرار می‌گیریم. ما در تصدیق درباره‌ی ارتباط یک تصور با سایر امور صحبت می‌کنیم.

شماره: ۹۴۳۵۳۴

۲۷۵- معیار قوت و ضعف یک استدلال تمثیلی چیست؟

- (۱) کم و زیادی حالت‌های تشابه
- (۲) مقایسه آن با استدلال استقرایی
- (۳) کامل و ناقص ذکر شدن شباهت‌ها
- (۴) قطعیت یا عدم قطعیت در نتیجه‌گیری

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. هر چه وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، استدلال تمثیلی قوی‌تر است و طبعاً اگر این وجوه مشابهت، کمتر باشد استدلال تمثیلی ضعیف‌تر خواهد بود.

شماره: ۹۳۸۴۷۵

۲۷۶- کدام مورد یک تصور است؟

- (۱) گفتم
- (۲) آیا تو مطمئنی
- (۳) درست نمی‌دانم
- (۴) لا قوة الا بالله

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فقط در گزینه‌ی ۲ است که هیچ حکم و قضاوتی وجود ندارد. سایر موارد همگی در خود نوعی حکم و قضاوت دارند پس تصدیق هستند.

شماره: ۹۵۵۰۳۳

۲۷۷- رابطه‌ی میان دو مفهوم «عدد و عدد اول» از میان نسبت‌های چهارگانه کدام است و رابطه‌ی کدام مفاهیم «تباین» است؟

- (۱) تباین - عدد فرد و عدد اول
- (۲) تباین - عدد زوج و عدد فرد
- (۳) عموم و خصوص مطلق - عدد زوج و عدد فرد
- (۴) عموم و خصوص مطلق - عدد فرد و عدد ۳

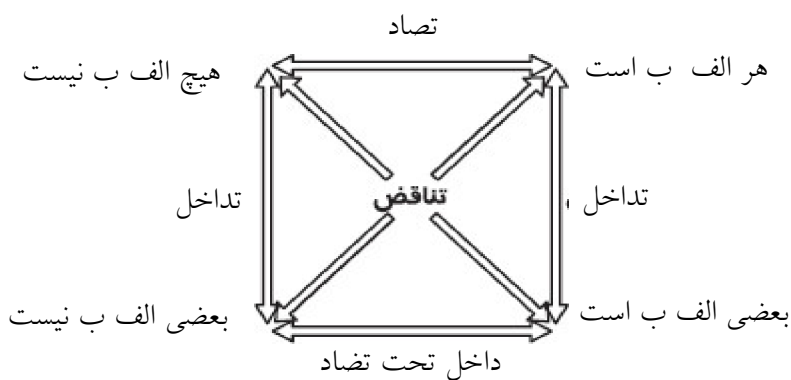
گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر عدد اولی، عدد است ولی بعضی عددها، عدد اول هستند و بعضی، عدد اول نیستند، بنابراین رابطه‌ی آن‌ها عموم و خصوص مطلق است. رابطه‌ی عدد زوج و عدد فرد، تباین و رابطه‌ی عدد فرد و عدد ۳، عموم و خصوص مطلق و رابطه‌ی عدد فرد و عدد اول، عموم و خصوص من‌وجه است.

شماره: ۹۹۰۲۱۰

۲۷۸- فرض کنید میوه فروشی شرط کرده باشد: «از بین نارنگی‌هایی که به هرکس می‌فروشد، حتماً بعضی شیرین هستند» و قول داده باشد که اگر این شرط رعایت نشود، پول خریدار را پس دهد. در این صورت، یک خریدار با اثبات ..... شرط او می‌تواند پولش را پس بگیرد.

(۱) متداخل متناقض (۲) متضاد متداخل (۳) متناقض متداخل (۴) متضاد متناقض

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فروشنده گفته اگر شرطش نقض شود پول را برمی‌گرداند بنابراین خریدار باید نقیض گفته او را اثبات کند. جمله فروشنده (بعضی نارنگی‌ها شیرین هستند)، در مربع تقابل در جایگاه «بعضی الف ب است» قرار می‌گیرد (گوشه سمت راست و پایین مربع). بنابراین باید مسیری را در مربع تقابل طی کند که جایگاه نقیض یعنی «هیچ الف ب نیست» (گوشه سمت چپ و بالای مربع) برسد.

گزینه ۱: متداخل متناقض «بعضی الف ب است».

قضیه: جمله فروشنده ← متناقض جمله ← متداخل متناقض جمله
بعضی الف ب است ← هیچ الف ب نیست ← بعضی الف ب نیست
پایین و راست مربع ← حرکت در قطر مربع ← حرکت به سمت پایین
گزینه ۲: متضاد متداخل «بعضی الف ب است»

قضیه: جمله فروشنده ← متداخل قضیه ← متضاد متداخل قضیه
بعضی الف ب است ← هر الف ب است ← هیچ الف ب نیست
پایین و راست مربع ← حرکت به سمت بالا ← حرکت به سمت چپ
گزینه ۳: متناقض متداخل «بعضی الف ب است»

قضیه جمله فروشنده ← متداخل قضیه ← متناقض متداخل قضیه
بعضی الف ب است ← هر الف ب است ← هیچ الف ب نیست
پایین و راست مربع ← حرکت به سمت بالا ← حرکت در قطر مربع
گزینه ۴: متضاد متناقض «بعضی الف ب است»

قضیه: جمله فروشنده ← متناقض جمله ← متضاد متناقض جمله
بعضی الف ب است ← هیچ الف ب نیست ← هر الف ب است
پایین و راست مربع ← حرکت در قطر مربع ← حرکت به سمت راست

شماره: ۹۴۸۰۰۱

۲۷۹- در کدام گزینه تمامی الفاظ، مشترک لفظی هستند؟

- (۱) انسان - خواب - شیر
(۲) شیر - روان - سیر
(۳) سقر - قلب - خوش
(۴) اسب - شیرین - گشت

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مفاهیم شیر، روان، سیر، قلب، شیرین و گشت مشترک لفظی هستند. مفاهیم سقر، خوش، اسب، انسان و خواب مشترک لفظی نیستند.

شماره: ۹۹۰۲۰۷

۲۸۰- نسبت میان تصدیق و تعریف از میان نسبت‌های چهارگانه کدام است؟

(۱) تباین (۲) عموم و خصوص مطلق (۳) تساوی (۴) عموم و خصوص من وجه

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تصدیق یکی از اقسام علم و تعریف یکی از اقسام تفکر است. تفکر نوعی حرکت ذهن است که باعث رسیدن به علم است. بنابراین نسبت میان تعریف و تصدیق تباین است.

شماره: ۹۵۵۰۶۲

۲۸۱- کدام گزینه، عبارت زیر را قضیه شرطی منفصل می‌کند؟

«حمیده در امتحانات پایانی پایه دهم .....»

(۱) یا نمره بالای پانزده می‌گیرد یا قبول می‌شود. (۲) یا نمره زیر هفده می‌گیرد یا قبول می‌شود.

(۳) یا نمره زیر ده می‌گیرد یا قبول نمی‌شود. (۴) یا نمره زیر پنج می‌گیرد یا قبول نمی‌شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. برای اینکه قضیه‌ای منفصل باشد باید انفصال بین دو نسبت وجود داشته باشد؛ یعنی یا قابل جمع در صدق نباشند یا قابل جمع در کذب یا هر دو.

گزینه ۱: دو نسبت، هم قابل جمع در صدق هستند (مثلاً اگر حمیده نمره نوزده بگیرد) و هم قابل جمع در کذب (مثلاً اگر حمیده نمره نه بگیرد)، پس انفصالی وجود ندارد.

گزینه ۲: قابل جمع در کذب نیستند؛ زیرا اگر قبول نشود (کذب طرف دوم)، نمره زیر ده گرفته است و نمره زیر ده حتماً زیر هفده هم هست (صدق طرف اول)، پس شرطی منفصل است.

گزینه ۳: دو نسبت هم قابل جمع در صدق هستند (مثلاً اگر حمیده نمره نه بگیرد) و هم قابل جمع در کذب (مثلاً اگر حمیده نمره نوزده بگیرد)، پس انفصالی وجود ندارد.

گزینه ۴: دو نسبت هم قابل جمع در صدق هستند (مثلاً اگر حمیده نمره چهار بگیرد) و هم قابل جمع در کذب (مثلاً اگر حمیده نمره نوزده بگیرد)، پس انفصالی وجود ندارد.

شماره: ۹۶۷۳۶۷

۲۸۲- استدلال «اگر حمید در کنکور قبول نشود به سربازی می‌رود، او در کنکور قبول نشده است پس به سربازی می‌رود»

قیاس استثنایی اتصالی ..... و نتیجه‌ی آن ..... است.

(۱) رفع مقدم - معتبر (۲) وضع مقدم - معتبر (۳) رفع مقدم - نامعتبر (۴) وضع مقدم - نامعتبر

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس استثنایی وضع مقدم و نتیجه‌ی آن معتبر است.

شماره: ۹۹۰۲۸۱

۲۸۳- کدام عبارت درباره‌ی علم منطق درست است؟

(۱) آموختن این دانش برای تبحر در اندیشه و تفکر کافی است.

(۲) با کاربرد آن می‌توان سریع‌تر و دقیق‌تر اندیشید.

(۳) ذهن انسان به‌طور طبیعی نام این قواعد را می‌داند و به‌کار می‌برد.

(۴) فقط در استدلال‌های پیچیده و تعریف دقیق اصطلاحات به‌کار می‌رود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ذهن انسان به‌طور طبیعی براساس قواعدی می‌اندیشد و بدون دانستن نام‌های این قواعد، آن‌ها را در زندگی خود به‌کار می‌برد اما چون ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلال‌های پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاحات خاص، دچار اشتباه می‌شود، با به‌کارگیری علم منطق می‌توان سریع‌تر و دقیق‌تر اندیشید و عوامل خطای ذهن را تشخیص داد.

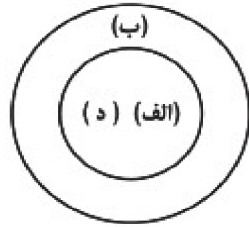
منطق علمی کاربردی است، بنابراین صرف آموختن آن برای تبحر در اندیشیدن درست کافی نیست بلکه به تمرین و ممارست نیاز دارد.

شماره: ۹۵۵۰۴۲

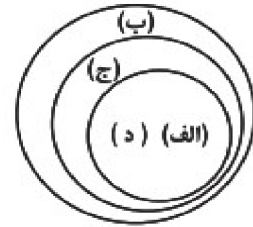
۲۸۴- اگر رابطه مفهوم الف با مفاهیم ب و ج «عموم و خصوص مطلق» (ب و ج < الف) و با مفهوم د «تساوی» باشد، قطعاً نمی‌توان با استفاده از مفاهیم ..... تعریف به ..... برای الف ارائه کرد.

- (۱) ب، ج و د - عام و خاص
(۲) ب، ج و د - سلسله اوصاف
(۳) ب و د - عام و خاص
(۴) ب و ج - سلسله اوصاف

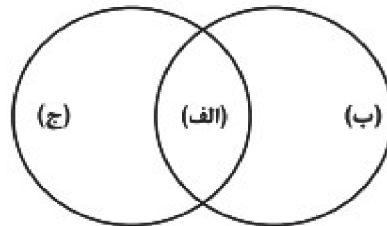
گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در تعریف به سلسله اوصاف هیچ یک از مفاهیمی که به کار می‌رود نباید مفهوم خاص باشد و الا تعریف به عام و خاص می‌شود. بنابراین چون مفهوم «د» رابطه تساوی با «الف» دارد، مفهوم خاص است و با استفاده از آن نمی‌توان تعریف به سلسله اوصاف ارائه داد.

گزینه ۳:

گزینه ۱:

گزینه ۴:

شماره: ۹۳۸۴۸۴

۲۸۵- کدام مورد درباره‌ی خود لفظ سخن می‌گوید؟

- (۱) عشق کلمه است.
(۲) امیر با امر هم خانواده است.
(۳) کلمه نقطه ندارد.
(۴) لفظ از معنا حکایت می‌کند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. موضوع در گزینه‌ی ۴ «لفظ» است و مطلبی که بیان شده، چیزی را درباره‌ی واقعیت لفظ بیان می‌کند نه درباره‌ی تلفظ یا نوشته یا صورت ذهنی آن. در حالی که سایر موارد چنین نیستند.

شماره: ۹۵۵۰۳۵

۲۸۶- نسبت میان «حیوان با انسان» و «سبز با حیوان» به ترتیب از میان نسبت‌های چهارگانه کدام‌اند؟

- (۱) تباین - تباین
(۲) تباین - عموم و خصوص من وجه
(۳) عموم و خصوص من وجه - تباین
(۴) عموم و خصوص مطلق - عموم و خصوص من وجه

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نسبت میان «حیوان» و «انسان» عموم و خصوص مطلق است و «سبز» با «حیوان» نسبت عموم و خصوص من وجه دارد.

شماره: ۹۵۵۰۵۸

۲۸۷- کدام عبارت درباره‌ی «استنتاج بهترین تبیین» درست است؟

- (۱) مانند قیاس نتیجه‌ی قطعی دارد.
(۲) مانند استدلال تمثیلی، ضعیف است.
(۳) نوعی استقرا است و نتیجه‌ی قطعی ندارد.
(۴) نوعی استدلال استقرایی ضعیف است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. استنتاج بهترین تبیین بررسی احتمالات مختلف و پیدا کردن بهترین احتمال برای تبیین یک مسئله است و بنابراین نوعی استقرا است؛ پس نتیجه‌ی یقینی ندارد.

شماره: ۹۹۰۲۴۹

۲۸۸- در کدام دسته از مفاهیم زیر سه مفهوم جزئی وجود دارد.

الف: ارتش جمهوری اسلامی ایران - تمام مهره‌های این کیسه - این کلاس بزرگ

ب: خانه آجری - صحابه پیامبر - پایتخت ایران

پ: کتاب منطق - خانه من - رخس

ت: کوه سبلان - ملت ایران - مجموعه اعداد طبیعی

(۱) ب و ت (۲) الف و ت (۳) ب و پ (۴) الف و ب

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در ب هر سه مفهوم کلی است. در پ دو مفهوم کلی است و رخس جزئی است.

شماره: ۱۰۲۷۱۶۰

۲۸۹- کدام عبارت ویژگی خاص استقرای ناقص را بیان می‌کند؟

(۱) مفید است، اما قابل اطمینان نیست.

(۲) از چند حکم جزئی یک حکم کلی به ما می‌دهد.

(۳) فقط در علوم تجربی قابل استفاده است.

(۴) برای نوآموزان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. استقرای ناقص استدلالی است که پس از بررسی چند موضوع و به دست آوردن حکم

آن‌ها، آن حکم را تعمیم داده و یک نتیجه کلی از آن می‌گیرد. این نوع استدلال هر چند مبنای علوم تجربی است، اما

در ریاضیات هم کاربرد دارد.

شماره: ۹۵۵۰۸۱

۲۹۰- با دانستن «بیضی بودن مدار تمام سیارات منظومه شمسی» در مورد سیارات منظومه‌های دیگر چه نوع استدلالی می‌توان

انجام داد؟

(۱) قیاس و استقرا (۲) قیاس و تمثیل (۳) استقرا (۴) تمثیل و استقرا و قیاس

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اگر بدانیم مدار تمام سیارات منظومه شمسی بیضی است یک قضیه کلی داریم که می‌تواند

مقدمه قیاس باشد و این مورد به‌عنوان یک مورد جزئی را می‌توانیم مقدمه یک استقراء قرار دهیم و به همه منظومه‌ها

تعمیم دهیم. از آنجایی که اگر قضیه‌ای کلی صادق باشد، جزئی آن نیز صادق است می‌توانیم از این قضیه مثلاً نتیجه

بگیریم که مدار زمین بیضی بودن مدار زمین، بیضی بودن مدار ماه را نتیجه بگیریم که استدلالی تمثیلی است.

شماره: ۹۱۲۷۰۰

۲۹۱- از میان ..... ضرب نتیجه‌بخش در اشکال اول تا سوم قیاس اقترانی حملی، بیشترین ضروب نتیجه‌بخش مربوط به

شکل ..... قیاس است.

(۱) شانزده - اول (۲) چهارده - سوم (۳) شانزده - سوم (۴) چهارده - اول

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. سه شکل اول جمعاً ۱۴ ضرب منتج دارند که شکل‌های اول و دوم هر کدام ۴ ضرب و

شکل سوم ۶ ضرب منتج دارند.

شماره: ۹۱۲۷۰۶

۲۹۲- کدام عبارت نادرست است؟

(۱) علم منطقه به دو بخش اصلی تعریف و استدلال تقسیم می‌شود.

(۲) دانش بشری به دو حیطه کلی تصویر و تصدیق تقسیم می‌شود.

(۳) عبارت «سیمرغ و سی مرغ متفاوت هستند» یک تصدیق است.

(۴) به کمک استدلال از تصورات معلوم به کشف تصورات مجهول دست می‌یابیم.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. به کمک استدلال از تصدیق‌های معلوم به کشف تصدیق مجهول دست می‌یابیم. سه

عبارت دیگر درست است.

شماره: ۹۹۸۶۹۰

۲۹۳- نقیض نتیجه یک استقرای تام همواره .....

(۱) کلی است. (۲) جزئی است. (۳) صادق است. (۴) متناقض ندارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نتیجه استقرا همواره کلی است، بنابراین نقیض قضیه کلی می‌شود یک قضیه جزئی.

شماره: ۹۱۴۰۰۸

۲۹۴- کدام عبارت درباره‌ی تمامی قیاس‌های استثنائی انفصالی درست است؟

- ۱) نتیجه‌ی آن حتماً یک قضیه‌ی شرطی است.
  - ۲) اجزای نتیجه در مقدمات آن پخش شده است.
  - ۳) با اثبات یک طرف می‌توان نفی طرف دیگر را نتیجه گرفت.
  - ۴) مقدمه‌ی نخست آن می‌تواند یکی از اقسام شرطی منفصل باشد.
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مقدمه‌ی نخست یک قیاس استثنائی انفصالی می‌تواند حقیقه یا مانعة الجمع و یا مانعة الرفع باشد. نتیجه‌ی یک قیاس استثنائی انفصالی قضیه‌ای حملی است. در صورتی که مقدمه‌ی اول قیاس استثنائی انفصالی حقیقه یا مانعة الجمع باشد می‌توان از اثبات یک طرف، نفی طرف دیگر را نتیجه گرفت.

شماره: ۹۹۰۲۸۲

۲۹۵- کدام مورد در حوزه‌ی منطق نیست؟

- ۱) تشریح قواعد حاکم بر ذهن
  - ۲) آموزش شیوه‌ی درست اندیشیدن
  - ۳) بررسی و دسته‌بندی خطاهای ذهن
  - ۴) فراهم کردن مواد لازم برای استحکام اندیشه
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. منطق‌دانان با تشریح قواعد حاکم بر ذهن و بررسی انواع خطاهای ذهن و دسته‌بندی آنها، سعی می‌کنند راه‌های جلوگیری از خطای اندیشه را نشان دهند و با آموزش شیوه‌ی درست اندیشیدن، انسان را به تشخیص خطاهای ذهن قادر سازند. مواد لازم برای ساختن بنای اندیشه از علوم دیگر تهیه می‌شود.

شماره: ۹۹۰۲۶۱

۲۹۶- کلمه‌ی مشخص شده در کدام عبارت به دلالت تضمینی به کار رفته است؟

- ۱) دهخدا قلم رسا و خوبی داشت.
  - ۲) برای مدرسه‌مان یک رایانه خریدیم.
  - ۳) آدرس را از سوپرمارکت سر کوچه پرسید.
  - ۴) برادر کوچکم کتابی را که امانت گرفته بودم پاره کرد.
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در گزینه ۱ قلم به دلالت التزامی و در گزینه ۳ نیز سوپرمارکت به دلالت التزامی به کار رفته است و در گزینه ۲ رایانه به دلالت مطابقه به کار رفته است.

شماره: ۹۹۸۶۹۴

۲۹۷- درباره‌ی عبارت، «هر تعریفی که در آن از جنس و فصل استفاده شود، حد تام خواهد بود» می‌توان گفت که قضیه‌ای

- ..... و تعریف «حد تام» در آن .....
- ۱) حملی - مانع نیست. ۲) شرطی - جامع نیست. ۳) حملی - جامع نیست. ۴) شرطی - مانع نیست.
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف حد تام به تعریفی که در آن از جنس فصل استفاده شود، جامع است، اما مانع نیست. (در حد ناقص هم، از جنس و فصل استفاده می‌شود). صورت قضیه یک قضیه حملی است که می‌تواند معنای شرطی نیز داشته باشد.

شماره: ۹۱۰۲۸۹

۲۹۸- کدام یک از عبارات زیر یک تعریف است؟

- ۱) معلم پدر معنوی شاگرد خود به شمار می‌رود.
- ۲) از دستکش پارچه‌ای استفاده کن که دستت نسوزد.
- ۳) رادیواکتیوها فلزاتی هستند که از خود تشعشع صادر می‌کنند.
- ۴) اگر ساعت چهار کلاس داری، پس نمی‌توانی با ما به مهمانی بیایی.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در عبارت مورد نظر مفهوم «رادیواکتیو» برای مخاطب تعریف شده است. گزینه‌ی شماره‌ی

۱ یک تصدیق ساده است، گزینه‌ی شماره‌ی ۲ قضیه نیست و گزینه شماره‌ی ۴ بیان یک قضیه‌ی شرطی است.

شماره: ۹۹۰۲۳۹

۲۹۹- عبارت «شما در استدلال خود غلط‌های بزرگی مرتکب شدید» دارای مغالطه ..... است.
 (۱) اشتراک لفظ (۲) بار ارزشی کلمات (۳) ابهام در عبارات (۴) توسل به معنای ظاهری
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. پیام اصلی عبارت، این است که «شما در استدلال خود دچار اشتباهات بزرگی شده‌اید»، اما لفظ «غلط‌های بزرگ» بار ارزشی منفی دارد و موجب خطای ذهن می‌شود.

شماره: ۹۳۴۶۰۸

۳۰۰- اگر در تعریف مربع بگوییم: «شکلی که چهار ضلع مساوی دارد»، این تعریف ..... است.
 (۱) جامع و مانع (۲) جامع و نه مانع (۳) مانع و نه جامع (۴) نه جامع و نه مانع

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.
 هر مربع شکلی است که چهار ضلع مساوی دارد.
 ← جامع است و مانع نیست.
 اما هر شکلی که چهار ضلع مساوی دارد مربع نیست.

شماره: ۸۹۷۹۱۹

۳۰۱- مغالطه موجود در کدام جمله ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر است؟
 (۱) عفو لازم نیست اعدامش کنید.
 (۲) دو برادر پنج سال اختلاف داشتند.
 (۳) حمید از دوستش چند تا عکس گرفت.
 (۴) علی با دوستش منطق تمرین می‌کند، او در منطق خیلی قوی است.
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در گزینه ۱ مغالطه نگارشی و در گزینه ۲ و ۳ مغالطه اشتراک لفظ وجود دارد. در گزینه ۱ مرجع «او» مشخص نیست (علی یا دوست علی)

شماره: ۹۹۸۶۹۶

۳۰۲- عکس دو قضیه‌ی «هر دیپلمه‌ی رشته‌ی انسانی آمار می‌داند» و «بعضی از دانشجویان حقوق، دیپلم انسانی ندارند» به ترتیب کدام‌اند؟
 (۱) برخی از آماردان‌ها، دیپلمه‌ی رشته‌ی انسانی هستند - عکس ندارد.
 (۲) برخی از آمارها، دیپلمه‌ی رشته‌ی انسانی‌اند - عکس ندارد.
 (۳) برخی از آمارها، دیپلمه‌ی رشته‌ی انسانی‌اند - بعضی از دیپلمه‌های انسانی، دانشجوی حقوق نیستند.
 (۴) برخی از آماردان‌ها، دیپلمه‌ی رشته‌ی انسانی هستند - بعضی از دیپلمه‌های انسانی، دانشجوی حقوق نیستند.
 گزینه ۱ پاسخ صحیح است. می‌دانیم که عکس قضیه‌ی موجهه‌ی کلیه، موجهه‌ی جزئیه است و سالبه‌ی جزئیه نیز عکس لازم‌الصدق ندارد. شکل منطقی قضیه‌ی اول عبارت است از: «هر دیپلمه‌ی رشته‌ی انسانی، آماردان است»، که عکس آن می‌شود برخی از آماردان‌ها، دیپلمه‌ی رشته‌ی انسانی هستند.

شماره: ۹۹۰۲۲۵

۳۰۳- کدام یک از عبارات، یک تعریف را بیان می‌کند؟

- ۱) ای کوه بلند پای در بند ای گنبد گیتی ای دماوند
  - ۲) بهرام دیروز عصر در خانه ما بود، بنابراین او در کلاس نبوده است.
  - ۳) هر نوع حیوانی دارای حواس است، زیرا حیوان جسم نامی حساس است.
  - ۴) وحی نوعی ارتباط درونی و مرموز میان دو موجود است که انواع و درجات گوناگونی دارد.
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تعریف، روشن کردن یک تصور مجهول به کمک تصورات معلوم است و عبارت گزینه ۴، وحی را تعریف کرده است.

شماره: ۱۰۰۶۲۰۵

۳۰۴- اگر رئیس یک اداره بداند همه‌ی کارمندان در جلسه حاضر هستند، براساس آن، کدام جمله را نمی‌تواند بپذیرد؟

- ۱) بعضی حاضرین در جلسه کارمند هستند.
  - ۲) بعضی کارمندان در جلسه حضور ندارند.
  - ۳) تک تک کارمندان در جلسه حضور دارند.
  - ۴) بعضی کارمندان در جلسه حاضر هستند.
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر یک قضیه‌ی موجهی کلی صادق باشد، متناقض آن حتماً کاذب است، ولی قضیه‌ی متداخل با آن، صادق است و عکس مستوی آن نیز صادق است.

شماره: ۹۹۰۲۷۴

۳۰۵- در کدام یک، مفاهیم مطرح شده به ترتیب «کلی - کلی - جزئی» هستند؟

- ۱) انسان - رخس - ارسطو
  - ۲) کیف - کتاب - کیف من
  - ۳) خانه‌ی این فرد - خانه - این خانه
  - ۴) عدد زوج - عدد - عدد اول
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اسامی خاص و یا مفاهیمی که با صفات اشاره‌ی «این» و «آن» همراه است مانند این میز و آن صندلی جزئی هستند، اما اگر «این» در ابتدای مفهوم نیاید مانند «خانه‌ی این فرد»، کلی است. زیرا بر مصادیق متعددی قابل انطباق است و هم‌چنین «کتاب من، دست من، کیف تو» نیز کلی هستند و بر مصادیق متعددی قابل انطباق هستند.

شماره: ۹۵۵۰۴۸

۳۰۶- کدام یک به ترتیب تعریف و استدلال هستند؟

- ۱) لفظ منطق از نطق گرفته شد و به معنای قدرت تفکر و اندیشه است - استفاده از منطق در تفکر و پذیرش افکار و عقاید لازم است زیرا از خطای اندیشه جلوگیری می‌کند.
  - ۲) سیمرغ نام مرغی افسانه‌ای است که روی کوه قاف زندگی می‌کند - آوردن آیه، حدیث، مصراع یا بیتی از شاعری دیگر را در میان کلام، تضمین می‌گویند.
  - ۳) نباید در کنار اتوبان ماشین را پارک کنید در غیر این صورت باعث تصادف‌های زیاده می‌شود - چون همه فلزات گرما را از خود عبور می‌دهند، آهن نیز گرما را عبور می‌دهد.
  - ۴) اگر در آسمان و زمین خدایی غیر از خدای یگانه بود، آسمان‌ها و زمین از بین می‌رفتند - استدلالی که در آن از مشاهده چند مورد جزئی، حکمی کلی به دست آید آن را استقرای تعمیمی می‌نامند.
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در گزینه ۲ هر دو تعریف هستند. در گزینه ۳ هر دو استدلال هستند و در گزینه ۴ اولی استدلال و دومی تعریف است.

شماره: ۹۹۸۶۹۱

۳۰۷- وقتی در منطق، از مغالطه «بار ارزشی کلمات» صحبت می‌کنیم، قطعاً کلمات مورد نظر .....

- ۱) ظاهری یکسان، اما معانی متفاوت دارند.
  - ۲) پیام‌های یکسان از طریق دلالت‌های متفاوت دارند.
  - ۳) ارزش متفاوت، اما ظاهری مشترک دارند.
  - ۴) ظاهری متفاوت، اما پیامی یکسان دارند.
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مغالطه «بار ارزشی کلمات» در جایی مطرح می‌شود که معنای اصلی کلمات یکسان باشد؛ یعنی پیام اصلی که منتقل می‌کنند یکی باشد، ولی بار ارزشی متفاوتی هم به‌عنوان پیام ضمنی منتقل شود. ظاهر چنین کلماتی یکی نیست مثل «به رحمت خدا رفت» و «به هلاکت رسید».

شماره: ۹۳۴۶۱۵

۳۰۸- کدام گزینه از تفاوت‌های میان تفکر نقاد و غیرنقاد محسوب نمی‌شود؟

- (۱) جدی گرفتن فرایند تفکر
(۲) توجه آگاهانه به فرایند تفکر
(۳) پرسیدن سوالات درست و به‌جا
(۴) استدلال کردن از وجوه مختلف

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. حتی ذهن‌های غیرنقاد هم ممکن است از وجوه مختلف استدلال کنند، اما به فرایند تفکر خود آگاهی ندارند و آن را جدی نمی‌گیرند. تفاوت مهم میان تفکر نقاد و غیرنقاد، جدی گرفتن فرایند تفکر و توجه آگاهانه به آن و پرسیدن سوالات درست و به‌جاست.

شماره: ۹۶۷۳۶۱

۳۰۹- اگر بخواهیم در ..... مؤثرتر عمل کنیم، یکی از شاخصه‌های مهم، رعایت قواعد ..... است که از اهداف ..... محسوب می‌شود.

- (۱) برقراری ارتباط - اقناع مخاطب - استدلال
(۲) درک حقایق علمی - فنّ جدل - برهان
(۳) غلبه بر دیگران - فنّ خطابه - استدلال
(۴) اقناع دیگران - فنّ مناظره - برهان

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در فن بیان به سخنرانان آموزش داده می‌شود که چگونه با برقراری تماس چشمی با شنوندگان و ... تأثیر کلامی قوی‌تر و زبانی اثرگذارتر داشته باشند. این یکی از شاخصه‌های مهم در اقناع دیگران است و اقناع دیگران یکی از اهداف استدلال محسوب می‌شود.

شماره: ۹۴۷۹۹۳

۳۱۰- کدام گزینه دربارهٔ دو استدلال زیر درست است؟

استدلال اول: «سه بزرگ‌تر از دو است. دو بزرگ‌تر از یک است؛ پس سه بزرگ‌تر از یک است.»

استدلال دوم: «مادربزرگ، مادر را بزرگ کرده است. مادر، کودک را بزرگ کرده است؛ پس مادربزرگ، کودک را بزرگ کرده است.»

- (۱) اولی یک قیاس اقترانی درست است؛ ولی دومی قیاس اقترانی دارای مغالطهٔ «عدم تکرار حد وسط» است.
(۲) هیچ دو قیاس اقترانی شکل اول هستند؛ ولی اولی برخلاف دومی قیاسی معتبر و دارای نتیجهٔ صادق است.
(۳) هیچ کدام قیاس اقترانی درستی نیستند؛ ولی اولی برخلاف دومی استدلال درستی از یک نوع دیگر است.
(۴) مقدمات اولی قطعاً صادق هستند؛ ولی مقدمات دومی لزوماً صادق نیستند و لذا نتیجهٔ صادق هم نداده‌اند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر دو استدلال در نگاه اول، شبیه قیاس اقترانی شکل اول هستند ولی در شکل اول، محمول مقدمهٔ اول، حد وسط است و باید در موضوع مقدمهٔ دوم تکرار شود. در استدلال اول، محمول مقدمهٔ اول «بزرگ‌تر از دو» و موضوع مقدمهٔ دوم «دو» است؛ پس نمی‌تواند قیاس اقترانی درستی باشد (رد گزینه‌های ۱ و ۲). در استدلال دوم هم در صورت کلی منطقی‌اش، محمول مقدمهٔ اول، «بزرگ‌کنندهٔ مادر» و موضوع مقدمهٔ دوم «مادر» است؛ پس نمی‌تواند قیاس اقترانی درستی باشد (رد گزینهٔ ۲).

با اینکه هیچ‌یک از دو استدلال، قیاس‌های اقترانی درستی نیستند، اما اولی یک استدلال بدیهی ریاضی است که همهٔ انسان‌ها درستی آن را درک می‌کنند پس حتماً باید استدلال درستی از یک نوع دیگر باشد. (طبق درس نهم و با اندکی دقت متوجه می‌شوید استدلال اول یک قیاس استثنایی است که مقدمهٔ اول آن به علت بدیهی بودن، حذف شده است).
گزینهٔ ۴: حتی اگر مقدمات استدلال دوم یقیناً صادق فرض شوند، باز نتیجه، صدق قطعی ندارد؛ پس کذب مقدمات، علت کذب نتیجه نیست.

شماره: ۹۶۳۳۶۶

۳۱۱- کدام عبارت بیانگر اهمیت آموزش مبحث تعریف نیست؟

- ۱) اصطلاحات خاص هر علم به کمک تعریف شناخته می‌شوند.
- ۲) شناخت تعریف درست، باعث کم شدن خطای ذهن می‌شود.
- ۳) ابهام در تعریف مفاهیم، ریشه‌ی بسیاری از اختلاف‌ها است.
- ۴) تعریف به ما کمک می‌کند که برای هر مفهوم، معنای خاصی وضع کنیم.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تعریف‌ها در بیش‌تر مواقع، کمک می‌کنند تا ما معنای تصورات (یا مفاهیم) را درمی‌یابیم، نه این‌که معنایی برای آن‌ها وضع کنیم.

شماره: ۹۹۰۲۰۳

۳۱۲- کدام گزینه، نقد تمثیل زیر محسوب نمی‌شود؟

«انسان مانند خودرویی است که هر چه بیشتر کار می‌کند، فرسوده‌تر می‌شود.»

- ۱) عمر مفید خودرو ده سال است، اما عمر مفید انسان می‌تواند هفتاد سال باشد.
- ۲) انسان مانند قالبی ابریشمی است که هر چه از عمرش می‌گذرد، شاداب‌تر می‌شود.
- ۳) خودرو صرفاً توانایی مکانیکی دارد؛ اما انسان توانایی کار فکری نیز دارد که فرسوده نمی‌شود.
- ۴) خودرو ساخته بشر است که توانایی محدودی دارد؛ اما خالق انسان قادر مطلق است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تفاوت مدت عمر مفید بین انسان و خودرو، ادعای تمثیل مورد نظر را رد نمی‌کند؛ زیرا ادعا این است که هر دو با کار کردن در طول زمان فرسوده می‌شوند، خواه مدت فرسودگی ده سال باشد خواه هفتاد سال.

گزینه ۲: یک استدلال تمثیلی مخالف است که نقد تمثیل محسوب می‌شود.

گزینه‌های ۳ و ۴: تفاوت‌هایی را میان انسان و خودرو نشان داده‌اند که می‌تواند فرسودگی انسان بر اثر کار را نفی کند.

شماره: ۹۳۸۴۸۶

۳۱۳- کدام عبارت، یک «قضیه» نیست؟

- ۱) عجب علمی است علم هیأت عشق.
- ۲) علم عشق در دفتر نباشد.
- ۳) مرا معلم عشق تو شاعری آموخت.
- ۴) عالم علم نیست عالم عشق.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. جمله‌ای که خبری از عالم خارج نمی‌دهد بلکه تمایلات، احساسات، خواسته‌ها و اموری از این دست را مطرح کند، انشایی است و قضیه محسوب نمی‌شود. جمله «عجب علمی است علم هیأت عشق» صرفاً احساس اعجاب گوینده را بیان می‌کند و خبری از عالم خارج نمی‌دهد لذا قضیه نیست.

شماره: ۹۴۷۹۹۴

۳۱۴- اگر قضیه «هر انسانی نیکوکار است» صادق باشد، نقیض متضاد آن چیست و چه ارزشی دارد؟

- ۱) بعضی انسان‌ها نیکوکار نیستند - صادق
- ۲) بعضی انسان‌ها نیکوکار نیستند - کاذب
- ۳) بعضی انسان‌ها نیکوکارند - صادق
- ۴) بعضی انسان‌ها نیکوکارند - کاذب

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. متضاد «هر انسانی نیکوکار است» (صادق) می‌شود «هیچ انسانی نیکوکار نیست» (کاذب). حال نقیض این قضیه می‌شود «بعضی انسان‌ها نیکوکارند» (صادق).

شماره: ۹۱۴۰۰۷

۳۱۵- کدام عبارت شامل یک تصدیق و دو تصور است؟

(۱) الله اکبر - قضیه‌ی حملی - خانه‌ام کوچک است.

(۲) برحذر باش - مرد با سخنش شناخته می‌شود - علی ولی‌الله

(۳) به کجا چنین شتابان - صبر کلید گشایش است - کاخ آفرینش

(۴) یا مکن با پیلانان دوستی - یا بنا کن خانه‌ای در خورد پیل - تو

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تصدیق همواره بیان‌گر یک نسبت است. به کجا چنین شتابان یک جمله پرسشی است، پس تصور است نه تصدیق. «کاخ آفرینش» نیز تصور و «صبر کلید گشایش است.» یک تصدیق است.

شماره: ۹۵۵۰۸۲

۳۱۶- جنس‌الاجناس «سرکه»، «قرمزی» و «فیل» به ترتیب کدام‌اند؟

(۱) جوهر - جوهر - جوهر

(۲) جوهر - کیفیت - جوهر

(۳) جسم غیرنامی - کیفیت - جسم نامی

(۴) جسم غیرنامی - جوهر - جوهر

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «سرکه» نوعی «جوهر»، «قرمزی» نوعی «کیفیت» و «فیل» نیز نوعی جوهر است.

شماره: ۹۵۵۰۸۴

۳۱۷- اگر تعریفی مصادیق بی‌ارتباط را هم در برگیرد، .....

(۱) جامع است.

(۲) مانع است.

(۳) جامع نیست.

(۴) مانع نیست.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اگر تعریفی مصادیق بی‌ارتباط را هم در برگیرد، عام‌تر از معرّف است لذا مانع نیست.

شماره: ۸۹۷۹۰۴

۳۱۸- کدام مطلب درباره‌ی عبارت «سعید دانشجو است؛ پس دیپلم گرفته است.» درست است؟

(۱) قیاس غیرمعتبر است.

(۲) یکی از مقدمات آن نادرست است.

(۳) قیاس شمرده نمی‌شود؛ چون فقط یک مقدمه دارد.

(۴) قیاس معتبری است که یکی از مقدماتش بیان نشده است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. شکل کامل عبارت داده شده چنین است: سعید دانشجو است، هر دانشجویی دیپلم دارد؛ پس سعید دیپلم گرفته است. «در این قیاس، مقدمه‌ی دوم به قرینه حذف شده است و این مطلب در زبان معمولی بسیار اتفاق می‌افتد.

شماره: ۹۹۰۲۵۸

۳۱۹- متناقض قضیه‌ی «همه‌ی کارمنداها مالیات می‌دهند» کدام است و اگر بدانیم که آن قضیه نادرست است، قضیه‌ی اصلی از

نظر صدق یا کذب چگونه است؟

(۱) برخی از کارمندان مالیات نمی‌دهند - صادق

(۲) هیچ کارمندی مالیات نمی‌دهد - صادق

(۳) برخی از کارمندان مالیات نمی‌دهند - کاذب

(۴) هیچ کارمندی مالیات نمی‌دهد - کاذب

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. برای ساختن نقیض یک قضیه باید کمیت و کیفیت آن تغییر کند؛ یعنی کلیه به جزئی و موجه به سالبه تبدیل شود و موضوع و محمول در جای خود بماند و می‌دانیم که اگر قضیه‌ای نادرست باشد، نقیض آن ضرورتاً درست (یا صادق) است.

شماره: ۹۹۰۲۵۲

۳۲۰- قضیهٔ حملی از جهت ..... به دو نوع ..... و ..... تقسیم می‌شود.

- (۱) نسبت - موجه - سالبه
(۲) کمیت - شخصی - محصوره
(۳) موضوع - موجه - سالبه
(۴) نسبت - کلی - جزئی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تقسیم‌بندی قضیهٔ حملی بدین گونه است:
از نظر موضوع: شخصی و محصوره
از نظر نسبت: موجه و سالبه
از نظر کمیت (سور): کلی و جزئی

شماره: ۹۱۰۲۹۰

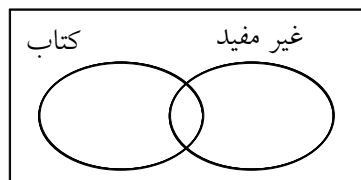
۳۲۱- کدام مورد جزء راه‌های معرفتی یک مفهوم نیست؟

- (۱) نشان دادن نمونه و مصداق آن
(۲) بیان اوصاف و ویژگی‌های آن
(۳) استفاده از لغات و اصطلاحات مترادف با آن مفهوم
(۴) ارائه‌ی بهترین تبیین با حذف تبیین‌های اشتباه از آن
گزینه ۴ پاسخ صحیح است. برای معرفتی یک مفهوم می‌توان از لغات مترادف با آن مفهوم استفاده کرد یا نمونه و مصداق آن یا شبیه آن را نشان داد و یا به بیان اوصاف و ویژگی‌های آن مفهوم پرداخت.

شماره: ۹۹۰۲۶۶

۳۲۲- با توجه به قضیهٔ «بعضی کتاب‌ها غیر مفید هستند»، کدام یک از قضایای زیر درست خواهد بود؟

- (۱) هیچ غیر مفیدی کتاب نیست.
(۲) هر کتابی غیر مفید است.
(۳) بعضی غیر مفیدها کتابند.
(۴) بعضی کتاب‌ها غیر مفیدند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

شماره: ۹۱۰۴۴۳

۳۲۳- هنگامی که مفاهیم را طبقه‌بندی می‌کنیم، بایستی رابطه‌ی اقسام مختلف یک مفهوم ..... باشد که همانند رابطه‌ی دو مفهوم ..... است.

- (۱) تباین - جاندار و گیاه
(۲) تباین - بی‌مهره و ماهی
(۳) عموم و خصوص مطلق - گیاه و میوه‌دار
(۴) عموم و خصوص من وجه - پستاندار و دوزیست

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در یک طبقه‌بندی درست باید رابطه‌ی هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه‌ی دیگر عموم و خصوص مطلق باشد و همچنین اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یک‌دیگر رابطه‌ی تباین داشته باشند، مانند ماهی‌ها و دوزیستان. همچنین رابطه‌ی بی‌مهره‌ها و ماهی‌ها نیز تباین است؛ چون ماهی‌ها از طبقه‌ی مهره‌داران هستند.

شماره: ۹۹۰۲۲۷

۳۲۴- در مورد کاربرد انواع استدلال می‌توانیم بگوییم که ..... در موضوعات محدود و کوچک و ..... در آموزش ریاضیات کاربرد دارد.

- (۱) استقراء ناقص - تمثیل (۲) تمثیل - استقراء تام (۳) استقراء تام - تمثیل (۴) استقراء تام - استقراء ناقص

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. استقراء تام = موضوعات کوچک و محدود / تمثیل = آموزش

شماره: ۹۱۰۶۶۳

۳۲۵- کدام یک از مؤلفه‌های زیر را نمی‌توان ملاک تقسیم‌بندی صناعات خمس دانست؟

- (۱) هدف (۲) صورت (۳) ماده (۴) فایده

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. استدلال، بنابر اهدافی که انسان‌ها از ارائه آن‌ها دارند و ماده‌ای که در آن‌ها ریخته می‌شود و اثر و فایده‌ای که بر آن‌ها مترتب است، پنج گونه هستند که در منطق تحت عنوان صناعات خمس مورد بررسی قرار می‌گیرد.

شماره: ۹۱۲۷۲۱

۳۲۶- کدام عبارت دارای ابهام در مرجع ضمیر است؟

- (۱) در هنگام مطالعه باید مطالب را به دقت مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داد.
  - (۲) به من حالتی دست داد که خود را، سرافکننده و شرمسار، نزد خداوند می‌دیدم.
  - (۳) کمال‌الدین اصفهانی به مناسبت قتل عام مغولان در اصفهان شعری سروده است.
  - (۴) یک روز عصر میرزا اسماعیل خان به اتفاق پسر عمو و شوهر خواهرم به منزل ما آمدند.
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مشخص نیست که شعر کمال‌الدین اصفهانی در شهر اصفهان و به مناسبت قتل عام مغولان سروده شده یا این که مغولان در اصفهان قتل عام کرده و کمال‌الدین شعری در این باره سروده است.
- شماره: ۱۰۰۶۲۰۷

۳۲۷- متضاد کدام گزینه را می‌توان به دست آورد؟

- (۱) نقیض «هیچ کس روزی دیگری را نمی‌خورد.»
  - (۲) متداخل «هرچه پیش آید خوش آید.»
  - (۳) متناقض «بعضی دل‌ها خالی از مهر است.»
  - (۴) متداخل «هیچ ارزانی بی‌علت نیست.»
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تنها قضایای کلی دارای متضاد هستند.
- گزینه ۱: بعضی افراد روزی دیگری را می‌خورند. ← جزئی
گزینه ۲: بعضی پیشامدها خوشایند هستند. ← جزئی
گزینه ۳: هیچ دلی خالی از مهر نیست. ← کلی
گزینه ۴: بعضی ارزان‌ها بی‌علت هستند. ← جزئی

شماره: ۹۶۳۳۵۶

۳۲۸- کدام گزینه دربارهٔ جدل نادرست است؟

- (۱) در زندگی علمی استفاده می‌شود.
  - (۲) مخاطب را به انجام عملی تشویق می‌کند.
  - (۳) هدفش قانع کردن مخاطب است.
  - (۴) مخاطب را به تناقض‌گویی می‌اندازد.
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هدف جدل قانع کردن و شکست دادن مخاطب است از طریق اینکه او را به تناقض بیندازد. جدل در زندگی علمی و عملی نیز استفاده می‌شود. اما تشویق مخاطب هدف خطابه است نه جدل.

شماره: ۹۱۲۷۲۳

۳۲۹- اگر نتیجهٔ یک تمثیل نابه‌جا مقدمهٔ یک قیاس باشد، آنگاه.....

- (۱) حد وسط تکرار نشده است.
  - (۲) شرط نتیجه‌دهی قیاس رعایت نشده است.
  - (۳) حکم اجزا را به کل سرایت داده‌ایم.
  - (۴) مادهٔ قیاس نادرست است.
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تمثیل نابجا نتیجه‌ای غلط دارد. پس وقتی از آن نتیجهٔ غلط به‌عنوان مقدمه استفاده می‌کنیم، مادهٔ قیاس نادرست خواهد بود.

شماره: ۹۱۴۰۱۸

۳۳۰- کدام گزینه دارای ابهام نیست؟

- (۱) از انتخاب شما راضی هستم.
  - (۲) او مورخ فلسفهٔ یهودی است.
  - (۳) ما مثل هم به یک شیوه فکر نمی‌کنیم.
  - (۴) آخر این هفته ایران نیستند؟ نه.
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. آمدن قید «به یک شیوه» ابهام عبارت را از بین برده است.
- گزینه ۱: دو معنا می‌تواند داشته باشد: (۱) از اینکه شما را انتخاب کردم راضی هستم. (۲) از اینکه شما این انتخاب را کرده‌اید راضی هستم.
- گزینه ۲: دو معنا می‌تواند داشته باشد: (۱) او مورخ فلسفه‌ای است که خودش یهودی است. (۲) او مورخ «فلسفهٔ یهودی» است.

- گزینه ۴: پاسخ سؤال دو معنا می‌تواند داشته باشد: (۱) نه آخر هفته ایران نیستم. (۲) نه این‌گونه نیست که ایران نباشم.

شماره: ۹۳۴۶۲۰

۳۳۱- لازمه ورود به مبحث «تعریف» و «استدلال» به ترتیب، آشنایی با ..... و ..... است.

(۱) تصور - الفاظ (۲) قضایا - مفاهیم (۳) تصدیق - قضایا (۴) الفاظ - قضایا

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. برای پرداختن به هریک از دو مبحث تعریف و استدلال، لازم است مباحثی مقدماتی مطرح شوند. به عنوان مثال، پیش از پرداختن به مبحث «تعریف» لازم است با نکاتی درباره «الفاظ و مفاهیم» آشنا شویم و پیش از ورود به مبحث «استدلال» با «قضیه و اقسام آن» آشنا شویم.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۲

۳۳۲- اگر در تعریف علم اقتصاد گفته شود علمی که از انواع پدیده‌های مالی و اقتصادی سخن می‌گوید، تعریف چه مشکلی دارد؟

(۱) دوری است. (۲) مانع نیست. (۳) جامع نیست. (۴) دارای ابهام است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در تعریف نباید از کلمات هم‌خانواده با تصور مجهول یا خود آن استفاده شود؛ زیرا مفهوم معرف برای مخاطب مجهول است و در این صورت تعریف دوری و نادرست خواهد بود.

شماره: ۹۹۰۲۴۳

۳۳۳- اگر دو قضیه زیر، دو مقدمه یک قیاس باشند، کدام گزینه نادرست است؟

بعضی مایعات سیاه اند.

هیچ مایعی گاز نیست.

(۱) در مقدمه دوم، همه مصادیق موضوع موردنظر گوینده است.

(۲) در نتیجه این قیاس، موضوع مقدمه اول حذف خواهد شد.

(۳) در نتیجه این قیاس، فقط برخی مصادیق محمول موردنظر است.

(۴) در مقدمه اول، برخی مصادیق محمول موردنظر گوینده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. چون یکی از مقدمات این قیاس سالبه است، نتیجه حتماً سالبه خواهد بود. بنابراین چون نتیجه سالبه است، همه مصادیق محمول موردنظر گوینده است.

گزینه ۱: سور قضیه دوم، کلی است؛ پس همه مصادیق موضوع را شامل می‌شود.

گزینه ۲: موضوع مقدمه اول (مایع) حد وسط است و در قضیه نتیجه، حذف می‌شود.

گزینه ۴: کیفیت قضیه اول، ایجاب است، پس برخی مصادیق محمول موردنظر گوینده است.

شماره: ۹۶۳۳۶۵

۳۳۴- اگر با وجود این که می‌دانیم در دماسنج‌ها از جیوه استفاده می‌شود و جیوه یک فلز است، اصرار داشته باشیم که همه‌ی فلزات در حالت معمولی جامدند، دچار چه مغالطه‌ای شده‌ایم؟

(۱) تعمیم شتابزده (۲) تمثیل اشتباه (۳) مصادره به مطلوب (۴) استثنای قابل چشم‌پوشی

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تاکنون، یک فلز شناخته شده که در حالت معمولی مایع است نه جامد و آن جیوه است. اکنون اگر با وجود علم به این مطلب، اصرار کنیم که همه‌ی فلزات جامدند، دچار یک مغالطه شده‌ایم؛ زیرا حتی یک مورد (یا استثناء) هم می‌تواند یک قضیه کلی را نقض کند و از حالت کلیت خارج سازد.

شماره: ۹۹۰۲۲۴

۳۳۵- قضیه «بعضی الف ب نیست» به جای مقدمه حذف شده کدام استدلال قرار بگیرد، آن استدلال، قیاس اقترانی معتبر می شود؟

.....				
هیچ	ج	الف	نیست.	(۲)
بعضی	ب	ج	نیست.	
.....				
هر	الف	ج	است.	(۴)
بعضی	ب	ج	است.	

هر	الف	ج	است.	
.....				(۱)
بعضی	ج	ب	نیست.	
.....				
هر	ب	ج	است.	(۳)
بعضی	ج	ب	نیست.	

- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: هر سه شرط اعتبار قیاس اقترانی برقرار است.
گزینه ۲: هر دو مقدمه، سالبه می شوند، پس قیاس نامعتبر است.
گزینه ۳: حد وسط در نتیجه حذف نمی شود، پس قیاس اقترانی نیست.
گزینه ۴: در قیاس اقترانی، کیفیت نتیجه، در صورت سالبه بودن یکی از مقدمات، باید سالبه باشد.

شماره: ۹۶۶۰۷۱

۳۳۶- اگر شما دانش آموزان سال دهم، مخاطب تعریف های زیر باشید، چند تعریف را دارای همه شرایط تعریف صحیح می دانید؟

- الف) مجموعه: گروهی از چیزها که با هم به صورت مجموعه ای در نظر گرفته شوند.
ب) آتش: مقوله ای از سنخ جوهر مادی که ذاتاً سوزاننده است.
ج) درخت: جسم رشدکننده بدون اختیار و اراده که در خاک کاشته می شوند.
د) آب: مایع شفاف و پاک کننده که در دریاها و رودها وجود داشته باشد.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) صفر

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: دوری است؛ زیرا از خود مفهوم «مجموعه» در تعریف استفاده شده است.
گزینه ۲: واضح نیست؛ چون «مقوله ای از سنخ جوهر مادی» برای دانش آموز سال دهم، نامأنوس تر و ناشناخته تر از خود آتش است.

- گزینه ۳: مانع نیست؛ چرا که شامل بوته و گل هم می شود.
گزینه ۴: جامع نیست؛ زیرا آب چاه و آب باران را شامل نمی شود.

شماره: ۹۳۸۴۷۹

۳۳۷- در کدام مورد همه ی مفاهیم به کار رفته کلی هستند؟

- (۱) نماز ظهر - بزرگترین شهر جهان - چنار جلوی خانه ما
(۲) پیامبر - امروز - حیوانات علفخوار
(۳) ذوالفقار - غروب روز جمعه - لیوان یک بار مصرف
(۴) اعداد صحیح - علوم انسانی - آن یار

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در گزینه های ۲، ۳، ۴ به ترتیب مفاهیم «امروز»، «ذوالفقار» و «آن یار» جزئی هستند، اما در گزینه ی ۱ همه موارد کلی است.

شماره: ۹۵۵۰۵۷

۳۳۸- تعریف فلسفه به «معرب کلمه‌ی فیلسوفیا به معنای دوستدار دانایی»، چه نوع تعریفی است و ایراد تعریف سخن‌چینی به «سعایت» کدام است؟

- (۱) تعریف تحلیلی - واضح نیست
(۲) تعریف به تشبیه - دوری است
(۳) تعریف لغوی - واضح نیست
(۴) تعریف لفظی - دوری است

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در تعریف فلسفه، معنای لغوی فلسفه و ریشه‌ی آن بیان شده است؛ بنابراین تعریف لغوی و یا تعریف لفظی است. در تعریف سخن‌چینی به سعایت، شرط واضح و روشن بودن رعایت نشده است.

شماره: ۹۹۰۲۲۸

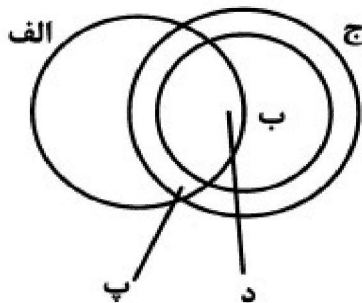
۳۳۹- مهم‌ترین راهکار برای پرهیز از «مغالطات در اثر عوامل روانی» این است که .....

- (۱) تحت تأثیر تبلیغات قرار نگیریم.
(۲) به گوینده استدلال هم توجه کنیم.
(۳) از بار ارزشی کلمات گذر کنیم.
(۴) درباره‌ی مطلب اصلی قضاوت کنیم.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. انسان اندیشمند باید بتواند مطلب اصلی را از لابه‌لای امور فرعی بیرون بکشد و به دور از احساسات درباره‌ی آن‌ها قضاوت کند.

گزینه ۳: درست است که برای اجتناب از تأثیرات روانی بار ارزشی کلمات، باید از این بار ارزشی عبور کنیم و به پیام اصلی توجه کنیم، اما همه‌ی «مغالطات در اثر عوامل روانی» مربوط به «بار ارزشی» نیستند؛ لذا راهکار کلی، همان توجه به پیام اصلی است نه صرفاً گذر از بار ارزشی.

شماره: ۹۶۷۵۸۵

۳۴۰- با توجه به شکل کدام عبارت درست نیست؟

- (۱) بعضی افراد «الف» و «ب» و «ج» مشترکند.
(۲) نسبت میان «ب» و «ج» عموم و خصوص من وجه است.
(۳) نسبت میان «ب» و «الف» عموم و خصوص من وجه است.
(۴) نسبت میان «ب» و «د» عموم و خصوص مطلق است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نسبت میان «ب» و «ج» عموم و خصوص مطلق است.

شماره: ۱۰۰۶۲۱۱

۳۴۱- اگر از مردودی یک دانش‌آموز پی ببریم که او درس‌خوان نیست، آن‌گاه از برهان ..... استفاده کرده‌ایم، زیرا از ..... رسیده‌ایم.

- (۱) اثنی - علت به معلول (۲) لثمی - علت به معلول (۳) لثمی - معلول به علت (۴) اثنی - معلول به علت

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وقتی از معلول به علت پی ببریم، برهان اثنی است. مردودی دانش‌آموز نیز در اینجا معلول درس‌نخواندن اوست.

شماره: ۹۱۲۷۲۲

۳۴۲- در کدام گزینه معنای واژه «نمی‌شود» متفاوت است؟

- (۱) نمی‌شود قواعد تعریف و استدلال را صرفاً از حفظ کرد.
(۲) نمی‌شود قبل از تعریف یک اصطلاح، آن را به کار برد.
(۳) نمی‌شود مغالطه و سفسطه را در هیچ عملی وارد کرد.
(۴) نمی‌شود از همه‌ی خطاهای ذهنی جلوگیری کرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در همه‌ی گزینه‌ها واژه «نمی‌شود» به معنای «نباید» است در عین ممکن بودن؛ اما در گزینه ۴ به معنای «محال بودن» و «امکان نداشتن» است.

شماره: ۹۳۴۶۱۸

- ۳۴۳- کدام عبارت درباره‌ی عکس قضایای «هر الف ب است» و «بعضی شاعرها زن نیستند» به ترتیب درست است؟
- (۱) هر ب الف است - عکس لازم‌الصدق ندارد. (۲) هر ب الف است - بعضی زن‌ها شاعر نیستند.
(۳) بعضی ب الف است - عکس لازم‌الصدق ندارد. (۴) بعضی ب الف است - بعضی زن‌ها شاعر نیستند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. عکس قضیه‌ی «هر الف ب است» عبارت است از «بعضی ب الف است» قضیه‌ی دوم نیز سالبه‌ی جزئی است که عکس لازم‌الصدق ندارد.

شماره: ۹۵۵۰۸۰

- ۳۴۴- در قضایای شرطی «داروها خطرناکند اگر زیاد مصرف شوند»، «اگر باران به کوهستان نبارد / به سالی دجله گردد خشک‌رودی»، «توانا بود هر که دانا بود»، تالی در کدام جزء قضیه دیده می‌شود؟
- (۱) دوم - دوم - اول (۲) دوم - اول - اول (۳) اول - دوم - اول (۴) اول - دوم - دوم
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

- داروها خطرناکند اگر زیاد مصرف شود = اگر داروها زیاد مصرف شوند خطرناکند = مقدم، تالی
- اگر باران به کوهستان نبارد / به سالی دجله گردد رودی = مقدم، تالی
- توانا بود هر که دانا بود = اگر کسی دانا بود، آنگاه توانا بود = تالی، مقدم

شماره: ۸۹۸۲۴۷

- ۳۴۵- نوع کدام تعریف «هما»، با بقیه متفاوت است؟

- (۱) مخفف حروف نخستین کلمات «هوایمایی ملی ایران»
(۲) پرنده‌ای افسانه‌ای که در اسطوره‌های فارسی، نماد سعادت است.
(۳) ضمیری برای اشاره به تثنیه مذکر و مؤنث در زبان عربی
(۴) نوعی کرکس استخوان‌خوار با پشتی سیاه و سینه‌ای حنایی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: تعریف لغوی
سایر گزینه‌ها: تعریف تحلیلی

شماره: ۹۴۰۰۷۸

- ۳۴۶- کدام گزینه از دلایل نیاز به دانستن منطق در زندگی روزمره نیست؟

- (۱) تمایل به درست فکر کردن و درست تصمیم گرفتن (۲) مواجه بودن با انبوهی از اطلاعات درست و نادرست
(۳) نیاز به ارزیابی اندیشه‌های علمی و فلسفی زمانه (۴) سروکار داشتن با استدلال و تعریف در گفت‌وگوها

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. دانستن منطق تنها برای ارزیابی اندیشه‌های فلسفی به کار نمی‌رود، بلکه هر یک از ما در سراسر زندگی خود بدان نیازمندیم، زیرا می‌خواهیم درست فکر کنیم و درست تصمیم‌گیری کنیم (رد گزینه ۱). امروزه با فراگیر شدن رسانه‌ها و حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط بیش از پیش نیازمند علم منطق هستیم تا بتوانیم درستی و نادرستی اطلاعات را بررسی کنیم (رد گزینه ۲). بنابراین استدلال آوری و تعریف کردن صحیح، اموری نیستند که تنها در محیط تحصیلی، با آن‌ها سرو کار داشته باشیم. این امور بخشی از سخنان روزانه ما را تشکیل می‌دهند (رد گزینه ۴).

شماره: ۹۴۳۵۲۹

۳۴۷- در کدام گزینه رابطه بین مفاهیم «عموم و خصوص مطلق» است؟

- (۱) شهر - تبریز (۲) مرد - راننده (۳) بیت - مصراع (۴) سیال - جیوه

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. هر جیوه‌ای سیال است، اما برخی سیال‌ها جیوه نیستند، پس مفهوم سیال عام‌تر از مفهوم جیوه است و رابطه آن دو «عموم و خصوص مطلق» است.

گزینه ۱: نسبت‌های چهارگانه بین مفاهیم کلی تعریف شده است، اما مفهوم «تبریز» کلی نیست.

گزینه ۲: بعضی مردها راننده نیستند و بعضی راننده‌ها هم مرد نیستند، بلکه زن هستند، پس رابطه «عموم و خصوص من وجه» برقرار است.

گزینه ۳: هیچ «بیت»ی «مصراع» نیست، پس رابطه «تباین» برقرار است.

شماره: ۹۴۰۰۷۴

۳۴۸- در کدام مورد رابطه‌ی درست میان اقسام وجود ندارد؟

- (۱) کلمه: اسم، فعل، حرف
(۲) مواد: مایعات، جامدات، گازها
(۳) مهره‌داران: پرندگان، پستانداران، تخم‌گذاران
(۴) رشته‌های دانشگاهی: علوم انسانی، علوم تجربی، علوم ریاضی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. پرندگان خود گروهی از تخم‌گذاران هستند، در حالی که اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به هم تباین داشته باشند.

شماره: ۹۹۰۲۱۷

۳۴۹- کدام یک از نسبت‌های چهارگانه در عبارت زیر برقرار است؟

- «هر کشوری از چندین استان تشکیل می‌شود و هر استانی شامل چند شهر و روستا می‌شود.»
(۱) تساوی (۲) تباین
(۳) عموم و خصوص مطلق (۴) عموم و خصوص من وجه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. رابطه میان هر یک از مفاهیم «کشور»، «استان» و «شهر» با دیگری، تباین است.

شماره: ۱۰۰۶۲۱۰

۳۵۰- درباره‌ی صدق یا کذب کدام جمله نمی‌توان سخن گفت؟

- (۱) امروز حالم خوب است
(۲) حالت چطور است
(۳) امشب ماه کامل است
(۴) ماه‌های قمری کوتاه‌ترند

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «حالت چطور است» یک جمله‌ی انشایی است که یک پرسش را مطرح می‌کند؛ پس قابلیت صدق یا کذب ندارد.

شماره: ۹۹۰۲۲۰

۳۵۱- کدام یک درباره‌ی قیاس اقترانی نادرست است؟

- (۱) یکی از انواع آن، قیاس اقترانی حملی است.
(۲) نتیجه‌ی تمامی حالت‌های آن معتبر و یقینی است.
(۳) باید موضوع یا محمول یک قضیه قرین موضوع یا محمول قضیه‌ی دیگر باشد.
(۴) جایگاه جزء مشترک در دو مقدمه، به چهار حالت قابل تصور است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس اقترانی دارای چهار شکل است و هر شکل حالت‌های مختلفی دارد. بعضی از آن‌ها دارای نتیجه‌ی معتبر هستند ولی بعضی دارای نتیجه‌ی معتبر نیستند.

شماره: ۹۹۰۲۷۶

۳۵۲- کدام عبارت ویژگی خاص همه‌ی مفاهیم عرضی را بیان می‌کند؟

- (۱) جدای از ماهیت است.
- (۲) بعد از ذاتی تصور می‌شود.
- (۳) نیازمند علت جداگانه است.
- (۴) در تعریف به کار نمی‌رود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مهم‌ترین ویژگی مفاهیم عرضی که همه‌ی مفاهیم عرضی آن‌را دارند این است که بعد از ذاتی تصور می‌شوند. سایر ویژگی‌ها ممکن است در برخی از مفاهیم عرضی وجود نداشته باشد.

شماره: ۹۵۵۰۶۰

۳۵۳- در قیاس شکل سوم منتج، اگر کبرا موجب جزئی باشد، آنگاه صغرا حتماً ..... است.

- (۱) سالبه جزئی
- (۲) موجب جزئی
- (۳) سالبه کلی
- (۴) موجب کلی

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در شکل سوم صغری باید موجب و حداقل یک مقدمه کلی باشد پس اگر کبری جزئی باشد صغری حتماً باید کلی باشد.

شماره: ۹۱۲۷۰۵

۳۵۴- هرگاه بدانیم قضیه‌ی «هیچ الف ب نیست.» کاذب است، درباره‌ی قضایای «بعضی الف ب نیست.» و «هر الف ب است.» به ترتیب، کدام درست است؟

- (۱) کاذب - صادق
- (۲) نمی‌توان دانست - نمی‌توان دانست
- (۳) نمی‌توان دانست - صادق
- (۴) کاذب - نمی‌توان دانست

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قضیه‌ی اول با قضیه‌ی اصلی نسبت تداخل دارد. در تداخل هرگاه کلی کاذب باشد، کذب جزئی را نمی‌توان از آن نتیجه گرفت. نسبت قضیه‌ی دوم با قضیه‌ی اصلی تضاد است. در تضاد هرگاه اصل کاذب باشد، صدق متضاد را نمی‌توان از آن نتیجه گرفت.

شماره: ۹۵۵۰۷۹

۳۵۵- کدام‌یک از گزینه‌های زیر تصور است؟

- (۱) کسی که در جست‌وجوی موفقیت است.
- (۲) خورشید در مرکز منظومه شمسی است.
- (۳) جهان طبیعت همواره در تغییر است.
- (۴) عدد چهار از عدد پنج کوچک‌تر است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. کسی که در جست‌وجوی موفقیت است = جوینده موفقیت = تصور

شماره: ۸۹۷۹۰۷

۳۵۶- کدام مورد بیانگر نیاز روزافزون انسان امروزی به علم منطق است؟

- (۱) ظهور مکاتب جدید
- (۲) وجود آگاهی‌های تجاری
- (۳) حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط
- (۴) پیشرفت علم و دانش

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. امروزه با فراگیر شدن رسانه‌ها و حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط بیش از پیش نیازمند علمی هستیم که شیوه‌های جلوگیری از خطای اندیشه را به ما آموزش دهد.

شماره: ۹۹۸۶۸۸

۳۵۷- در کدام گزینه نوع قضایای زیر به ترتیب مشخص شده است؟

- آفتاب که بتابد برف‌ها آب می‌شوند.
- زمین در حال گرم شدن است.
- یک پرنده در حال مرگ است.

- (۱) شرطی متصل - موجب جزئی - شخصی
- (۲) شرطی منفصل - موجب کلی - شخصی
- (۳) موجب کلی - شخصی - موجب جزئی
- (۴) شرطی متصل - شخصی - موجب جزئی

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. آفتاب که بتابد برف‌ها آب می‌شوند = اگر آفتاب بتابد برف‌ها آب می‌شوند = شرطی متصل

زمین در حال گرم شدن است = شخصی

یک پرنده در حال مرگ است = بعضی پرنده‌ها در حال مرگ هستند = موجب جزئی

شماره: ۹۱۰۶۵۷

۳۵۸- اگر در بین مقدمات یک قیاس اقترانی، معلوم نباشد کدام مقدمه اول است و کدام مقدمه دوم، .....
 (۱) شکل اول از شکل چهارم قابل تشخیص نخواهد بود. (۲) با توجه به نتیجه می توان ترتیب مقدمات را فهمید.
 (۳) شکل دوم از شکل سوم قابل تشخیص نخواهد بود. (۴) به کمک حد وسط می توان ترتیب مقدمات را فهمید.
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در قیاس اقترانی، همواره موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول نتیجه از مقدمه دوم است.
 پس این نتیجه است که مشخص می کند کدام مقدمه اول است و کدام دوم.

شماره: ۹۶۳۳۶۳

۳۵۹- کدام گزینه، مثال نقض قضیه زیر است؟
 «هر آن مریض که پند طیب پذیرد / سزاش تاب و تب روزگار بیماریست» (پروین اعتصامی)
 (۱) روشنا وقتی مریض شده بود، همه توصیه های پزشک معالجش را عمل کرد ولی تب او اصلاً پایین نیامد.
 (۲) روشنا از شدت بیماری بی تاب شده است؛ اما مقصر خود اوست زیرا به نسخه پزشکش عمل نکرده است.
 (۳) روشنا به بیماری سختی مبتلا شده بود و با اینکه به هیچ کدام از دستورات پزشک عمل نکرد، خوب شد.
 (۴) روشنا هرگز سخن هیچ پزشکی را نمی پذیرد ولی همیشه سالم است و هیچ گاه به بیماری مبتلا نمی شود.
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مثال نقض، مصداق قضیه متناقض است. متناقض جمله ذکر شده می شود: «بعضی از مریض ها که پند طیب پذیرفته اند، سزایشان تاب و تب روزگار بیماری نبوده است.»
 گزینه ۱: روشنا پند طیب را پذیرفته است پس او نمی تواند مثال نقضی برای جمله مورد نظر باشد. به عبارت دیگر، اینکه روشنا پند طیب را پذیرفته ولی تب او پایین نیامده است، دلیل نمی شود که اگر پند او را نمی پذیرفت تب او خوب می شد؛ پس نقضی برای جمله ذکر شده نیست.
 گزینه ۲: این جمله تأییدی بر جمله مورد نظر است، نه نقض آن، زیرا روشنا پند طیب را پذیرفته و بی تاب شده است.
 گزینه ۳: روشنا پند طیب را پذیرفته است و با این حال، خوب شده است یعنی سزایش تاب و تب بیماری نبوده است؛ پس روشنا مثال نقضی برای جمله مورد نظر است.
 گزینه ۴: جمله مورد نظر یک حکم کلی در مورد مریض ها داده است ولی روشنا اصلاً مریض نشده است تا بتواند مثال نقضی برای آن حکم کلی باشد.

شماره: ۹۶۳۳۶۲

۳۶۰- اگر همه ی مصادیق یک مفهوم، مصداق مفهوم دیگر هم باشند نه بالعکس و هرگاه همه ی مصادیق یک مفهوم مصادیق دیگری هم باشند، نام نسبت های میان آنها به ترتیب کدام است؟
 (۱) عموم و خصوص من وجه - تساوی
 (۲) عموم و خصوص مطلق - عموم و خصوص مطلق
 (۳) عموم و خصوص مطلق - تساوی
 (۴) عموم و خصوص من وجه - عموم و خصوص من وجه
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اولی نسبت عموم و خصوص مطلق و دومی نسبت تساوی است.

شماره: ۹۵۵۰۶۱

۳۶۱- بین کدام دو مفهوم نسبت «عموم و خصوص مطلق» برقرار است؟
 (۱) کاخ و کاخ نیاوران (کاخ معروف در تهران)
 (۲) مثلث و شکل
 (۳) نور و لامپ
 (۴) پرتقال و درخت
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. - نسبت های چهارگانه بین دو مفهوم کلی برقرار می شود. (حذف گزینه ۱)، - هر مثلثی شکل است، بعضی شکل ها مثلث اند، بعضی شکل ها مثلث نیستند ← مطلق

شماره: ۸۹۷۹۱۳

۳۶۲- کار اصلی علم منطق کدام است؟
 (۱) شناخت ماهیت ذهن
 (۲) وضع قوانین و روش های تفکر
 (۳) دسته بندی اقسام مغالطه ها
 (۴) دسته بندی و توضیح قواعد ذهن
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ذهن قوانینی دارد که به طور طبیعی از آنها استفاده می کند و کار دانش منطق دسته بندی و توضیح این قواعد، برای بهبود استفاده از آنهاست.

شماره: ۱۰۰۶۲۰۴

۳۶۳- کدام یک از اقسام قضایای زیر نمی‌تواند مقدمه اول قیاس استثنایی قرار گیرد؟

- (۱) شرطی متصل (۲) حملی (۳) منفصل حقیقی (۴) منفصل مانعة‌الجمع

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس استثنایی از یک مقدمه شرطی (حقیقی یا مانعة‌الجمع) یا متصل و یک مقدمه حملی تشکیل می‌شود که مقدمه حملی حتماً مقدمه دوم است و به مقدمه اول استثنا وارد می‌کند.

شماره: ۹۱۲۷۱۷

۳۶۴- در کدام گزینه مغالطه «ایهام انعکاس» نمی‌تواند وجود داشته باشد؟

- (۱) خانم مهدوی، یک زن هنرمند است؛ ولی بعضی از کارهای او هنری نیستند؛ پس بعضی از کارهای هنری را خانم مهدوی انجام نمی‌دهد.
(۲) از مالیات زیادی که آقای هادوی پرداخته، معلوم می‌شود دارایی فراوان دارد؛ زیرا هرکس دارایی‌اش زیاد است، مالیات زیادی هم می‌دهد.
(۳) هادی که نیاز به هیچ مراقبت ویژه‌ای ندارد، مبتلا به بیماری نیست؛ چرا که هیچ انسان بیماری، بی‌نیاز از برخی مراقبت‌های ویژه نیست.
(۴) بعضی از کسانی که در رشته انسانی تحصیل می‌کنند، در ادبیات قوی هستند؛ بنابراین هدی که در ادبیات، توانمند است انسانی می‌خواند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی در جابه‌جا کردن اجزای قضیه، قاعده عکس مستوی را به‌درستی رعایت نکنیم، دچار «مغالطه ایهام انعکاس» می‌شویم.

اگر قالب استدلال‌ها به صورت زیر باشد، مغالطه ایهام انعکاس رخ داده است:

● گزینه ۱: «بعضی از کارهای خانم مهدوی، (کار) هنری نیستند.» ← «بعضی از کارهای هنری را خانم مهدوی انجام نمی‌دهد (بعضی از کارهای هنری، کار خانم مهدوی نیستند).» (مغالطه: سالبه جزئی، عکس لازم الصدق ندارد.)

● گزینه ۲: «هرکس دارایی‌اش زیاد است، مالیات زیادی می‌دهد.» ← «هرکس مالیات زیادی می‌دهد، دارایی‌اش زیاد است.»

تداخل
← «آقای هادوی هم که مالیات زیادی پرداخته، دارایی‌اش زیاد است.» (عکس مستوی موجب کلی، موجب جزئی است، نه کلی)

● گزینه ۳: «هیچ انسان بیماری، بی‌نیاز از برخی مراقبت‌های ویژه نیست.» ← «هیچ بی‌نیاز از مراقبت‌های ویژه‌ای، بیمار نیست.»

تداخل
← «هادی که بی‌نیاز از مراقبت‌های ویژه است، بیمار نیست.» (مغالطه ندارد)

● گزینه ۴: «بعضی از کسانی که در رشته انسانی تحصیل می‌کنند، در ادبیات قوی هستند.» ← «هر کس در ادبیات قوی است، انسانی می‌خواند.»

تداخل
(مغالطه: عکس مستوی موجب جزئی، موجب جزئی است، نه کلی)

شماره: ۹۶۶۰۸۱

۳۶۵- کدام یک درباره‌ی قیاس زیر نادرست است؟

«هر الف ب است»

هر ب ج است

«بعضی الف ج است»

(۱) قیاس اقترانی شکل اول و معتبر است.

(۲) چون هر دو مقدمه موجه است، نتیجه‌ی آن به شکل موجه معتبر است.

(۳) تمامی شرایط معتبر بودن قیاس، در آن رعایت شده است.

(۴) معتبر نیست زیرا نتیجه‌ی آن به صورت موجهی کلی صادق است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. این قیاس هر سه شرط معتبر بودن قیاس را دارد و دارای دو نتیجه‌ی معتبر به شکل موجهی کلی و موجهی جزئی است. (اگر قضیه‌ی کلی صادق باشد جزئی آن هم صادق است.)

شماره: ۹۹۰۲۷۷

۳۶۶- نسرين برای حل یک سؤال چهارگزینه‌ای، دو گزینه را که مطمئن بود جواب نیستند رد کرد، اما نتوانست بین دو گزینه

دیگر، جواب را تشخیص دهد. نهایتاً چون می‌دانست «هر سؤال چهارگزینه‌ای فقط یک جواب دارد»، بین دو گزینه

باقی‌مانده یکی را حدس زد و انتخاب کرد. نسرين از چه استدلال‌هایی استفاده کرده است؟

(۱) استقرای قوی - قیاس اقترانی

(۲) استنتاج بهترین تبیین - قیاس استثنایی

(۳) استقرای قوی - قیاس استثنایی

(۴) استنتاج بهترین تبیین - قیاس اقترانی

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نسرين با حذف دو گزینه نادرست متوجه شد بهترین تبیین، دو گزینه دیگر هستند، پس از

«استنتاج بهترین تبیین» استفاده کرده است. همچنین او از این حکم کلی که «هر سؤال چهارگزینه‌ای فقط یک جواب

دارد» نتیجه گرفت این سؤال هم فقط یک جواب دارد لذا یکی از دو گزینه باقی‌مانده را انتخاب کرد، بنابراین از آنجا

که عین نتیجه (فقط یک جواب) در مقدمات آمده است، او از قیاس استثنایی استفاده کرده است.

شماره: ۹۴۷۹۹۲

۳۶۷- چرا صرفاً با مطالعه منطق، نمی‌توان خطای ذهنی را تشخیص داد؟ زیرا .....

(۱) یادگیری منطق بدون تمرین و ممارست ممکن نمی‌شود.

(۲) برخی استدلال‌های پیچیده موجب لغزش ذهن می‌شوند.

(۳) منطق اساساً علمی کاربردی است و باید آن را به کار بست.

(۴) ذهن انسان به صورت طبیعی دچار خطا و اشتباه می‌شود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یادگیری منطق نیازمند تمرین و ممارست است؛ اما حتی با تبحر در آن، باید حتماً آن را

به کار بریم تا خطاهای ذهنی را تشخیص دهیم. منطق علمی کاربردی است نه نظری صرف.

شماره: ۹۳۴۶۰۶

۳۶۸- امکان استفاده از کدام مغالطه در عبارت زیر وجود دارد؟

«احمد به پدرش خیلی احترام می‌گذارد، او فرد با ایمانی است.»

(۱) اشتراک لفظ

(۲) توسل به معنای ظاهری کلمات

(۳) ابهام در مرجع ضمیر

(۴) مغالطه نگارشی کلمات

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. موج ضمیر «او» مشخص نیست که به احمد بر می‌گردد یا به پدرش

شماره: ۱۰۲۷۱۵۹

۳۶۹- اگر همه افراد که مصداق یک مفهوم هستند، مصداق مفهوم دیگر هم باشند چه نسبتی بین این دو مفهوم برقرار است؟
 (۱) تساوی یا تباین
 (۲) تساوی یا عموم و خصوص مطلق
 (۳) عموم و خصوص مطلق یا تباین
 (۴) عموم و خصوص مطلق یا عموم و خصوص من وجه
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر همه مصداقهای یک مفهوم مصداق مفهوم دیگر باشند و برعکس = تساوی. اگر همه مصداقهای یک مفهوم مصداق مفهوم دیگر باشند نه برعکس = عموم و خصوص مطلق

شماره: ۸۹۷۹۱۰

۳۷۰- کدام مورد را می توان مغالطه‌ی تله‌گذاری دانست؟

(۱) من از قیافه‌ی افراد شخصیت آن‌ها را می‌خوانم؛ بنابراین هرگز با او همکاری نمی‌کنم.
 (۲) هر بچه مدرسه‌ای می‌داند که عادت کردن به چیزی، مانع رشد و تکامل انسان می‌شود.
 (۳) روزی ملانصرالدین نقطه‌ای را نشان داد و گفت این مرکز زمین است؛ هرکس قبول ندارد متر بردارد و اندازه بگیرد.
 (۴) گفتند ای شعیب آیا نمازت تو را وادار می‌کند که بگویی دست از دین پدرانمان برداریم؟ ما تو را بردبار و فهمیده می‌دانستیم.
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در عبارت شماره‌ی ۴ که ترجمه آیه‌ای از آیات قرآن است، مخالفان شعیب با بیان ویژگی «بردبار و فهمیده» نسبت به شعیب، می‌کوشند تا او را وادار کنند که از دعوت خود دست بردارد.

شماره: ۹۹۰۲۶۰

۳۷۱- رابطه‌ی میان مصادیق دو مفهوم «کفش» و «غیرچرمی» چیست؟

(۱) تساوی
 (۲) عموم و خصوص مطلق
 (۳) تباین
 (۴) عموم و خصوص من وجه
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نسبت دو مفهوم «کفش» و «غیرچرمی» عموم و خصوص من وجه است، زیرا دارای مصادیق مشترک (کفش پلاستیکی) و نیز مصادیق مخصوص به خود هستند (کفش چرمی و دمپایی پلاستیکی)

شماره: ۱۰۰۷۶۸۱

۳۷۲- وقتی در شکل دوم قیاس اقتراعی، کبرا موجب کلی باشد، صغرا حتماً ..... خواهد بود.

(۱) موجب کلی
 (۲) کلی
 (۳) جزئی
 (۴) سالبه
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در شکل دوم قیاس، مقدمات باید در کیفیت با هم اختلاف داشته باشند. حال چون کبرا موجب است، پس صغرا باید سالبه باشد.

شماره: ۹۱۴۰۱۰

۳۷۳- در یک قیاس استثنایی که مقدمه اولش منفصل مانعة‌الجمع باشد، فقط از ..... یک بخش مقدمه، ..... بخش دیگر نتیجه می‌شود.

(۱) وضع - وضع
 (۲) وضع - رفع
 (۳) رفع - رفع
 (۴) رفع - وضع
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر قضیه منفصل حقیقی مانعة‌الجمع باشد، از وضع هر یک از دو جزء، رفع جزء دیگر نتیجه می‌شود، ولی از رفع هر یک از دو جزء نمی‌توان نتیجه گرفت.

شماره: ۹۱۴۰۱۳

۳۷۴- نشان دادن مصداق خارجی یک مفهوم، .....

(۱) راهی برای شناساندن آن مفهوم است.
 (۲) نوعی تعریف منطقی است.
 (۳) با استفاده از قواعد تفکر انجام می‌شود.
 (۴) موجب مخدوش شدن ذهن مخاطب می‌شود.
 گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گاهی برای شناسایی یک مفهوم، نمونه خارجی و مصداق آن را به مخاطب نشان می‌دهیم. مثلاً کسی که نمی‌داند سیب یا لوح فشرده چیست، یک سیب یا لوح فشرده تهیه می‌کنیم و به او نشان می‌دهیم.

شماره: ۸۹۷۸۹۸

۳۷۵- کدام یک از موارد زیر، نمی‌تواند ملاک تقسیم‌بندی قضایا قرار گیرد؟

- (۱) کمیت (۲) نسبت (۳) محمول (۴) موضوع

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قضایای حملی از جهت محمول تقسیم نمی‌شوند. (البته در سطوح بالاتر از جهت محمول نیز تقسیم می‌شود).

شماره: ۹۱۰۶۵۵

۳۷۶- کدام مورد شامل «مغالطه‌ی توسل به معنای ظاهری» است؟

- (۱) وقتی همه‌ی درها باز شدند، به آسمان پرواز کردند.
(۲) ستاره مثل فاطمه رقیب من در درس فلسفه نیست.
(۳) دوستم به مادرش احترام بسیار می‌گذارد. او بسیار مهربان است.
(۴) استاد فقط گفت که فردا امتحان می‌گیرد، نگفت که به دانشگاه برویم.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وقتی استاد می‌گوید فردا امتحان می‌گیرم، لازمه‌ی امتحان گرفتن او وجود دانش‌جویان در سر جلسه‌ی امتحان است و مغالطه‌ای که در عبارت واقع شده، این است که شخص با توسل به معنای ظاهری امتحان گرفتن، سر کلاس بودن را نفی کرده است. گزینه ۱ شامل مغالطه‌ی به اشتراک لفظ و گزینه‌های ۲ و ۳ شامل مغالطه‌ی ابهام در عبارت هستند.

شماره: ۹۵۵۰۴۰

۳۷۷- کدام مورد نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی میان مصادیق «سنگ»، «درخت» و «سبز» است؟

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی میان مصادیق درخت و سبز عموم و خصوص من‌وجه است. رابطه‌ی میان مصادیق سنگ و سبز نیز عموم و خصوص من‌وجه است، اما درخت و سنگ هیچ مصادیق مشترکی ندارند. بنابراین دایره‌ی وسطی در شکل، مفهوم «سبز» و دو دایره‌ی کناری، مفاهیم «سنگ» و «درخت» هستند.

شماره: ۹۹۰۲۴۲

۳۷۸- کدام گزینه درباره‌ی تفکر و اندیشه نادرست است؟

- (۱) مهم‌ترین فعالیت روح انسان است.
(۲) در کتاب‌های فلسفی و منطقی به آن نطق می‌گویند.
(۳) ملاک برتری انسان نسبت به دیگر موجودات است. (۴) دانش و آگاهی ما در استفاده بهتر از آن مؤثر نیست.
گزینه ۴ پاسخ صحیح است. دانش و آگاهی ما در استفاده از تفکر مؤثر است و باعث استفاده بهتر از آن می‌شود.

شماره: ۸۹۷۸۹۲

۳۷۹- کدام یک از قضایای زیر منفصل حقیقی است؟

- (۱) آنکه از دور می‌آید یا آشناست یا غریبه.
(۲) این لباس یا سیاه است یا سفید.
(۳) قد هر کسی یا بلند است یا کوتاه.
(۴) فردا یا جمعه است یا شنبه.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در قضیه منفصل حقیقی، امکان ندارد که هر دو طرف قضیه غلط باشد، بنابراین تنها گزینه صحیح است زیرا هر کسی یا غریبه است یا آشنا.

شماره: ۹۱۰۴۳۹

۳۸۰- در شعر زیر، دلالت کدام یک از کلماتی که زیرشان خط کشیده شده، مطابقی نیست؟

تا چند اسیر رنگ و بو خواهی کشید / چند از پی هر زشت و نکو خواهی شد
گر چشمه زمزمی و گر آب حیات / آخر به دل خاک فرو خواهی شد

(۱) اسیر (۲) چشمه (۳) دل (۴) خاک

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در دلالت مطابقی، دلالت لفظ دقیقاً مطابق با معنای آن کلمه است.

گزینه ۱: «اسیر» به معنای خودش یعنی «گرفتار» دلالت کرده است.

گزینه ۲: «چشمه» دقیقاً به معنای مطابقی «چشمه» دلالت کرده است؛ زیرا به چشمه زمزم اشاره دارد.

گزینه ۳: «دل» در اینجا به معنای «درون» دلالت می کند که لازمه معنای مطابقی «دل» است؛ زیرا «دل» همواره در درون

و باطن افراد قرار دارد. پس دلالت «دل خاک» به «عمق و درون خاک»، مطابقی نیست؛ بلکه التزامی است.

گزینه ۴: «خاک» به معنای خودش دلالت کرده است.

تذکر: گرچه در این شعر، «انسان مخاطب» به یک «چشمه» تشبیه شده است ولی «چشمه» معنای مطابقی خود را دارد.

اگر مقصود از «چشمه» چیز دیگری بود یعنی مثلاً لفظ «چشمه» می آمد ولی یک معنای ملازم چشمه از آن قصد می شد

دلالتش، التزامی بود؛ اما اینجا مقصود از «چشمه» همان «چشمه» است.

شماره: ۱۰۰۲۶۵۱

۳۸۱- رابطه‌ی یک قضیه‌ی موجهی کلی، به ترتیب با قضیه‌ی «سالبه‌ی کلی»، «سالبه‌ی جزئی» و «موجهی جزئی» با همان

موضوع و محمول کدام است؟

(۱) تضاد - تناقض - تداخل
(۲) تناقض - تضاد - تداخل
(۳) تضاد - عکس مستوی - تداخل
(۴) تداخل - تناقض - عکس مستوی

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. موجه کلی با سالبه کلی رابطه‌ی تضاد

موجه کلی با سالبه جزئی رابطه‌ی تناقض

موجه کلی با موجه جزئی رابطه‌ی تداخل (و البته اگر جای موضوع و محمول عوض شود عکس مستوی)

شماره: ۹۹۰۲۷۳

۳۸۲- کدام گزینه درباره‌ی تمثیل نادرست است؟

(۱) از یک امر جزئی، امر جزئی دیگری را نتیجه می گیرد.
(۲) در توضیح و فهم مطالب در علوم مختلف کاربرد دارد.
(۳) با وجود ضعیف بودن، حتی در فلسفه هم استفاده می شود.
(۴) مبنای آن تخمین است و هیچ گاه نتیجه قطعی ندارد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مبنای استدلال تمثیلی شباهت ظاهری بین امور است نه تخمین.

گزینه ۳: تمثیل غار افلاطون، نمونه‌ای از کاربرد تمثیل در فلسفه است.

شماره: ۹۳۸۴۷۴

۳۸۳- در کدام تعریف، رابطه‌ی تساوی برقرار نیست؟

(۱) آئینه: شیئی که می توان خود را در آن دید.
(۲) عدد زوج: عددی که بر دو قابل قسمت است.
(۳) مثلث: شکل دارای سه زاویه.
(۴) انسان: حیوانی که دارای قدرت عقل است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف ارائه شده، اعم از آئینه است، زیرا در آب و اشیای صیقلی نیز می توان خود را دید.

شماره: ۱۰۰۶۲۱۳

۳۸۴- نشان دادن نمونه خارجی یک مفهوم برای شناسایی آن.....

(۱) فقط در کودکی انجام می شود.
(۲) تعریف نیست.
(۳) بی فایده است.
(۴) معرف را روشن نمی کند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نشان دادن نمونه خارجی یک مفهوم برای شناسایی آن، تعریف نیست.

شماره: ۸۹۷۹۲۰

۳۸۵- کدام عبارت می‌تواند باعث ایجاد مغالطه‌ی نگارشی کلمات شود؟

- (۱) او به اندازه‌ی کافی عرض همراه داشت.
- (۲) شما نسبت به باورهای خود تعصب دارید.
- (۳) خلیفه‌ی پیامبر کسی است که دخترش در خانه‌ی اوست.
- (۴) هنگام رانندگی وقتی به پیچ رسیدید، آنرا بردارید.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. کلمه‌ی «عرض» در معنایی که موردنظر جمله است باید به این شکل نوشته شود: ارز

شماره: ۹۹۰۲۴۱

۳۸۶- کدام مورد را نمی‌توان جزء حیطه‌های دانش منطق شمرد؟

- (۱) عالم خارج
- (۲) عالم الفاظ
- (۳) رابطه‌ی لفظ و معنا
- (۴) رابطه مفهوم و مصداق

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. از آنجایی که منطق می‌خواهد جلوی خطای اندیشه را بگیرد با ذهن سروکار دارد و زبان با ذهن ارتباط تنگاتنگی دارد، اما بررسی واقعیت موجودات در جهان خارج مستقیماً به دانش منطق مربوط نمی‌شود.

شماره: ۹۵۵۰۳۶

۳۸۷- دلیل مهم‌تر شدن علم «منطق» در عصر حاضر چیست؟

- (۱) فراگیر شدن رسانه‌های جمعی
- (۲) پیچیده شدن ذهن و شناخت بشری
- (۳) زیر سوال رفتن یافته‌های علمی گذشتگان
- (۴) رشد میزان کلاهبرداری در داد و ستد

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. امروزه با فراگیر شدن رسانه‌ها و حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط بیش از پیش نیازمند علمی هستیم که شیوه‌های جلوگیری از خطای اندیشه را به ما آموزش دهد.

شماره: ۱۰۲۷۰۷۵

۳۸۸- در کدام عبارت مغالطه‌ی «بار ارزشی کلمات» به کار رفته است؟

- (۱) دو برابر پنج سال اختلاف داشتند.
- (۲) حجاب عامل عقب‌ماندگی زن در کسب فضایل اجتماعی است.
- (۳) تن آدمی شریف است به جان آدمیت / نه، همین لباس زیباست نشان آدمیت
- (۴) خلیفه‌ی بلافضل حضرت محمد (ص) کسی است که دخترش در خانه‌ی او است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

- گزینه ۱ مغالطه‌ی اشتراک لفظ
- گزینه ۳ مغالطه‌ی نگارشی کلمات
- گزینه ۴ مغالطه‌ی ابهام در عبارات

شماره: ۹۵۵۰۴۵

۳۸۹- کدام گزینه درباره قضیه شرطی متصل و قضیه شرطی منفصل صادق است؟

- ۱) ممکن است هر دو یک پیام داشته باشند.
  - ۲) ممکن است هر دو ساختار یکسان داشته باشند.
  - ۳) در شرطی متصل مانند منفصل، صدق یک جزء به صدق جزء دیگر مشروط می‌شود.
  - ۴) در شرطی منفصل برخلاف متصل، دو بخش قضیه نسبت به هم گسسته و نامرتب هستند.
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دو قضیه شرطی متصل و منفصل می‌توانند هر دو یک پیام را برسانند. مثل:
۱. اگر باران نیارد، آنگاه خشک‌سالی می‌شود.
  ۲. یا باران می‌بارد یا خشک‌سالی می‌شود.
- در هر دو قضیه، وقوع خشک‌سالی (صدق یک جزء)، مشروط به نباریدن باران (صدق جزء دیگر در متصل و کذب جزء دیگر در منفصل) است. (رد گزینه ۳)
- گزینه ۲: ساختار شرطی متصل به صورت «اگر ___ آنگاه ___» و ساختار شرطی منفصل به صورت «یا ___ یا ___» است.
- گزینه ۴: در شرطی منفصل دو بخش قضیه به یکدیگر مرتبط هستند و در آن‌ها به گسستگی، انفصال و عناد دو یا چند نسبت حکم شده است.

شماره: ۹۶۷۳۶۲

۳۹۰- کدام یک از کلمات مشخص شده نسبت به معنای خود دلالت مطابقی دارد؟

- ۱) میان ماه من با ما گردون / تفاوت از زمین تا آسمان است
  - ۲) پدرم برای نقاشی اتومبیلش، دچار سختی بسیاری شد.
  - ۳) گفته بودم که اگر به خانه شما بیایم، شما را با یک هدیه غافلگیر خواهم کرد.
  - ۴) هنگامی که می‌خواهیم به نماز بایستیم، بدن خود را با وضو شست و شو می‌دهیم.
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «خانه» در عبارت به «خانه» شما بیایم، بر کل معنا دلالت دارد، در سایر گزینه‌ها دلالت لفظ بر معنا، التزامی یا تضمینی است.

شماره: ۱۰۰۶۲۰۶

۳۹۱- در کدام استدلال مغالطه، اشتراک لفظ باعث عدم تکرار حد وسط شده است؟

- ۱) دیوار موش دارد، موش گوش دارد، پس دیوار گوش دارد.
  - ۲) انسان از خاک است، خاک جامد است، پس انسان جامد است.
  - ۳) عسل شیرین است، شکر شیرین است، پس عسل شکر است.
  - ۴) شیر حیوان درنده است، شیر مفید است، پس حیوان درنده، مفید است.
- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. معنای شیر در دو جمله متفاوت است. در اولی به معنای حیوانی درنده که در جنگل زندگی می‌کند، است و در جمله‌ی دوم به معنای مایعی خوراکی و سفید رنگ است. شیر مشترک لفظی است.

شماره: ۹۹۰۲۳۴

۳۹۲- کدام گزینه نقد مناسبی برای استدلال زیر است؟

«در ساختمان هر سازمان، افراد مهم‌تر در طبقات بالاتر حضور دارند؛ همان‌طور که مهم‌ترین عضو بدن یعنی «مغز»، در سر قرار دارد که بالاترین جایگاه در بدن است.»

- ۱) افتادگی آموز اگر طالب فیضی / هرگز نخورد آب زمینی که بلند است
- ۲) دود اگر بالا نشیند کسر شأن شعله نیست / جای چشم ابرو نگیرد گر چه او بالاتر است
- ۳) دانه چون اندر زمین پنهان شود / سر او سرسبزی بستان شود
- ۴) از حادثه لرزند به خود، قصر نشینان / ما خانه به دوشان غم سیلاب نداریم

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تمثیل مورد نظر از بالاتر بودن جایگاه مغز به‌عنوان مهم‌ترین عضو بدن، نتیجه گرفته است اعضای مهم‌تر یک سازمان هم باید در طبقات بالاتر حضور داشته باشند. این تمثیل را می‌توان با تمثیل مخالف نقد کرد.

گزینه ۱: در این تمثیل، زمین غیرمرتفع به آب می‌رسد، ولی این مطلب دلیل نمی‌شود که جایگاه پایین‌تر، مربوط به شیء مهم‌تر باشد.

گزینه ۲: دود از شعله و ابرو از چشم، مهم‌تر نیستند، ولی بالاتر هستند. بنابراین افراد مهم‌تر در یک سازمان نیز ممکن است در طبقات پایین‌تر حضور داشته باشند. پس این یک تمثیل مخالف برای نقد تمثیل مورد نظر است.

گزینه ۳: دانه به جهت مخفی شدن در خاک، آینده‌ای ارزشمند پیدا می‌کند؛ اما دلیل نمی‌شود که جایگاه پایین‌تر برای شیء مهم‌تر باشد.

گزینه ۴: این تمثیل نشان می‌دهد کسی که تعلق ندارد، از حوادث، آسوده است؛ ولی ربطی به نقد تمثیل مورد نظر ندارد.

شماره: ۹۳۸۴۸۷

۳۹۳- کدام یک از گزینه‌های زیر در مورد قضیه «موجبه جزئی» نادرست است؟

- ۱) عکس لازم‌الصدق ندارد.
  - ۲) نقیض آن کلی است.
  - ۳) قضیه متضاد ندارد.
  - ۴) متناقض آن سالبه است.
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. نقیض یا متناقض قضیه موجبه جزئی، قضیه سالبه کلی خواهد بود (درستی گزینه‌های ۲ و ۴).

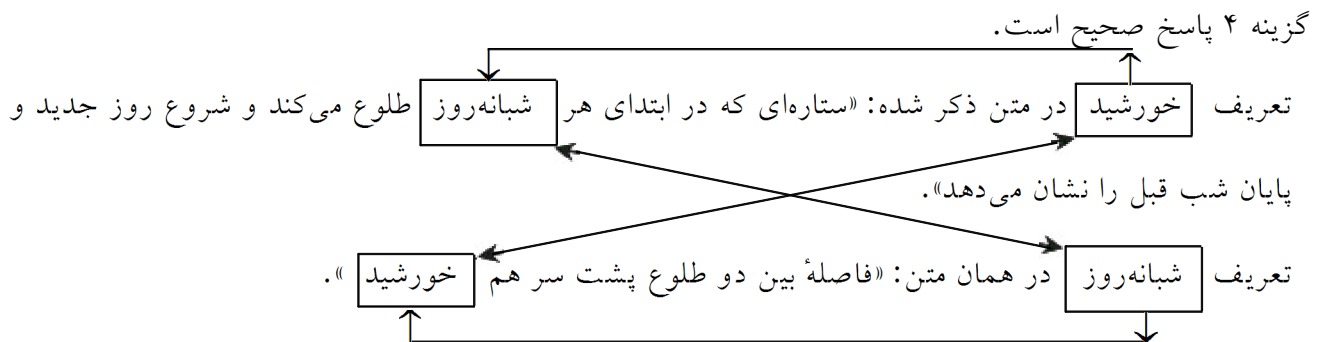
درضمن، فقط قضایای کلی‌اند که متضاد دارند (درستی گزینه ۳).

عکس قضیه موجبه جزئی نیز یک قضیه موجبه جزئی خواهد بود. (نادرستی گزینه ۱)

شماره: ۹۱۰۴۴۵

۳۹۴- اگر کسی از متن زیر تعریف «شبانه‌روز» را استخراج کند، کدام یک از شرایط تعریف صحیح را رعایت نکرده است؟
«در تاریخ شمسی ملاک محاسبه تقویم، خورشید است. خورشید ستاره‌ای است که در ابتدای هر شبانه‌روز طلوع می‌کند و شروع روز جدید و پایان شب قبل را نشان می‌دهد. بر این اساس یک سال شمسی که زمان یک گردش کامل زمین به دور خورشید است، معمولاً ۳۶۵ شبانه‌روز محاسبه می‌شود. اما این محاسبه با تخمین همراه است؛ زیرا با توجه به اینکه هر شبانه‌روز، فاصله بین دو طلوع پشت سر هم خورشید است، گردش کامل زمین به دور خورشید قدری بیش از ۳۶۵ شبانه‌روز طول می‌کشد».

(۱) جامع بودن (۲) مانع بودن (۳) وضوح داشتن (۴) اجتناب از دور

شماره: ۹۳۸۴۸۵

۳۹۵- هوش عبارت است از قدرت ذهن انسان در کشف .....
(۱) لفظی که در هر دو مقدمه می‌آید و محمول نتیجه است.
(۲) لفظی که فقط در صغرا می‌آید و موضوع نتیجه است.
(۳) لفظی که در هر دو مقدمه می‌آید و در نتیجه حذف می‌شود.
(۴) لفظی که در هر دو مقدمه می‌آید و موضوع نتیجه است.
گزینه ۳ پاسخ صحیح است. لفظی که در دو مقدمه می‌آید و در نتیجه حذف می‌شود حد وسط است و قدرت ذهنی انسان در یافتن حد وسط همان است که هوش نامیده می‌شود.

شماره: ۹۱۲۷۰۱

۳۹۶- بین دو مفهوم کلی که یکی فقط مصداق‌های واقعی دارد و دیگری فقط مصداق‌های فرضی، رابطه ..... برقرار است.
(۱) عموم و خصوص من وجه (۲) عموم و خصوص مطلق (۳) تساوی (۴) تباین
گزینه ۴ پاسخ صحیح است. هر مصداق اول حتماً واقعی است، پس نمی‌تواند مصداق مفهوم دوم هم باشد، چون مصداق‌های مفهوم دوم همگی فرضی و غیرواقعی هستند. پس این دو مفهوم تباین هستند.

شماره: ۱۰۰۷۶۷۶

۳۹۷- قیاس اقترانی زیر، چند شرط از شرایط اعتبار قیاس را دارد؟

بعضی ج الف است.

هیچ الف ب نیست.

بعضی ج ب نیست.

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) صفر

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. شرط اول: مقدمه اول موجب است؛ پس هر دو مقدمه سالبه نیست. ✓

شرط دوم: حد وسط (الف) در مقدمه دوم علامت مثبت دارد؛ پس علامت حد وسط در هر دو مقدمه منفی نیست. ✓

شرط سوم: محمول نتیجه (ب)، علامت مثبت دارد و در مقدمات نیز مثبت است؛ پس مثبت‌دارهای نتیجه، در مقدمات نیز علامت مثبت دارند. ✓

شماره: ۹۶۷۳۵۹

۳۹۸- برای اثبات درستی یک جمله نیازمند استفاده از ..... هستیم تا از طریق ..... درستی آن را نشان دهیم.

- (۱) تصورات معلوم - استدلال
(۲) تصورات معلوم - تعریف
(۳) تصدیق‌های معلوم - استدلال
(۴) تصدیق‌های معلوم - تعریف

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. برای اثبات درستی یک جمله باید استدلال کنیم یعنی از تصدیق‌های معلوم استفاده کنیم.
شماره: ۹۴۳۵۲۴

۳۹۹- به ترتیب در چند رابطه از روابط مربع تقابل و رابطه‌ی عکس مستوی، رابطه‌ی دو طرفه از نظر صدق و کذب وجود دارد و در چند مورد از محصورات، در رابطه‌ی عکس کمیت قضیه تغییر می‌کند؟

- (۱) یک مورد - دو مورد (۲) دو مورد - دو مورد (۳) دو مورد - یک مورد (۴) یک مورد - یک مورد

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی دو طرفه از نظر صدق و کذب، فقط میان یک قضیه با نقیض آن وجود دارد، یعنی اگر قضیه‌ای صادق باشد، نقیض آن ضرورتاً کاذب است و بالعکس. در عکس، فقط موجهی کلیه است که به موجهی جزئی تغییر می‌یابد و دو محصوره‌ی دیگری که عکس لازم‌الصدق دارند، از نظر کمیت تغییر نمی‌کنند.
شماره: ۹۹۰۲۵۳

۴۰۰- معمولاً در چه مواقعی «دلیل تراشی» می‌کنیم؟

- (۱) هنگامی که تصمیم نادرستی را تحت‌تأثیر عوامل روانی و نه از طریق عقل و استدلال گرفته‌ایم.
(۲) موقعی که می‌خواهیم بدون استدلال و توضیح، مخاطب را تحت‌تأثیر عوامل روانی قرار دهیم.
(۳) زمانی که با «مغالطاتی در اثر عوامل روانی» مواجه می‌شویم و نمی‌خواهیم آن‌ها را قبول کنیم.
(۴) وقتی می‌خواهیم یک استدلال تخمینی از سوی خویشاوندان را به سبب علاقه به آن‌ها بپذیریم.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دلیل تراشی هنگامی رخ می‌دهد که تحت تأثیر امور روانی می‌خواهیم مطلب غلطی را بپذیریم (رد گزینه ۳). اگر تصمیمی که گرفته‌ایم از این‌گونه مطالب باشد، وقتی کسی علت تصمیم ما را جویا می‌شود چون هیچ مبنای عقلی (حتی اشتباه) نداریم، دلیل تراشی می‌کنیم تا تصمیم خود را مستدل و منطقی جلوه دهیم (رد گزینه ۲).

گزینه ۴: وقتی می‌خواهیم به سبب عوامل روانی (مثل علاقه به خویشاوندان)، یک استدلال تخمینی و غیریقینی را بپذیریم، کافی است به آن استدلال علی‌رغم احتمالی بودن آن اعتماد کنیم و نیازی به آوردن دلایل دیگر (دلیل تراشی) نیست.
شماره: ۹۶۷۵۸۸

۴۰۱- برای قیاس زیر یک کبرای نتیجه‌بخش انتخاب کنید.

«بعضی الف ج است» «.....» پس «بعضی الف ب نیست»

- (۱) بعضی ب ج نیست» (۲) «هیچ ب ج نیست» (۳) «هر ب ج است» (۴) «بعضی ب ج است»

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. وقتی نتیجه سالبه است حتماً باید یک مقدمه سالبه باشد و وقتی صغری موجهه است، کبری باید سالبه باشد. (حذف گزینه‌های ۳ و ۴) می‌دانیم که دو مقدمه جزئی هیچگاه منتج نخواهد بود (حذف گزینه ۱).

شماره: ۹۱۲۷۰۷

۴۰۲- اگر مفاهیم هر گزینه را در یک طبقه‌بندی از مصادیق، به کار برده باشیم، مفاهیم کدام گزینه قطعاً هم طبقه نمی‌شوند؟

- (۱) سفید - سیاه - راه‌راه (۲) درخت - برگ - ریشه (۳) پتو - ملحفه - گلیم (۴) کارگر - بنا - مهندس

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفاهیم به کار رفته در یک طبقه حتماً باید متباین با هم باشند، بنابراین اگر دو مفهوم غیرمتباین در یک گزینه داشته باشیم، قطعاً مفاهیم آن گزینه در یک طبقه قرار نخواهد گرفت.
گزینه‌ی ۱: همه متناهی‌اند، زیرا رنگ راه‌راه نه سفید است و نه سیاه.

گزینه‌ی ۲: هیچ درختی نه برگ است و نه ریشه و هیچ برگی هم ریشه نیست، پس همگی متباینند.

گزینه‌ی ۳: هیچ پتویی نه ملحفه است و نه گلیم و هیچ ملحفه‌ای هم گلیم نیست، پس همگی متباینند.

گزینه‌ی ۴: برخی کارگران، بنا یا مهندس هم هستند، پس رابطه‌ی تباین بین همه‌ی این مفاهیم برقرار نیست.

شماره: ۱۰۰۷۶۷۹

۴۰۳- در مقدمه شرطی قیاس استثنایی اتصالی، «وضع تالی» .....
 (۱) نمی‌تواند با صدق مقدم همراه باشد.
 (۲) هیچ نتیجه قطعی درباره شرط ندارد.
 (۳) قطعاً مقدم قضیه شرطی را اثبات می‌کند.
 (۴) مغالطه است زیرا شرط قضیه را نفی می‌کند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در شرطی اتصالی، وضع تالی نتیجه قطعی ندارد یعنی ممکن است با مقدم (شرط قضیه) درست یا نادرست همراه باشد. به همین دلیل اگر کسی از «وضع تالی»، «وضع مقدم» را نتیجه بگیرد، دچار مغالطه شده است. (نه به دلیل نفی مقدم) (رد گزینه ۴)
 مثلاً در قضیه «اگر باران می‌بارد، هوا ابری است»، ابری بودن هوا (وضع تالی) هم می‌تواند با نباریدن باران (نفی مقدم) همراه شود (رد گزینه ۳)
 و هم با باریدن آن (صدق مقدم). (رد گزینه ۱)

شماره: ۹۶۷۳۶۰

۴۰۴- کدام گزینه، تحلیل مناسبی از عبارت زیر در حیطه کاربرد منطق ارائه می‌دهد؟

«معمولاً نشریات مختلف، در بسیاری از مطالب خود، استدلال‌هایی را به نفع عقاید مورد نظرشان مطرح می‌کنند.»
 (۱) چون بیشتر این استدلال‌ها نادرست هستند، نباید به آن‌ها اعتماد کرد.
 (۲) بنابراین نویسندگان این مطالب با منطق آشنا هستند.
 (۳) ممکن است عمدی یا غیرعمدی، در این استدلال‌ها سفسطه رخ داده باشد.
 (۴) نویسندگان این مطالب بی‌آنکه سوءنیت داشته باشند، دچار مغالطه شده‌اند.
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. استدلال این نشریات لزوماً مغالطه نیست، بلکه ممکن است درست یا نادرست باشد، ولی احتمال مغالطه بودن آن‌ها وجود دارد.

شماره: ۹۴۳۵۳۳

۴۰۵- بار ارزشی کلمات کدام عبارت با عبارات دیگر متفاوت است؟

(۱) سربازان در مقابل دشمنان خود جنگیدند.
 (۲) در یک تصادف جاده‌ای، ۳ نفر کشته و ۲ نفر زخمی شدند.
 (۳) هر دو گروه مواضع خود را درباره‌ی این مسئله بیان کردند.
 (۴) طی یک درگیری در عراق تعدادی از نیروهای داعشی به درک واصل شدند.
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در گزینه‌ی ۱ و ۲ و ۳ کلمات دارای بار ارزشی خنثی هستند ولی در گزینه‌ی ۴ از کلمه‌ی «به درک واصل شدند» استفاده شده که دارای بار ارزشی منفی است.

شماره: ۹۹۰۲۲۶

۴۰۶- در کدام گزینه تعریف به «رسم ناقص» به درستی آمده است؟

(۱) شتر: حیوان دارای کوهان
 (۲) اسب: جسم نامی شیهه‌کشنده
 (۳) مثلث: مقدار پیوسته ثابت دارای سه زاویه
 (۴) لوزی: شکل چهارضلعی با اضلاع مساوی
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رسم ناقص: جنس بعید + عرض خاص = مقدار پیوسته ثابت + دارای سه زاویه = مثلث

شماره: ۸۹۸۲۴۲

۴۰۷- شناخت دقیق یک موضوع .....
 (۱) با حد تام ممکن است.
 (۲) ضروری نیست.
 (۳) امکان پذیر نیست.
 (۴) همیشه مشکل است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف حد تام که به کمک مفاهیم درونی و ذاتی صورت می‌گیرد به شناخت دقیق‌تر یک موضوع می‌انجامد.

شماره: ۸۹۸۰۵۴

۴۰۸- کدام عبارت به این سؤال که «چرا در منطق فقط مفاهیم کلی مورد توجه است»، پاسخ می‌دهد؟

- (۱) میان مفاهیم کلی نسبت‌های چهارگانه برقرار می‌شود. (۲) مفاهیم کلی در تعریف قابل استفاده هستند.
- (۳) مفاهیم کلی از مفاهیم دیگری ساخته شده‌اند. (۴) مفاهیم کلی شامل مصادیق بیش‌تری هستند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فقط مفاهیم کلی در «تعریف» که یک بخش مهم منطق است، کاربرد دارند به همین دلیل مفاهیم جزئی در منطق قابل اعتنا نیستند.

شماره: ۹۵۵۰۶۴

۴۰۹- کدام عبارت درباره تعریف درست است؟

- (۱) در تعریف مفهومی به ترکیب مفهوم مورد نظر با سایر مفاهیم می‌پردازیم.
- (۲) یکی از راه‌های تعریف بیان وجه مشابهت و وجه تفاوت یک چیز با سایر چیزهاست.
- (۳) تعریف لفظی، استفاده از اصطلاحات تازه برای شناختن یک مفهوم ناآشنا است.
- (۴) در تعریف از طریق ذکر مصادیق، نمونه‌هایی از مفاهیم مشابه با مفهوم مجهول را بیان می‌کنیم.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. یک راه تعریف کردن، تعریف از راه بیان وجوه تشابه و تفاوت آن با سایر چیزهاست که اگر این وجوه، به ذاتیات مفهوم مربوط باشد، تعریف، نوعی تحلیل مفهوم خواهد بود.

شماره: ۱۰۰۶۲۱۲

۴۱۰- کدام یک به ترتیب تصور و تصدیق هستند؟

- (۱) حیوان متفکر - آیا روح موجود است؟
- (۲) درختان در شب اکسیژن تولید نمی‌کنند - بعضی درختان سبز هستند.
- (۳) مثلث نوعی شکل است - مربع و مثلث دو نوع شکل هستند.
- (۴) سیمرغ و سی مرغ را توصیف کنید - سیمرغ و سی مرغ متفاوت هستند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «سیمرغ و سی مرغ را توصیف کنید» و «حیوان متفکر» و «آیا روح موجود است» تصور هستند، زیرا در آنها حکم و قضاوت وجود ندارد.

شماره: ۹۵۵۰۴۳

۴۱۱- اگر در یک امتحان فیزیک کشوری، هیچ یک از دانش‌آموزان یک کلاس، معنای واژه‌ای را در یک سؤال متوجه نشوند، احتمالاً اشکال کار معلم آن کلاس در چه زمینه‌ای بوده است؟

- (۱) تصور (۲) استدلال (۳) تصدیق (۴) تعریف

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. چون امتحان کشوری بوده و همه دانش‌آموزان یک کلاس معنای واژه‌ای را متوجه نشده‌اند احتمالاً در تدریس معلم آن کلاس اشکالی وجود داشته است. با توجه به اینکه ضعف دانش‌آموزان در فهم معنای یک واژه بوده است معلوم می‌شود این معلم نتوانسته است برخی تصورات مجهول فیزیک را برای دانش‌آموزانش معلوم کند و معلوم کردن تصورات مجهول به کمک «تعریف» انجام می‌گیرد، پس این معلم در تعریف برخی مفاهیم، ضعف داشته است.

شماره: ۹۴۳۵۳۷

۴۱۲- مغالطه استدلال زیر، شبیه مغالطه کدام گزینه است؟

«همه کانگوروهای وحشی می‌پرند. هر پرنده‌ای تخم‌گذاری می‌کند؛ پس تمام کانگوروهای وحشی تخم‌گذاری می‌کنند.»

- (۱) علی سیر است. سیر از سبزیجات است؛ پس علی از سبزیجات است.
- (۲) سرکه از انگور است. انگور از میوه‌ها است؛ پس سرکه از میوه‌ها است.
- (۳) جیوه فلز است. فلز جامد است؛ پس جیوه جامد است.
- (۴) دیوار موش دارد. موش گوش دارد؛ پس دیوار بگوش دارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. صورت منطقی استدلال موردنظر این چنین است: «همه کانگوروهای وحشی پرنده هستند. هر پرنده‌ای تخم‌گذار است؛ پس همه کانگوروهای وحشی تخم‌گذار هستند.» بنابراین لفظ «پرنده» در هر دو مقدمه تکرار شده است اما معنای آن متفاوت است، پس مغالطه «عدم تکرار حد وسط» به علت اشتراک لفظ رخ داده است. گزینه ۱: مغالطه «عدم تکرار حد وسط» به علت اشتراک لفظ داشتن «سیر» رخ داده است. گزینه ۲: مغالطه «عدم تکرار حد وسط» به علت عیناً تکرار نشدن لفظ «از انگور» و «انگور» رخ داده است، نه اشتراک لفظ. گزینه ۳: مغالطه «عدم تکرار حد وسط» ندارد، بلکه مقدمه دوم در مورد بعضی فلزات نادرست است. گزینه ۴: صورت منطقی این استدلال چنین است: «دیوار دارای موش است. موش دارای گوش است؛ پس دیوار دارای گوش است.» لذا مغالطه «عدم تکرار حد وسط» به علت عیناً تکرار نشدن لفظ «دارای موش» و «موش» رخ داده است، نه اشتراک لفظ.

شماره: ۹۶۳۳۶۴

۴۱۳- چه نسبت‌هایی در یک دسته‌بندی درست از مفاهیم به کار می‌آید؟

- (۱) عموم و خصوص مطلق - تساوی
- (۲) عموم و خصوص من وجه - تساوی
- (۳) عموم و خصوص مطلق - تباین
- (۴) عموم و خصوص من وجه - تباین

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در یک دسته‌بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه دیگر رابطه «عموم و خصوص مطلق» داشته باشند. همچنین اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه «تباین» داشته باشند.

شماره: ۹۴۰۰۷۵

۴۱۴- در کدام حالت، احتمال بروز مغالطه «اشتراک لفظ» وجود دارد؟ هنگامی که .....

- (۱) برخی کلمات استدلال، هم‌معنا باشند.
- (۲) معنای کامل یک لفظ را در نظر نگیریم.
- (۳) یک لفظ دارای چند معنای مختلف باشد.
- (۴) لفظ در معنایی غیر از معنای اصلی به کار رود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. احتمال بروز مغالطه «اشتراک لفظ» در جایی است که ما «کلمات مشترک لفظی» داشته باشیم. «کلمات مشترک لفظی» کلماتی هستند که ظاهرشان مشترک است (لفظ مشترک دارند) ولی در معنا متفاوت هستند.

شماره: ۱۰۰۲۶۴۳

۴۱۵- در علم منطق، به مفهومی که می‌خواهیم آن را تعریف کنیم، ..... و به آن مفاهیم که به کمک آن‌ها تعریف می‌کنیم، ..... می‌گویند.

- (۱) تصور - تصدیق
- (۲) تصدیق - تصور
- (۳) معرّف - معرّف
- (۴) معرّف - معرّف

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در علم منطق به مفهومی که می‌خواهیم آن را تعریف کنیم معرّف و به آن مفاهیمی که به کمک آن‌ها تعریف می‌کنیم معرّف می‌گویند.

شماره: ۸۹۷۸۹۷

۴۱۶- در جملات «حیوان یا مهره‌دار است یا بی‌مهره» و «حیوان اسم است»، «حیوان جنس است»، به ترتیب «حیوان» به حیطة ..... و ..... مربوط است.

(۱) خارج - ذهن - لفظ (۲) خارج - لفظ - ذهن (۳) ذهن - لفظ - خارج (۴) لفظ - لفظ - ذهن

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در جمله اول درباره حیوان خارجی صحبت شده است و در جمله دوم لفظ حیوان موردنظر است نه حیوان خارجی یا حیوان ذهنی و در جمله سوم درباره حیوان در عالم ذهن صحبت شده است که جنس است نه حیوان در عالم خارج و یا لفظ حیوان.

شماره: ۹۹۸۶۹۲

۴۱۷- در کدام گزینه «ابهام در مرجع ضمیر» وجود دارد؟

(۱) من آنم که رستم بود پهلوان
(۲) تو ماهی و من ماهی این برکه کاشی.
(۳) ندانمت به حقیقت که در جهان به که مانی.
(۴) باید با کسی ازدواج کند که دوستش داشته باشد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مشخص نیست مرجع ضمیر «ش» در «دوستش»، کسی است که توصیه درباره اوست (مثلاً حسن باید با کسی ازدواج کند که حسن را دوست داشته باشد) یا کسی است که توصیه به ازدواج با او صورت گرفته است (مثلاً حسن باید با کسی ازدواج کند که حسن او را دوست داشته باشد).

شماره: ۱۰۰۲۶۴۷

۴۱۸- اگر از این جمله:

«مریم انشای دوست خود را خوب و بی‌اشکال خواند»، استنباط کنیم که انشای دوست مریم بی‌اشکال است، گرفتار کدام مغالطه شده‌ایم؟

(۱) بار ارزشی کلمات (۲) اشتراک لفظ (۳) ابهام در عبارات (۴) توسل به معنای ظاهری

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فعل «خواند» مشترک لفظی است و دارای دو معنی «قرائت کردن» و «اعلام کردن» است.

شماره: ۹۹۰۲۶۳

۴۱۹- کدام گزینه با «تعریف»، معلوم می‌شود؟

(۱) در رفتن جان از بدن، گویند هر نوعی سخن
(۲) تو را من زهر شیرین خوانم ای عشق
(۳) آن یار کزو گشت سر دار بلند
(۴) سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «تصورات» با «تعریف» معلوم می‌شوند. پس باید به دنبال «تصور» باشیم. حال از سوی دیگر می‌دانیم که «تصور» کاری با واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط مفهوم با امور دیگر ندارد. به عبارت دیگر، می‌توانیم از چیستی آن سؤال کنیم.

گزینه ۱: یک تصدیق است که سخن گفتن از مرگ را به هر دسته از مردم نسبت داده است.

گزینه ۲: «تو را زهر شیرین خواندن» را به «من» نسبت داده است؛ پس تصدیق است.

گزینه ۳: یک تصور است؛ زیرا فقط گفته «آن یار که ...» و می‌توانیم بپرسیم آن چیست (یا او کیست)؟

گزینه ۴: نیامدن آفتاب (تمام نشدن شب) را به تصمیم شب نسبت داده است؛ پس تصدیق است.

شماره: ۱۰۲۷۰۸۱

۴۲۰- در کدام مورد، کلمات دارای بار ارزشی یکسانی هستند؟

(۱) لجوج - خوش‌خنده - محکم
(۲) متعصب - ثابت‌قدم - بی‌توجه
(۳) دوراندیش - عجول - محافظه‌کار
(۴) استوار - صبور - خوش‌بین

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. استوار، صبور و خوش‌بین هر سه بار ارزشی مثبت دارند. در سایر گزینه‌ها دست کم یک کلمه دارای بار ارزشی منفی یا خنثی می‌باشد.

شماره: ۹۵۵۰۳۸

۴۲۱- کدام عبارت نادرست است؟

- ۱) در تعریف مفهومی، مفاهیم از عام به خاص مرتب می‌شوند.
  - ۲) در تعریف باید بعضی از وجوه افتراق یک چیز از سایر چیزها معلوم شود.
  - ۳) دیدن تصویر یک شیء نمی‌تواند در شناخت آن تأثیری داشته باشد.
  - ۴) یکی از راه‌های ساده شناسایی، نشان دادن مصداق یک چیز است.
- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یکی از روش‌های شناخت یک شیء، دیدن آن است و یکی از روش‌های شناخت یک مفهوم، دیدن مصداقی از آن مفهوم است.

شماره: ۱۰۳۰۰۸۴

۴۲۲- کدام یک از جملات، می‌تواند در منطق مورد توجه قرار گیرد؟

- ۱) تا رنج تحمل نکنی، گنج نبینی
  - ۲) قطع این مرحله بی‌همرهی خضر مکن
  - ۳) به موج آویز و از ساحل بپرهیز
  - ۴) ای بی‌نشان محض، نشان از که جویمت
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۲ و ۳ و ۴ هیچ‌کدام جمله‌ی خبری و قضیه محسوب نمی‌شوند. تنها جملات خبری که قابلیت صادق و کاذب بودن را دارند، در منطق بررسی می‌شوند. لازم به ذکر است که گزینه ۱ یک قضیه شرطی می‌باشد.

شماره: ۹۹۰۲۳۰

۴۲۳- نتیجه یک قیاس استثنایی که مقدمه شرطی آن، منفصل است .....

- ۱) همیشه شرطی متصل است.
  - ۲) همیشه حملی است.
  - ۳) می‌تواند حملی یا شرطی باشد.
  - ۴) همیشه شرطی است.
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس استثنایی از یک «قضیه شرطی» و یک «قضیه حملی» تشکیل می‌شود. قضیه دوم (حملی) مشخص می‌کند چه شرطی در قضیه اول (شرطی) محقق شده است تا بتوان عین یا نقیض بخش دیگر آن را نتیجه‌گیری کرد؛ با این وصف، نتیجه قیاس استثنایی همواره یک قضیه حملی است که عین یا نقیض بخشی از قضیه شرطی است.

شماره: ۹۶۷۵۸۴

۴۲۴- کدام عبارت دلیل پرداختن علم منطق را به مبحث الفاظ به‌درستی بیان می‌کند؟

- ۱) خطای در تعریف و استدلال باعث خطای در زبان و الفاظ می‌شود.
  - ۲) اطلاع از اصولی کلی در حوزه زبان و الفاظ در جلوگیری از خطای اندیشه مؤثر است.
  - ۳) انسان برای بیان و انتقال اندیشه‌های خود به دیگران باید قواعد زبان خاصی را بیاموزد.
  - ۴) منطق با بررسی قواعد صرفی و نحوی در زبان، روش درست انتقال افکار را بیان می‌کند.
- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از آنجا که خطای در الفاظ و معنای آن‌ها می‌تواند باعث خطا در اندیشیدن شود، در منطق به مبحث الفاظ توجه خاصی می‌شود و علم منطق به بررسی اصول کلی که اطلاع از آن‌ها در حیطة زبان (الفاظ) به ما در جهت جلوگیری از خطای اندیشه یاری می‌رساند، می‌پردازد.

شماره: ۹۹۸۶۹۳

۴۲۵- کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) همه آگهی‌های تجاری نوعی مغالطه هستند.
  - ۲) فراگیر شدن رسانه‌ها نیاز انسان را به منطق بیشتر کرده است.
  - ۳) استدلال و تعریف بخشی از سخنان روزانه ما را تشکیل می‌دهند.
  - ۴) دانستن منطق برای فهم فلسفه دارای اهمیت زیادی است.
- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اغلب آگهی‌های تجاری نوعی استدلال هستند که می‌خواهند مخاطب را به این نتیجه برسانند که فلان کالا را بخرید و ممکن است در آن‌ها مغالطه هم صورت گیرد ولی همه آن‌ها مغالطه نیستند.

شماره: ۱۰۲۷۱۵۵

۴۲۶- کدام یک از تعریف‌های زیر دارای اشکال است؟

- (۱) جیوه: فلزی نقره‌ای رنگ که در دمای معمولی مایع است.
- (۲) مستطیل: شکلی است که مانند دوزنقه چهارضلع و دو قطر دارد.
- (۳) زئار: کمر بند چرمی مخصوصی که مسیحیان در سرزمین مسلمانان باید به کمر می‌بستند.
- (۴) اتم: کوچک‌ترین جزء یک عنصر که از سه جزء متفاوت کوچک‌تر با نام‌های الکترون، پروتون و نوترون تشکیل شده است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تعریف دارای ابهام است؛ زیرا برای شناساندن مستطیل از مفهومی پیچیده‌تر از آن، که دوزنقه باشد، استفاده کرده است.

شماره: ۹۹۰۲۰۵

۴۲۷- محمول .....، در شکل چهارم قیاس اقترانی، در نتیجه ..... می‌شود.

- (۱) صغرا - حذف (۲) کبرا - موضوع (۳) صغرا - موضوع (۴) کبرا - محمول

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. محمول صغرا در شکل چهارم حد وسط نیست، لذا در نتیجه موضوع خواهد بود.

شماره: ۹۱۲۷۰۸

۴۲۸- در کدام مورد رابطه‌ی دو مفهوم داده شده عموم و خصوص مطلق است؟

- (۱) حشره و خرچنگ (۲) کتاب و کاغذی (۳) مهره‌دار و قورباغه (۴) عدد فرد و عدد اول

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. همه‌ی قورباغه‌ها مهره‌دار هستند و برخی از مهره‌داران قورباغه هستند. در گزینه‌ی ۱ نسبت تباین و در گزینه‌های ۲ و ۳ نسبت عموم و خصوص من وجه برقرار است.

شماره: ۹۹۰۲۰۱

۴۲۹- دو مفهوم که یکی کلی و دیگری جزئی است، ممکن نیست ..... .

- (۱) همه‌ی مصادیقشان در خارج موجود باشند (۲) هر کدام یک مصداق داشته باشند.
- (۳) مصادیق مختلفی داشته باشند. (۴) مصداق یکسان داشته باشند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم جزئی نمی‌تواند مصادیق مختلف داشته باشد.

گزینه ۱: مصداق یک مفهوم همان فرد خارجی است که مفهوم بر آن منطبق می‌شود، پس همه‌ی مصادیق یک مفهوم - چه کلی باشد چه جزئی - در خارج موجود هستند.

گزینه ۲: همه‌ی مفاهیم جزئی و بعضی مفاهیم کلی مثل «خدا» فقط دارای یک مصداق هستند.

توجه: مفهومی مثل «خدا» اگرچه فقط یک مصداق دارد، اما منفرد بودن مصداقش به دلیلی فلسفی یا دینی ثابت شده است نه اینکه لازمه‌ی مفهوم خدا باشد، یعنی مفهوم به خودی خود مستلزم فقط یک مصداق داشتن نیست، لذا مفهومی کلی است.

گزینه ۴: مفهوم «خدا» و «الله» که یکی کلی و دیگری جزئی است، مصداق یکسان دارند.

شماره: ۹۴۰۰۸۲

۴۳۰- کدام یک از گزینه‌های زیر یک قضیه «محصوره سالبه» است؟

- (۱) فوتبال ورزش انفرادی نیست.
- (۲) بازیکنان تیم فوتبال کمتر از ۱۱ نفر نیستند.
- (۳) بازیکنان فوتبال ورزشکار نیستند.
- (۴) در یک بازی فوتبال ۲۲ نفر در زمین بازی می‌کنند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۱ و ۲ قضایای شخصیه‌اند و گزینه سوم یک قضیه کلی است و بنابراین محصوره شمرده می‌شود و گزینه ۴ موجه است.

شماره: ۹۱۰۴۴۱

۴۳۱- دلیل نامعتبر بودن قیاس «هیچ فلزی گاز نیست. بعضی گازها قابل احتراق نیستند؛ پس بعضی از فلزات قابل احتراق نیستند»، کدام است؟

- (۱) سالبه بودن دو مقدمه
(۲) عدم تکرار حدوسط به طور کامل
(۳) منفی بودن حد وسط در دو مقدمه
(۴) اختلاف علامت موضوع در نتیجه و مقدمات

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. می‌دانیم که یکی از شرایط اعتبار حدوسط منفی نبودن دو مقدمه است که قیاس موردنظر آن را ندارد.

شماره: ۹۹۰۲۵۵

۴۳۲- کدام عبارت به جهان خارج مربوط می‌شود؟

- (۱) همه فلزات رسانا هستند.
(۲) کتاب و مکتوب از یک ریشه‌اند.
(۳) با حلوا حلوا دهان شیرین نمی‌شود.
(۴) فرهنگ مفهوم پیچیده‌ای دارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. منظور از «فلز» در عبارت، مصداق فلز است نه لفظ یا مفهوم آن، زیرا مفهوم یا لفظ رسانا نیست.

شماره: ۱۰۳۰۰۷۸

۴۳۳- کدام استدلال مغالطه نیست؟

- (۱) هر الف ب است، هر الف ج است؛ پس هر ب ج است.
(۲) علی دوست بهروز است، بهروز دوست حسام است؛ پس علی دوست حسام است.
(۳) هر الف ب است، بعضی ج ب است؛ پس بعضی الف ج است.
(۴) هر انسانی پستاندار است، برخی انسان‌ها باهوش نیستند؛ پس برخی پستانداران باهوش نیستند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در گزینه ۱ شرط نتیجه‌بخشی شکل سوم رعایت نشده است (نتیجه باید جزئی باشد). در گزینه ۲ حد وسط تکرار نشده است (دوست بهروز / دوست حسام). در گزینه ۳ چون قیاس شکل دوم است، پس باید مقدمات در کیفیت مختلف باشند.

شماره: ۹۱۴۰۱۹

۴۳۴- دلیل نامعتبر بودن قیاس زیر کدام است؟

- «بعضی از میزها شیشه‌ای‌اند، بعضی از شیشه‌ای‌ها لیوان‌اند؛ پس بعضی از میزها لیوان‌اند.»
(۱) هر دو مقدمه، موجه هستند.
(۲) موضوع و محمول نتیجه دارای علامت منفی است.
(۳) حدوسط در هر دو مقدمه دارای علامت منفی است.
(۴) حدوسط به طور یکسان، در دو مقدمه تکرار نشده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. شرایط معتبر بودن قیاس عبارت است از: ۱- هر دو مقدمه سالبه نباشند. ۲- حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد. ۳- هر کدام از موضوع و محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند. در این قیاس «شیشه‌ای» حدوسط است که در هر دو مقدمه علامت منفی دارد.

شماره: ۹۹۰۲۳۵

۴۳۵- در کدام مورد همه‌ی مفاهیم کلی هستند؟

- (۱) انسانیت - بوستان (سعدی) - انسان
(۲) مدرسه‌ی ما - «کتاب» - کاغذ سفید
(۳) امروز - شعر سپید - قصیده
(۴) خانه‌ی خدا - مرکز دایره - پنجره‌ی اتومبیل

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در گزینه ۱ بوستان، در گزینه ۲ «کتاب» و در گزینه ۳ امروز جزئی هستند.

شماره: ۹۹۰۲۰۰

۴۳۶- نسبت دو مفهوم «آقای گل» و «گل آقا» همانند نسبت مفاهیم ..... و ..... است.

(۱) بزهدار - متهم موردنظر (۲) شاه شهید - شاه فقید (۳) مویرگ - رگ غیرت (۴) یارغار - یارغار پیغمبر

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «آقای گل» مفهوم کلی و «گل آقا» اسم خاص و مفهوم جزئی است، لذا این دو مفهوم با هم رابطه‌ای از بین روابط تعریف شده بین مفاهیم کلی، ندارند. «بزهدار» هم مفهوم کلی است و «متهم موردنظر» چون مورد اشاره قرار گرفته، مفهومی جزئی است و این دو مفهوم با هم رابطه‌ای ندارند.
گزینه‌ی ۲ و ۴: رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق
گزینه‌ی ۳: رابطه‌ی تباین

شماره: ۱۰۰۷۶۸۷

۴۳۷- اراده انسان در کدام یک از موارد زیر دخیل است؟

(۱) سازماندهی تفکر (۲) تفکر و اندیشه (۳) طراحی قواعد تفکر (۴) ابداع طرز کار ذهن

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. این گونه نیست که اراده کنیم سپس بیندیشیم یا نیندیشیم، اما می‌توانیم مسائل و موضوعات مورد تفکر خود را انتخاب کنیم و درباره آن‌ها اندیشه نماییم. هم‌چنین می‌توانیم تفکر خود را آن‌چنان سامان دهیم که کمتر دچار اشتباه شویم.

شماره: ۸۹۷۹۰۶

۴۳۸- از بین کلمات مشخص شده چه تعداد مفهوم کلی دارند؟

«روزی مردم کوفه به بهلول گفتند: فرض کن شخصی که دزدی کرده بود را گرفته‌اند، به نظرت باید چه کارش کنند؟ بهلول گفت: باید دست حاکم آن شهر را قطع کرد!
همه با تعجب پرسیدند: چرا؟ مگر حاکم دزدی کرده که دستش را قطع کنند؟
بهلول در جواب گفت: گناهکار اصلی حاکم شهر است که مردمش باید برای امرار معاش دزدی کنند!»
(۱) یک (۲) سه (۳) پنج (۴) هفت

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفهوم «روزی» مصداق معینی ندارد و فقط به یکی از روزهای زمان حیات بهلول اشاره می‌کند پس کلی است.
مفاهیم «شخصی» و «حاکم آن شهر» در مقام فرض مطرح شده‌اند، لذا مصداق معین ندارند و هر کس اوصاف مذکور در جمله را داشته باشد مصداق این مفاهیم است؛ پس این دو هم کلی هستند.
مفهوم «همه» به همه مردم کوفه در آن زمان اشاره دارد، ولی چون زمان واقعه مشخص نیست «مردم کوفه» می‌تواند مصادیق متعدد داشته باشد و لذا کلی است.
مفهوم «دستش» به دست حاکم آن شهری که بنا بر فرض شخصی در آن دزدی کرده است اشاره دارد؛ بنابراین چون خود «حاکم» کلی است «دستش» هم کلی خواهد بود.
«گناهکار اصلی» و «امرار معاش» هم مفاهیمی کلی هستند، زیرا می‌توانند مصادیق متعدد داشته باشند.

شماره: ۹۳۸۴۸۲

۴۳۹- اگر با مطالعه پنج درس اول کتاب منطق نتایج زیر را بگیریم، به ترتیب، چه نوع استدلالی را به کار برده‌ایم؟

الف) درس هفتم کتاب منطق آسان است.
ب) پنج درس اول کتاب منطق آسان است.
پ) همه درس‌های کتاب منطق آسان است.
(۱) استقراء ناقص - استقراء تام - تمثیل
(۲) تمثیل - استقراء تام - استقراء ناقص
(۳) استقراء تام - تمثیل - استقراء ناقص
(۴) استقراء ناقص - تمثیل - استقراء تام

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. الف) جزئی به جزئی = تمثیل
ب) جزئی (همه) به کلی = استقراء تام
پ) جزئی (برخی) به کلی = استقراء ناقص

شماره: ۹۱۰۶۶۹

۴۴۰- تعریف و استدلال، به ترتیب به وسیله ..... و ..... انجام می شوند.

- (۱) تصورات معلوم - تصدیقات معلوم
 (۲) تصدیقات معلوم - تصورات معلوم
 (۳) تصورات مجهول - تصدیقات مجهول
 (۴) تصدیقات مجهول - تصورات مجهول

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در تعریف به وسیله تصورات معلوم، یک تصور مجهول را کشف می کنیم و در استدلال به وسیله تصدیق های معلوم، یک تصدیق مجهول را اثبات می کنیم.

شماره: ۱۰۲۷۰۶۸

۴۴۱- کدام عبارت درست است؟

- (۱) در تعریف یک اصطلاح برای یک شخص، باید از اصطلاحات آشنا برای او استفاده کرد.
 (۲) تعریف از طریق ذکر مصادیق، برای همه مفاهیم مناسب و قابل استفاده است.
 (۳) در تعریف هر اصطلاح، فقط باید یکی از انواع تعریف مورد استفاده واقع شود.
 (۴) منظور از امر عام در تعریف مفهومی، امری است که همه مصادیق مفهوم مجهول را در برمی گیرد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. هرگاه بخواهیم مفهوم ناشناخته ای را برای یک شخص تعریف کنیم، باید با اصطلاحاتی باشد که برای شخص معلوم و روشن است.

شماره: ۱۰۳۰۰۸۳

۴۴۲- عکس مستوی کدام یک از قضایای زیر گاهی درست و گاهی نادرست است؟

- (۱) هیچ ب ج نیست. (۲) بعضی الف ب است. (۳) هر ج الف است. (۴) بعضی ج ب نیست.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. سالبه جزئی عکس مستوی لازم الصدق ندارد.

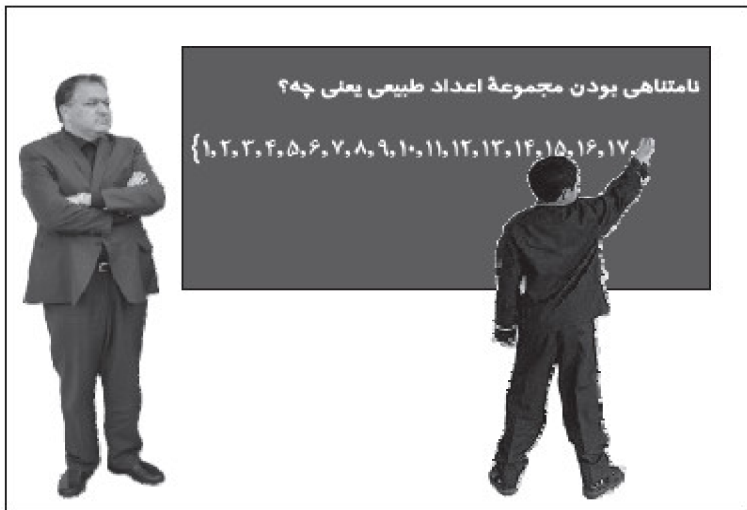
شماره: ۹۱۰۶۵۸

۴۴۳- کدام عبارت درباره ی قیاس استثنایی نادرست است؟

- (۱) یکی از مقدمات آن باید شرطی باشد.
 (۲) نمی تواند از دو قضیه ی شرطی تشکیل شود.
 (۳) گاهی عین یکی از مقدمات و نقیض مقدمه ی دیگر را نتیجه می دهد.
 (۴) در مجموع چهار حالت دارد و نتیجه گیری هر حالت قواعد خاصی دارد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر قیاس استثنایی فقط می تواند یا عین یکی از مقدمات را نتیجه دهد و یا نقیض مقدمه ی دیگر را.

شماره: ۹۹۰۲۵۷

۴۴۴- از تصویر روبه‌رو، که مربوط به یک کلاس ریاضی است، لزوم رعایت کدام گزینه استنباط می‌شود؟
 (۱) در تعریف باید از ترکیب مجموعه‌ای از تصورات معلوم که باعث کشف تصویری مجهول می‌شوند، استفاده کرد.
 (۲) در «تعریف لفظی» از لغات و اصطلاحات مترادف و آشنا برای شنونده استفاده می‌شود.
 (۳) «تعریف مصداقی» برای واژگانی مناسب است که بتوان به نحوی مصادیق آن یا امور شبیه به آن را به افراد معرفی کرد.
 (۴) «تعریف به مفاهیم عام و خاص» را با مفهوم عام آغاز می‌کنیم و سپس مفهوم خاص‌تر را بیان می‌کنیم.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در تعریف به مثال، به ذکر نمونه‌ها یا تصاویری از مصادیق واژه مورد نظر یا موارد شبیه به آن می‌پردازیم. این شیوه از تعریف برای واژگانی مناسب است که بتوان به نحوی مصادیق آن یا امور شبیه به آن را به افراد معرفی کرد، اما نامتناهی بودن مجموعه اعداد طبیعی را نمی‌توان با ذکر نمونه‌ها یا تصویری از مصداق آن نشان داد زیرا مفهوم «تعداد نامتناهی» هیچ مصداق و نمونه خارجی ندارد. بنابراین دانش‌آموزی که در تصویر مورد نظر می‌خواهد نامتناهی بودن مجموعه اعداد طبیعی را با ذکر اعضای این مجموعه تعریف کند، شیوه مناسبی برای تعریف، انتخاب نکرده است.

شماره: ۹۴۰۰۸۵

۴۴۵- کدام مورد درباره‌ی عبارت «بزرگ‌ترین شهر جهان مسافران فراوانی دارد.» درست است؟

(۱) دو مفهوم کلی دارد که نسبت عموم و خصوص مطلق دارند.
 (۲) دو مفهوم کلی دارد که نسبت میان آن‌ها تساوی است.
 (۳) سه مفهوم کلی و یک مفهوم جزئی دارد.
 (۴) یک مفهوم جزئی و یک مفهوم کلی دارد که نسبت عموم و خصوص مطلق دارند.
 گزینه ۱ پاسخ صحیح است. عبارت، دو مفهوم کلی دارد که عبارتند از: «بزرگ‌ترین شهر جهان» و «دارای مسافران فراوان». نسبت میان این دو مفهوم عموم و خصوص مطلق است. زیرا برخی از شهرهای دیگر، غیر از بزرگ‌ترین شهر نیز «دارای مسافران فراوان» هستند.

شماره: ۹۵۵۰۷۴

۴۴۶- فرض کنید فردی یک برگ کاغذ پاره شده پیدا می‌کند که روی آن نوشته شده «به‌طور اتفاقی». با کمی جستجو نیمه‌

دیگر کاغذ را نیز پیدا می‌کند و به آن می‌چسباند. معلوم می‌شود که این عبارت در پاسخ به سؤال «چطور او را ملاقات کردی؟» نوشته شده است. بر این اساس عبارتی که اول پیدا شده بود، در ذهن فرد یابنده .....
 (۱) قبل و بعد از پیدا شدن نیمه دیگر، تصدیق است.
 (۲) قبل و بعد از پیدا شدن نیمه دیگر، تصور است.
 (۳) تنها پس از پیدا شدن نیمه دیگر، تصور است.
 (۴) تنها پس از پیدا شدن نیمه دیگر، تصدیق است.
 گزینه ۴ پاسخ صحیح است. عبارت «به‌طور اتفاقی» به‌عنوان یک عبارت مجزا «تصور» است و تنها در پاسخ به سوال ذکر شده، مفهوم «به‌طور اتفاقی ملاقات کرد» را که یک «تصدیق» است، به ذهن منتقل می‌کند.

شماره: ۱۰۰۲۶۵۲

۴۴۷- کدام گزینه از دلایل عدم ورود علم منطق به قواعد صرفی و نحوی نیست؟

- (۱) عمومیت علم منطق نسبت به همه زبان‌ها
- (۲) کلیت قواعد صرف و نحو در حیطه هر زبان
- (۳) تبعیت فکر از اصول کلی در محدوده زبان
- (۴) خاص بودن صرف و نحو و عام بودن اندیشه

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علم منطق وابسته به زبانی خاص نیست و لذا در بحث الفاظ وارد قواعد صرفی و نحوی نمی‌شویم (رد گزینه‌های ۱ و ۴)؛ بلکه به بررسی اصول کلی‌ای می‌پردازیم که اطلاع از آن‌ها در حیطه زبان (الفاظ)، به ما در جهت جلوگیری از خطای اندیشه یاری می‌رسانند (رد گزینه ۳). اما کلیت قواعد صرف و نحو در حیطه هر زبان خاص نمی‌تواند دلیلی برای بررسی آن‌ها در علمی فرازبانی مثل منطق باشد.

شماره: ۹۳۴۶۱۳

۴۴۸- دلیل این که بحث الفاظ در منطق اهمیت دارد، کدام است؟

- (۱) اصول کلی زبان در منطق تعیین می‌گردد.
- (۲) الفاظ راه انتقال احساسات و هیجانات هستند.
- (۳) منطق با زبان و هر چه به آن وابسته باشد سروکار دارد.
- (۴) خطای در لفظ می‌تواند باعث خطای فکری شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. علت طرح مباحث الفاظ در منطق، وابستگی اندیشه به سخن و زبان است. همین وابستگی باعث می‌شود که خطاهای فکری در سخن ظهور یابند و خطاهای لفظی باعث کژاندیشی شوند.

شماره: ۹۹۰۲۴۰

۴۴۹- وقتی دچار مغالطه «بار ارزشی کلمات» بشویم، .....

- (۱) عمدی یا اشتباهی، کلماتی به کار برده‌ایم که دارای بار ارزشی متفاوتی هستند.
- (۲) پیام اصلی کلمات هم‌معنی با بارهای ارزشی متفاوت را با هم اشتباه گرفته‌ایم.
- (۳) اشتباهی یا عمدی، نتیجه پیام ضمنی متن یا سخن گوینده نشده‌ایم.
- (۴) پیام اصلی یک متن یا سخن را با پیام ضمنی موجود در آن اشتباه گرفته‌ایم.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. چون کلمات هم‌معنی دارای بار ارزشی متفاوتی هستند، گاهی به صورت عمدی یا غیرعمدی، به جای پیام اصلی متن (همان معنای مشترک این کلمات)، پیام ضمنی‌ای را می‌گیریم که از بار ارزشی کلمه‌ها ناشی می‌شود. وقتی بار ارزشی کلمه‌ها باعث شود تا متوجه پیام اصلی متن یا سخن نشویم، دچار مغالطه بار ارزشی کلمات شده‌ایم. در مثال کتاب (صفحه‌های ۱۴ و ۱۵)، پادشاه تحت تأثیر نوع روایت خواب‌گزار دوم، به جای فهمیدن پیام اصلی متن (مرگ عزیزانش)، پیام ضمنی (طولانی‌تر بودن عمرش از دیگران) را متوجه شده بود. پس به طور خلاصه مغالطه بار ارزشی، زمانی رخ می‌دهد که پیام اصلی با پیام ضمنی حاصل از بار ارزشی اشتباه شود.

گزینه ۱: صرف به کار بردن کلماتی با بار ارزشی متفاوت مغالطه نیست.

گزینه ۲: در مغالطه بار ارزشی، پیام اصلی چند کلمه با هم اشتباه نمی‌شود.

گزینه ۳: اگر متوجه پیام ضمنی حاصل از بار ارزشی نشویم، مغالطه بار ارزشی رخ نداده است.

شماره: ۹۴۰۰۸۳

۴۵۰- کدام گزینه یک قیاس استثنایی معتبر است؟

- (۱) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود. اما بعضی از جویندگان طلا گنج دارند؛ پس بعضی از جویندگان طلا رنج برده‌اند.
- (۲) آشپز که دو تا شود آش یا شور می‌شود یا بی‌نمک. آشپز یکی بیشتر نیست؛ پس آش نه شور خواهد شد نه بی‌نمک.
- (۳) پدر یا مادر خرج فرزند را می‌دهند، ولی دادن خرج فرزند وظیفه پدر است؛ پس پدر یا مادر، وظیفه پدر را انجام می‌دهند.
- (۴) یا رنج درس خواندن را باید کشید یا طعم شکست را باید چشید. چون طعم شکست تلخ است باید رنج درس خواندن را کشید.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در قیاس اقترانی اجزای نتیجه در مقدمات پخش هستند و در قیاس استثنایی، عین نتیجه یا نقیض آن در یکی از مقدمات استدلال ذکر شده است. تنها راه مطمئن برای تشخیص قیاس اقترانی و استثنایی، استفاده از همین نکته است و روش‌های دیگر ممکن است ما را به اشتباه بیندازند.

گزینه ۱: موضوع نتیجه (جویندگان طلا) از مقدمه دوم و محمول نتیجه (رنج‌برده) از مقدمه اول آمده‌اند؛ پس قیاس اقترانی است.

گزینه ۲: مقدمه اول، یک شرطی متصل به این صورت است: «اگر آشپز دو تا شود، آن‌گاه آش یا شور می‌شود یا بی‌نمک»؛ بنابراین نقیض نتیجه، تالی مقدمه اول است و لذا این استدلال، قیاس استثنایی است. اما چون از نفی مقدم نتیجه‌گیری شده است، مغالطه «رفع مقدم» دارد و معتبر نیست.

گزینه ۳: موضوع نتیجه (پدر یا مادر) عیناً از مقدمه اول و محمول نتیجه (انجام‌دهنده وظیفه پدر) برگرفته از مقدمه دوم است؛ پس این استدلال، قیاس استثنایی نیست، هرچند قیاس اقترانی ساده هم نیست؛ چون حد وسط به درستی تکرار نشده است و محمول نتیجه عیناً از مقدمه دوم نیامده است. این استدلال در حقیقت دو قیاس اقترانی مضمّر است که با هم ترکیب شده‌اند.

گزینه ۴: عین نتیجه (باید رنج درس خواندن را کشید) در مقدمه اول وجود دارد؛ پس قیاس استثنایی است. چون مقدمه شرطی، منفصل غیرقابل جمع در کذب است از نفی یک طرف می‌توان صدق طرف دیگر را نتیجه گرفت؛ پس استدلال، معتبر است.

شماره: ۹۶۷۵۹۶

۴۵۱- تمام نتایج ضروب منتج شکل ..... قیاس اقترانی ..... هستند.

- (۱) اول - موجه
- (۲) دوم - جزئی
- (۳) سوم - جزئی
- (۴) سوم - سالبه

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تمام نتایج شکل دوم سالبه و تمام نتایج شکل سوم جزئی هستند.

شماره: ۹۱۴۰۱۱

۴۵۲- کدام یک از گزینه‌های زیر با بقیه متفاوت است؟

- (۱) تهران
- (۲) خلیج فارس
- (۳) سلمان فارسی
- (۴) حافظ

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۱ تا ۳، جزئی و گزینه ۴ هم می‌تواند کلی و هم می‌تواند جزئی باشد.

شماره: ۸۹۸۰۴۳

۴۵۳- در مورد قضیه «انسان‌هایی که در روستا زندگی می‌کنند، جاه‌طلب نیستند» می‌توانیم بگوییم:

- (۱) متضاد آن قضیه‌ای جزئی و سالبه است.
- (۲) عکس آن قضیه‌ای کلی و موجه است.
- (۳) متضاد آن قضیه‌ای کلی و موجه است.
- (۴) عکس آن قضیه‌ای جزئی و سالبه است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. با اینکه این قضیه سور آن نیامده اما قضیه‌ای کلی است؛ زیرا موضوع آن همه روستاییان است، پس قضیه می‌شود سالبه کلی که عکس آن نیز سالبه کلی و متضادش موجه کلی خواهد بود.

شماره: ۹۱۰۴۴۴

۴۵۴- کدام گزینه یک قیاس اقترانی معتبر است؟

هر	ب	الف	است.
هر	ب	ج	است.
بعضی	الف	ب	است.

(۲)

هیچ	الف	ب	نیست.
هر	ج	الف	است.
بعضی	ب	ج	نیست.

(۴)

هر	الف	ب	است.
هیچ	ج	ب	نیست.
هر	الف	ج	است.

(۱)

هیچ	ب	الف	نیست.
هیچ	الف	ج	نیست.
بعضی	ب	ج	نیست.

(۳)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی از این قانون کلی پیروی می کند که «اگر یکی از مقدمات استدلال، سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود». اما در این استدلال، با اینکه یک مقدمه، سالبه است، اما نتیجه، موجه تعیین شده است؛ پس اصلاً قیاس اقترانی درستی نیست که معتبر بودن یا نبودنش بررسی شود.

نکته: همیشه پس از مطمئن شدن از درست بودن صوری یک قیاس اقترانی، به ارزیابی اعتبار آن می پردازیم. برای اطمینان از این امر باید تکرار درست حد وسط و مطابق بودن نتیجه، با یکی از نتیجه های احتمالی یک قیاس اقترانی (که همواره دو حالت دارد)، بررسی شود. اگر این دو شرط برقرار بودند، نوبت به بررسی اعتبار یا عدم اعتبار قیاس می رسد.

گزینه ۲: حد وسط در نتیجه، حذف نشده است؛ پس اصلاً قیاس اقترانی درستی نیست.

گزینه ۳: هر دو مقدمه، سالبه هستند؛ پس شرط اول از شرایط اعتبار قیاس را ندارد.

گزینه ۴: هر سه شرط را دارد، پس معتبر است.

شماره: ۹۶۶۰۸۲

۴۵۵- در قضیه شرطی متصل «اگر معلم نباشد، امتحان برگزار نمی شود» به ..... یک نسبت به شرط ..... نسبت دیگر حکم شده است.

(۱) بودن - نبودن (۲) نبودن - نبودن (۳) بودن - بودن (۴) نبودن - بودن

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در قضیه شرطی ما به اتصال و پیوستگی بین دو نسبت حکم می کنیم حال چه به این دو نسبت حکم شده باشد (یعنی ایجابی باشد) و چه به نبودن این دو نسبت (سلبی باشد). در این قضیه نیز حکم شده است که اگر معلم نیاید (سلب آمدن معلم)، امتحان برگزار نمی شود (سلب برگزاری امتحان)

شماره: ۹۱۰۴۳۷

۴۵۶- کدام یک از گزینه های زیر یک قضیه است؟

(۱) باز این چه شورش است که در خلق عالم است. (۲) گر صبر کنی ز غوره حلوا سازی.
(۳) کاشکی قیمت انفاس بدانندی خلق. (۴) بیا و هستی حافظ ز پیش او بردار.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قضیه جمله خبری با معنی است.

شماره: ۸۹۸۲۴۶

۴۵۷- کدام قضیه شخصیه است؟

(۱) در هر چیزی عبرتی وجود دارد. (۲) انسان عاقل به عاقبت کارش می اندیشد.
(۳) ارتش نازی در روسیه از پای درآمد. (۴) فرزند آدم پیر می شود و حرص او جوان می گردد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در عبارت ارتش نازی در روسیه از پای درآمد، «از پای درآمدن» را به یک مجموعه، که عبارت از «ارتش نازی» است، نسبت دادیم. یک مجموعه، یک مفهوم جزئی (خاص) است؛ پس قضیه شخصیه است.

شماره: ۹۹۰۲۲۲

۴۵۸- جهانگردی در بیان علت جهانگردی خود گفت که آب چون یک جا بماند می‌گردد. حکیمی به او گفت که دریا باش تا نگندی. کدام عبارت درباره‌ی این گفت‌وگو درست است؟
 (۱) هم سخن جهانگرد و هم سخن حکیم نوعی مغالطه است.
 (۲) مجموعه‌ی گفت‌وگوی جهانگرد و حکیم یک استدلال تمثیلی را تشکیل می‌دهد.
 (۳) سخن جهانگرد یک استدلال تمثیلی و سخن شخص وارسته، استدلال تمثیلی مخالف آن است.
 (۴) سخن جهانگرد یک استدلال تمثیلی و استدلال حکیم، توجه به وجه اختلاف انسان و آب است.
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. حکیم برای پاسخ به جهانگرد از تمثیل دریا استفاده کرده است، برخلاف جهانگرد که انسان را به برکه یا گودال آبی تشبیه کرده که وقتی یک جا بماند فاسد می‌شود.

شماره: ۹۹۰۲۱۸

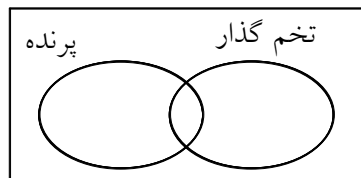
۴۵۹- کدام دو مفهوم زیر نمی‌توانند یک «منفصل حقیقی» تشکیل دهند؟

(۱) جنس و فصل (۲) کلی و جزئی (۳) حملی و شرطی (۴) تصور و تصدیق
 گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وقتی با دو مفهوم می‌توان قضیه‌ی منفصل حقیقی ساخت که حالت سومی غیر از آن‌ها وجود نداشته باشد که تنها گزینه ۱ حالت سوم دارد. (ذاتیات جنس، نوع و فصل هستند).

شماره: ۹۱۰۲۹۴

۴۶۰- اگر قضیه‌ی «بعضی پرنده‌ها تخم‌گذار هستند» را عکس کنیم، متناقض آن عکس، کدام قضیه است؟

(۱) برخی تخم‌گذاران پرنده‌اند.
 (۲) هر تخم‌گذاری پرنده است.
 (۳) برخی تخم‌گذاران پرنده نیستند.
 (۴) هیچ پرنده‌ای تخم‌گذار نیست.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

شماره: ۹۱۰۴۵۱

۴۶۱- کلی مشترک میان همه‌ی افراد یک ماهیت که جزء ماهیت باشد، کدام است؟

(۱) فصل یا عرض خاص (۲) جنس یا عرض عام (۳) جنس یا فصل (۴) جنس یا عرض خاص
 گزینه ۳ پاسخ صحیح است. افراد یک ماهیت از حیث امور ذاتی، یعنی چیزهایی که جزء ماهیت است، مشترک هستند. ماهیت از دو جزء جنس و فصل تشکیل می‌شود. پس افراد هر ماهیت جنس و فصل یکسان دارند. مثلاً همه‌ی انسان‌ها هم در «حیوان بودن» و هم در «ناطق بودن» مثل هم هستند.

شماره: ۹۵۵۰۷۵

۴۶۲- در عبارت «مهندسان راه و ساختمان قابل اعتماد نیستند؛ چون برای مردم نقشه می‌کشند» چه مغالطه‌ای وجود دارد؟

(۱) بار ارزشی کلمات (۲) اشتراک لفظ (۳) ابهام در عبارات (۴) توسل به معنای ظاهری
 گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «نقشه کشیدن» در مقدمات استدلال به دو معنای متفاوت به کار رفته و بنابراین نتیجه‌ای نادرست از آن به دست آمده است. صورت منطقی استدلال چنین است: «مهندسان راه و ساختمان برای مردم نقشه می‌کشند. کسانی که برای مردم نقشه می‌کشند، قابل اعتماد نیستند؛ پس مهندسان راه و ساختمان قابل اعتماد نیستند.»

شماره: ۹۹۰۱۹۸

۴۶۳- در کدام گزینه، صورت یک «تقابل» وجود دارد؟

(۱) «هر الف ب است» - «بعضی الف ج نیست»
 (۲) «هر ب الف است» - «هیچ الف ب نیست»
 (۳) «هر ج د است» - «بعضی د ج نیست»
 (۴) «هیچ الف ب نیست» - «بعضی الف ب نیست»

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در مربع تقابل باید موضوع و محمول دو قضیه یکسان باشند ولی کیفیت، کمیت یا هر دو تغییر کند.

شماره: ۹۴۷۹۸۹

۴۶۴- تعریف اسطقس به «عنصر» چه نوع تعریفی است و در تعریف عنصر به «اسطقس» چه اشکالی وجود دارد؟

- (۱) تعریف لغوی - واضح نیست
(۲) تعریف به مثال - واضح نیست
(۳) تعریف لفظی - دوری است.
(۴) تعریف مصداقی - دوری است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف اسطقس به عنصر، تعریف لغوی است. تعریف عنصر به اسطقس تعریف درستی نیست، زیرا از مفهوم واضح و روشن تری نسبت به تصور مجهول، استفاده نشده است. این تعریف دوری نیست؛ زیرا اگر در تعریف عنصر بگوئیم اسطقس و در تعریف اسطقس بگوئیم عنصر، در این صورت تعریف دوری خواهد بود.
شماره: ۹۹۰۲۶۷

۴۶۵- اگر در تعریف تحلیلی «عمل صالح» گفته شود: «رفتار شایسته»، کدام شرط تعریف وجود ندارد؟

- (۱) واضح بودن (۲) جامع بودن (۳) دوری نبودن (۴) مانع بودن

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در این تعریف از مترادف مفهوم مجهول برای تعریف آن استفاده شده است. این کار اگر چه به شرط واضح تر بودن عبارت مترادف، در تعریف لغوی مجاز است، ولی در تعریف تحلیلی، «دور» محسوب می شود.

شماره: ۹۳۸۴۷۳

۴۶۶- کار منطق دانان در پدید آوردن علم منطق به کدام کار شبیه است؟

- (۱) وضع قوانین حقوقی به دست حقوق دانان
(۲) آموزش مهارت دوچرخه سواری از سوی مربیان
(۳) تدوین قواعد عربی به دست عربی دانان
(۴) طراحی شاقول بنایی از سوی مهندسان

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. همان گونه که عربی دانان قواعد عربی را طراحی و ابداع و وضع نمی کنند بلکه با بررسی روش متداول تکلم عرب زبانان، قواعد آن را کشف و تدوین می کنند، منطق دانان هم قواعد ذهن را طراحی و ابداع و وضع نمی کنند بلکه با بررسی روش طبیعی تفکر انسانها، قواعد آن را کشف و تدوین می کنند (رد گزینه های ۱ و ۴). همچنین باید توجه داشت که کار منطق دانان در آموزش منطق شبیه کار مربیان در آموزش دوچرخه سواری است، ولی کار منطق دانان در پدید آوردن علم منطق شباهتی به آموزش دوچرخه سواری ندارد (رد گزینه ۲)

شماره: ۹۴۳۵۲۸

۴۶۷- در یک طبقه بندی درست رابطه‌ی «مفاهیم هر طبقه با طبقه‌ی عام تر از خود» و «اقسام مختلف یک مفهوم نسبت به یک دیگر»، به ترتیب کدام است؟

- (۱) تباین - تباین
(۲) تباین - عموم و خصوص مطلق
(۳) عموم و خصوص من وجه - تساوی
(۴) عموم و خصوص مطلق - تباین

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در یک طبقه بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه‌ی دیگر رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق داشته باشند و اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یک دیگر رابطه‌ی تباین داشته باشند.

شماره: ۹۵۵۰۵۰

۴۶۸- اگر با دو مفهوم «تصور» و «تصدیق» یک قضیه شرطی بسازیم، نام آن قضیه کدام است و کدام قضیه‌ی شرطی انفصال تام است؟

- (۱) حقیقه - مانعة الجمع
(۲) مانعة الجمع - حقیقه
(۳) حقیقه - حقیقه
(۴) حقیقه - در هیچ یک

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تصور و تصدیق نسبت به یک دیگر تباین دارند و اگر یک قضیه‌ی شرطیه با آن دو ساخته شود، حقیقه خواهد بود. انفصال تام نیز میان دو جزء حقیقه برقرار است که با یک دیگر قابل جمع یا قابل رفع نیستند.
شماره: ۹۵۵۰۸۶

۴۶۹- کدام عبارت قضیه است؟

- ۱) تا هوا تر و تازه است، خودت را برسان
- ۲) دل در این پیرزن عشوه‌گر دهر مبند
- ۳) در میان آنان فقط من بودم که دو دل و سر در گریبان بودم
- ۴) هرگز اندیشیده‌ای که از کجا آمده‌ای و به کجا می‌روی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قضیه جمله‌ای است که می‌توان آنرا به صدق و کذب متصف ساخت و از میان عبارات داده شده، فقط عبارت گزینه‌ی ۳ این ویژگی را دارد که چیزی را به چیز دیگری نسبت داده است.

شماره: ۹۹۰۲۵۰

۴۷۰- کدام یک از قضایای زیر برای استفاده در برهان مناسب است؟

- ۱) مجموع زوایای داخلی مثلث 180° است.
- ۲) هر موجود زنده‌ای مکان دارد.
- ۳) نیکی به پدر و مادر لازم است.
- ۴) غروب، خون خورشید است در رگ‌های آسمان

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مفاد گزینه ۲ نادرست است و در اثر وهم ایجاد شده است. مفاد گزینه ۳ جزو مشهورات است که در جدل به کار می‌روند و محتوای گزینه ۴، یک قضیه‌ی خیال‌انگیز است که در شعر کاربرد دارد. اما در گزینه‌ی ۱، از یک قضیه‌ی یقینی که در برهان کاربرد دارد، سخن رفته است.

شماره: ۹۵۵۰۹۰

۴۷۱- در کدام گزینه نوع تعریف، نادرست مشخص شده است؟

- ۱) چکاد: یعنی قله و نوک کوه (تعریف لفظی)
- ۲) پرندگان: حیواناتی مانند خروس، کبوتر و عقاب (تعریف مصداقی)
- ۳) کلمه: یعنی اسم و فعل و حرف (تعریف لغوی)
- ۴) نارنگی: میوه‌ای مانند پرتقال (تعریف تشبیهی)

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اسم، فعل و حرف از مصادیق مفهوم کلمه هستند، بنابراین تعریف «به مثال» و «مصداقی» است نه تعریف «لغوی» و «لفظی»

شماره: ۹۴۰۰۷۱

۴۷۲- یک قیاس اقترانی که هر دو مقدمه‌اش ..... باشند، می‌تواند معتبر باشد.

- ۱) موجبه جزئی
- ۲) سالبه جزئی
- ۳) موجبه کلی
- ۴) سالبه کلی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. شرط اول اعتبار قیاس، سالبه نبودن هر دو مقدمه است. (رد گزینه‌های ۲ و ۴) همچنین شرط دوم این است که حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نگیرد، اما اگر هر دو مقدمه، موجبه جزئی باشند، همه اجزای مقدمات از جمله حد وسط منفی می‌گیرند و قیاس نامعتبر می‌شود (رد گزینه ۱). ولی هر دو مقدمه می‌توانند در یک قیاس معتبر موجبه کلی باشند؛ مثل:

هر	الف ⁺	ب ⁻	است.
هر	ب ⁺	ج	است.
∴	هر	الف ⁺	ج ⁻ است.

شماره: ۹۶۶۰۶۸

۴۷۳- کدام عبارت استدلال قیاسی است؟

- ۱) در شهر تفلیس کلیسا زیاد است، پس احتمالاً اکثر مردم مسیحی هستند.
- ۲) یکسال است که در این شهر هستم و می دانم که امروز هم ساعت نه صبح ترافیکی نخواهد بود.
- ۳) قفل در شکسته نشده است، پس کسی که وارد اتاق شده کلید داشته است.
- ۴) روحیات انسان در اواخر عمر مانند اطفال می شود، همان طور که مانند بچگی بی دندان می شود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. نتیجه ای که در عبارت گرفته شده، بر پایه یک استدلال قیاسی است. «اگر کسی که وارد اتاق شده و کلید نداشت، قفل در شکسته بود. قفل در نشکسته است، پس او کلید داشته است.» در سایر گزینه ها، استدلال تمثیلی (گزینه ۴) یا استقرایی است (گزینه های ۱ و ۲).

شماره: ۱۰۳۰۰۸۶

۴۷۴- کدام قیاس اقترانی، معتبر است؟

بعضی	الف	ب	است.
هیچ	الف	ج	نیست.
بعضی	ب	ج	نیست.

(۲)

بعضی	الف	ب	نیست.
هیچ	ج	ب	نیست.
بعضی	الف	ج	نیست.

(۴)

هر	الف	ب	است.
بعضی	ب	ج	نیست.
بعضی	الف	ج	نیست.

(۱)

هیچ	الف	ب	نیست.
بعضی	ج	الف	است.
بعضی	ب	ج	نیست.

(۳)

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: حد وسط در هر دو مقدمه، علامت منفی دارد؛ پس این قیاس، شرط دوم را ندارد و معتبر نیست.

هر الف ب است.

بعضی ب ج نیست.

گزینه ۲: هر سه شرط اعتبار قیاس اقترانی صادق است؛ پس معتبر است.

گزینه ۳: ج در نتیجه، مثبت است ولی در مقدمه، منفی است؛ پس این قیاس، شرط سوم را ندارد و معتبر نیست.

بعضی ج = الف است.

+
بعضی ب ج نیست.

گزینه ۴: هر دو مقدمه سالبه هستند؛ پس این قیاس، شرط اول را ندارد و معتبر نیست.

شماره: ۹۶۷۳۵۷

۴۷۵- به ترتیب اشکال تعریف های زیر کدام است؟

«معلوم: آنچه که ما می دانیم» و «آینه: جسمی که دارای سطح صاف و صیقلی است»

- ۱) دوری است - مانع نیست
- ۲) دوری است - جامع نیست
- ۳) مانع نیست - جامع نیست
- ۴) جامع نیست - مانع نیست

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. آنچه ما می دانیم همان معلوم است و در واقع این، تعریف شیء به خود یا تعریف دوری است. جسمی که سطح صاف و صیقلی دارد تنها اختصاص به آینه ندارد و بر مصادیق مفاهیم دیگر نیز صدق می کند، مانند شیشه.

شماره: ۹۹۰۲۱۳

۴۷۶- به ترتیب هریک از کلمات مشخص شده در عبارات زیر به کدام دلالت به کار رفته است؟

«این نویسنده قلم شیوایی دارد - آدرس دقیق را از دکه‌ی روزنامه‌فروشی پیرسید - بر اثر باد، درخت شکست»

- (۱) التزام - التزام - تضمن
(۲) تضمن - مطابقه - التزام
(۳) مطابقه - التزام - تضمن
(۴) مطابقه - تضمن - مطابقه

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دلالت شیوایی قلم بر شیوایی اثر و نویسنده به دلالت التزام است. دلالت دکه‌ی روزنامه‌فروشی بر فردی که در دکه‌ی روزنامه‌فروشی است به دلالت التزام است. لفظ درخت بر بخشی از معنای اصلی درخت دلالت دارد و تضمینی است.

شماره: ۹۵۵۰۴۶